

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

FREUD VE ANNESİ

Hekimler Yayın Birliği

ECZACIBAŞI İlaç Kuruluşunun desteğiyle yayımlanmaktadır.

FREUD VE ANNESİ

**Freud'un Kişiliğinin Pre-Oedipal
Yönleri**

Deborah P. Margolis

Çeviren: Psk. Nursen Oral

HYB Yayıncılık

HYB Yayıncılık 028
PSİKOLOJİ DİZİSİ 05

FREUD VE ANNESİ
Deborah P. Margolis

Özgün adı:
Freud and His Mother
© Jason Aronson Inc.

Bu kitabın Türkçe yayın hakları HYB Yayıncılık'a aittir.
(Jason Aronson Inc. ve Mark Paterson'la anlaşma sağlanarak
yayınlanmıştır.)

(by arrangement with Jason Aronson Inc. and Mark Paterson)

© HYB Yayıncılık, Ankara, 1997

Yayıncının yazılı izni olmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Ancak tanıtım için kısa alıntılar yapılabilir.

Kapaklarında ya da kapak içlerinde HYB hologramının bulunmadığı
HYB yayınları orijinal değildir, satılamaz.

Türkçe Birinci Baskı
HYB Yayıncılık, Ankara 1997
ISBN 975-6972-38-6

HYB Yayıncılık
Bilkent Plaza A3 Blok 21-24
Bilkent, 06533 Ankara
Tel: (312) 266 55 66 -
Faks: (312) 266 55 77

MedicoGraphics ofset baskı tesislerinde basılmıştır.

MedicoGraphics Ajans ve Matbaacılık Hizmetleri
Meşrutiyet Caddesi, Bayındır-2 Sokak 62/26
Kocatepe, 06640 Ankara
Tel: (312) 419 31 48
Faks: (312) 419 31 49

Benjamin David, Helen, Melvin, Daniel ve Emily'ye

İçindekiler

Önsöz	ix
Teşekkür	xi
1. Ben Anneyim	1
2. Sigmund'un İçin İyi Ol	25
3. Breuer'i Görmeye Gittim	45
4. Sen Sadece (Tek) Diğerisin	63
5. Tarih Öncesine Olan Tercihim Aynı Kalmıştı	85
6. Senin İçin Bu Kadar Çok Yazıyorum	103
7. Yolculuk Uzun	125
Dipnot	149

Önsöz

Freud, Leonardo da Vinci'ye ilişkin çalışmasında “hem normal, hem de patolojik aktiviteyi kapsayan yasalara eşit derecede maruz kalarak gözden düşürülen” “.....bu kadar büyük bir adam yoktur” diye yazdı. Ancak, galiba, Freud kendi gizlilik gereksinimi içinde, bu sözü kendine uygulamaktan hoşlanmadı, biyografi konusu edilmeye şiddetle karşı koydu. Ancak, onun gizlilik gereksinimi o ya da Leonardo gibi büyük hiçbir insana biyografik çalışmanın konusu olmaktan kaçabilmeyi sağlayamadı.

Kendisi ve hastalarının bilinçdışı üzerindeki çalışmasında Freud Oedipus karmaşasını keşfetti, bu genellikle dünyada nahoş olan bir karmaşadır, yıllardır edebiyat alanındakiler tarafından sezgisel olarak bilinmekte ise de Oedipus karmaşası çatışmalarını açıklığa kavuşturmuş olmasına rağmen, Freud yaşamın preoedipal dönemine devam etmedi, belki de kendi erken çocukluk yıllarının karmaşaları ile uğraşmaya karşı isteksiz olmasından kaynaklanıyordu. Sanki bunu çözmüş gibi: Bu noktaya kadar ve daha fazlası değil. Ve eğer böyle idiye belki de bu çözümde derin bir bilgelik vardı. Arkadaşı ve meslektaşı, Sandor Ferenczi'ye yazdığı bir mektupta, Freud “Bir adam karmaşalarını ortadan kaldırmaya çabalamamalıdır, ancak onlarla uyum içinde olmaya çalışmalıdır: Onlar onun dünyadaki davranışını yasal olarak yöneten şeylerdir.” diye yazdı.

Önsöz - https://rantey.org

Freud'un karmaşalarının sadece onun dünyadaki davranışlarını yönetmediği, ayrıca onun yaratıcılığını yöneten ana faktörler olduğu konusunda hiçbir şüphe olamaz. Bir görüşmeciye “bizim karmaşalarımız güçsüzlüklerimizin kaynağıdır; ayrıca sıklıkla gücümüzün de kaynağıdır” demişti. Freud güçsüzlükleriyle yaşamaktan memnundu, keşfedilmemiş ve çözümlenmemiş karmaşalarını bırakmıştı, onlar aynı zamanda onun gücünün kaynağı idiler. Ancak onun onayı olmadan da olsa - Freud üzerine olan literatür insan ruhunun keşfedilmesini istemediği daha derin katmanlarına ulaşmak için alay edercesine araçlar geliştirmiş bir adama, bir armağan (övgü) sunarak, çoğalmaya devam etmektedir. Bu çalışma, uygarlığımıza çok fazla şey katmış olan Freud'un preoedipal karmaşalarının bir çalışmasıdır.

Teşekkür

Zeus'un alnından tamamen açılıp çıkıveren Atena'nın aksine, bir kitap başlangıç ve doğumu nedeniyle, bazıları gerçek (elle tutulur), bazıları daha az açıklıkla tanımlanan, ancak eşit derecede etkili, birçok etkiye borçludur. Uzun yıllar Theodor Reik bizim akşam yemeğimizin sıkça gelen bir konuydu. "Freud bana hediye vermek için çatı katı odama gelen merdivenleri tırmandı...", "Freud bana şunu anlattı", "Bir keresinde, Freud'la bir yürüyüş yaptığımda...", "Marta evi dışına kadar bizi izledi ve 'Sigmund, çizmelerini unuttun' dedi." Bunlar onun bizim akşam yemeğimizde harcadığı değişmez anı saatleriydi. Bizim Reik'e olan sevgimiz mi yoksa onun eski liderliğine olan sevgisi mi yolu ilk önce gösterdi?

Hyman Spotnitz'e daha az minnettar değilim, o benim psikanalitik ufuklarımı genişletti ve alana girişimde rehberlik etti. Kızım Helen'nin varlığı üretkenlik için bir teşvik edici güdü idi. Bundan başka Marie Coleman Nelson'a yazımın ilk taslağını okuduğu ve devam etmeme teşvik ettiği için, Laurence Epstein'a cesaret verici coşkusu için, Phyllis ve Cyril Meadow'a analitik araştırma yapmak için profesyonel bir ortam sağladıkları ve moral destekleri için, Eveleyn ve Leonard Liegner'e destekleyici arkadaşlıkları için minnettarlığımı ifade etmek isterim.

Ayrıca Michael Moskavitz ve Jason Aranson'un Judy Cohen'ine, Michael'a yazıyı harekete geçirmesi ve candan onayı için ve Judy'ye bir el yazmasını kitap haline getirmedeki çeşitli görevleri yerine getirmedeki beceri ve kendine güveni için çok müteşekkirim.

Kocam Benjamin David'e olan borcum sonsuz. Ona engin bilgisi, açıklayıcı algı ve sezgileri, kişisel katılımı ve devam eden aşkı ve desteği için müteşekkirim. Tam anlamıyla, onsuz bu kitap yazılamayacaktı.

1

BEN ANNEYİM

Anneleri tarafından tercih edildiklerini bilen insanların yaşamlarında özel bir kendine dayanma ve sarsılmaz iyimserliğin kanıtını verdiklerini, bunların sıklıkla kahraman özellikleri gibi göründüğünü ve bunlara sahip olanlara gerçek başarıyı sağladığını anladım.

— Freud

Freud bir cenin zarı içinde doğdu. Bu doğal olmayan durum annesi, Amalia'ya göre bir sevinç (zevk) kaynağıydı, halkbilimine göre bu şekilde doğan bir çocuğun mutluluk ve şöhret dolu yaşam kaderi belirlenmiştir. Hızlı bir sıra ile yedi çocuk daha doğdu (ikincisi olan Julius bebekken öldü). Onun yaşayan yedi çocuğundan, Sigmund, onun ilk çocuğu, Amalia'nın favorisi, çok kıymetli Sigi, Sigi, çok kıymetli olarak kaldı. Amalia'nın Sigmund'un büyük olma kaderinin belirlendiğine ilişkin inancı bir pastanede karşılaştığı yaşlı bir köylü kadının kehaneti tarafından pekiştirildi. "Bu sürekli tekrarlanan aile hikâyelerinden biri haline, çocuğun büyüdüğü atmosferin bir parçası haline geldi. Böylece kahramanın kıyafeti beşiğin yanındaki dökümanın içindeydi (Bernfeld ve Bernfeld 1944, sf. 189). Freud kendi kendine "Bu benim büyüklüğe olan açlığımın kaynağı olabilir miydi?" diye sorar (1900, 4: 192). Freud, sırları çözme ustası, bu soruyu ciddi bir biçimde sorabilir miydi?

Belki de bu kız kardeşi Annay'dı, o kardeşinin büyüklüğe olan açlığının kaynağını daha açık biçimde tanımladı. "Annem" diye yazar Anna Freud Bernays (1940), "ilk doğan çocuğu için büyük şeyler umut etti ve onun umutlarını destekleyen erken dönemdeki olayları hazine haline getirdi. Belki de annemin Sigmund'un gelecek kaderine olan güveni onun (Sigmund) tüm yaşamına verilen eğilimde kesin bir yer aldı" (sf. 140-141). Amalia'nın oğlunun kaderine olan güveni, sadece onun çabasına hız kazandırmamış, ayrıca onun psikolojik kavramsallaştırmalarında da yankılanmış gibi görünmektedir. Böylece, Goethe hakkında teori oluştururken, o kendi hakkında da teori oluşturdu:

..... eğer bir adam annesinin tartışılmaz sevgilisi olursa, o yaşamı boyunca zafer kazanmış (başarılı olmuş) duygusunu, başarıya olan güveni elinde bulundurur, bunun gerçek başarıyı birlikte getirmesi çok nadir olan bir şey değildir. Ve Goethe kendi otobiyografisine bu türde bir başlığı şöyle vermiş olabilirdi: "Benim gücümün kökleri annemle olan ilişkimdedir." [1917, 17: 156]

Sigmund doğduğunda Amalia yirmi bir yaşında idi ve kocası Jakob kırk bir yaşındaydı. Sigmund'un doğumu sırasında Freud'lar Moravia'da Freiberg kasabasında bir çilingir dükkanının üstündeki iki odadan birinde oturuyorlardı, ikinci odada ev sahibi ve ailesi oturuyordu. Yoksul bir yün tüccarı olan Jakob başka bir yerde daha iyi bir servet umarak ailesini -Amalia, üç yaşında Sigmund ve Anna'dan oluşan- Freiberg'den uzaklaştırdı ve Leipzig'deki bir yıldan sonra Viyana'ya geldi ve şehrin Yahudi bölgesi olan Leopoldstadt'ta yerleşti. Ancak, burada da kader onu baskından savdı. Freud'un onu gelecekteki karısı Martha Bernays'a yazdığı bir mektupta tanımladığı gibi kibar, yumuşak başlı, sevecen "daima umutla bir şeyin çıkagelmesini umut ediyordu", Jakob sıklıkla kendisi ya da karısının ailesinden yardım almak zorunda idi, bunlar arasında daha önceki bir evlilikten olan, İngiltere'ye göç etmiş ve orada işadamı olmuş iki oğul da vardı.

Jakob, dünyanın maddesel yolları içinde talihsiz ya da belki de onları önemsemeyen, çocukları tarafından yüksek saygı içinde tutuldu. Jakob'un seksen bir yaşında ölümü üzerine Freud (1985a) arkadaşı Fliess'a şöyle yazdı: "Ona çok değer verdim, onu çok iyi anladım ve derin ilmi ve inanılmaz kaygısızlığı (neşesi)'nın garip karışımı ile benim yaşamım üzerinde önemli bir etki yaratmıştı" (sf. 202). Onun torunlarının

da dedelerine sevgisi yok değildi, Freud'un en büyük oğlu Martin, Jakob öldüğünde yedi yaşında idi, onu herkes tarafından sevilen ve saygı duyulan ve "biz çocuklarla oldukça hoş olan biri olarak hatırladı. Bize küçük hediyeler getirdi ve hikâyeler anlattı, çoğunlukla büyük kahverengi gözlerinde küçük bir parıltı ile sanki, 'Burada yaptığımız ve söylediğimiz her şey büyük bir şaka değil mi?' demek istemiş gibi" (M. Freud 1958, sf. 10).

Ve Martin'in büyükannesi Amalia'ya ilişkin yansıtmaları neler?

Büyükanne Doğu Galicia'dan geldi..... ve Galicia'lı Yahudilerin garip bir ırk olduğu, sadece Avrupa'daki diğer ırklardan farklı değil, birkaç kuşaktır Batıda yaşayan Yahudilerden tamamen farklı oldukları birçok insan tarafından bilinmeyebilir. Bunlar, bu Galicia'lılar, çok küçük lütuflara sahiptirler ve adetleri yoktur ve bunların kadınları tabi ki bizim "bayanlar" dememiz gerekenler değildirler. Bunlar çok fazla heyecanlıdır ve duygularından kolayca etkilenirler. Ancak, birçok yönden medeni insanlara yabancı barbarlar olarak görünseler de onlar, bütün azınlıkların içinde sadece onlar yalnız olarak Nazilere karşı durdular. Amalia'nın ırkının adamları savaş felâketinde Alman ordusu ile dövüşen adamlardır.....

Bu insanlarla birlikte yaşamak kolay değildir ve büyükanne, ırkının gerçek bir temsilcisi, istisna değildir. O büyük bir yaşama gücü ve büyük bir sabıra sahiptir, yaşam için bir açlığa ve başeğmeyen bir ruha sahiptir. Hiç kimse, kaderi, yaşamını bir kasırga olan yaşlı bir annenin bakımına adanmış olmak olan Dolfi Hala'yı kıskanmadı. Dolfi Hala bir keşfinde Amalia'yı yeni bir şapka almaya götürdü - ve belki de ona neyin "uygun olan şey" olarak görüldüğünü tavsiye edecek kadar küstah değildi. Denemeyi kabul ettiği şapkanın şerefleştirdiği imajı dikkatle incelendiğinde, doksanlarının sonunda olan Amalia sonunda bağırdı, "Bunu almak istemiyorum, bu beni daha yaşlı yapar." [M. Freud 1958, sf. 11]

Anna Freud'un kızı Judith Bernays Heller, Eli Bernays ile (Freud'un karısı Martha'nın erkek kardeşi) evlendi, ailesi Amerika'da olduğu sırada anne tarafından olan büyükanne ve büyükbabası ile yaşadı, ailesi Amerika'ya bir ev kurmak için gitmişti. Daha sonraki yıllarda Judith, büyükannesinin kasırgası ve sevecen büyükbabasını yansıttı.

Gerçekten kimin yerleşmemi (orada oturmamı) sağladığını söyleyemem. Büyükbabamın artık çalışmadığını, ancak zamanını evde Talmud'u (Musevilerin kanun ve tefsir kitabı) (orijinalini) okumak, kahvede oturmak ve parkta yürümek arasında böldüğünü biliyorum. Bazen, diğerleri benimle uğraşamayacak kadar meşgul olduğunda beni yanına alırdı. Uzun ve geniş bir sakalı olan büyükbabam çok sevecen ve kibar ve pazarlıkta çok şakacı idi - büyükannemden çok fazla, büyükkannem [aktarılan parçadan aynen alınmıştır] gerçekten korkardım, ancak onun haşmeti ve arkadaşlarıyla dışarı gittiğinde giydiği hoş giysilerine hayrandım... Büyükannem..... o çabuk alevlenen bir mizaca sahipti, hizmetçi kızı ve hatta kızkardeşlerini ev konusunda azarlar ve saldırdı... Beni ilgilendiren her şeye olan ilgisizliğinde yaınılma yoktu. Yabancılar söz konusu olduğunda çok hoş, sevimli idi, ancak ben en azından, daima tanıdıklarla iken onun zalim ve bencil biri olduğunu hissettim (1956, sf. 335-338).

Amalia yıllarca yazlarını bir yaz dinlenme evi olan Ischl'de geçirdi ve yıllarca kızı Dolfi aile tarafından ona bakmak için seçildi, onu izledi. Amalia öğleden sonralarını Ischl çevresindeki koru ya da köylerdeki çay ve kahve "istasyonlarında" arkadaşları ve tanıdıkları ile kağıt oynayarak geçirirdi. Judith "halam" "o kartlarla oynamadı, sevsin ya da sevmesin onunla gitmeye zorlandı" diye yazar (sf. 336).

Dolfi yirmili yıllarının başında olduğunda Freud onu Martha'ya yazdığı bir mektupta şöyle tanımladı "kızkardeşlerimin en tatlı ve iyisi, derin duygu için büyük bir kapasiteye ve ne yazık ki çok özel bir duyarlılığa sahiptir" (1960, sf. 58). Bu kız kardeşin kaderini onun Amalia'ya baktığı birçok yıldan sonra, Freud'un mektuplarının bir diğerinden öğreniyoruz, bu mektup Dolfi'ye altmış beşinci doğum gününde yazıldı: "Zarfın içinde senin doğum günün için sadece cep harçlığı var, bunun için sana en iyi dileklerimi ve bütün bu yıllar boyunca verdiğin paha biçilmez hizmetlerin için yürekten minnettarlığımı gönderiyorum. Bildiğin gibi bu yaz Anne'nin yakınında olacağız, ancak yazık ki henüz ne zaman olacağını bilmiyorum" (1960, sf. 397).

Freud altmış sekiz yaşındaki kız kardeşine Anne'nin yakınında olacağını yazdı. Bu aynı zamanda Dolfi'nin de yakınında olmak değil miydi? Onun minnettarlığı ve şüphesiz ilgili olan herkesin minnettarlığı, yürekten olmalı, gerçekten Dolfi'nin Amalia'yı onların elinden çı-

karmadaki paha biçilmez hizmetleri için. “..... şunu söylemek doğru olabilir” diye yazar Martin, “Sürekli olarak Amalia’yla ilgilenmek onun kişiliğini hiçbir zaman düzelmeyecek bir bağımlılık durumuna bas-kılamıştır (M. Freud 1958, sf. 16). Baskılanmadan öte, Dolfi’nin kişiliği kardeşi Sigmund tarafından bile tamamen silinmiş gibi görünmektedir, sıra dışı empati ve incelik duygularının adamı (Freud) ilk günlerde kız kardeşinin duyarlılığını çok iyi anladı, ancak onu sadece annelerinin bir eki olarak nitelendirme noktasına geldi. Amalia doksan beş yaşındayken, Dolfi yetmiş yaşına yaklaştığında öldü. Daha önce sahip olmuş olabileceği kaynaklarını tamamen tüketmiş olarak, Amalia’nın ölümü onu “tamamen kırılmış ve yaşamda hiçbir ilgisi ya da amacı kalmamış biri haline getirdi. Ancak, onun dul kız kardeşlerinden ikisi onunla birlikte yaşamak için geldikten sonra onun ruhu yeniden gelişti (iyileşti)” diye hatırlar Judith (1956, sf. 338).

Ve Amalia’nın favorisi annesi ile nasıl geçindi? Eğer kahramanın giysisi beşikte örgünün içinde idiyse, sonra onun örgüyü istemesi gerekirdi. Ne de çok kıymetli Sigi içindeki gizli mesaj kolayca yanlış anlaşılabilirdi. Onun hatırlayabildiği kadar geçmişte, altın çocuk olarak annesi tarafından hepsinin üstünde tercih edildi, o tercih edilen olarak kalmak için başarması gerektiğini farkettiler. Yirmi altı yaşında iken Martha’ya şöyle yazdı “Sadece düşün, sevgili bayan”, “başarı öncelikle bireyin değerine (hünerine) karşılık geldi, aşk sağlığının bir kısmını kaybetme eğiliminde olmaz mı? Beni seviyor musun, yoksa takdir mi ediyorsun bundan emin olamam ve eğer bana bir talihsizlik olursa bayan şunu söyleyebilir: Seni artık sevmiyorum, senin lâıyk olmadığın kanıtlandı” (1960, sf. 26-27). Nereden, Freud bir kadının aşkına ilişkin bu zalim görüşü annesiyle olan deneyiminden mi çıkarabilirdi? O kalbinin isteğini bir rüyasında açıkça ifade eder: “Bana hiçbir şeye malolmayacak bir aşk yaşayabilmeyi arzu ediyorum” (1900, 5: 672).

Freud otuz yaşında Martha’ya “İnsanların bende yabancı (uymayan) bir şey gördüklerine inanıyorum”, “ve bunun gerçek nedeni gençliğimde hiçbir zaman genç değildim ve şimdi uygun olarak olgunlaşamayacağım olgunluk yaşına giriyorum” diye yazdı (1960, sf. 202). Erken çocukluk günlerinden beri annesinin ona ilişkin umutları ve istekleri ile tanımlanmak ve onun (annesinin) beklentilerinin yükünü hissetmekle, o kendini çocukluk arkadaşlarının kaygısız dünyasına yabancı hissetti. Yansıtıcı olarak, daha sonra dünyayla onun içinde “bir şeyi ya-

bancı” görüyor olarak yaşantıladı. Aynı konuda, yıllar sonra Jung’a bir mektupta şunları yazdı: “..... Daima benim kişiliğim, fikirlerim ve konuşma biçimim konusunda bir şeyi insanların garip ve uzaklaştırıcı bulduklarını hissettim.....” (Freud ve Jung 1974, sf. 82). Annesinin favorisi olan birinden gelen bu kadar kendini küçümseyici bir değerlendirme nasıl açıklanır? Freud annesine karşı olan bastırılmış kızgınlık duygularını hissetmiş ve bunları “garip ve uzaklaştırıcı” olarak algılamış olabilir mi? Martha’ya yazdığı diğer bir mektupta: “Şunu büyük bir talihsizlik olarak alıyorum, doğa bana diğer insanları çeken (onlara çekici gelen) sınırsız bir şey garanti etmedi. Başka şeyden çok bu eksikliğin beni ümit verici bir yaşantıdan (varolmadan) alıkoyduğuna inanıyorum” (1960, sf. 199). Eğer örnekte doğa kelimesinin yerine anne kelimesini koysaydık, belki de Freud’un bilinçdışıyla daha fazla temasta olacaktık.

Freud’un yabancılaşma duygusu onun kendini uzaklaştırma eğilimi ve dünya gerçeklerinden uzak hayal alemini tercihinin belirleyicisi olabilir? Onun büyüyen şöhretinin (ününün) arkasındaki alkışlama ona çoğunlukla huzursuz edici olarak göründü, “popülerliği uzaklaştırıcı olarak buldum”, gizliliğin ihlâl edilmesini bağrına basmalıydı. Jones “Freud artan popülaritesini sadece bir yük olarak gördü” diye yazar (1957, sf.83). Ve erken yıllarda sahip olduğu büyük şevkle istenen başarısının sonuçları konusunda Jones’e yakınlık: “Yapmam gereken çok fazla iş yazışması vardı, onları tedavi edecek zamanım olmadığı için gelmemeleri konusunda hastaları uyarmak ve övgünün azalması bu tür bir dergi için bu tür bir konuda bir yazı yazma olanağı sunar. Bunlar popülerliğin geri çekilmesidir. Onun kutsamalarının çok fazlasını görmüyorum” (Jones 1957, sf. 83). Altıncı Uluslararası Psikanalitik Kongre, altmış iki üye ve elli yedi konuşan katılımı ile, psikanalitik toplulukta sevindirici beklenmeyen bir başarı, bir hedef kanıtladı. “..... heyecan öldüğünde, Freud’un doyum duyguları dış dünyaya karşı daha eleştirel bir düşünceye yol açtı” (Jones 1957, sf. 28). Ve arkadaşı Pfister Freud’a psikanalizin ilerlemesi nedeniyle kutlamak için yazdığında, o şöyle yanıtladı:

Birşeylerin her yere hareket ettiği doğru, ancak benim bundan hoşnutluğumu çok abartıyor gibi görünüyorsunuz. Analizden alınacak zevki ben yalnız olduğum zaman elde ettim ve diğerleri beni bağladığı için bu bana zevkten çok acı verdi. İnsanların bunu kabul etme ve

çarpıtması benim insanlar onu anlamadan reddettiklerinde oluşturduğum görüşümü değiştirmedir. O zaman ben ve diğer adamlar arasında tedavi edilemez (onarılamaz) bir yarılma olmalıdır. [Freud ve Pfister 1963, sf. 79]

Tedavi edilemez yarılmanın, Freud onun farkına varmadan çok önce, onun bebekliği sırasında, onun kahramanının giysisi örgü içinde olduğu sırada gelişmiş gibi görünmektedir. Gölgele içinde kireç lambasından daha rahat olan o annesinin umutları ve isteklerini daha iyi gerçekleştireceği kendisi için yarattığı dünyasını başkalarının ihlâl etmesi olarak gördüğü şeye kızgındı. Psikanalitik Hareketin Öyküsü (The History of the Psychoanalytic Movement) kitabında, yaşlıları tarafından reddedildiği ve belki de depresyon ve umutsuzluk duygularını unuttuğu o deneme dönemini yazarken, onu saf (pastoral) bir varoluş dönemi olarak hatırladı: “Bu arada, Robinson Crusoe gibi, ıssız adamda olduğunca rahat oturdum. Bugünün baskıları ve karışıklıklarından uzak olarak o yalnızlık yıllarına geriye baktığımda, o parlak (şerefli) kahramanca bir yaş gibi görünür. Benim ‘muhteşem soyutlanmam’ın avantajları ve çekiciliği yok değildi” (14:22). Freud Fliess’a muhteşem soyutlanması konusunda şöyle yazmıştı: “Gece bazı şeyleri neşeli hale getiren, tazeleyen ve kaldırıp götüren bir şeyi isterdim, ancak daima yalnızım” (1985a, sf. 398). Galiba bir şeyi daha sonradan anlaması Freud için çok iyi olmadı. Arkadaşlarının sürekli ilgisizliği karşısında onu kendine ilişkin şüphesine yenilmekten kurtaran şey belki de Fliess’in teşviki ve içselleştirilmiş annesinin başeğmeyen ruhu olabilir.

Anne ve çocuk arasındaki bağ hiçbir zaman kırılmadı. “..... ikisi arasında her konuda yakın bir bağlanma vardı” (Jones 1953, sf. 3). Büyükannesinin evindeki bir aile toplantısına ilişkin Martin’in tanımlamasından ne kadar yakınlık sağlanabilir:

..... daima, gece olduğunda Amalia tedirgin ve rahatsız olduğunda herkes tarafından büyüyen bir kriz atmosferi hissedilirdi. Bu insanlar tedirgin ve rahatsız olduklarında bu duygularını saklayacaklardı, çünkü onlar çevrelerinde bulunanların huzurunu etkilemek istemezler; ancak Amalia bunlardan biri değildi. Babam daima bu toplantılara geldi -onun onu (Amalia’yı) hayal kırıklığına uğrattığını hiç bilmem- ancak onun çabası benim için çok uzundu ve o daima herkesden çok

sonra gelirdi. Amalia bunu bilirdi, ancak belki de onun bunu hiçbir zaman kabul edemeyeceği bir gerçektir. Hemen onun kaygısıyla kapıya koştuğu ve merdivenleri inmek için dışarı çıktığı görülmüştü. O geliyor muydu? Neredeydi? Çok geç değil miydi? Bu içeriye ve dışarıya koşma bir saat kadar sürebilir, ancak onu durdurmak için herhangi bir girişimin bir kızgınlık patlaması yaratacağı ve mümkün olduğunca az dikkat ederek bundan kaçınmanın daha iyi olacağı bilinirdi. Ve babam daima her zamanki çok geç saatinde gelirdi, ancak hiçbir zaman Amalia'nın onu merdiven aralığında beklediği bir anda değil. [M. Freud, 1958, sf. 12]

Amalia'nın oğluna olan aşkının niteliği konusunda en fazla bilgi verici tanım... Bu açık bir biçimde çok kısa zamanda doyum sağlama gereksinimi ve bu tür bir talebin yarattığı kaçınılmaz engellenmenin kızgınlığı ile karışır. İnsan neden oğlu geldiğinde Amalia'nın hiçbir zaman onu karşılamak için merdiven aralığında olmadığını düşünebilir.

Amalia'nın favorisine olan aşkını eşit derecede ortaya koyan bir şey de onun oğlunun yetmişinci doğum gününe katılmasıydı. Doksan bir yaşında yaşlı bir kadının bir sonraki gün yapılacak kutlama için evine gelmesinin yaratacağı sorundan kurtulmak isteyerek, Freud bir önceki gece annesinin kutlamalarını almak için annesine geldi. Ancak nafile. Ertesi gün, Berggasse 19'da zili ilk çalan konuk Amalia idi. Onun büyük torunu Judith (Heller 1956) Amalia'nın kutlamaya katılma öyküsüne birkaç ayrıntı daha ekler:

Özel bir davet olduğunda, örneğin Sigmund Amca'mın 1926'da yetmişinci doğum günü kutlamasında.... bu evdeki Jause (kahve partisi)'a gitmek için yeni bir giysi ve şapka almak için ısrar etti. Kendi evindeki merdivenlerden inmek ve Freud'un merdivenlerini çıkmak zorunda idi, ancak Sigmund'unu çağırdığı gibi "altın oğlunun" annesi olarak şereflendirilmek ve ağırlanmak için orada olabileceği için bunu çok fazla düşünmedi. [sf. 338]

Freud'un öğrencilerinden en azından birine kendini takdim ederken Amalia, yersizliğin ötesinde, oğlunun farkına ilişkin oluşturduğu haklı bir iddiada bulundu: "Ben anneyim" (Roazen 1976, sf. 46).

Başlangıçtan beri Amalia, oğlunun büyüklük yolunda olabileceğini hissettiği her türlü engeli uzaklaştırmaya çabaladı. Ve yolunu rüzgarla savrulmak olarak hisseden oğul, hakimiyetini annesiyle paylaştığı amacın hizmetinde harcadı. Kızkardeşi Anna “Gençliğine rağmen” diye yazar,

Sigmund’un sözü ve isteğine ailedeki herkes tarafından saygı duyulurdu. Ben sekiz yaşında iken müziği çok seven annem, benim piyano çalmamı istedi ve ben o zaman denemeye başladım. Sigmund’un odası piyanoya yakın olmamasına rağmen, ses onu rahatsız etti. Annemi, eğer onun evi terketmesini istemiyorsa piyanoyu göndermeye ikna etti. Piyano onun kızkardeşlerinin müzisyen olmaları fırsatları ile birlikte gitti. [Bernays 1940, sf. 142]

Orta sınıftan olan kızlar için piyano çalmak bir gelenek olduğundan, piyanonun gitmesi o günün kültürel değerlerinin büyük bir şekilde bozulması idi. Amalia için kızlarının müziği sevmesi ve müzik eğitimi için istekli olmaları onun (kendinin), favori olması için ödemesi gereken bir bedeldi. Anlamli bir biçimde, oğul bu cazibesini babaya değil, anneye yöneltti. Kimin sözünün geçtiği konusunda şüphe yok gibi görünmektedir.

Freud on dokuz yaşında bir üniversite öğrencisi iken, aile üç yatak odası olan bir kata taşındı. Yatak odaları ebeveynler, beş kız kardeş ve soyun en küçüğü olan ve Freud’un on yaş küçüğü olan Alexander tarafından paylaşıldı. Sigmund’a caddeye bakan “küçük bir oda” verildi. Burada o uyudu, çalıştı, arkadaşlarını ağırladı ve bazı zamanlar da yemeklerini yedi. Yatak odaları mumlarla aydınlatılıyordu, sadece Sigmund’un odasında bir gaz lambası vardı. Böylece anne ve oğul genel bir hedefin ardında (peşinde) idiler.

Genç bir ziyaretçinin onun [Amalia] büyük ustayı “çok kıymetli Sigi” diye çağırdığını duyması garipti (Jones 1953, sf. 3). Ve böylece o ömrünün sonuna dek ve hatta o (Sigmund) çok yaşlı ve kırılmış olduğunda bile onu böyle çağırmaya devam etti. Judith (Heller 1956) Freud’un daha yakın öğrenci-hastalarının “buna işaret ettiği”, “ona (Amalia) saygılarını sürekli olarak sunduklarını” yazar. Bu çok sıradışı yaşantı nasıl açıklanır? Bu onların analistinin bir telkini miydi? Ya da, belki de analistlerinin annesine olan aşırı bağlanması ile yapılan bir özdeşim miydi?

Jones'a göre (1953) Freud annesinden sadece iki bağlantıda söz etti, "şöyle o çok fazla yakıncıydı ve çok ciddi akciğer tüberkülozu oldu" (ve bu iyileşti) (sf. 157-158). Freud'un Amalia hakkında az konuşmasını bozduğu ender bir zaman Binswanger'lara yaptığı bir ziyarette. Binswanger (1957) bu ziyarette Freud'un "büyükanne bağlanmasından" söz ettiğini yazar (sf. 42). Freud'un bu bağlanma konusunda ne söylediğini bilmek açıklayıcı olacaktı. Binswanger bizi aydınlatmaz, ancak biz Freud'un yirmi sekiz yaşında iken 1884'te Martha'ya yazdığı bir mektuptan onun iletişiminin niteliği konusunda bir tahminde bulunabiliriz. "Annem hem fiziksel, hem de ruhsal olarak dayanıksız (kırılgan) bir kadın, ancak ona adaletli olmadığım durumda en içten özürlerimi sunarım. Onun çocuklarından birinin ilgileri ya da mutluluğunun aksine kendi duygularını ya da ilgilerini izlemiş olduğu bir hareketini bilmiyorum" (1985b, sf. 99).

Bu gerçekten idealleştirme. Amalia'nın yıllarını çocukluğun açık gözleri ile daha sonra gözleyen Martin ve Judith çok farklı bir Amalia gördüler. Galiba, Freud için de erken çocukluk günlerinde böyleydi. 1872'de, Freud on altı yaşında iken Freiberg'de Fluss ailesini ziyaret etti, bunlar küçük Moravya kasabasında kalıp, orada gelişen Freud'un eski arkadaşlarıydı. Fluss çocuklarından biri Gisela idi, Freud'dan bir ya da iki yaş daha genç bir kız, Freud arkadaşı Eduard Silberstein'a yazdığı bir mektupta ondan "Hoşlandım" diye yazdı. Arkadaşına yazdığı bir sonraki mektupta Gisela'nın annesinin nitelikleri üzerinde durdu:

Orta sınıftan gelen, sıkıntı içinde yaşamış bu kadının on dokuz yaşında salon terbiyesi almış bir gencin utanmayacağı bir eğitim almış olduğuna inanır mısınız? Klasikleri de içeren çok fazla şey okumuştum ve okumadığı birçok şey konusunda da bilgisi vardı (onlara aşına idi).... Hatta politika konusunda bilgisi vardı, küçük kasabanın olaylarına tam olarak katılır ve sanırım tüm yukarıdakilerin ötesinde evi modern görüşe getiren odur. Ancak bu nedenle onu engellenmiş bir bilgili kadın olarak almadım. Ben kendimce onun işi yürütmeye Bay Fluss kadar büyük bir yerinin olduğunu görmekteyim.... Ve onun yedi çocuğunu nasıl büyütüp, onlara bakmaya devam ettiğini ... Nasıl onların hiçbirinin ilgisine onunkilerin olması için son verilmediğini görmelisin.... Daha önceden hiç böyle bir üstünlük görmemiştim. Diğer anneler - ve bizimkilerin de onlar arasında olduğu gerçeğini neden

saklayayım? Onları bunun için daha az sevmeyeceğiz - oğullarının sadece fiziksel iyiliği ile ilgilenmek..... Onda hiçbir zaman kötü bir duygulanım ya da öfke ifadesi görmedim..... [1990, sf. 17]

Açıkça, on altı yaşındaki Freud Bayan Fluss gibi bir anneyi tercih etmişti. Ve açık olduğu gibi, o eleştirel düşüncesini “Bunun için onları daha az sevmeyeceğiz” şeklinde bir güvence ile inkâr etmekte acele etti. Bastırma işini öyle iyi yaptı ki, yıllar sonra Martha’ya Amalia hakkında çok parlak terimlerle yazabildi.

Freud’un annesini idealleştirmesi yaşamı boyunca devam etti. Yetmiş beşinci doğum gününde Freiberg kasabası o anı onun doğduğu eve bronz bir hatıra tabelası koyarak kutladı. Freud’un kızkardeşi Anna törene katıldı, kasabanın Belediye Başkanı’na babasından bir mektup getirdi: “..... içimde derinlerde sakladığım ve hâlâ orada yaşayan Freiberg’in mutlu çocuğu, genç bir annenin ilk doğan oğlu, o hiç kaybolmayan izlenimleri bu havadan, bu yuva (toprak)’dan aldı” (Freud 1931b, 21: 259).

Freud burada törensel anın gerekleri ile büyülenmiş görünür. Unutulanlar onun kaygısız bir varolmadan yoksun olması ve bir genç olarak hiçbir zaman bir genç olmadığına ilişkin yakınmalarıdır. Freiberg’in havası ve toprağından hiç kaybolmayan izlenimler edindiği konusunda şüphe yoktur, ancak onun gelecekteki büyüklüğüne inanan ve bu hedefe ulaşmak için onu olabildiğince erken, yaşamının ilk üç yılında kendi engellenmiş hırsının yükü altına koyan bir anneden aldığı izlenimlerin de eşit derecede kaybolmaz olduğunu güvenle söyleyebiliriz. Hâlâ yirmilerinde olan genç bir adam diye yazar Freud Martha’ya: “..... Seni tamamen hayatımın merkezi bir durum haline getirmek, başka bir deyişle başka hiçbir şeye değer vermeyeceğim” (1960, sf. 113). Bu umutsuz görünüş Freiberg’in mutlu çocuğu olarak ortaya konan biri ile çok zor uyuyor gibi görünür. Jakob’a ne olmuştu, Fliess’a açıkladığı gibi, ona çok fazla değer vermişti ve onun (Sigmund) yaşamı üzerinde önemli bir etkiye sahip olmuştu. Martha’ya yazdığı daha önceki bir mektupta, Freud kendini fiziksel olarak ve bir ölçüde de “ruhsal olarak babasının kopyası” olarak tanımladı (Jones 1953, sf. 2). Bir ölçüde kendisini babasının kopyası olarak görmesi çok anlamlıdır. Jakob torunu Judith tarafından evdeki zamanını Palmud u ormanından okuyarak geçirir şek-

linde anlatıldı. Bu çok rastlanmayan bir öğrenme derecesini gösterir, özellikle bir yün tüccarı olan ve asıl işi Hahamlık Bilimi olmayan bir adam için. Freud'un otuz beşinci doğum gününde Jakob gençken sahip olduğu çok değerli bir malını, daha sonra yeniden deri ile ciltlediği, İbrani ve Alman dilindeki Ludwig Philippso Bible (İncil)'ı oğluna hediye etti. İbranice yazılmış olan uzun kitabe (yazı) orijinal İbrani kitabına yakın bilgiye sahiptir. Bu yazıda, Jakob oğluna şunu hatırlatır, o [Sigmund] yedi yaşında iken, "Lord'un (İsa'nın) ruhu seni hareket ettirmeye başladı ve sana: Git, yazmış olduğum kitabımı oku ve orada sana ilmin, bilginin ve anlamanın kaynakları açılmış olacak dedi. Kitapların Kitabına bak, ondan yasayapıcılar yasa ve adaleti öğrendiler...." (Krüll 1986, sf. 134). "İncil hikayesi ile derinden ilgilenmem (o sırada okuma sanatını öğrenmiştim)" diye yazdı Freud, "çok sonra farkettiğim gibi benim ilgimin yönü üzerinde kalıcı bir etki yaratmıştı" (1925, 20:8). Amalia oğlunun büyüklüğe ulaşmasındaki güdüleyici güç olabilirse de onun bilgelik ve anlamaya olan derin saygısını Jakob'dan öğrendiğini söyleyebiliriz. Ve hatta Freud'un Freiberg'in havası ve toprağından aldığını iddia ettiği silinmez izlenimler bile büyük oranda Jakob'un yaptıkları olabilir. Yeni yürümeye başlayan bir çocuk olan Freud'u babası, evden çok uzak olmayan alanlar ve ormanlarda yaptığı gezilere birlikte götürüyordu. Gizli Anılar (Screen Memories)'den bir pasajında Freud bir hastayla (kendinin zayıf bir biçimde gizlenmiş temsili) babasıyla yaptığı yürüyüşler hakkında konuşur: "Şimdi evimizin yakınındaki güzel ağaçlara olan arzudan hiçbir zaman kurtulmadığıma inanıyorum, orada (o günlere ait anılarından biri olarak bana anlatır), babamdan kaçmaya çalıştım, hatta yürümeyi öğrenmeden önce" (1899, 3: 312-313). Bu, çocuğun kaygısız (neşeli) babası ile izleme ya da saklanma -ve- arama oyunu oynadığını ve ormanda mutlu gezinti saatlerinin onun bu ülke ve manzaranın güzelliğine ait derin ve sonsuz sevgisinin kaynağı olduğunu öngörebilir. Ancak Burgomaster'a yazdığı bir mektupta Freud babasından hiç söz etmez. Kızı Dolfi gibi, Jakob da silinmiş görünüyor.

Erken yaşantıların insanı şekillendirmeye yardım ettiği önermesinde hiçbir çelişme olmayacağından, belki de bunun ipucunu Freud'un kendinden alarak, Freud'un biyografisini yazarlar kredisini kullanacağı olduğuna inandıkları şeye vermeye çalıştılar.

Freud'un annesidir. Bu nedenle Eissler (1985):

Freud kadınlarla ilişkileri iyi olan birkaç büyük adamdan biridir..... Şüphesiz o annesiyle çok uyumlu bir ilişkiye sahipti. Annesi sıradışı bir kadın değildi ancak, o çocuğuna karşı çok derin bir anlayışa sahip olmalı, çünkü o (Freud) onun bakımı altında tam anlamıyla gelişebildi. [sf. 29]

Amalia'nın uygun bulmuş olduğu bir övgü.

Freud'un annesinin genel övgüsünün arasında, Schur (1972) uyarıcı bir not belirtir: "Aynı yaz Freud'un annesi 95 yaşında öldü.... Freud'un annesiyle erken dönemdeki ilişkisi ne olursa olsun, onun son günlerinde, en azından görünüşte, bu ilişki candan yapılan evlatlık görevinden biriydi. Onun ölümü konusunda açık bir yas yoktu....." (sf. 423). Krüll (1986), daha az ağzı sıkı (tedbirli) olarak Freud'un annesini değerlendirir: "Onun (Freud) biyografisini yazanların çoğunun aksine, ben Amalia'nın verici bir anne figürü olmadığına, fakat oğlunu talepkâr ve bencilce sevdiğine inandım" (sf. 118). Halt (1992) Freud'un güdüleyici isteğinin şiddeti kısmen talepkâr annesini memnun etme isteğine, "eğer büyük olmayı başarabilirse belki de sonunda annesi onu candan, sıcak ve onun (Freud) için sevecek şeklinde altta yatan duygu"ya bağlıdır (sf. 8).

Freud'un annesine karşı olan kızgınlık duygularının inkârı onun annesini gerçeğe uymayan biçimde idealleştirmesinde gizlidir. Eğer inkârı devam ettirmek isterse bu kontrolün zayıflamasıyla bilinçdışındaki istenmeyen duyguların yüzeye çıkacağı korkusuyla bir dikkat, tedbir geliştirmelidir. Freud güçlü bir gizlilik gereksinimi ile bir tedbir adamıydı. Jones bu gereksinimi şöyle gösteriyor (1955):

..... gizlilik (privacy) kelimesinin yerine ağzı sıkılık kelimesinin konmasının ötesinde ve onu haklı göstermeye çalışan düşüncesi (onun düşüncesi)'nin özellikleri vardı. Gizlilik ya da saklama için özel nedenler olmadığında bu değerli olacaktır ve sonra, yine onun gücü gerçekten dikkate değer..... nasıl olsa o kendi kişiliği konusunda yaptığı şey izin verilebilir bir konudur ve herhangi bir yakın sorgulamaya kızaacağı izlenimini verdi. Çocuklarıyla gençliği ve erken yılları hakkında hiç konuşmadı, onların sahip olduğu bilginin çoğu şu anki çalışmadan gelmiştir (sf. 408-409).

Freud'un gizlemesi bazı zamanlarda karakterolojik yapıdan öteye fiziksel alana gitti. Freud tarafından verilen bir derse katıldıktan sonra Andreas Salome (1964) şöyle yazar:

Tausk ve Federn ile ev.... Freud hakkında konuştu. Tausk bu tür zamanlarda heyecanla konuşur. Onların çoğu benim Freud'un dışsal görünüşüne ilişkin görüşüme uyar, özellikle, örneğin sınıfa yana hareket ediyor bir görünüşte girmesi. Bu vücut şeklinde kendi amaçları içinde kendini yalnız bırakma ve gizleme isteği vardır, onun tercihi okul ya da onun toplumu (halkı) ile ilgilenmemedir. [sf. 46]

Freud'un gizlenme kompülsiyonu -ki bu onun biyografisini yazanlar için bir sorundur- halkın yaygara kopararak ona saldırmaları sonucu nefret etmesinden çok önceki günlere kadar uzandı. Yirmi bir yaşında genç bir adamken Martha'ya yaşama yerini değiştirmesi konusunda şunları söyledi, bütün yazıları, notları ve el yazmalarını, mektupları -ailesininkiler hariç ("Seninkiler, sevgilim, hiçbir zaman tehlike altında değildiler")- imha etmişti - bir hareket "henüz doğmamış ve talihsiz insanların bir gün gücenecekleri (kızacakları) bir hareket.... Benim biyografimi yazanlara sesleniyorum..... Şimdiden onların doğru yoldan sapmış olmalarını umuyorum" (1960, sf. 140-141). Yine, 1907'de büyük oranda döküman ve mektup imha etti, Jones ağladı "kaybımız çok büyük". Ve yine, seksen iki yaşında İngiltere'deki son evine gitmek için Viyana'dan ayrılırken, yazıları ve benzerlerini imha etti, kızı Anna ve Marie Bonaparte çöp kutusundan bulabildiklerini kurtardılar.

Freud'un biyografisini yazan memur Jones Freud'un yaşamı konusunda açıkladıklarının "genelde tahmin edildiğinin aksine dikkatle seçme ve sansürden geçirmeden uzak olduğundan" yakındır, gerçekten bazı zamanlarda Jones yoldan sapmayı idare etmiş gibi görünüyor. Freud'un gizleme gereksinimi altındaki güdüler üzerinde spekülasyonda bulunan Jones (1955) şöyle yazar: "Freud'un erken yıllarında Freud'un gelişiminin bazı önemli dönemlerini gizlemek için çok güçlü güdüler olduğu -belki de kendisinden bile gizlemek için- düşünülmelidir. Bunun onun annesine olan derin aşkı olduğu şeklinde bir tahmin işine girecektim" (sf. 409). Ancak neden bu Oedipal aşk (sevgi) konusunda bu kadar gizleyiciydi, özellikle Rüyaların Yorumu'nda bunu açık bir biçimde belirttikten ve onun evrensel olduğunu bildirdikten sonra?

Freud'un kendinden bile gizlemeyi gerekli gördüğü şeyin -belki de hepsinin ötesinde kendisinden gizlemeyi- onun aşkı değil, annesine karşı bastırılmış nefretinin olduğunu tahmin edebiliriz. Onun erken yıllarına girmeye çalışan her çabaya şiddetle engel olması başka nasıl açıklanır? Amerikan bir yayıncı tarafından bir otobiyografi yazmak için 1929'da davet edildiğinde, şöyle yanıtladı: "Bu tabi ki imkansız bir öneri..... Psikolojik olarak tam ve dürüst bir biçimde yaşamın itiraf edilmesi aile, arkadaşlar ve düşmanlar hakkında çok fazla boşboğazlığı gerektirecektir..... bu söz konusu değildir. Bütün bunlardan sonra bütün otobiyografileri değersiz kılan şey onların yalancılığı (dürüst olmayışları)'dır...." (1960, sf. 391). Freud'un biyografi ve otobiyografiyi karakterize etmesi, onun itiraf etme ve yalancılık kelimelerini kullanmasını ortaya koymaktadır, itiraf etme günah ya da yanlış yapma ile ve yalancılıkta gerçeğin gizlenmesi ile bağlantılıdır. Freud için bir biyografi birinin gizlemeyi istediği şeyi itiraf etmeyi ima ediyor gibi göründü.

Hatta daha ateşlisi, o seksen yaşında iken, arkadaşı Arnold Zweig'in onun biyografisini yazma teklifini reddetmesiydi:

..... sadece bugün..... senin benim biyografimi yazmayı istediğin bas-kısı ile alarma geçmiş olarak, oturup sana bir mektup yazabilir miyim - sen, yapacak çok daha iyi ve önemli şeyleri olan, monarşiler ku-rabilecek sen ve çok yüksek bir stratejik noktadan insan ırkının acı-masız akılsızlığına hizmet edebilecek sen; hayır, böyle bir şeye izin vermeye hevesli olmaktan uzağım. Bir biyografi yazan herhangi biri yalanlar, gizlemeler, ikiyüzlülük, dalkavukluk ve hatta kendi an-layışsızlığını gizlemeye teslim olur, biyografik gerçeklik yoktur ve eğer olsaydı biz onu kullanamayacaktık.

Gerçek elde edilmezdir, insanoğlu onu haketmiyor ve herhangi bir durumda bizim Prens Hamletimiz yemekten sonraki tatlısından sonra kimin kamçılanmaktan kaçacağını sorduğunda haklı değil midir?

Freud, Hamlet'in şüphesini yirmi dokuz yıl önce kendi analizinin ortasında olduğu sırada aktarmıştı, Fliess'a Oedipus karmaşasını keş-fettiğini göstermişti. Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Genel değerin tek bir fikri bende anlaşıldı. Benim kendi olayımda da anneye aşık olma ve babayı kıskanmayı [olgusunu] bulguladım ve şimdi onu erken çocuklukta olan evrensel bir olay olarak görüyorum.... O [Hamlet] amcasını öldürerek babasının öcünü alma karsızlığını nasıl açıklıyor..... onun kendisinin de annesi için aynı hareketi tutku ile yaptığına ilişkin gözlerden saklı (belirsiz) anısından eziyet çekerek etkilenmekten daha iyidir ve “yemekten sonra yenilen tatlı, yemiş vs.’den sonra her adamı kullan ve kim kamçılamaadan kaçınmalıdır?” [1985a, sf. 272-273]

Freud uzun zaman önce kendi bilinçdışından kendi Oedipus karmaşasını taradı ve belirsiz (saklı) anılarıyla daha fazla işkence çekmedi, Zweig’in onun biyografisini yazma isteğine bu karşı çıkışı neden? Belki de, hâlâ annesine karşı olan belirsiz düşmanlık anıları (bunları hatırlaması)’ydı, eğer bu bilince getirilseydi kamçılanmaktan kaçamayacaktı ve Putnam’a yazdığı bir mektupta (1960) belirttiği gibi Freud kendini çok ahlâklı, adalet duygusu ve diğerlerine karşı saygı duygusu olan, diğerlerinin etkilenmesini ya da onların avantajına olan şeyleri almayı sevmeyen, hiçbir zaman alçakça ya da kötü niyetli bir şey yapmamış olan, hatta hiçbir zaman böyle davranmaya ayartılmamış olan bir insan olarak gördüğü için, onun bir biyografiye karşı çıkmasının sadece onun bilinçdışına özel bir nedenden kaynaklandığını varsayabiliriz.

Fliess’a yazdığı bir mektupta olduğu gibi, sadece nadiren Freud’un annesini idealleştirmesinin gerisinde neyin yattığını, bir an için görmemize izin verilir. Berlin’deki arkadaşını ziyaret etmeye hevesli olan Freud kendisini ziyaretin zevkini bırakmaya (bitirmeye) zorunlu bulur. Onun gelişine ilişkin engellerden biri olarak diye yazar: “Annem şimdi orada, kızkardeşimle birlikte ve kısa zamanımın bir kısmını ona ayırmak zorunluluğunda idim” (1985a, sf. 306). “Gerekliğin (zorunluluk)” evlat sevgisi olarak sıralanması güçtür. Ayrıca, kızkardeşine ilişkin el yazması şeklindeki referans çok küçük bir keşfe yol açar. Kızkardeş Dolfi miydi? Eğer öyleyse, onun kızkardeşini düşünmeden söz etmesi de onun (kızkardeşin) ikinci derece (aşağı) statüsünün diğer bir göstergesidir. Sadece annesine zamanın bir kısmını ayırmalıdır. Berlin’de yaşayan kızkardeş Marie miydi ve belki de Amalia onu ziyaret ediyordu? Eğer böyleyse, o da onun (Freud) zamanının bir kısmını hak etmiyor. Sadece anne tavsiye edebilir ve alabilirdi. Fliess’a yazdığı diğer bir mektupta, Freud şöyle

yazar (1985a): “Ayrılmamızdan sonra, perşembe günü olaylar beni Weissenbach’tan Ischl’e dört saatlik bir yürüyüş yapmaya zorladı -gece, yalnızlık, bardaktan boşanırcasına yağan yağmur, telaş- ve buna çok iyi dayandım” (sf. 92). Çok tabi ki yürüyüşün amacı anneyi ziyarette, Schur’un söylemiş olabileceği “yürekte evlatlık görevi”nin bir ifadesi. Bu yürüyüşü bir reaksiyon formasyonunun (karşıt-tepki oluşturma) ifadesi olarak almak, yaşadığı durumların şiddetini ona karşı savunduğu şiddetli kızgınlığın bir ölçümü olarak çok fazla olmayabilir.

Freud’un annesini idealleştirmesinin gerisindeki bastırılmış saldırganlık farkedilmedi değil. Stolorow ve Atwood (1978) şöyle yazar:

.... Freud’un annesine karşı olan bilinçli düşüncelerinin olumlu - kararsızlıktan (ambivalans) uzak niteliği savunucu idealleştirmenin bir sonucuydu ve ilişkilerine ilişkin imajını olumsuz duyguların istilasından korumaya hizmet ediyordu..... bu savunmalı (savunucu) özdeşim ona karşı olan öldürücü düşmanlığın ürktücü biçimde ortaya çıkmasını önledi ve katastrofik (ölümcül) obje kaybı olasılığını uzaklaştırdı [sf. 218-219]

Ancak, rüyalar idealizasyona saygı göstermezler. Yedinci ya da sekizinci yılında Freud “gerçek bir kaygı (anksiyete) rüyası” olarak adlandırdığı rüyayı gördü: Onun içinde sevgili annemi gördüm, yüzünde alışılmışın dışında huzurlu, uyuyan bir ifadeyle, odaya iki (ya da) üç kuş gagası olan insan tarafından taşınıyordu ve yatağa yatırıldı. Göz yaşları ve haykırmayla uyandım ve ebeveynlerimin (ailemin) uykusunu böldüm (1900, 5: 583 orijinali italiks). İlk çağrışımlardan sonra Freud bunu şöyle yorumlar:

Rüyadaki “ikinci gözden geçirme (revizyon)”de rüyada taşınan yorum, bu nedenle şöyle olmalıdır, annem ölüyordu: Bununla hüznü bir rahatlama oldu. Kaygı içinde uyandım, ailemi uyandırana dek bu durmadı. Annemin yüzünü gördüğümde onun ölmediği konusunda ikna edilmeye gereksinim duymuş olduğumdan, aniden sakinleştiğimi hatırlıyorum.... Bastırma dikkate alındığında, kaygı rüyanın görsel içeriğinde uygun ifade yolunu bulmuş olan belirsiz ve açık biçimde cinsel isteğe geri döndürebilir. [1900, sf. 583-584]

Rüyaların kaynağı ve anlamını aradığı keşiflerinin erken dönemleri sırasında, Freud Fliess'e şunları yazdı: "Biyolojik olarak rüya yaşamı bana göre tamamen yaşamın tarih öncesi döneminin (bir ve üç yaş arası) kalıntılarından kaynaklanıyor gibi görünüyor - aynı dönem bilinçdışının kaynağıdır ve tek başına bütün psikonevrozların etyolojisini içerir, bu periyod normal olarak histerik amneziye benzeyen bir amnezi ile karakterizedir" (1985a, sf. 302). Ancak, sürekli olarak Freud rüya yorumlarında bunların kökenini Oedipal gelişim dönemine bağlar, daha erken, pre-Oedipal dönemi göz ardı eder. Bu nedenle, annesinin ölümü rüyasında, kaygıyı bastırılmış, preoedipal kızgınlık yerine cinsel isteğe bağlamayı tercih eder. Rühayı annesine karşı ölüm isteğinin ifadesi olarak yorumlamak diye yazar, Storolow ve Atwood (1978) ve: "..... ölen anne imajının kendi saldırgan dürtülerinin doyurulması olmadığını göstermek için bu tür bir yorumdan kaçır; onu rüya çalışmasının bir artefaktı ve daha derin ve bu olaydaki gibi cinsel isteklerin gizlenmesi olarak yorumlar" (sf. 223).

Storolow ve Atwood, Freud'un annesine karşı olan saldırgan duygularını sürekli yeni kardeşlerin gelmesi ve annenin sevgisini kıskanmaya yüklerler. Kardeşlerin doğumu "annenin sevgisi için olan yoğun sahip olma gereksinimi ve aynı derecede yoğun, büyüsel olarak güçlü nefret (düşmanlık) arasındaki çatışmayı" ortaya çıkardı (1978, sf. 222). Ancak, kardeşlerin doğumundan etkilenen bütün çocuklar bu kadar şiddetli bir çatışma geliştirmezler. Freud'un annesine olan nefretinin, onun sevgisine olan gereksinimi gibi, kardeşlerin doğumundan öncesine gittiğini ve onların doğumunun onun erken döneminden kaynaklanan duygularının artmasına hizmet ettiğini öngörebiliriz. Ta başlangıçtan Freud annesinin ona olan narsisistik gereksiniminin ısrarını hissetmiş olmalı ve annenin oğluna tutunduğu gibi oğlu da ona tutundu, anneye çaresiz (zorunlu) tutunmuş olmalıydı, sevgi ve nefretle birlikte, nefreti bastırıyor ve sadece sevgiye gün ışığını görme izni veriyordu.

Freud'un saldırganlığı birincil bir dürtü olarak ele almaya direnmesi sorunu uzun zaman spekülasyon konusu oldu. Freud (1933), kendindeki bu direnme üzerinde durdu: "Neden biz kendimiz bir saldırganlık içgüdüsünü farketmeye karar vermeden önce bu kadar uzun bir zamana ihtiyaç duymaktayız? Neden herkes için açık ve bilinen gerçekleri kullanmaktan, kuramımız adına, nefret ettik?..... O [salgırganlık dürtüsü kavramı] çoğu dini gerekler ve sosyal geleneklerle çok fazla çe-

lişir” (22: 103-104). Freud dinsel gerekler ve sosyal geleneklere ters düşen diğer kavramlara avans vermekten nefret etmedi. Neden şimdi nefret etmek? Gay (1988) Freud’un istemeyişini açıklayabilecek bir faktör olarak gördüğü şey üzerinde durur:

Çoğunlukla onun duraksayan farkındalığı (saldırganlığı birincil bir dürtü olarak) da kişisel bir boyuta sahiptir; o kendi saldırganlığına karşı harekete geçirdiği kendini-koruyucu savunma manevralarından biri olabilir. O modern kültürü insan doğasına kafirce düşük değer biçilmesini reddetmekle ve bunun da saldırganlığı temel bir dürtü haline getirdiği ile, suçladı. Belki de. Ancak kendi nefreti bir yansıtma parçası gibidir, burada kendi inkârlarını diğerlerine yüklemektedir. [sf. 397]

Freud saldırganlığı tepkisel olarak gördüğünde onu farketmede herhangi bir güçlük yaşamamıştı. Eğer beni incitirsen, saldırgan biçimde tepki veririm. Ancak saldırganlığı birincil bir güç olarak farketmek başka bir konudur. Freud’dan ödünç alınmış bir sayfada, o ölüm içgüdücü kavrarnını formüle ederken itiraf edildiğı gibi spekülasyonda bulundu, şimdi kendimiz için bir parça spekülasyonda bulunalım. Vaktinden sonra (gecikmiş olarak) ve istemeden saldırganlık kavramının doğuştan geldiğı noktasına ulaşan Freud erken dönemde annesine karşı olan saldırganlık duygularının farkına varma olasılığını hissetti. Bu korkunç farkına varmaya karşı savunmak için o saldırganlığı içe doğru yönelten ölüm içgüdücü kavramını önerdi. Sadece ölüm içgüdücünün kalkanı (siperi) altında Freud bir saldırganlık dürtüsü kavramını kabul edebildi.

Freud’un erken dönemde annesini idealleştirmesi onun kavrarnlarında yansıtıldığı ve onların içinde ima edildiğı gibi saldırganlığı da uzaklaştırdı. Gay (1988) Freud’un “gizlenmiş yaşamının” onu Totem ve Tabu’daki kuramsal formülasyonları üzerindeki etkisi ile uğraşır:

..... Freud’un *Totem ve Tabu*’daki tartışmasına rehberlik eden dürtülerin bazılarının onun gizli yaşamından kaynaklanması çok olasıdır..... o şunu anlatıyor, bu yeniden yapılandırılmasında Freud annesi hakkında hemen hiçbir şey söylemedi, hafta anneyi yiyip bitirme fantazisine dikkat çeken etnografik materyal babaya ait olandan daha fazla olmasına karşın. Ferenczi’nin küçük Arpad’ı, ki onu Freud *Totem ve Tabu* için bir kanıt olarak ödünç aldı, “koruduğı (sakladığı) annesi”, onu grafik olarak koyduğı gibi, “Biri annemi bir kazan içine

koymalı ve onu pişirmeli, sonra orada korunmuş (hazırlanmış) bir anne olacaktı ve ben onu yiyebilecektim.” Ancak Freud bu kanıt parçasını gözardı etmeyi seçti. [sf. 335]

Benzer biçimde, Freud ünlü vakalarındaki anneleri de atladi. Gay (1988) bunları (anneleri) onun vaka öykülerinin dışına (kenarına) attığını gösterir.

Dora'nın annesi, Freud'un adlandırdığı üzere “bir ev kadını psikozu”ndan etkileniyordu (psikozu vardı), aile melodramı içinde sessiz ve küçük bir aktördür. Küçük Hans'ın annesi, kocasının düşüncesine göre baştan çıkarıcı (sedüktif) davranışı ile oğlunun nevrozunun nedeni ise de, babaya boyun eğen biridir..... Kurt Adam'ın biyolojik annesi sadece çok sınırlı bir öneme sahiptir..... Fare Adam'ın annesinin bazı geçici (çabuk geçen) görüntüleri vardır..... Ve Schreber'in annesi yaşamamış olabilir. [sf. 505]

Annelerle uğraşmak, çağrışım yaratarak, Freud'u kendi annesine ve onunla olan ilişkisine korkulacak şekilde yakınlaştırabilir.

Çocuğun annesine karşı olan saldırganlığını tartışırken, kendi idealize etme gereksinimi ile Freud kız çocuğuna ilk objesine karşı olan düşmanlığını devam ettiren (elinde tutan) çocuk olarak yönelir.

Şimdi ilgimizi kız çocuğunun annesine karşı olan bu güçlü bağlanmasını sona erdiren şeyin ne olduğu sorusuna yöneltelim. Bildiğimiz gibi, bu doğal bir kaderdir: Babasına bağlanması önceden tayin edilir (kaderidir).... Anneden uzaklaşma düşmanlıkla başılır; anneye bağlanma nefret içinde sona erer. [1933, 22: 121]

Erkek çocuğunda da: “..... erkek çocukları annelerine karşı olan ikircikli (ambivalan) duyguları ile bütün düşmanlıklarını babalarına yönelterek başdebilirler” (1931a, 21: 235). Dahası:

Psikanalizin kanıtı iki insan arasındaki her tür yakın duygunun..... iticilik ve düşmanlık duygularının bir kalıntısını içerdiğini gösterir... Dipnot: Belki de sadece bir annenin oğluluyla olan ilişkisi ki bu narsizme dayalıdır, istisnadır ve bu cinsel-obje seçimindeki gelişmemiş bir girişim ile pekiştirilir. [1921, 18: 101]

Böylece anne ve oğul birbirlerine karşı olan saldırganlık duygularını benzer biçimde gösterirler.

Freud *Uygarlaşma ve Hoş Olmayan Yanları* (Civilization and Its Discontents) içinde “Çocuklukta hiçbir gereksinimin bir babanın yansıtmasına olan gereksinimi kadar güçlü olduğunu düşünemiyorum” diye yazdı (1930, 21: 72). Belki de, Oedipal çocuk için. Ancak, Freud daha önceden varolan ve daha güçlü bir çocukluk gereksinimini gözardı eder - bu annenin yansıtmasına olan gereksinimdir. Bu yanlış nasıl açıklanır? Freud’un cümlesinin zorlayıcılığı, onun daha tipik açık-uçlu formülasyonlarıyla kesin biçimde çelişen, duygusal bir bileşeni öngörür. Freud’un şiddetle gereksinim duyduğu koruma annesi tarafından değildi. Onun arzuladığı şey annesinin kendi girdabı içine çekme (onu yutma) eğilimleri sırasında babası tarafından korunmaktı. Ancak burada babası onu bırakmıştı, onu tamamiyle annesine bırakmak ve onu yardım dilemeyeceği ancak kızgınlığını bilinçdışına atacağı ve inkâr ve idealize etme ile katmanlaştıracacağı şekilde bırakmak. Marie Bonaparte Freud’a şu gözlemini bildirdi. “Erkek kadından korkar.” Freud “O haklı” diye yanıtladı (Gay 1988, sf. 522). Freud annesinden korkmuş olabilir miydi?

2

SİGMUND'UN İÇİN İYİ OL

Çocukluk aşkı (sevgisi) sınırsızdır, o özel bir sahiplenmeyi talep eder. Hepsinden daha azına razı olmaz.

Bir evlilik bile, kadın, kocasını kendi çocuğu yapmayı ve ona karşı bir anne gibi davranmayı başarana dek güvende değildir.

— Freud

1882'de bir ilkbahar akşamında, Freud Brücke Enstitüsündeki görevinden (işinden) eve döndü ve odasına doğru ilerliyordu, aile masasının etrafında toplanan insanlara kısa bir bakış fırlatması onu tereddüt içinde bıraktı. Orada bir ziyaretçi, genç bir kadın oturuyordu - kısıpık siyah saçlı, siyah gözlü, neşeli, onun kızkardeşleri ile sohbet ederken bir elmanın kabuğunu soyuyordu. Genellikle yaptığı gibi odasına gitmek yerine, ziyaretçinin kim olabileceğini dikkate almadan, daireyi tamamlaması aile üyelerinde şaşkınlık, belki de hoşlanma yarattı. Bu Nisan'daydı, Freud'un yirmi altıncı doğum gününden birkaç hafta önce. Konukları Martha Bernays, kolej eğitiminin beşinci yılında idi. İkisi sonraki ay gizlice sözlendiler (nişanlandılar).

Evlenecek parası olmadan, Brücke laboratuvarında araştırmada çalışıyor ve bir aileyi ayakta tutmak için gerekli bir yaşamı nasıl veya hatta nerede sağlayacağından emin olmadan ve o (Martha) bir evliliğin erken yıllarını destekleyecek bir drahoması (çeyizi) olmadan nişanlılıkları dört yıldan daha fazla sürdü. Ve bu dört yılın üçünden daha fazlasında, Martha, onun annesi ve kızkardeşi Minna Hamburg'un varoşu olan Wandsbek'de yaşadılar, kızkardeşleri burada doğmuştu ve anneleri burada yaşamayı Viyana'da yaşamaktan daha uygun buldu. Aylarca birbirlerini görmeden ve Freud'un Wandsbek'i ziyaret etmek için yeterli parayı güçlüğüle biraraya getirebildiği sadece arasıra yapılan ziyaretlerle ikisi hemen hemen günlük olarak mektuplar yazdılar. Freud'un ölümünden sonra Martha mektupları yakmak istedi, ancak kızı Anna'nın ricası ile onları yakmaktan vazgeçti ve Freud'un yazmış olduğu dokuz yüz mektuptan doksan üçü basılmıştı, bunlar onun Viyana'daki çevresi ve aktiviteleri, araştırması, aile konuları ve meslektaşları ve arkadaşlarının kısa açıklamalarını açık bir biçimde ortaya koyuyor, aynı zamanda ilişkinin genel gidişini de kesin bir biçimde hissettiriyordu. Belki de, uzun bir süre Martha için duyduğu özlemin derinliğini en fazla ortaya koyan şey Freud'un ideal evlilik fantazisidir:

Oh, sevgili Martha'm, ne kadar fakiriz! Dünyaya yaşamı paylaşmak istediğimizi söylediğimizde onların bize şunu sorduklarını düşün: Sizin drahomanız nedir? - Hiçbir şey, sadece birbirimize olan aşkımız. - Hiçbir şey mi? - Şimdi içinde yaşamak ve yemek yemek ve bir konuk ağırlamak için iki ya da üç küçük odaya ve yemeklerimiz için hiçbir zaman sönmeyen ateşi olan bir sobaya gereksinimimiz olduğu aklıma geliyor. Ve odalara konacak bütün şeyleri düşün! Masalar ve sandalyeler, yataklar, aynalar, zamanın mutlu geçtiğini hatırlatacak, bir saat hoş hayale dalmak için bir koltuk, ev hanımının yerleri temiz tutması için halılar, dolapta hoş kurdelelerle birbirine bağlanmış örtü (çarşaf vs.) ve son moda giysiler ve yapay çiçeklerle süslü şapkalar, duvarda resimler, günlük bardaklar ve diğerleri de şarap ve bayram vb. zamanlar için, gümüş sofra takımları, tabaklar, aç olduğumuz ya da konuğumuz olduğu ani durumlar için küçük bir kiler ve büyük bir anahtarlar demeti - ki bu çok hoş bir gürültü çıkarmalı. Ve orada hoş gidecek çok fazla şey olacak, kitaplar ve dikiş masası ve sıcak lamba ve her şey düzenli olmalı, aksi taktirde kalbini küçük parçalara bölmüş olan ve bir nefes almayı istemeyen bir mobilya (sofa) parçasına ayırmış olan

evin hanımı huysuzlanmaya başlayacak. Ve bu hedef evi birarada tutan ciddi çalışmaya, güzellik duygusu hedefine, hatırlamayı istediği sevgili arkadaşlara, ziyaret etmiş olduğu şehirlere, hatırlamak istediği saatlere tanıklık etmelidir. Ve tüm bunlar, küçük bir mutluluğun. sakın arkadaşların dünyası ve yüce insan değerlerinin kanıtları sadece gelecekte; hatta evin temelinin oluşturulmuş olması bile değil, orada hiçbir şey yok, ancak birbirini delice seven iki fakir insan yaratık var. [1960, sf. 27]

Burada cennet, yani anne ile yaşam ertelendi, o (anne) tamamen onun olmalıydı. Genç araştırmacı bilginin, fatihin kaderi dünyanın uykusunu kaçırmak olan birinin, bir gün kendini dikkatlice ve çocukça bir doğrulukla, “içinde yaşamak, yemek yemek ve bir konuk ağırlamak için iki ya da üç küçük odanın” mobilyalarını ayrıntılarıyla düşünürken görmesini tahmin etmek oldukça güç. Fantazide küçük bir çocuğun yiyecek konusunda ve onun hazırlanması ve tüketimi için gerekli donanım üzerinde büyük bir vurgulama var. Odalar gibi, kiler de, anne ve çocuğu ve belki de ara-sıra gelen bir konuğu içine alabilecek kadar küçük; sobadaki ateş (anne sembolü) hiçbir zaman sönmez. Konuklara fantazinin başında adetten bir hoş karşılama sağlansa da, “sessiz arkadaşlar” ve “hatırlanan sevgili arkadaşlar” dışında onlar hakkında daha fazla hiçbir şey işitilmedi, ancak bir konuğun gelmesi acayip biçimde, açlık gibi bir “saldırı” olarak görülüyor.

Çocuğun diğerlerini dışlama talebi mektupların içinde fırtınalı bir akım gibi sürer. Martha sadece onun olmalıdır. “Seni mümkün olduğunca bana yakın yapma çabalarımı yanlış anlamadığını biliyorum ve eğer bu bencillik oluyor, yine de aşk hiçbir şey olamaz, sadece bencilcedir” (1960, sf. 25). Onların ilişkisinin diğerlerini dışlayıcılığı içinde onun (Martha) öğüt, yol gösterme ya da bazı fiziksel gereklilik nedeniyle sadece ona döneceğini umdu. “Buradan bir şeye ihtiyacın olduğu ya da bir şeyin yapılmasını istediğinde, lütfen başkasını tercih etme, isteklerin için beni tercih et. Bu benim sevdiğim zaman diğer insanları ne kadar dışlayıcı olduğumu gösterir” (1960, sf. 9). Wandsbek’de bir kış Martha buz pateni yapmak için izin ister. Freud bunu onaylamayı reddeder, Jones’un (o Allahtan bütün mektuplara ulaşmıştı) acı biçimde gözlediği gibi, “onun bacağını kırmasından korktuğu için değil, diğer bir adamla kol-kola olması gerektiğinden dolayı”. Ancak, bu noktada çok emin

değildi, bu nedenle karar vermek için arkadaşı Panet'e danıştı. Üç gün sonra izni verdi, ancak birinin eşliğinde olmadan kayacağı bir koşulda izin verdi" (1953, sf. 133-134).

Freud'un yakın bir arkadaşı, bir sanatçı olan Fritz Wahle, Tones'un kelimeleriyle, Martha'nın "ağabeyce (abi gibi) bir arkadaşdır." Freud onun kendi sevdiği kadına ağabeyce duygulardan daha fazlasına sahip olduğundan şüphelendi, hatta Martha'nın kuzeni Elise'e bağlanmasına rağmen. Freud'un gözünde, sanatçılar -en azından yaşamının bu stresli döneminde- kadınları ikna etme yeteneğine sahiptirler ve Wahle, ona böyle anlatılmıştı, herhangi bir kadını diğer erkekten uzaklaştırıp, gönlünü yapabilir. Martha'ya yapılan bir komp- limanda onun (Martha) kendi kafasında olan şeye güvenmek zordu. "Sanırım sanatçılar arasında ve bilimsel çalışmanın ayrıntıları ile uğ- raşan insanlar arasında genel bir düşmanlık (kötü niyet besleme ol- duğunu) sanıyorum. Onların sanatlarında bütün kadın kalplerini ko- layca açacak temel bir anahtara sahip olduklarını, ancak bizim kilidin garip dizaynı karşısında çaresiz kaldığımızı ve ona uygun bir anahtar keşfetmek için önce kendi kendimize kızdığımızı biliriz" (Jones 1953, sf. 111). Martha uzun süre, Freud'un onun Wahle ile olan ilişkisini bi- tirme taleplerini reddetti; sonuçta onun kıskançlığı galip geldi ve Mart- ha ilişkiyi bitirdi. Ancak geçmişin anısı acı verir biçimde hiç içinden çıkmadı.

Bana karşı çok dürüst olmadığın ve beni derinden yaraladığın bir örnek vardı; bu benim Fritz Wahle ile olan "arkadaşlığını" bitirmeni istediğim ve senin reddettiğin zamandı. Ben sabırlıydım ve sonunda beni haklı çıkardın. Ve o zaman bile senin bağımsızlığını asilce ko- ruduğun ve her şeyi doğru biçimde bana anlattığının tam olarak bi- lincinde idim. Bu noktada en sonunda benimle daha fazla aynı gö- rüşte olacaksın. Kararında çok emin değildin, ikimiz de aramızda bu tür şeylerin hiçbir zaman tekrarlanmayacağını umut edelim. Ve se- vilen bir kız için bile hâlâ atılacak bir adım daha olduğunu söy- lediğimde beni anlayacaksın: Arkadaşa doğru bir adım ve eğer ben seni sevgili bir kız olarak -ki bu aynı değil- sevmek zorunda kal- saydım, yani düşüncelerimi ve fikirlerimi - kısaca gerçeği, sak- layacağım biri olarak, bu her ikimiz için de korkunç bir kayıp ola- caktı. [1960, sf. 29-30]

Freud burada “sevdiği kızı” bir ikileme sunar. Bir taraftan, ona bağımsızlığı için övgüler sunar, bunu asilce nitelendirir; öte yandan bağımsızlığını hayata geçirmesi sonucu onu gücendirdiğinde bağımsızlığını bırakması ve onun istediği gibi davranmasını ister. Freud daha önce mektupta şunu yazar: “Bu ittifaka girdiğimiz andan itibaren birbirimiz için olabilmemiz için bir ölçüde olmayı istediğimiz şeyi değiştirmemiz gerektiğini biliyorsun ve belki de eski Marty tamamen benim sevdiğim kıza yol veriyor (izin veriyor) gibi görünmediğinde ona bunu söylememe ve açıklamama izin verebilir” (1960, sf. 29). Başka bir deyişle, her biri de bir ölçüde değişmelidir, “bir ölçüde” bu Marty için tamamen onun (Freud’un) istediği biçimde olması demektir. Marty, gerçekten çok fazla seven ve anlayışlı bir ruha sahip olmalı.

Sadece onu seven bir insanın diğer insanları dışlama gereksinimini doyumak değil, Martha onun (Freud) kabul etmediği erkek arkadaşlıklarını da bırakmalıdır, ancak o bunu ona (Freud) rahatsızlık veren insanlara, özellikle, onun erkek kardeşi Eli ve çok özellikle de, “senin ayrılışından [Martha’yı Wandsbek’e gönderirken] sorumlu tuttuğum merhametsiz ve kaprisli” diye nitelendirdiği annesine yaygınlaştırmalıdır. Bir seferinde Freud, ayrılmayı dayanılmaz olarak arkadaşşı Fleischl-Marxow’un Martha için Viyana’da iş bulması için bir plan sundu. Freud için, Martha’nın Viyana’ya gelmesi, sadece onu daha yakına getirmeyecek, ayrıca da onu annesinin etkisinden uzaklaştırma şeklinde ek bir değeri de olacaktı. Planı olumlu karşılayan Martha, bunda başka bir değer daha gördü: Onun Viyana’ya gelmesi annesini onu destekleme yükünden kurtaracaktı ve iş bulunana dek, erkek kardeşi Eli ile kalacaktı. Zavallı Martha. Bir barut fıçısına kibrit koymuştu. Sanki onun Viyana’ya gelmesinin nedeni annesinin sıkıntısını hafifletmekti! Annesinin yararını onun önüne koymuştu! “..... buna göre, bu senin Macaristan’a gitmenle aynı olacaktı..... Eğer öyleyse, sen benim düşmanımsın; eğer bu engeli aşamazsak biz yıkılabiliriz. Sen sadece ya-ya da’ya sahipsinsin. Eğer senin aileni reddetmek için beni yeterince destekleyemezsen, beni kaybetmelisin, yaşamı mahvetmelisin ve kendini çok fazla ailenin dışına çıkarmamalısın” (Jones 1953, sf. 130). Jones şuna işaret eder “Bir kez daha”, “Martha’nın incelik ve tatlılığı olayları yatıştırmada başarılı oldu.....” (sf.130).

Freud’un patlamaları olduğunda, bunlar sadece onun yalnızlığı ve Martha’ya olan doyumsuz gereksiniminden kaynaklanan patlamalar

değildiler. "Ben şiddet dolu ve ihtiraslı (çabuk kızan) biri olduğumdan, ortaya çıkmayan zaptedilmiş her türlü şeytan, onlar içerde gürlüyor ya da başka bir şey, sana karşı, sen sevgili insana karşı, harekete geçerler. Tehlikeli bir işe (maceraya) atılabilecek ve kazanabilecek bir yerde, korkusuzca bir harekette mi bulunmuştum. Evde kibar olmalıydım, ancak ılımlı davranmak ve kendimi kontrol etmekte zorlanıyorum ve hatta böyle davranma şöhretinden hoşlanıyorum" (Jones 1953, sf. 195-196). Allahtan Freud sonunda zaptedilmiş şeytanlarının serbest kalabileceği korkusuzca bir aktivite buldu. Ancak şüphesiz kur yapma döneminde onun kafasına takılan (hiç aklından çıkmayan) ve onun hoşnutsuzluğunu artıran şey babasının basiretsiz ruhuydu. Jakob gibi o da ailesinin geçimini yeterli biçimde sağlamayacak mıydı? Yıllar sonra bile, yoksulluk korkusu devam etti. Altının babası, Rüya kitabının ortaya çıkmasının arefesinde, altı çocuk babası o Fliess'a şöyle yazdı, "Benim duygu durumum büyük ölçüde kazandıklarına bağlıdır. Para benim için gülme (mutluluk) gazıdır. Gençliğimden şunu biliyorum, pampasın (Güney Amerika'da otlu ama ağaçsız geniş ovalar) vahşi atları bir kez kementle yakalandıklarında bile yaşam için belirli bir kaygıyı devam ettirdiler. Böylece fakirliğin çaresizliğini biliyorum ve sürekli olarak ondan korkuyorum" (1985a, sf. 374). Bu evlilikten önceki dört yıl boyunca çok büyük bir kaygı ve korku yaşanmış olmalı. Martha onun karısı olacak ve çocuklarının annesi olacağı için "gençliğinin en mutlu yıllarını" harcamış olduğu Brükce Enstitüsündeki araştırmasını onlar için bırakmıştı ve bir doktor olması için gerekli klinik deneyim için General Hospital'e girdi, "benim arzuma karşı", Martha onu sevmesine ve onun üzerine titremesine rağmen, yardım edemezdi, ancak onun bilinçdışı küskünlüğünün farkında olmayan bir objesi oldu.

Martha'nın tamamen kendisine ait olduğunu Freud ona gösterdi, bu onun tarafında sadece bir inatçılık (kasıtlı yapılan şey) değildi. Kadının tamamen kocasına ait olması gelenek tarafından da kutsal görülmüştür. "Çok eski zamandan beri kadının babasını ve annesi bırakması ve seçtiği adamın ardından gitmesinden vazgeçilmedi mi? Marty, bunu çok zor olarak görmemelisin, buna karşı savaşamazsın; onlar seni ne kadar severse sevsin, seni hiç kimseye bırakmayacağım ve hiç kimse seni haketmiyor; hiç kimsenin aşkı benimki ile karşılaştırılmaz" (1960, sf. 23). Ancak Freud çok eski zamandan beri vazgeçilmiş olan şeyin ötesine gider. Sadace Martha'nın babasını ve an-

nesini bırakıp seçtiği adamın ardında gitmesini istemedi, ayrıca onun (Freud) annesi (babası ölmüştü) ve erkek kardeşi Eli'ye olan düşmanlığını da paylaşmalıydı. [Minna, onun küçük kız kardeşidir, Freud onu kabul etti, belki de kısmen o annesini eleştirdiği ve ailesindekilerden dışlandığı içindi, onun (Freud) için onlardan vazgeçmelidir (onları bırakmalıdır)].

Diğerlerini dışlama, sadece ona ait olma ve onun düşüncelerini, sevdiklerini ve sevmediklerini paylaşmaktan başka konulara da yayıldı. Onun kendisine bir fotoğrafını göndermesini istedi, eğer mümkünse aslı ile aynı boyda: “Yeni odamı kutsamak için.... ve eğer senden bir fotoğraf alacak tek kişi isem, özellikle mutlu olacağım” (1960, sf. 93). Ayrıca ona (Freud) yazmak için kullandığı yazı malzemesi onun diğerleri ile olan mektuplaşmalarında kullanılmadı. “Ben diğerlerini dışarıda bırakmayı istedim ve bunu büyük ve önemli konularda elde ettiğimden, onu küçük ve sembolik şeylerde elde etmeye çabaladım... Böylece sevgili çalışkan çocuk için bir mektup kağıdı almaya ve sadece bana yazabileceği bazılarını seçmeye karar verdim. Bir M ve S samimi biçimde birbirine dolandı.... Marty ve benim aramdaki cinsel ilişki için her bir sayfayı yararsız hale getirir (1960, sf. 18).

Zaman ve yine Freud onlar arasında sırlar olmamasında ısrar eder, şöyle ki düşünceleri sadece paylaşılmayacak, tam bir uyum içinde olacaktı. “İyi geceler, benim çok sevgili küçük kadını kalbinin benim için atmasına devam et. Böyle yapmadığın herhangi bir zaman kendimi çok kötü hissederim” (1960, sf. 72). Jones (1972) Freud'un Martha'ya sahip olmasının aşırılığı üzerinde durur: “Onların ilişkisi çok mükemmel olmalıydı, çok küçük bir bulanmayı tolere edemezlerdi. Zaman zaman sanki onun hedefi birlikten çok kaynaşma imiş gibi görünür” (sf. 110). Bu, bilinçdışı bir düzeyde, kesinlikle Freud'un hedefiydi: Erken dönemdeki anne ile kaynaşma, Martha onun yerine geçti.

Freud'un Martha'nın onun düşünce ve fikirlerine boyun eğmesinde ısrar etmesi dikkate alındığında, şunu okumak öğretici olur: “Ben tamamen prensesim tarafından yönetilmeye çok hazırlandım. Biri sevdiği kişi tarafından kontrol edilmeyi (baskı altında tutulmayı) seve seve kabul eder...” (1960, sf. 51). İma ve kızgınlığın gerisinde baskı altında tutulmak, tek isteği onun mutluluğu olan bir annenin çocuğu olmak vardı. Bu onun kendini bebeklik zamanına, yaşamının tamamen annesinin baskısı (hakimiyeti) ve yardımlarına dayandığı, zamana kay-

masıydı. “Benim için bir günün sadece senden gelen bir mektupla yaşama değer hale geldiği, senin tarafından verilen bir kararın yaşam ve ölüm arasında bir karar anlamına geldiği zamanları hor görmeyelim” (1960, sf. 133). Burada Martha’ya çocuğun yaşamını devam ettirmesinin dayalı olduğu annenin omnipotansı verilir (bahşedilir).

Genç bir çocuk için yaşamı sürdürme, annenin sevgisi ve bakımına dayandığından, o (anne) her zaman güçlü ve sağlıklı olmalıdır. Bu nedenle Freud’un Martha’ya -tamamen güçlü ve sağlıklı genç bir kadın- yazdığı mektuplarında sürekli onun sağlığı ile ilgili ifadelerini okumak şaşırtıcı değildir. “Yararlı olmak için uzun süre bu şekilde, sağlıklı kalabilir” (1960, sf. 47). “Küçük prensesimin sağlığı için en iyi dileklerimle....” (1960, sf. 103). Ve tabi ki evlenmelerinden uzun süre önce, o (Freud) eğer Viyana’da kalırlarsa, şehrin iftihar ettiği en iyi aile doktorunu onun için ayarlayacağını gösterdi: Bu Joseph Breuer’di. “Şimdi lütfen benim kendim hakkında yaptığım gibi kendin hakkında olabildiğince fazla şey yaz. Ve ayrıca iyi, tamamen iyi olup olmadığını yaz. Güçlü olmak seni iyi yapıyor mu ve hiç şarap içiyor musun? Eğer ikisine de evet demezsen çok kızabilirim” (1960, sf. 109). Endişelenmek için hiçbir neden yokken, bile o endişesini sürdürür. “Mektuplarından iyi olduğunu çok açıkça görebiliyorum, ancak lütfen bana nasıl göründüğünü, kilo alıp almadığını, daha iyi hissedip hissetmediğini ve cildinin (teninin) ayrıldığını zamandan daha temiz olup olmadığını anlat..... Ve soğuk banyolardan ne haber, yine çok fazla soğuk mu?” (1960, sf. 56). Bayan Bernays bir keresinde hasta olduğunda, Freud endişelendi, ancak onun için değil ona bakan Martha için endişelendi. “Minna ile en azından nöbetleşmiyor musun ve çok az hava almak için ara vermiyor musun? Marty, eğer sen hastalanırsan çok fazla telaşlanabilirim ve sen sadece hastaların değil, aşıkların da bencil olabileceğini göreceksin” (1960, sf. 106). Minna’nın nişanlısı Schönberg, aynı zamanda Freud’un bir arkadaşı, çok şiddetli bir tüberküloz hastasıydı (ve sonuçta öldü). Bernays’ı Wendsbeck’de ziyaret ettikten sonra Viyana’ya geri döndü.

Schönberg ağızından bir kelime kaçırды ve bu beni çok fazla incitti. Bana şunu anlattı (söyledi)... O [Martha] çok iyi görünüyordu, ancak ‘gözlerinin altında siyah halkalar’ oluşmuştu” -Neden benim küçük kadınının gözlerinin altında siyah halkalar vardı? O andan itibaren

bütün canlılığım (hevesim) gitti ve benim zavallı adamın acınacak durumundan çok senin siyah halkaların nedeniyle çok fazla sarsılmış olmamla, bir insanın bütün bencilliği kendini ortaya çıkardı. [1960, sf. 167]

Freud'un Martha'nın sağlığı konusundaki sürekli kaygısının düşmanlı duygulara karşı bir savunmayı gösterdiği öne sürüldü. Ancak bu görüş onun kendisi hakkında yetersiz biçimde gizlediği kaygı ile (Martha hasta olacak mı) uyuşmamaktadır. Mektuplarından birini "Elveda", "ve Sigmund'un için iyi olmaya (kalmaya) devam et" diyerek bitirir (1960, sf. 84). "Sigmund'un için iyi olmaya devam et" onun kaygısının dönüm noktasıydı, onun bir annenin sevgi ve korumasına olan gereksinimin ifadesiydi. Martha hasta olduğunda ya da o (Freud) onun hasta olduğundan kuşkulandığında, onun korkusunun şiddeti erken dönemdeki korkuların en ilkelini düşündürür: Obje kaybı. "Gerçekten seninle ilgili rahatsızlık duyduğumda kendimin çok gerisinde oluyorum. Önce bütün değerleri kaybederim ve o zamanlar sen hasta olmayasın diye korkulu bir dehşet üzerime gelir. O kadar çılgınım ki, daha fazla yazamayacağım" (Jones 1953, sf. 132). Sonraki gün, Martha'dan bir mektup aldıktan sonra "ben senin hasta olduğunu düşünmekte çok hatalıydım. Çok çılgındım. Biri aşık olduğunda çok çılgındır" (Jones 1953, sf. 132). Ya da biri çok küçük bir çocuk olduğunda ve belli belirsiz anneyi kaybetme korkusu olduğunda. Lübeck'de bir tatilde, Martha'nın bir suda boğulma fantazisi olmuştu, bunu Freud'a yazdı. Onun yanıtı: "İnsanlık tarihinin yüzyılları içinde sevilen birinin kaybının bile önemsiz bir olay olarak görülebileceği bir bakış açısı olmalıdır. Ancak itiraf etmiyorum ki, ben bunun tam tersini alırım, burada olay tamamen dünyanın sonu ile, an azından beni ilgilendirdiği kadarıyla, eşdeğer olacaktır" (Jones 1953, sf. 132).

Evliliğin yaklaşması Freud'un Martha'nın sağlığına ilişkin kaygısını artırdığı görüldü. Onun yaşamının böyle önemli bir anında hasta olması sanki yeter artık gibiydi. Haziranda, düğünden birkaç ay önce, Freud Martha'ya ona sadece bir tatil yapmak için kullanması gerektiğini söyleyerek bir miktar para yolladı. "Eğer onu bir elbise için harcadığını sezersem, geldiğimde onu parçalayacağım ve eğer hangi elbise olduğunu bilmiyorsa hepsini parçalayacağım (Jones 1953, sf. 146). Bu şaka içinde hiçbir şüphe yoktu (yazılmadı) ancak yine de onun kaygısını yansıtıyor.

Diğer bir mektupta Freud günlerce yutmasını ya da konuşmasını engelleyen şiddetli bir boğaz anjini geçirdikten sonra, yaşadığı temel olarak ağızla ilgili (oralite) duygusunun neşeyi kaçırarak bir tanımını yapar. İyileşirken, “bir kış uykusundan uyanan bir hayvanın muazzam (dev gibi) açlığı ile korkuya kapıldı. Bunu sevdiğine olan yoğun bir özlem izledi: Korkulu bir özlem - korkulu tam doğru kelime, daha iyisi esrarengiz, korkunç, dev gibi (muazzam) olabilecekti; kısaca sana karşı tanımlanamaz bir özlem” (Jones 1953, sf. 169). Eğer küçük bir bebeğin annesi için özleminin vahşeti böyle ise, o gerçekten şanslıdır, şöyleki o çaresizdir.

Freud'un mektuplarını okurken gerçek Martha'yı görmek kolay bir konu değildir. O yumuşak başlı (uysal), uyum gösteren (boyun eğen) bir Martha mıydı? Freud onu Wandsbeck'e gelmek için yeterli güçte (derecede) karşı çıkmadığı için, onların aşkının “düşmanı” olan annesinin isteklerine çok fazla boyun eğdiği için suçladı ya da o (Martha) inatçı, karşı çıkan bir Martha mıydı, ki o uzun süre Wahle ile arkadaşlığını bitirmeyi ya da sevgilisi için annesi ve erkek kardeşinden vazgeçmeyi reddetti? Temelde, prensip olarak gördüğü şeyde, ayak direyebilecek gibi görünüyor. Şüphesiz her iki tarafta da rahatını sağlayan şartların olduğu -gerçekten de var- farkedildiğinde, annesi ve erkek kardeşini bırakmaya mecbur tutulamazdı. Sonunda Wahle ile arkadaşlığını bitirince, bu Freud için gerçek bir mutsuzluk kaynağı idi, o onun kıskançlığının asılsız, inatçı olduğunu biliyordu, geri çekildi. Jones kendi gözlemlerine dayanarak Martha'yı sevimli, kibar, sadık biri olarak tanımlar. “Ancak Freud'un acı içinde keşfettiği gibi, o yumuşak kalpli değildi ve katı bir karaktere sahipti, şöyle ki kendinin belli bir kalıba sokulmasına izin vermedi” (Jones 1953, sf. 102). “..... Ayrıca kişiliği çok güçlü (sert) ve cesurdu ve bir konuya zorlandığında, Freud'un başardığı bir sanat, o Freud'dan daha büyük bir azimle buna karşı koyabilirdi” (Jones 1953, sf. 121-122). Ve Freud'un Martha'ya ilişkin kendi değerlendirmesi: “..... Kendinden çok emin, çok az konuşan (ağız sıkı), görüşleri ve eğilimlerine çok kibarca karar veren biri ” (Jones 1953, sf. 126).

Freud'un Martha'nın yumuşak başlı olmadığını “acıyla keşfettiği” şüphelidir. Onu dört yıldan daha uzun süredir tanıdığından, bu olamazdı, o “kendi küçük kadınının” farkındaydı, o sadece ufak olaylar söz konusu olduğunda boyun eğici idi, boyun eğici olmak ilişkilerinin uymuna çok iyi hizmet etti. Böylece protestoları ve feryatlarına rağmen,

Freud onun kendisi gibi (olduğu gibi) olmasını istedi. Martha'nın katılığı onun (Freud) mantıksız taleplerini kontrol etmek için gerekli etki olacaktı. "Uzun bir zamandır seni eleştirmekteyim ve savlarını çürütmekteyim ve bütün bunun sonucunda hiçbir şey istemiyorum, seni istiyorum ve seni olduğun gibi istiyorum" (1960, sf. 201). Şüphesiz Freud Martha'nın kendi hırsları ve içinde tutsak duran şeytanlarla mücadele edecek güçte bir karaktere sahip olduğunu anladı. Onun kendini koruma (saklama) içgüdüğü onu çabuk alevlenen, talep edici annesine taban tabana zıt bir kadına yöneltti. Birkaç yıl sonra, Freud Fliess'a yazdığı bir mektupta (1985a, sf. 50) "onun aşırı düzeyde ihtiyatlı doğasından söz etti". Martin Freud Martha hakkında (1958) "Annem babamın onun duygularını kontrol etme yeteneğini paylaştı" diye yazdı (sf. 38). Bu Amalia'nın sahip olmadığı bir yetenekti.

Freud (1960) Martha'ya sözlenmelerinden iki yıl sonra şunları yazdı "hatırlıyor musun,"

Bana ne kadar sıklıkla sürekli olarak senin direncini (karşı koymayı) kışkırtan bir yeteneğe sahip olduğumu söylediğini? Daima nasıl kavga ediyorduk ve sen hiçbir zaman bana teslim olmadın? Biz yaşamın her ayrıntısı konusunda ayrılığa düşen (uyuşmayan) ve birbirlerini sevmelerine karar verilmiş ve birbirini seven iki insandık... Seni tam anlamıyla olgunlaşmış olarak gördüm ve sendeki her köşe sahiplenilmişti ve sen çok sert ve ihtiyatlı idin ve senin üzerinde bir güce sahip değildim. Senin bu direncin (karşı koyma) seni sadece benim için daha değerli hale getirdi.

Freud kendinde eksikliğini hissettiği şeyi ("Tam olarak olgunlaşmam) Martha ile dengeledi. Kolej eğitiminde beşinci yılında olan bu genç kadında, Freud tam olarak bütünleşmiş bir kişilikle karşılaştı, kendi kimliği öylesine iyi belirlenmiş ki, onun istila edilmek için bir gereksinimi ya da isteği yoktu. Freud daha sonraki yıllarda bunu şöyle kurgısalılaştırdı: "Bir adam, özellikle erken çocukluk döneminden onun kafasında baskın hale gelmiş olan annesinin görüntüsünü temsil edebilecek biri gibi görünür...." (1905, 7: 228). Ancak, tabi ki insan erken çocukluk döneminden onun kafasında baskın hale gelmiş olan anneden kurtulmaya çalışır. Amalia'dan kopma onu Martha'ya getirdi.

Freud Martha'dan sıcak bir yuva sağlamasını ummuştu, ancak bu zaman içinde altı çocuğu ve doksanların ortalarında yengesi Minna'yı da kapsayacak şekilde genişledi. 1886 Eylül'de evlenen Freud, bir sonraki ay arkadaşı Carl Keller'a yazabildi: "Küçük karım, drahomasının (çeyizinin) [bir yakınının hediyesi] ve düşün hediyelerinin yardımı ile hoş bir ev ortamı sağlamıştı" (1985b, sf. 131). Ve "küçük kadın" içgüdüsel olarak kocasının gereksinimini karşıladı, aynı zamanda onun annesi haline geldi. Onun şeytanları ortaya çıktığında dış dünyanın sapanları ve okları önemli değildi ve keşiflerinde ilerlemeler kaydetti, evi onun kutsal yeri idi. Martha kocasının ölümünden sonra Binswager'dan gelen başsağlığı mektubuna cevabında "Daima olabildiğince çok onun yolunu günlük yaşamın tekdüzeliğinden uzaklaştırmaya çalıştım" (Binswanger 1957, sf. 102). Ne kadar başarılı olduğunu Berggasse 19'a olan ziyaretçi akını ile kanıtladı. Freud'un ünlü hastası, Kurt Adam (1971), şunu bulguladı "burada her şey insanın modern yaşamın aceleciliğini (hızını) geride bırakma, günlük bakımında barınmasının sağlandığı duygusuna katkıda bulundu" (sf. 139). Laforgue (1956) Martha'yı "pratik bir kadın, bir barış atmosferi yaratmada hayret verici derecede becerikli ve *joie de vivre* (yaşamın neşesi) bir kadın olarak hatırladı. Dahası, o mükemmel bir ev kadınıydı, bu buradaki gibi bir çevrede ender rastlanan bir durumdur" (sf. 342). Freud'un ölümünden sonra Pfister'den (Freud ve Pfister 1963) Martha'ya, belki de bir parça abartılı:

Sizin evinizde, insan güneşli bir ilkbahar bahçesinde gibi hissetti, tarlakuşlarının ve karatavukların neşeli şarkısını işitti, parlak çiçek tarlalarını gördü ve yazın zengin lütuflarının bir önsezisine sahip olmuştu. Ziyaretçi için bu lütfun büyük bir kısmının size bağlı olduğu çok açıktı ve siz kibar ve yumuşak doğanız ile yaşamın şiddetli mücadelesi içinde bazı tazi silahları kocanızın eline koydunuz.... ve siz olmadan dev bile, ki o yaşamının işinin temsil ettiği insanlık yararına olan büyük görevine ulaşamazdı. [sf. 145-146]

Martha'nın idaresine teşekkürler, büyük ev ortamında her şey Freud'un etrafında döndü: Onun rutini, onun gereksinimleri, onun rahatı ve konforu. "..... birinin etkisi altında" diye yazar Martin, "evdeki herkes yemek odasında uzun masada oturuyordu ve aynı anda bir kapı elinde çorba olan hizmetçinin girmesi için açılırken, diğer kapı masanın baş tarafında, diğer uçta oturan annemin karşısındaki yerini almak için

çalışmadan dönen babamın içeriye girmesine izin vermek için açıldı" (M. Freud 1958, sf. 32-33). İnsan Freud'da bulunan bir şeyin Martha'yı ona annelik etmeye teşvik ettiği ve bir anlamda onun (Freud) Martha'nın favori çocuğu olduğu spekülasyonunda bulunabilir. "Operayı sevse de o [Martha] hiçbir zaman üvertürü dinlemek için zamanında gelmedi, oysa opera binası Berggasse'de yakınındaydı, çünkü o Freud'un akşam yemeği zamanıydı" (Reik 1971, sf. 80). Orada ev işlerine bakan bir kadın olduğu ve üç kızın onun (Martha) yerini almaya istekli ve bunu yapabilecek olmaları gerçeğine karşın böyleydi. "O, onun giysilerini planlardı, mendillerine kadar her şeyini seçerdi ve hatta diş fırçasının üzerine diş macunu koyardı" (Roazen 1976, sf. 56-57). Evliliğinin ilk günlerinde cimriliğin "korkunç bir gereklilik" olduğu günlerde, Martha "babayı ilgilendirmeyen her şey" konusunda dikkatli harcama yapma alışkanlığını unutmadı (M. Freud 1958, sf. 93). "Annem, ki o babamın bütün giysilerini ismarlardı, mutlak bir mükemmeliğe ulaşmaya çalıştı, daima İngiliz kumaşından yapılan kaliteli giysiler almak için büyük özen gösteriyordu" (M. Freud 1958, sf. 125). Ailenin demiryolunda rahat yerlere ödeyebilecek gücü olmadan önce yaz tatili için memleketlerine seyahat etmeleri (gitmeleri) bir meydan okumaydı ve Martin Martha'nın "bu buluşmadan hoşlandığına" inanıyordu. Alexander Freud'un demiryolları kuruluşu ile bağlantısına teşekkürler, Freud'lar üçüncü sınıf bir kompartman alabiliyorlardı. Ancak bu kompartmandaki bütün mobilyalar sert tahtadan yapılmış sıra (bank)'lardı. Ancak,

örtüler, minderler ve yastıkların yardımı ile [anne] kötü yeri bir ev atmosferine benzeyen lüks bir uyuma ortamı haline dönüştürdü... Babam istekle buna katıldı, ancak muzaffer bir mücadelenin anneme verdiği şey, o biliyordu, ona (baba) karşı bir karakter (ya da) dayanıklılık göstergesi ve o daima olasılıkla bizim bilmediğimiz gizli (ustaca) yollarla, onun yalnız ve konfor içinde seyahat etmesini sağlamak için düzenlemede bulunuyordu. [M. Freud 1958, sf. 44]

Başta çocuklarıyla ilgilenen, büyük evini etkin biçimde idare eden, kocasına çalışması için gerekli koşulları sağlayan Martha, onun keşiflerinin önemi ve bunların dünya üzerindeki etkisi konusunda çok az bilgiye ve belki de çok az ilgiye sahipti. Reik'e göre (kişisel iletişim) Freud'un yetmişinci doğum gününe kadar, ki o zaman Viyana'nın postaneleri sadece dünyanın dört bir tarafından gelen kutlama mektupları

ve telgraflarının akını ile uğraşmak için açılmıştı, bunun farkında olmayan Martha kocasının ününün büyüklüğünün farkına vardı. Onun karılık ve annelik rolü her şeydi, başka şeyler için ona çok az zaman bırakıyordu.

Freud konusundaki yazarlar Martha'nın kocasının işine olan ilgisizliğine şaşırırmaktadırlar. Freud işini diğer kadınlarla tartıştı: Kızı Anna, yengesi Minna, Marie Bonaparte, Lou Andreas, Salomé.... Neden karısı ile değil? Belki de o karısı olduğu için. Duygusal düzeyi kısmen anne-çocuk ilişkisi olan bir ilişki içinde fikirlerini tartışmak Freud'a yabancı görünmüş olabilir. Freud için önemli görünen şeyin ve açıkça Martha için Martha'nın onun dünyadaki önemini farketmesi değil, ona (Freud) göre kendi değerini farketmesiydi. Ve Freud için önemli olan şey onu gördüğü gibi, açıkça onun (Martha) dünyasında, etkin biçimde işlev görecek bir kadındı. Andreas-Salomé Freud'lara yaptığı bir ziyaretten sonra:

Ben.... Bayan Freud'un onu ilgilendiren şeylerde kendine düşeni emin olarak yerine getirme yeteneğine hayran oldum. O daima sadıktı ve daima kararlar almaya hazır, ancak kocasının olduğunu düşündüğü görevlere karışmadı.... Şüphesiz onların altı çocuğunun psikanalizden uzak kalması onun yetiştirmesindendi, bu tabi ki Freud'un tarafında herhangi bir ilgisizliğe bağlı değildi. Ancak, şimdi görüyorum o aile çemberinin herhangi bir toplumsal çatışmadan uzak olduğunu bilmek ve bunda karısının rolünü bilmek onun için bir zevk kaynağı idi. (Freud ve Andreas-Salome 1972, sf. 230)

Açıkça, Freud için onunla birlikte fikirlerini tartışabileceği bir eşten daha önemli olan şey, fikirlerini geliştirebileceği sakin, baskıdan uzak bir atmosfer yaratabilecek bir eştı. Freud fırtınalı çıkma (Martha ile çıkması)'sı sırasında Martha ile gelecekteki yaşantısının ne olacağı konusunda bir imaja sahip miydi? Sen bana sadece amaç ve yön vermedin, ayrıca öyle çok mutluluk verdin ki başka şekli perişanlık olurdu; bana umut ve mutlak başarıyı verdin. Sen beni sevmeden önce bunu biliyordum ve şimdi senin beni sevdiğini ve senin sayende kendine güvenli ve cesur bir adam haline geldiğimi biliyorum" (1960, sf. 57).

Freud'un entellektüel bir kadının özelliklerini anne gibi bir kadınlıkla kaynaştıramayabileceği de mümkündür. Ya da belki de en-

tellektüel bir kadını aynı zamanda anne gibi göremezdi. Böylece onun için, gerçekte bu ikisinin ayrılması gerekmekteydi. “..... belki de onun kadın cinsiyetine ilişkin görüşünü, onların (kadınların) ana işlevinin erkeklerin gereksinimleri ve konforuna hizmet eden melekler olduğu şeklinde tanımlamak uygun olabilir” diye yazar Jones (1955). “Onun mektupları ve aşk seçimi onun kafasında sadece bir tür cinsel obje, kibar, kadınsı, olduğunu açık hale getirir” (sf. 421). Freud'un kadının rolüne ilişkin Jones'un değerlendirmesi Freud'un kızı Mathilde'e yazdığı mektupların birinde teyit edilmektedir: “Genç adamlar arasında en zeki olanlar bir eşte arayacaklarından emin olanlardır - kibarlık, neşelilik (sevimlilik) ve yaşamlarını daha kolay ve güzel yapma yeteneği” (Freud 1960, sf. 272).

Ayrışmadan ve kendi dünyasını yaratmadan önce annenin çocuğun dünyasının merkezinde olması gibi, Martha da Freud için böyleydi. Ondan ayrıldığında güvenlik kaynağından uzaklaşmış hissetti. Çıktıkları sırada Martha'dan mektup gelmediği bir gün acı günüydü. Martha ile şöyle anlaştılar, kışın hava kötü olduğunda her gün yerine her diğer gün için yazabileceği (Martha'nın) konusunda, “bunu denemekte” anlaştılar. “Ancak Marty”, Freud onu uyardı, “her diğer gün için biraz daha fazla yazmalısın, aksi halde senin haberlerin konusunda kontrol edilemez bir açlık geliştirebilirim” (1960, sf. 55). Freud'un annesi ile yakın olma gereksinimi evlilik yıllarından sonra bile azalmadı. İster evde Martha ile olsun, isterse seyahatlerinden birinde olsun, o (Martha) onun çekim noktası olarak kaldı. Ev sorumlulukları ile meşgul olduğundan ve Freud'un hızlı ve huzursuz gezinmesine uymadığından, o seyahatlerinde her zaman ona eşlik edemiyordu. Ancak yalnız ya da biriyle birlikte iken, o her gün ona bir kartpostal ya da telgraf ve birkaç günde bir gördüğü ve yaptığı her şeyi anlatan uzun bir mektup gönderdi. Sürekli olarak onunla bağlantıda kalmak bir gereklilikti; bu bağı koparmak onu başboş (kendi haline terkedilmiş) biri haline getirdi.

Çıktıkları dönemde Freud'un Martha'ya ilişkin duygularını Jones “büyük tutku - *grade passion*” terimiyle tanımlar ve bu büyük bir cinselliği içermiyordu. Kendisi çoğu insan tarafından büyük cinsel özgürlüğü benimsemiş olmakla tanınan bir adamın kendi kişisel yaşamında cinsellikle bu kadar az ilgileniyor olması alay konusu olabilir. Putnam'a şöyle yazdı, “sınırsız özgürlükte bir cinsel yaşam taraftarıyım”, “ancak kendim bu özgürlüğü çok az kullanmaktayım” (1960, sf. 308). Ne de

nevrozların etyolojisinde cinsel faktörün etkisi üzerindeki vurgulamasından etkilendi. Savunucu biçimde kendinden önce bu keşfi yapan diğerlerine işaret ediyor gibi görünüyor.

Ben sadece histerinin etyolojisinde cinsel faktörün rolünün ayrılmasının en azından benim yönümde peşin hüküm olmaksızın bir sıçrama (hamle) olduğuna dikkat çekeceğim. Onların gözbebeği olarak histeri üzerindeki çalışmalarına başladığım iki araştırmacı, Charcot ve Breuer bu tür bir eğilime sahip olmaktan uzaktılar; gerçekten bu konuda orjinal olarak benim de paylaştığım kişisel bir isteksizliğe sahiptiler. [1896, 3: 189]

Ve bundan dolayı o çocukluk (infantil) cinselliğine ilişkin keşfinin geçerliliğine inandığı zaman bile bu derecede paylaşmaya devam etmiş olabilir, açıklayıcı benzer bir uygulamada (parapraksis) şöyle yazdı: “Çocukluk mutluluğu konusunda çok fazla düşünüyorsa bu hâlâ cinsel isteklerin masum (zararsız) olduğundandır.....” (1900, 4: 130). Ağzından kaçırdığı şey gösterildiğinde, Freud daha sonraki baskıda bir dipnotla hatayı düzeltti, ancak onu kitaptan çıkarmadı. Onun mutluluğu cinsel isteklerden bağımsız olmakla eş tutması da çok ilginçtir. Jones’a yazdığı bir mektupta Freud cinsellik kavramını açıklayan Jung’un psikanalize ilişkin sunumuna uyan daha fazla kabul etmenin nedenine ilişkin algısını anlattı: “İnsanlığa onların cinselliğin sıkıntısından kurtarmaya söz veren herhangi biri bir kahraman olarak görülecek, onun seçtiği anlamsız şeyin hepsini anlatmasına izin verelim” (Jones 1955, sf. 151). Freud cinselliği bir sıkıntı olarak mı gördü? Jones tekrar tekrar Freud’un cinsel eğilimini kendi gördüğü gibi anlatır: “Onun kişisel sofuca tercihleri, “namuslu ve sofu Freud”, “onun doğal olmayan biçimde büyük cinsel baskı (bastırma)’sı.”

Freud alışılmışın dışında monogam (tekeşli) biriydi. Sadece birkaç adamın tüm yaşamı boyunca bir ve sadece bir kadının ötesinde herhangi bir kadın tarafından ciddi bir biçimde erotik olarak harekete geçirilmediği söylenebilir. Bu Freud için doğru görünmektedir..... Bu adamlar şanslıdır, eğer gerçekten Freud’da olduğu gibi, büyük seçimlerinden memnun iseler, ancak bunların erkeklerdeki gerçek normallliği temsil edip etmedikleri sadece sosyal ya da psikolojik antropolojinin yanıtlayabileceği bir sorudur. [1955, sf. 421-422]

Jones (1955) şunu tahmin etmektedir “.... evlilik yaşamının en tutkulu tarafı onunla [Freud] birçok adamla olduğundan daha erken yatışmış (sakinleşmiş) gibi” (sf. 386). Kırk bir yaşında iken, Freud Fliess’a şunu yazdı “cinsel tahrik benim gibi bir adama daha fazla (artık) yararlı değildir” (1954, sf. 227). Üç yıl sonra: “Benim zevklerimin ne kadar sınırlı olduğunu biliyorsun. Ağır biçimde sigara içmemeliyim.... Baba olma işini bitirdim ve insanlarla bağlantımı kesiyorum” (1954, sf. 312). Ve elli dört yaşında iken Jung’a: “Seyahatimiz sırasında konuştuğumuz Hindistan’daki erotizm yazım iş baskısı altında acınacak bir biçimde bozuldu. Yaşlı olmaya boyun eğdim ve hatta sürekli olarak yaşlanmayı düşündüm” (Freud ve Jung 1974, sf. 292). Yüceltmenin (sublimation) ana örneği. Günlük Yaşamın Psikopatolojisi (Psychopathology of Everyday Life) içinde, ki bu o kırk beş yaşında iken basıldı, Freud genç bir kızla olan deneyimini nakleder, “o bende bir hoşlanma duygusu uyandırdı, bu uzun süredir sönmüştü” (1901, 6: 175). Oedipal duruma akması umulan cinsel enerji parçasının Freud’da gelişimin preoedipal döneminde saplanıp kalmış olması olasıdır.

“Hiçbir zaman yanıtlanmamış olan soru” diye yazdı Freud Marie Bonaparte’a “ve kadın ruhuna ilişkin otuz yıllık araştırmalarıma karşı henüz benim de yanıtlayamadığım soru ‘Bir kadın ne ister?’” (Jones 1955, sf. 421). Eğer Freud’un kadın ruhuna ilişkin otuz yıllık araştırmasının ürünü yetişkin kadınların cinsel yaşamının psikolojisinin “karanlık bir kıta” olduğu ise (1927, 20: 212) araştırmanın yoğunluğunu sorgulamalıyız. Otuz yıldan daha önceki zamanlarda Freud diğer karanlık kıtalara ışık getirdi. Bu özel araştırma alanının anlaşılabilirliği neden? Belki de bir kadının ne istediği sorusunu derinlemesine araştırmak onun, Freud’un, bir kadınla ilişkisinde ne istediği sorusu ile karşılaşması demektir. Onun erken dönemde annesiyle, bir kadınla, olan ilişkisini keşfetmekten kaçınması, Freud için karanlık bir kıta olarak kalmaya mahkumdu.

“Üç Tabut’un Konusu - The Theme of the Three Caskets” adlı yazısında Freud erkeğin yaşamındaki kadını üç görünümde gördü: Onun canını sıkan (baş belası) anne, eşi ve çocuklarının annesi ve Toprak Ana, ki o ölümden onu kucaklar. Eş rolündeki kadın Freud için temel bir öneme sahip değildi. O seksi görece olarak erken bir yaşta bıraktı, Al-lahtan bunu yüceltme kanalları kültürümüzü büyük ölçüde zenginleştirdi. Bu diğer görünimleri, onu sıkan anne ve ölümü temsil eden Toprak

Ana'yı önemli yaptı. "Ancak yaşlı bir adamın bir kadın aşkını arzulaması, ilkönce annesinden almış olduğu gibi, boşunadır; sadece kader tanrıçalarından (Fates) üçüncüsü, Sessiz Ölüm Tanrıçası, onu kollarına alacak" (1913, 12: 301).

1911'de Freud'a yazılan bir mektupta, ki o zaman o elli beş yaşında idi, Emma Jung onunla yaptığı bir görüşmeden söz eder: "Evliliğinin uzun süredir kendini "amortize" ettiğini, şimdi daha fazla yapacak bir şey olmadığını - ölüm hariç" söyledim (Freud ve Jung 1974, sf. 456). Altı çocuğun babası olarak Freud erkek sorumluluğunun bittiğini gördü. Gerisi için Sessiz Ölüm Tanrıça'sının onu kollarına almasını beklemelidir.

BREUER'İ GÖRMEYE GİTTİM

Benim heyecansal (duygusal) yaşamım daima bir yakın arkadaş ve bir de nefret eden bir düşmanımın olmasında ısrar etmektedir. Daima her ikisini de sağlayabilmekteyim ve arkadaş ve düşmanın tek bir bireyde birlikte bulunması -tabi ki her ikisi de bir kerede ya da sürekli bir kararsızlık içinde olmasa da- seyrek olan bir şey değildir.

— Freud

Freud Viyana Üniversitesi'ne 1873 yılında on yedi yaşında iken girdi. Genellikle tıp derecesi almak için gerekli çalışmalar yaklaşık beş yıl alırdı. Ancak sekiz yıl sonrasına kadar, o zaman yirmi beş yaşındaydı, Freud mezun olamadı ve tıp derecesini almadı. Yoksulluğunu ve bir yaşam sağlama gereksiniminin baskısını dikkate almak, Freud'un gözlerini gerçeklere kapatmasına ve derecesi ve anlaması (kavraması) için gerekli derslere sadece isteksizce devam etmesine, Jones'un kelimeleriyle, "onu ilgilendiren her fırsatı ciddiye almamasına, hatta ekmeğini yakın alanlardan sağlamaya çalışmasına bile neden oldu" (1953, sf. 61). Freud'un hızla keşfettiği gerçek şuydu, o bir doktor olma fikrini sevmiyordu ve derecesini aldığı andan itibaren "artan bir kederle" nöroloji araştırmalarını bırakma ve tıp alanına girmesinin gerekliliğini düşündü. Hastalık ve rahatsızlıklarla uğraşmaktan çok fazla nefret ederek

ve bilimsel araştırma için bunun kadar güçlü bir istekle Freud altı yıl için Brücke Fizyoloji Enstitüsü'nde kalmayı seçti. Burada, daha sonra otobiyografik çalışmasında (Autobiographical Study) "Huzur ve tam doyum buldum." diye yazdı (1925, 20: 9). Ve burada, halinden memnun biçimde saygı duyduğu Brücke tarafından önüne konan sinir sistemi sorunları üzerinde çalışmak ve bir gün alkışlanacak bir keşif yapmayı ummak ve bir tıp doktoru olma gereksinimini doyurmaktan mutlu olacaktı. İki kez bu tür bir keşif yapmaya yaklaştı ise de, bu olmadı. 1882'de Freud Martha ile buluştu ve bir yaşam kurma gereksinimi acil hale geldi. Enstitüde Uygulama Öğretmeni (Demonstrator) pozisyonuna yükseltilmişti ancak çok az ücret ödeniyordu ve bir asistan olma umudu sadece uzak gelecekteki bir olasılıktı (Brücke hali hazırda iki iyi asistana sahipti). Freud, Brücke'nin öğüdü ile Enstitü'yü bıraktı ve kişisel pratik için gerekli klinik deneyim için Viyana Genel Hastane'sine girdi.

Freud, Brücke Enstitüsü'nde, yaşamında tutkulu biçimde zihnini meşgul eden şey haline geleni elde etmeye yönlendiren adamla karşılaştı: Bilinçaltının yeraltı dünyası. Freud'dan on dört yıl kıdemli olan Josef Breuer onların tanışmaları sırasında sadece birçok önemli fizyolojik keşif yapmamıştı, ayrıca Viyana'da çok fazla saygı gören ve peşinde koşulan dahiliye uzmanlarından biri, "doktorların doktoru", profesyonel toplulukta birçok ünlünün kişisel doktoru idi, bunlar arasında Brücke'nin kendisi de vardı. Sevgi dolu, topluluğu seven, profesyonel ilgilerinden başka alanlarda da çok kültürlü olan Breuer bir geleceğin araştırılmasında genç bilimadamına çekici geldi. Freud yıllar sonra otobiyografik çalışmasında Breuer hakkında şunu yazdı "O dikkat çeken bir zekanın adamıydı." "İlişkilerimiz kısa zamanda çok yakın hale geldi ve benim arkadaşım ve güç konularda yardımcım oldu. Bütün bilimsel ilgilerimizi birbirimizle paylaşmaya alıştık. Bu ilişkide kazanç doğal olarak benimdi" (1925, sf. 19).

Yüzlerce kararsızlıkla, farkedilmek umudu için mi çabalamalı, bir yaşam sağlama olasılığının zayıf görüldüğü Viyana'da mı kalmalı, kırılan kemikleri düzelter ve çocuk doğumuna yardım eden bir doktor mu olmalı ve böylece daha güvende olabilirdi ya da İngiltere, Amerika, Avustralya'ya, bir taşra kasabasına ya da, hatta belki de aya mı göç etmeli. Parçalanmış bir bilim adamı olarak Freud kendini, anlayışı ve sempatik arkadaşlığı nedeniyle tekrar tekrar öğüt ve teselli almak için Breuer'e gidiyor olarak buldu. Bir başarıyı anlatmak, bir başarısızlığa

üzülmek, bir konuyu tartışmak için her zaman Breuer'e gitti. "Breuer'i görmeye gittim" cümlesi Freud'un Martha'ya yazdığı mektuplarda sürekli bir nakarat haline geldi. "Dün, neşe içinde [bir deneyin başarısı üzerine] Breuer'i görmeye gittim" (1960, sf. 71). "Sonra..... Breuer'i görmeye gittim.... böylece hayal kırıklığımdan kurtulmak için. Onlar [Breuer ve karısı Mathilde] samimi, iyi ve anlayışlı arkadaşlar..... Gece 1'e kadar konuştuk..." (1960, sf. 112). Bugün doktora derecemi alışımın dördüncü yılı ve bu anı hiçbir şey yapmadan ve Breuer'e telefon ederek kutladım....." (1960, sf. 139). Freud'un arkadaşına yaptığı ziyaretlerin belki de hatırlanmaya en fazla değer olanı sıcak bir yaz akşamında yapılanıydı, o zaman sohbet (konuşma) Breuer'in Anna O olarak ün yapmış olan hastasına geldi.

Bugün tüm mevsimin en sıcak, en fazla ıstırap veren günüydü, gerçekten patlayacak kadar çılgındım. Fena halde serinleme gereksinimi içinde olduğumu farkedip, Breuer'i görmeye gittim, ondan geç değil hemen döndüm. Baş ağrıyordu, zavallı adam salisilat alıyordu. Yaptığı ilk şey beni banyo küvetine göndermekti, oradan canlanmış olarak ayrıldım... Sonra gömleklerimizle yukarıda akşam yemeği sohbeti yaptık.... ardından ahlâki delilik, sinir hastalıkları ve garip vaka öyküleri üzerinde uzun bir tıbbi sohbet geldi - arkadaşınız Bertha Pappenheim [Anna O] de beklenmedik bir anda çıktı ve sonra biz çok özel ve yakın hale geldik ve karısı ve çocukları hakkında birçok şey anlattı ve benden söylediği şeyi sadece "Martha ile evlendikten sonra" tekrarlamamı istedi. [1960, sf. 40-41]

İki adam arasındaki arkadaşlık o kadar yakın hale geldi ki, Freud sıklıkla yolculuklarında Breuer'e eşlik etti, bu bazı zamanlarda onları Viyana'nın sınırları dışına götürdü ve onlar geceyi bir otelde geçirmek zorunda kaldılar. Bu tür zamanların en azından bir keresinde Freud'u, garsona bahşiş verme gerekliliğinden kurtarmak için, onun bütçesi buna uygun olmayacağı için, Breuer Gasthaus kitabına kardeşi olarak yazdırdı. Ve bir keresinde, onların kasabaya gelmeleri hâlâ gelecekte bir düş olan biri için unutulmaz idi, Freud Breuer'lerin Salzkammergut'da Gmunden'de kiraladıkları yaz evinde günlerce kaldı. "Freud Viyana'dan hiç bu kadar uzak kalmamıştı" diye belirtir Jones (1953) "ya da bu kadar güzel bir manzaraya hiç bakmamıştı ve o bu harika yaşantıya ilişkin şiir tarzında uzun bir yazı yazdı" (sf. 168). Breuer ailesinin bir üyesi

gibi, Freud kendi isteğine göre geldi ve gitti. “Evde hiç kimseyi bulamayınca, konsültasyon odasında oturdum ve en yakınımındaki kitabı aldım - boş yere sigara kutusunu aradım (bu hakları ilk ve son defa olarak garantilemiştim)” (Freud 1960, sf. 72). Ve Freud için, sigara kutusunu alma hakkı gerçekten önemli idi.

Meslektaşlarının kusurları ve etkileri (meziyet)'ne duyarlı olan Freud (1960), Breuer'i övmek için kelimeler bulmakta zorluk çekmedi “her zaman vefalı Breuer”, “o ışık ve sıcaklık (samimiyet) saçar”, “o daima insanı anlayan bir adamdır”, “onun hakkında sadece olumlu şeyler söyleyen biri onun karakterinin doğru bir resmini vermez; onda çok fazla kötü şeylerin olmayışını da vurgulamalıdır” (sf. 149). Ve Breuer'den gelen övgü sözleri kudret helvasıydı (ruhsal gıdasıydı), Martha ile paylaşılmalıydı:

Bir gece Breuer'in bana ne anlattığını biliyor musun? Onun söylediği şey beni o kadar harekete geçirdi ki (teşvik etti ki) sonuçta bizim birlikliğimizin sırrını ona açtım. Bana bu çekingenliğimin altında aşırı derecede cesur ve korkusuz bir insanın saklı olduğunu keşfettiğini söyledi. Daima böyle düşünmüştüm, ancak hiçbir zaman kimseye anlatmaya cesaret edemedim. Sıklıkla bütün meydan okumamı (isyankârlığımı) ve bütün hırslarımı tapınaklarını savunan atalarımın kalıtımıyla aldığımı ve memnuniyetle yaşamımı tarihteki büyük bir an (nokta) için kurban edebileceğimi hissettim [1960, sf. 202].

Bunlar onu bir gün iyi bir yere getirecek olan niteliklerdi, ancak şimdilik, “cesur ve korkusuz insan olmak” sonuçlara ulaşmada güçlükle karşılaşmıştı. Brücke Enstitüsü'nde bir öğretici olarak (uygulama öğretmeni) çalışan o küçük bir ücret almaktaydı. Onun mali durumu Genel Hastane'de düzelmedi, orada da çok az ücret aldı. Ara sıra özel hastalara (Viyana'da izin verilen bir uygulama), önemli ölçüde Breuer tarafından gönderilen ve yine arkadaşları tarafından gönderilen özel öğrencilere gitti. Onun yoksulluğu bazı zamanlar çok kahrediyordu. Ceketindeki yırtıklar onun saygıdeğer bir görünüm vermesine izin vermeyecek kadar büyük olduğunda Brücke'nin asistanlarından biri olan arkadaşı Fleischl'den bir ceket ödünç aldı. Diğer pratik hediyeler arasında, bir keresinde Martha ona bir kravat gönderdi. “Kravat benim için şimdiye kadar işitilmemiş -bir kravat değiştirme lüksünü- yarattı, çünkü başka bir kravata sahiptim” (1960, sf. 91). “Kahvaltımı odamda yemeyi

ciddi biçimde düşünüyordum, böylece para biriktirecek ve aynı zamanda da daha iyi yiyecekler yiyebilecektim” (1960, sf. 99). Ve daima, onun ailesinin yoksulluğu bir bulut gibi onu tehdit etti. Bir süre için, oğlu hâlâ Üniversite’de iken, Jakob Freud onun desteğine katkıda bulunabildi. Ancak Jakob yaşlandıkça ve kazançları azaldıkça ve sonra da ortadan kalkınca (kazancı kalmayınca), destek de ortadan kalktı. “Benim Amerikalı’m [bir öğrenci] ayda sadece kırk florinle iyiydi, eğer o devam ederse hepsi birlikte 120 florinden daha fazla etmeyecekti. Bu toplamın en azından yarısı Anne için bir kenara koyulacaktı” (1960, sf. 147). “Bugün Anneye elli florin verdim” (1960, sf. 148). Arkadaşı Paneth’den hediye olarak altı şişe şarabı ailesi ile paylaştı. “Çekmecede 100 guldenimin olduğunu ve Rosa ve Dolfi’nin aç olduğunu düşünebilir misiniz? En azından onun yarısını onlara verecektim...” (1960, sf. 114). Paris’te Salpêtrière’de çalışırken, onlardan çok uzaklaşmışken ve yetersiz seyahat bursu ile yaşarken bile ailesi konusunda kaygılanmak onun başında dert olmaya devam etti.

Bağları ve İngiliz pençeleri olan yeni ayakkabılarım bugün geldi, ancak yirmi iki frank! Tamamen, çok sıradan şeyler için birinin ihtiyacı olduğu para miktarı ve şu anda benim ne kadar fakir olduğuma inanmanız zor olacak! Paneth’e [o eğer paraya ihtiyacı olursa, Freud’un ona yazmasını önermişti] henüz yazmış olduğumu söylemem boşuna. Ancak benim burada kalışım iyiye gidiyordu, buna değerdi, bunu açıkça görebiliyorum. Eğer evdeki yoksulluğu düşünmezsem, çok iyi hissedecektim. Ancak o kadar yaşlı, o kadar zayıf ve o kadar kötüyüm ki bir şeyi kendime inkâr edemem. Doymuluk yiyorum ve sigara içiyorum ve hiçbir şey yapamam sadece üzülürüm. Bunları ne zaman düşünsem, bu beni rahatsız eder, ancak bu onları daha fazla iyi yapmıyor. [1960, sf. 176]

Kendinin desteklenmesi gerekliliği ve aynı zamanda da ailesine yardım etmek Freud’a başvuracak bir yer bırakmadı, ancak arkadaşlarından ödünç alabilirdi. Ana verici Breuer’di, o aylık para desteği sağladı. Para bir hediye anlamından daha fazla anlama sahipti. Ancak, Freud’un gururu ve incinebilirliğinin farkında olan Breuer, hediyelerini hüsnütabirle ödünç para olarak adlandırmış olabilir. Bu borçlar öylesine sürekli ve düzenli idi ki, kişisel serveti olan Fleischl-Marxows bunu protesto etti, kendini aşağılanmış hissetti. Neden sadece Breuer’den alıyor

ve ondan da almıyordu? “Çok önemli şeyler konusunda uyum içinde olan küçük ve seçilmiş adamlar çemberi içinde” o Freud’a yol gösterdi (talimat verdi), “onlardan biri için fikirlerini diğerleriyle paylaşmama onlardan birinin herhangi bir yardımı kabul etmek istememesi kadar yanlış olacaktı” (Jones 1953, sf. 161).

Breuer’in inceliği karşısında Freud bütün duyarlılığı ve gururuna rağmen aylık tutarları almaya devam edebiliyordu ve bütün görünenlere karşın minnettarlığını inkâr edebiliyordu. “Breuer uzağa gideceği zaman beni büyük miktarda bir parayı almaya zorladı. Eğer o değil de başka biri olsaydı utanacaktım, ancak o kendi kendine bu türden güvenen bir arkadaşı olduğunu, paranın çok ikincil bir rolünün olduğunu kanıtlar” (Freud 1985a, sf. 60, fn.). Buradaki “çok” kelimesi paranın ikincil bir rol oynamadığını onun (Freud) onu (parayı) sevdiğini, bunun için utanmış olduğunu düşündürecekti. Jones Freud’un basılmamış mektuplarının bir diğerinden şöyle aktarır: “O [Freud] bir keresinde şöyle yazdı, ‘Breuer bu borçları bir kurum olarak veriyor görünüyor, ancak ben daima onları aklımda tutuyorum.’ Onun bağımsızlık -ekonomik ya da başka türlü- için çabalaması sürekli ve gerçekten ateşli idi” (sf. 160-161). Açıkça Freud, verici kişi, onun sadık (vefalı) arkadaşı Breuer de olsa alıcı rolünden hoşnut değildi. Verdiği bir seri dersle övünen (sevinen) ki bunlar zamanla onun gelirine katkıda bulundu, Freud Martha’ya paranın getireceği mutlulukları sıraladı: Marty ve Minna porto şarabı içebileceklerdi, ailesine her ay düzenli bir miktar para verilebilecekti, kendisi için bir çift kışlık çorap ısmarlayabilecekti “ve eğer kalırsa, bu bana aralıkta Breuer’e hakkını verme imkânı sağlayacak, ne kadar hoş! Bu türde ayrılmış bir gelir bütçemde çok fazla farklılık yaratmaz bilirsin, ancak dersler düzenli biçimde devam ederse, bayan, bu aksaklığın sonu ve Dalles’in [yoksulluk] sonunun başlangıcı anlamına gelecek” (1960, sf. 126-127). “Çok ikincil bir rol” oynayan Breuer’in parası için bu kadar.

Otuz yaşında, gelecek kariyerine ilişkin kuşkuları hafifledi, Freud özel çalışan bir nörolog olarak işe başladı. Genç doktorlar için birçok hastayı ücretsiz görerek uygulamaya başlamaları bir gelenek olduğundan, Freud’un ücret ödeyen hastaları başlangıçta birkaç taneydi ve bunların arasından çoğu Breuer tarafından gönderilirdi. “Bugün kazandıklarım sekiz florine ulaştı, üçü polis memurundan ve beşi yine Breuer aracılığı ile....” (1960, sf. 217).

Ofisini açtıktan kısa bir süre sonra, Martha'nın bir yakınından aldığı beklenmeyen hediye para ile güdülenen çift uzun nişanlılıklarını sona erdirdiler ve evlendiler. Onların ilk çocuğu bir kızdı, onun adı Mathilde idi, Breuer'in karısının adı. Freud Martha'nın annesi ve kızkardeşine şunu bildirdi: "O [Martha] çok arkadaşı bir ilginin nesnesi... hatta Bayan Breuer, Bayan Hanmerschlag, Paneth ve arkadaşlarının ne kadar sık aradıklarını bile hatırlamıyorum... Her biri bir buket gül getiriyor... Breuer bir kuyruklu yıldız gibi geliyor ve gidiyor" (1960, sf. 225).

Bu 1887'de idi. On bir yıl sonra, 1898'de Freud (1985a) arkadaşları Fliess'a Breuer hakkında yazdı: "Onu başımdan attığım için tekrar ve tekrar memnunum" (sf. 305). Freud'un "sevgili arkadaş ve erkeklerin içinde en fazla sevdiği" kişiye karşı duygusunun şiddet içeren biçimde tersine dönmesine ne neden oldu? Bu sıcak ve uzun arkadaşlığın aşınmasına neden olan (yol açan) şey birincil olarak kritik bir zamanda yüz yüze gelen onların kişisel şeytanlarının karakterlerinin çatışması (uyuşmaması) gibi görünüyor. "Breuer bir keresinde şeytan tarafından yönetildiğini söyledi" (Gay 1988, sf. 67). Freud'un şeytanı çok farklı bir sırada idi. ".....bir insanın şeytanı" diye yazdı Martha'ya, "onun en iyi kısmıdır, o kendisidir. Biri bir şey konusunda samimi olmadığı takdirde hiçbir şeye başlamamalı (girişmemeli)'dir" (1960, sf. 139). Freud'un yüzeydeki çekingenliğinin altında, Breuer'in sezgisel olarak algıladığı gibi, "kusursuz bir insan" vardı, "Breuer'in yüzeydeki sokulganlığının altında ketleyici bir çekingenlik vardı. İki adam Histeri Üzerine Çalışmalar (Studies on Hysteria)'ının basılması konusunda işbirliği yapmamışlar mıydı, arkadaşlık devam etmiş ve ilerlemiş olabilirdi. 1880'lerde, Freud'un gelecekteki ilgilerine ilişkin sezgilerinin olduğu zamandan uzun süre önce, Breuer ona garip bir vaka olan Bertha Pappenheim'dan tembelce söz etti, onun histerik semptomları hipnoz altında, "konuşma tedavisi - iyileşme - talking cure" ve "baca süpürme - chimney sweeping" adını verdiği durumda onların somatik patlamasını başlatmış olan ruhsal sarsıntıları yeniden anlattığında mucizevi biçimde bir bir ortadan kalkmıştı. İzleyen yıllarda Freud birçok Anna O tedavi etti ve tekrar tekrar histerik semptomların nedeni ve tedavisi hakkındaki görüşlerini doğruladı. Freud için sonraki mantıklı adım Breuer'in ve kendisinin bulgularını basmaktı. Breuer'in gönülsüzlüğü (isteksizliği) Freud'u, Anna O vakasının sonlanmasını hatırlayana dek şaşırttı. Hastasını son ziyaretinde, onun bütün semptomları ortadan kaldırdıktan sonra, Breuer

onu histerik bir çocuk doğumunun sancıları içinde buldu, bu onu öylesine sarstı ki, onu hipnotize ettikten ve sakinleştirdikten sonra bir daha hiç dönmek üzere terketti. Freud kendinin bir vakasını (ki bu hasta hipnotik durumun dışına çıkıp, sevgiyle kollarını ona dolamıştı) ona anlatarak onu rahatlatmaya çalıştı. Breuer Freud'un ısrarlarından önce geri çekildi ve hâlâ gönülsüz ve cinselliğin geride (arka planda) tutulması şartı ile de olsa basımda anlaştı. Freud yıllar sonra Stefan Zweig'e bir mektubunda bunun üzerinde durdu,

Breuer'in hastasına gerçekten ne olduğunu sonradan, ilişkilerimizin kopmasından uzun süre sonra, Breuer'in diğer bir konumda bizim işbirliği yapmaya başlamamızdan önce anlatmış olduğu ve daha sonra hiç tekrarlamadığı şeyi aniden hatırladığımda tahmin edebildim. O günün akşamında onun bütün semptomları zararsız hale geldiğinde, o hastayı tekrar çağırdı, onun karmaşa içinde olduğunu ve karın bölgesinde kramplarla kıvrandığını gördü. Neyin yanlış (ters) gittiğini sordu, o şöyle yanıtladı: "Şimdi Dr. B'nin çocuğu geliyor!" Bu noktada o (Breuer) elinde "annelere olan kapıları" açabilecek anahtarları tutuyordu, ancak onu düşürdü. Onun bütün büyük entellektüel yetenekleri ile onun doğasında Faustian olan hiçbir şey yoktu. Her zamanki gibi dehşete kapılarak kaçtı ve hastayı bir meslektaşına bıraktı. Bundan aylar sonra o (hasta) bir senatoryumda yeniden sağlığına kavuşmak için mücadele etti. [1960, sf. 413]

Breuer İsveç'li psikiyatrist, Auguste Forel'e "cinselliği kuram ve pratik içine sokmaktan hoşlanmadığımı itiraf ediyorum" diye yazdı (Pollock 1968, sf. 723). Breuer'in histerinin etyolojisinde bir faktör olarak karşı çıktığı bu türde bir cinsellik değildi; o onun bête noire'ı olan çocuksu (infantil) cinsellikti. Breuer'in annesi Bertha, Bertha Pappenheim gibi güzel genç bir kadındı, oğlu Josef üç ya da dört yaşında iken, Oedipal gelişim döneminin zirvesinde iken, ölmüştü. Bertha Pappenheim'in hayali hamileliğinin onun kendisinin annesine karşı olan bastırılmış cinsel duygularına dokunmuş olması onun hastasından kaçmasına yol açmış (bunu başlatmış) olabilir. "Psikanalizi daha iyi keşfetmek için, kendi çocuksu nevrozuna maruz kalmalı ve yüzleşmelidir ve Breuer bunu yapamadı diye öngörür Pollock (1968). O hastasından, diğer benzer klinik durumlardan, onu tehdit eden Freud'un kuramlarından ve son olarak da Freud'un kendisinden kaçtı" (sf. 724).

Ancak Breuer Freud'dan kendi kendine uzaklaşmadı. Uzaklaşan Freud'du, Breuer'in terk etmesi olarak yaşadığı şeyde duyduğu kızgınlığa dayanamadığı için kendini Breuer'den uzaklaştırdı. İkna olsun ya da olmasın, (ancak) şeytani tarafından yönetilen Breuer tereddüt etmeye devam etti. Freud (1985a) Fliess'a şöyle yazdı, "son zamanlarda Doktorlar Kolejinde", "Breuer benim şerefime büyük bir konuşma yaptı ve kendisini cinsel etyolojiye inandırılmış bir taraftar olarak sundu. Buna özel olarak teşekkür ettiğimde aldığım zevki şöyle söyleyerek berbat etti, "bununla beraber, ona inanmıyorum. Bunu anlıyor musunuz? Ben anlamıyorum" (sf. 151). Açıktır ki, Breuer de bunu anlamadı. Beş yıl sonra Breuer Freud'a bir hasta gönderdi. "Kızı (hastayı) tam bir umutsuzlukla her gönderdiğimde, onu bana geri göndermeye devam etti. Geçen yıl sonunda onunla (kızla) iyi ilişkiler kurmaya başladık ve bu yıl sonunda başardım.... O (hasta) bana bu sıradışı ilerlemesini Breuer'e açıkladığında ellerini birbirine vurup, tekrar tekrar "buna rağmen o iyi" diye bağırıldığını anlattı. Bundan sonra Freud'un Breuer'e karşı olan duyguları tam tersine döndü, öyleki eski arkadaşının söyleyebileceği ya da yapabileceği her şey şüpheliydi.

Bu küçük sahne içinde başarıya tapanı farkedebilirsiniz, ki o bütün zayıf karakterlerin taraftar olduğu dünyanın en popüler dinlerinden birindeki güven (sadakat)'i açıkça anlatır. Neden o yıllarca ben hatalıydım dedi? Gerçekten, birinin her bir hata ile kendisinden iki kat daha fazla hoşlanabileceği çok hoştur - yanlış ilk kez yapıldığında, bu bireye bir üstünlük duygusu verir ve sonra kendinin yanlış olduğunu kabul ederek, bireyin kendine ve diğerlerine soylu görünmesini sağlar. [1985a, sf. 413-414]

"Bu küçük sahnede" okuduğumuz gibi, Freud'un kızgınlığı onun yargılamasını bulandırmış (bozmuş) olabilir. Freud'un becerisinde Freud'un kendisinden çok Breuer'in güveninin olduğu görünüyor, Breuer kızı geri göndermeye devam ederken o kızı "kovalamaya" devam etti. Freud'un büyük başarısına Breuer'in ısrarı neden oldu. Ancak Freud'un bir doktor olarak Breuer'e ilişkin yargısı onun öfkesinin alnından kaçamadı. Terketmenin sonucunda bütün yukardakilerinin üstünde Martha'nın aile doktoru olarak seçmiş olduğu adam, becerisi olmayan biriydi. "Bilgi ya da yeteneği ile değil, şanslı bir kağıt oyunuyla,

yaşam oyununu kazandı ve kendi şansını yarattı. Ona saldırmaya cesaret edene yazıklar olsun!” (1985a, sf. 427).

Terk etmenin acısına ek olarak Freud gençliğinin kıt (parasız) yıllarında Breuer'den almış olduğu para için duyduğu minnettarlığını ağırlığını hissetti. 1893'de olasılıkla yeterince parası olmadan önce, Freud ödünç almış olduğu parayı geri verme niyetini bildirdi. Ancak, ikisi arasında mektupların değişiminden sonra, paranın o sırada geri ödenmeyeceği konusunda anlaşmaya varıldı. “O [Breuer] bu kadar kibar davranmayı sona erdirdi, şöyle ki her şey yatışmıştı....” (1985a, sf. 59). Beş yıl sonra, daha iyi bir maddi durumda, Freud tekrar borcunu ödemeye girişti, Breuer'e 500 florinlik ilk taksidi gönderdi.

Bunun üzerine 350 florin ile birlikte karısına bir mektup geldi. Öncelikle o henüz ödenmemiş olan miktarı bilmiyordu. İkincisi, iki yıl önce, onun fakir yeğeni B'yi tedavi ettim, tedavinin bedelini 500 florin olarak tahmin etti ve sadece 150 florini kabul etti. Bu nedenle şimdi kalanı 500 florinlik bir alındı makbuzu ile geri döndü. Tabi ki bunun üzerine, benim gelirim konusunda çok az övgülerle dolu çok kibar bir mektupta, ona B konusunda yapacağı bir şey olmadığını, bu konudaki miktarın tamamen farklı olduğunu filan kanıtladım. Hemen bunun üzerine: Ödememiş olduğum sürece, ödememi hiç düşünmemişti; ancak başladığımdan beri geride kalamadı. Parayı elinde tutacaktı ve 850 florinlik bir alındı makbuzu gönderecekti. Bunların hepsinde büyük bir mantık eksikliğikibirli bir lütuf ve derinden inciten duygular, aynı zamanda da azalmamış olan iyiyi yapma gereksinimi var... O gerçek Breuer. Birini iyi işler için aşırı derecede nankör yapmak yeterlidir. [1985a, sf. 294]

Freud'un bu durumdaki kızgınlığı belki de tamamen yersiz değildi. Breuer'in parayı geri göndermesi Freud'un duygularına karşı tipik olmayan bir duyarsızlığı ortaya çıkardı, o (Freud) şu anda (geliri konusunda çok az övünerek) sonunda başarılı olduğunu göstermeye çalışıyordu. Freud'a parayı geri göndermekle şöyle görünmüş olabilir; Breuer ona kendisinin (Freud) hâlâ yaşamını sağlayamayacak yoksul genç olduğunu ima ediyordu. Breuer'in kendi küskünlüğünü ifade ediyor olması da olasıdır; sevmiş olduğu, gereksinimi olduğunda ona yardım et-

tiği ve ona akıl hocalığı yapmış olduğu adam şimdi birkaç arkadaş, Fliess için onu tamamen terk ediyordu (yüzüstü bırakıyordu).

Freud'un daha önceki arkadaşına karşı olan bu kızgınlığının şiddetini açıklamak için birçok girişimde bulunuldu. Tabi ki, Sulloway (1979, sf. 98-99)'in önerdiği gibi "birbiriyle uyuşmayan bilimsel stiller" Freud'daki bu kadar güçlü antipatiyi açıklamayacaktı. Bilimsel stilleri uyuşmayan birlikte çalışan kişiler dostça bir biçimde artık birlikte çalışmamayı seçebilirler. Kris (1954) Breuer'de gördüğü karakterolojik bir özellik nedeniyle Freud'un onunla yaşamayı zor bulduğuna işaret eder: Breuer'in eleştiri ve hayranlık arasında gidip gelmesi. Önce arkadaşlığın bozulmasının nedeni olarak, Breuer'in "titiz türdeki eleştiriciliği" ve onun Freud'un bir arkadaşına en fazla gereksinim duyduğu sırada "kavgadan kaçtığı"nı öne süren Jones (1953) bunların Freud'un kızgınlığının şiddetini açıklamada yeterli nedenler olduğu konusunda tatmin olmadı. "Freud'un Breuer'den daha fazla değiştiği ve bunun nedeninin dışsal olmaktan çok içsel bir neden olduğu sonucu çıkarılmalıdır" (sf. 168). Jones şunu önerir: İçsel neden nevrotik bir elemente, yaşamındaki erken figürlerden, büyük olasılıkla babasından gelen bilinçdışı bir aktarıma bağlı olmalıydı.

Breuer Freud'un araştırmalarını kabul etmeyerek ve onun sonuçlarını reddederek koruyucu baba rolünü yerine getiremiyordu. Yumuşak vicdanı olan biri nasıl on beş yıldır ona yardım etmek ve desteklemek için bu kadar çok şey yapmış birinin aleyhine dönebilirdi? Erken yaşamında Freud babasından nefret etmeyi olanaksız bulmuş ve düşmanlığını sevgi ile gizlemişti. Aynı çözüm şu anda da tek uygun çözümdü, ancak dışsal gerçeklik baba olan insanı iki kişiye (biri "iyi" ve diğeri "kötü") "ayırıştırma" aracı ile onu yasakladı. Böylece nefret doğrudan Breuer'e ve sevgi de Fliess'a yöneltildi - her ikisi de bu bireylerin kendi değerleri ya da kusurları (hataları) ile orantısız derecede aşırı idi. Freud'da yoğun sevgi ve nefretin özellikle elele (yanyana) gittiğini biliyoruz. [1953, sf. 308]

Jones'un ayırıştırma fikri genellikle çok küçük çocuğun ikisinin karışımına (kaynaşmasına) ulaşmadan önce iyi anneyi kötü anneden ayırması ile bağlantılıdır. Bu nedenle Freud'un Breuer'e olan duygularının, şiddet (yoğunluk) yönünden, annesine karşı olan çok erken

dönemdeki duygularına geri döndüğü çok olasıdır. Freud kendi analizinde, Breuer'e karşı olan kızgınlığının nedenini annesini idealleştirmesinin kökleri ile uğraşabilmesinden daha fazla anlayamadı. "..... hiçbir psikanalist," diye belirtti Freud, "kendi karmaşaları ve içsel dirençlerinin izin verdiğinden daha ileri gidemez...." (1910, 11: 145). Kendi bilinçdışıını araştırırken, erken dönemde annesi ile olan ilişkisinin keşfedilmesine giden yolu kapatan taş duvardan bir dirençle karşılaştı. Freud'un Breuer'e karşı bir oğulun annesine karşı hissettiği gibi hissettiği tuhaf bir kalem sürçmesi içinde olduğu düşünüldü. Breuer'in torununun doğduğu haberini Fliess'a iletirken, Freud şöyle yazdı: "Breuer büyükkanne oldu...." (1985a, sf. 66). Ve sonunda yollar ayrıldığında kötü Breuer'in Freud'un annesinin yerine geçen kişiye karşı duyduğu kızgınlığı hafifletmek için yapabileceği hiçbir şey yoktu, o (Breuer) onun araştırmalarını reddederken, onunla o kadar şiddetli narsisistik bir gayretle uğraşmıştı ki düzelme (geri alma), sahibine geri verme olamazdı. Ne de terkedilmiş olmanın acısı hafifletildi. "Sadece Breuer'le daha fazla birlikte olamam, kötü tedavi ve yargılamanın zayıflığı yolunda ne yapmalıydım.... sonuçta beni, içsel olarak, kayıba karşı rahatlatmıştı" (1985a, sf. 170). Kayıp konusunda rahatladığına ilişkin bu beyanı yakın zamanda çelişkiye düştü: "Onun kendini benim yaşantımdan tamamen uzaklaştırmasını çok acı verici buluyorum" (1985a, sf. 172).

Freud, annesinden ayrılmadığı gibi Breuer'den de ayrılmadı. Bağ bozulmadan kaldı, nefret içinde ve sevgi içinde. İlişkinin bozulmasından yıllar sonra, Breuer, o sırada yaşlı bir adamdı, caddede Freud'un kendine doğru geldiğini görüp, kollarını ona açtı ve Freud, onu görmemiş gibi yaparak yürüdü (Roazen 1976). Breuer'in ölümünde Freud oğlu Robert'e bir başsağlığı mektubu gönderdi, Robert bunu yanıtladı, babasının onun içinde ilerlemesini sempatiyle izlemiş olduğunu anlatıyordu. Freud buna yanıt verdi: "Babanın benim sonraki çalışmamla ilişkisi konusunda söylediğin şey benim için yeniydi ve hiçbir zaman kapanmamış olan acı verici yaranın üzerine merhem gibi geldi" (Gay 1988, sf. 481-482).

Freud *Günlük Yaşamın Psikopatolojisi (Psychopathology of Everyday Life)* içinde, bilinçdışı olarak güdülenen unutkanlığın bir örneği olarak kendi yaşamından bir olayı anlatır, burada aynı zamanda Breuer'e karşı olan duyguları ile mantıklı biçimde uğraşmadığını açığa çı-

kardığının farkında değildir. Bu olay Fliess'a yazılan bir mektupta da anlatılmıştır:

Kendi kendime neden Breuer'i bitiremediğimi sordum ve unutmaya ilişkin son zamanlardaki bir örnek bana yanıtı verdi. Miss L.'ye mücevherlerini muhafaza edebileceği küçük demir bir kasa alacağıma söz vermiştim, ancak bunu sürekli unuttum. Sonunda bana hatırlattı ve onu almak için dışarı çıktım. Bir dükkânı hatırladım, Tanczos ve içinde küçük bir kutunun görüldüğü bir pencereye ilişkin çok ayrı bir görsel anıya sahiptim. Şehrin içinde kolay bulunabilecek bir yerde olmalıydı. Ancak yolumun üzerinde onu kesinlikle bulamadım. Böylece sonraki yürüyüşümden önce ona telefon rehberinden bakmaya ya da iş firmalarının kayıtlarından bakmaya karar verdim. Ancak sonra izleyen beş gün içinde de onu unuttum. Sonunda kendimi hatırlamaya ve adrese bakmaya zorladım. Ve demir kutulu bu pencerenin yeri nerededir? Brandstratte [Cadde], Breuer'in karşı tarafında, orada onu yüzlerce kez görmüş olmalıydım. Bunu yorumlamak kolay. [1985a, sf. 415-416]

Bunu yorumlamak kolay: Freud Breuer'den kaçmak ve onu unutmak için elinden gelenin en iyisini yapıyordu. Ancak, Fliess'a şunu anlatır, bu unutma örneği, onun neden Breuer'i bitiremediği sorusunun yanıtını sağlıyor ve biz boşuna yanıtı arıyoruz. Bu belirsizliği, Freud'daki sıra dışı belirsizliği, bilinçdışı olarak bilmeye karşı savunduğu şey ile uğraşmadaki sarsılmaz direncine yüklemeliyiz. Onun bilmeye karşı bilinçdışı olarak savunucu olduğu şey ile uğraşmadaki sarsılmaz direncine yüklemeliyiz: O kendini annesinden, Breuer'e sembolize olan, ayrılmayı başaramamasının nedenini keşfetmeye yönelmedi.

Freud'un Breuer'in evinin özgürlüğünden hoşlanmış olduğu, Breuer'e sıcak, yorucu bir günde gelebildiğini ve banyo küveti içine gönderildiği (kovalandığı) ve sonra beraber akşam yemeği yiyen iki arkadaş gibi ceketsiz olarak sohbet ettikleri, gezilerinde ona eşlik ettiği ve geceyi geçirdikleri otelin Gasthaus kitabında onun kardeşi olarak kaydedildiği günlere özlemle, acı ve kızgınlıkla baktığı konusunda şüphe olamaz. Freud'un yetmişinci doğum gününde şimdi dul bir kadın olan Bayan Breuer, ona tebriklerini gönderdi. Freud (1960) şöyle yanıtladı:

Yetmişinci doğum günümde beni tebrik etme şekliniz beni derinden etkiledi. Siyah kenarlı yazı kağıdı bana şimşek hızıyla, konsültasyon odasının kapısından şöyle bir baktığımda, sizi ilk gördüğümde hemen hemen iki yaşında olan bir kız çocuğu ile birlikte masada oturduğunuz ana ilişkin her şeyi hatırlattı, bütün o yıllar boyunca kendimi ailenizin bir üyesi olarak görebilmişim ve yaşamımda o zamandan bu yana olan çeşitli değişiklikler bilinmekte. Lütfen bu geçmişin hatırlanmasıyla benim çok saygıdeğer teşekkürlerimi kabul edin. [sf. 369-370]

Freud'un hissettiği özlem ve pişmanlık (acı) bir geçmişin duygularının hatırlanmasının ötesinde bilinçdışının çok uzaklarındaki duyguların yankısıydı.

Breuer için de, onun genç arkadaşı ile ilişkisinde içgüdüsel olarak anne rolünü almış olması olasıdır. Breuer'in kişiliği, cömert ve empatik, kadınsı ya da anneye yakışır olarak görülen güçlü bir bileşene sahipti. 1909'da Clark Üniversitesi'ndeki ilk dersinde Freud Breuer'i onun tıp arkadaşlarından (akranlarından) ayıran niteliklerini vurguladı. Ancak diğer pratisyenler kendi histerik hastalarını bilim yasalarını ihlâl eden, ortodoksların gözünde kiliseye karşı çıkan kişiler olarak nitelendirdiler ve bu nedenle doktorun sempati ve ilgisini kaybettiler, öte yandan, Breuer, histerik gösterimlerin anlamına ilişkin meslektaşlarının sahip olduğundan daha fazla bilgiye sahip olmadığı zaman bile, hastasına (Anna O) "hem sempati, hem de anlayış gösterdi, hatta bu şekilde başlayarak ona nasıl yardım edeceğini bilmiyordu.... Dahası hemen sonra onun hayırsever araştırması ona (Anna O) yardımının ilk bölümünü verme yollarını gösterdi" (1910, 11: 11-12).

Breuer'in sempatisi ve hayırsever araştırması (incelemesi) onun mesai arkadaşları ve onların aileleri gibi muhtaç insanlara yaygınlaştırıldı, onları ücretsiz tedavi etti, bunu kolayca anne gibi olmak olarak adlandırabiliriz (Ellenbogen, 1970). Birinci Dünya Savaşı'nın patlak verdiği sırada yetmiş üç yaşında olan Breuer, uzaktaki bir banliyö hastanesindeki yaralı askerlerin tedavisini yaptı, kötü hava ya da kendi yorgunluğuna karşın oraya her gün geliyordu (Pollock 1968). Bolkosky de (1982) Freud gibi, Breuer'i günün en tipik Viyanalı doktorları ile karşılaştırır. "O sihirli (büyülü) bir tanı koyucu idi ve şaşılacak derecede sempatik biçimde hastaya bakardı. Bu nedenle Viyanalı dok-

torlar arasında tekti, onların hepsi Viyana'nın bürokratik doktor-hasta ilişkisi etiği ile aşılanmışlardı..... "Anna O için olduğu gibi, o "gerçekten bir doktorun sempatik yardımı ile kendini tedavi etti" ve Breuer "sadece pasif, izin verici, kabul edici ve ona yardım etmek için onunla birlikte çalışan biriydi. Önemli kelimeler: Pasif, izin verici, kabul edici, yardım edici. Bunlar anne gibi olmanın kadınsı kelimeleridir" (sf. 141). Ve şimdi, Breuer'i Freud için bir aktarım figürü olarak tartışırken Bolkosky basmakalıp bir görüşe başvurur: "Bu özellikleri [annelik özellikleri] Breuer Freud'a da bağışladı (gösterdi), onun için Breuer baba yerine geçen bir seri içinde tekti....." (sf. 142). Ancak belki de Breuer'in Freud'la ilişkisinde kendini nasıl gördüğüne ilişkin son kelimeyi söylemesine izin vermeliyiz: "Freud'un zekâsı çok yüksek; onun gerisinde bir tavuğun (dişi kuşun), bir atmacanın (şahinin) peşinden gittiği gibi gitmeye çalışıyorum" (Freud 1954, sf. 13, fn.). Neden Breuer Freud'la ilişkisini tanımlamak için, bütün olası benzetmelerden bir tavuğu (dişi kuşu) seçti?

Histeri Üzerine Çalışmalar (*Studies on Hysteria*)'ın basılmasından sonra yazılan bir mektupta, o ve Breuer ayrı düşmüş iken, Freud ilişkisinin geleceği konusunda Fliess'e şöyle yazar:

Onun [Breuer] *Çalışmalar*'da onu çok geride bıraktığım ve onun gerçek bir durum için üç aday olduğunu kesin olarak bildiği ve bütün genellemelerden nefret ettiği şeylere -çünkü onları olasılık olarak nitelendirir- onu karıştırdığım için beni hiçbir zaman bağışlamayacağına inanıyorum. Şöyle ki birinin yaşamda hoşlandığı her şeye çok pahalı bir bedel ödemesi gerekliliği kesinlikle hayran olunacak bir düzen değildir. İkimiz birbirimize ilişkin aynı şeyi yaşayacak mıyız? [1985a, sf. 175]

Fliess'la olan ilişkisinin Breuer'le ilişkisinin yoluna gireceği (onunla ilişkisi gibi olacağı) korkusu Freud'un aklından çıkmıyor gibi görünüyor. Korkunun arkasında, saplantılı biçimde tekrar etme isteği var mıydı? Kendisi ve Breuer arasında ne olduğuna ilişkin kendi tanımlamasında ve Fliess'la kendisi arasında aynı şeyin olacağı şeklindeki imasında, Freud sadece annesiyle olan orijinal ilişkisinin ve onunla bağlantılı çelişkili (ambivalan) duygularının doğasını değil, ayrıca tüm anne yerine geçen kişilerle bu yaşantıyı tekrar etme gereksinimini açığa vurur.

SEN SADECE (TEK) DİĞERİSİN

Bizim protoplazmamız yolunu aynı kritik dönem boyunca
çalıştırmıştı. Eğer bizim aramızdaki bu uyum bir bütün
olsaydı ne kadar hoş olacaktı.

— Freud

Sanki kendisi gittiği zaman onun yerine konacak birini sağlamak için, Freud ve Fliess'ı biraraya getiren Breuer'di. 1887 sonbaharında, yirmi dokuz yaşındaki Wilhelm Fliess, biyolog ve Berlin'de gelişen pratiği olan burun ve boğaz uzmanı, daha ileri bir çalışma için Viyana'ya geldi. Bir tanıdığıнын (Breuer) önerisi ile uzmanlığının ikinci yılında Freud'un verdiği derslere devam etti. Böylece, on beş yıl süren ve Freud'un çok uğurlu olduğunu kanıtladığı bir arkadaşlık başladı.

Çalışmaların (*Studies*) basılmasından sonra bilinçdışına doğru yavaşça ilerleyen Freud kendini keşiflerini yapmada ona yardım edecek ve onu devam etmeye teşvik edecek birine olan şiddetli bir gereksinim içinde buldu. "Bu dönemde" diye yazdı yıllar sonra, "Tamamen soyutlandım ve problemler ağı ve güçlüklerin birikimi içinde sıklıkla desteklerimi (ilgilerimi) ve ayrıca kendime güvenimi kaybedeceğimden korktum" (1914, 14: 20). Breuer, gelecekteki bir işbirlikçi (birlikte çalışan), hatta sempatik bir dinleyici, onun ümidini kırmıştı. Ancak Viyana'da akranları arasında onun yerini alacak biri de yoktu. "Orada

başka hiç kimse yoktu,” diye yazar Jones (1953), “onu bu kadar çok rahatsız eden (zihnini meşgul eden) sorunları tartışabileceği hiç kimse” (sf. 301). Allahtan, uzakta Berlin’de Fliess vardı, kendi alanında öncü bir bilimadamı, o dinlemeye, kabul etmeye ve hatta önerilerde bulunmaya hazır. Fliess’in kendine olan güveni ve onun tıbbi ve biyolojik uzmanlığının etkisi ile Freud onunla gelecekteki ilişkisinin niteliğini onların ilk buluşmalarından birkaç ay sonra, Çalışmaların (*Studies*) basılmasından sekiz yıl önce ve güneş hâlâ onun Breuer’le olan ilişkisi üzerinde parlarken, yazdığı bir mektupta belirlemişti. “Hâlâ sizin ilgilerinizi harekete geçirmeyi nasıl yapacağımı bilmiyorum; benim beyin anatomisi üzerindeki spekülâtif parçam (kısımlım) senin fazla ciddi (şiddetli) yargılamayı uzun süre tatmin edemez. Ancak bununla beraber çok da memnunum. Şimdiye kadar ben daima arkadaşlarımı en iyi adamlar arasından seçme şansına sahip oldum” (1954, sf. 53). Bize göre, Breuer hâlâ en iyi adamlar arasında tutuluyor ve Fliess, ki o onun derslerine bir öğrenci olarak katılmıştı ve çok üstün bir yargılama adamıydı ve Freud, ders veren kişi, onun ilgisini harekete geçirdiği için şanslıydı. Ve yıllar sonra: “Sizinle konuştuğumda ve benimle ilgili bazı şeyler düşündüğünüzü gördüğümde, gerçekten kendim hakkında düşümeye başladım ve sizin sunduğunuz güvenli enerji görüntüsü etkisiz değildi” (1954, sf. 60).

Freud bilinçdışının daha derinlerini araştırmaya ve uzaktaki arkadaşının teşviğine daha fazla dayanmaya devam ettikçe, Viyana’dan Berlin’e ve Berlin’den Viyana’ya mektuplar, notlar ve el yazmalarının müsvettelerinin bir akımı oldu. Freud’un Fliess’a yazdığı mektuplardaki selamlarında, yıllar içinde ilişkinin yakınlığındaki gelişmeyi izledik, Sevgili Dr. Fliess’tan Dr. Wilhelm’e, Sevgili Arkadaş’a, Çok Sevgili Wilhelm, Benim Sevgili Wilhelm’im, Benim Sevgili Sevdiğim Arkadaşım Aziz Wilhelm’e kadar ilerleyen. Arkadaşından yüzlerce mil uzakta olan Freud için mektuplar duygusal ve entellektüel cankurtaran halatı haline geldi. Ancak, Freud mektupları yetersiz buluyordu. “Eğer orada iki insan varsa” diye yazdı, Freud Fliess’a, “onlardan biri yaşamın ne olduğunu söyleyebilir ve diğeri (hemen hemen) aklın ne olduğunu söyleyebilir, sadece doğru olan şey onların birbirini daha sık görmeleri ve konuşmaları gereğidir” (1954, sf. 238). Ve onlar da böyle yaptılar. İki adam, zaman zaman Freud’un “kongre” olarak adlandırdığı durumda buluştular. Bu kongrelerde, ki o genellikle birkaç gün sürüyordu ve Viyana, Berlin ya da ortamı için ya da onların rahatına uygunluğu açısından dikkatle se-

çilen bir şehir ya da kasabada yapılıyordu, iki adam profesyonel sorumluluktan uzak (özgür) kalarak saatlerce konuşabiliyor ve fikir alış-verişinde bulunuyorlardı. Kongreler Freud için güçlenme ve ilham kaynağı, sabırsızlıkla beklediği zamanlar haline geldi. “..... Ben diğeri (başka biri) olmadan güç bela yapabilirim - ve sen de diğerisin” (1985a, sf. 73). “Ben çok ümitsiz (sıkıntılı) bir durumdayım ve bütün söyleyebileceğim açlık ve susuzluğun giderilmesi için kongremizin gelmesini beklediğimdir” (1954, sf. 169). “Önemli özellikleri kongrede senin önüne sermek için gayretle not ediyorum. Dinleyicim olarak sana gereksinim duyuyorum” (1954, sf. 274-275). “Şimdi ne olduğuna bak. Burada sen gelene dek huysuzluk ve karanlık içinde yaşıyorum; ben içimden seni çıkardım, parlak ışığı sabit olan senle yeniden alevledim ve yeniden iyi hissettim ve senin ayrılışından sonra, bana yeniden görmek için gözler verildi ve göreceğim şey güzel ve iyidir” (1985a, sf. 339).

Ancak Fliess Freud’a sadece dinleyen, hayran bir dinleyiciden daha fazla hizmet etti. Onun biyoloji alanındaki çok geniş bilgisi, bağlardan kurtulmuş biçimde uçuşan hayalgücü onu Freud’un gönlüne göre biri yaptı. Freud kendindeki spekülasyona doğru güçlü eğilime hakim olmak için kuvvetle çabaladığından, Fliess’la eğlendi, Fliess’a onun kendine hizmet ettiği gibi bir dinleyici olarak hizmet etti. Fliess’ın yenilikçi kuramına göre, ki o kuram her iki cinsiyette biseksüalite (çift cinsiyetlilik) öncülüne dayanıyordu, bütün hayati aktiviteler ve süreçler belirli aralıklarla olma (periyodisite) yasaları tarafından belirleniyordu. Jones (1953) kısaca şöyle özetler:

O [Fliess] 28 ve 23 sayılarını kullanarak periyodisitesinin anahtarını bulmuş olduğunu düşündü; birincisi açık biçimde menstruasyondan çıkarıldı, ikincisi olasılıkla bir menstrual dönemin kapanması ve bir sonrakinin başlaması arasındaki zaman aralağından.... 28 sayısı kadınsı bileşeni belirtirken, 23 sayısı erkeksi bileşeni belirtiyordu; bunlar arasında ve cinsel süreçler arasında çok yakın bir bağlantı vardı.

Bu cinsel “dönemler” bizim büyüme aşamalarımızı, hastalıklarımızın tarihlerini ve ölüm tarihimizi belirledi. Annenin dönemleri bebeğin cinsiyetini ve onun doğum tarihini belirledi. Bunlar sadece insanlarda değil, hayvan krallığı ve olasılıkla bütün organik varlıklarda da böyle çalıştı. [sf. 290]

Fliess'in amacı biyolojiyi katı bir fiziksel - matematiksel temele oturtmaktı ve Freud nevrozların etyolojisine ilişkin çalışmasının erken yıllarında, ki bunu Fliess'in yardımıyla yapıyordu, psikolojik bulguları için fizyolojik bir temel bulmayı umdu. "... belki de senin yardımınla psikolojik açıklamaları bırakabileceğim ve fizyolojik bir temel bulmaya başlayacağım katı (sağlam) bir temel bulabileceğim!" (1985a, sf. 193). Freud kendi analizine devam ettikçe ve hastalarındaki psikolojik sorunlara ilişkin içgörü kazandıkça, ruhsal işlevselliğin dinamikleri için organik bir temel bulma gereksinimi geçerliğini kaybetti. Ancak, 1898 yılı gibi geç bir zamanda, Freud rüya kitabını tamamlamaya yaklaşmışken, Fliess hâlâ Freud'un çalışması için fizyolojik bir temel, onun kendisinin bulunması için yardım edemediği bir temel bulma umudunu taşıyor görünüyordu. "Seninle tam bir anlaşmazlık içinde değilim" diye yazdı Freud, olasılıklı bir eleştiriye yanıt olarak; "organik bir temel olmaksızın havada asılı duran psikolojiyi bırakmaya tam olarak eğilimli değilim. Ancak bu inançtan ayrı olarak ne kuramsal, ne de terapötik olarak nasıl devam edeceğimi bilmiyorum ve bu nedenle sanki sadece psikolojik temel incelenmekteymiş gibi davranmalıyım" (1985a, sf. 326).

Başlangıçta, iki arkadaşın çalışması paralel gitti. Freud insan davranışında psişik determinizmi vurguladıkça, Fliess periyodisite yasaları kuramında cinsel dönemlerin determinizmini yaşam süreçleri ve değişiklikleri içinde paralel hale getirdi. "Her iki adam" diye yazar Sulloway (1979), "bütün hayati olgunun katı determinizmi konusunda genel bir inançta ve onların ayrı ayrı tıbbi ilgilerini ilgilendiren hayati olgular için tam olarak bilimsel (örn. redüksiyonist) bir açıklamaya ulaşma isteklerinde güçlü bir biçimde birleşmişlerdi" (sf. 138). Fliess'in beklentisi, kendisinin aynası olan olamazdı, ancak Freud'u çok fazla tatmin ediyordu. Bir keresinde Freud Fliess'tan bilimsel bir yazı gibi görünen notlar aldığında şöyle yanıtladı:

İlk izlenimim benden daha fazla meraklı olan birinin varlığına duyduğum şaşkınlıktı ve o benim arkadaşım Wilhelm olmalıydı. Benim çıkardığım sonuç onların kaybolmasını önlemek için yazıları sana geri göndermem gerektiğiydi. Onları çok fazla aydınlatıcı buldum ve kendi kendime sadece senin gibi evrensel bir uzmanın bunları üretebileceğini söyledim..... [1954, sf. 130]

Meraklı (hayal gücü geniş) ve evrensel uzman. Kendini ‘iyi bir dinleyici olarak sunmuş birinden Freud daha fazla ne istemiş olabilir?

Fliess’in yargıları ve tanıların doğruluğu öylesine şüphe götürmez görünüyor ki, Freud’unkiler bunlarla uyuşmaya başladı.

Sana gönderdiğim vakaların tanılarını onaylayıp onaylamadığını merak ediyorum. Şimdi bu tanıyı çok sık koyuyorum ve nazal refleksin en sık görülen rahatsızlıklardan biri olduğu konusunda seninle aynı görüşteyim. Ne yazık ki, sonra ne yapacağım konusunda hiç emin değildim. Cinsellikle olan bağ da daha sıkı hale geliyor; aynı vakalar üzerinde çalışamayacağımız acınacak bir şey. [1985a, sf. 49]

Fliess’in kuramlarından bir diğerine göre, birçok hastalık, baş ağrısı, vücudun çeşitli parçalarındaki nörolojik ağırlar organların, kalbin ve solunum sistemi ve üreme organlarının fonksiyonlarında bozukluklar - burundaki bir “refleks nevrozundan” kaynaklanır. Nazal karmaşa ile bağlantılı bütün rahatsızlıklar burunda uygun bölgeye kokain uygulanarak düzeltilebilir. Bu kuramı da, Freud sorgulamadan kabul etti.

Freud’un kapasitesindeki bir adamı, onu biyolojinin “yeni Kepler’i”, onun talihsiz formülasyonları ve kuramlarını “dünyayı sarsan” olarak ve kendi keşiflerini azaltacak derecede kendisini onun altında bir yere koyabilecek kadar büyüleyen Fliess ne türde (nasıl) bir adamdı? “Belki de senin büyük buluşların ve kuramların karşısında sana anlatacağım birkaç garip şeyim olacaktı” (1954, sf. 171). “[Ben], bildiğin gibi, terapim konusunda hiçbir şeyi düşünmüyorum ve memnuniyetle senin medikal aktivitelerine kıyaslamaktan kaçınıyorum” (1985a, sf. 57). “Bir kez daha senin bilimsel materyalinin bir parçasını ellerimde tutuyorum. Bugüne kadar ona sadece şöyle bir baktım ve bu kadar dürüst ve ustaca materyale olan saygının benim kuramsal fantazilerimden utanmama götüreceğinden korktum” (1985a, sf. 141). “..... sen benim bütün kritik yeteneklerimi harap ettin ve gerçekten her konuda sana inanıyorum” (1985a, sf.56). “Sanırım senin alkışlayıcın olmak için doğdum” (1985a, sf. 148). Herkesin dediğine göre, Fliess çok fazla kendine güvenen ve karizmatik biri idi. Bunlara eklenen dikkate değer özellikleri onun biyoloji bilgisinin zenginliği, tıp alanındaki yaratıcı kavrayışı ve uzak görüş alanlarına (etki alanlarına) ilişkin spekülasyon merakı idi. O ayrıca “daha önceden oluşmuş bir fikre dogmatik olarak tutunma eği-

limine” de sahipti (Kris 1954, sf. 4). Eissler (1985) Fliess’ı “açık bir biçimde aşırı derecede büyüleyici bir kişilik -deha (üstün yetenek) olmadan deha izlenimi veren insanlardan biri- olarak görür. Onunla buluşan herkes onun büyüünün etkisine kapılmış göründü” (sf. 18). Onu yengesi Minna’ya tanımlarken Freud şöyle yazar: “O çok müstesna (sıradışı) bir insan, iyi tabiatlı bir kişiliğe sahip ve ben olay o noktaya geldiğinde, onun tüm zekâsıyla iyiliğin kendisi olacağına inanıyorum. Bu nedenle, onun güneş gibi açıklığı (parlaklığı), onun cesareti...” (1985a, sf. 2). Eissler gibi Stewart (1967) da Fliess’ı büyüleyici biri olarak ve kendi kendini eleştiremeyen biri olarak görür, “Freud’a hoş görülmesi bir dinleyici olarak hizmet veren biri..... Fliess’in Freud için entellektüel bir uyarıcı olduğu, olasılıkla Fliess büyüklük (grandiöz) formülasyonlarından hiç korkmadığı için, açıktır” (sf. 20-21).

Böylece Fliess, “Freud için” haline geldi, Freud kendi devrimsel kavramları ile soyutlanma içinde çatışıyordu, sadece onun dinleyicisi, onun için diğer biri değil, ayrıca zaman içinde “büyük yargının..... görevleri sen beni reddetmeyeceksin” haline geldi (1985a, sf. 305). Bu Fliess’in hemen kabul ettiği bir roldü. Freud’un Fliess’a dayanması, onun yargısına olan tam bağımlılığı en iyi Rüyaların Yorumu (Interpretation of Dreams) içine dahil etmeyi düşünmüş olduğu bir rüyaya ilişkin referanslarında açığa vurulur ve bunu ilk önce Fliess’a sundu, tahminen yazılarının tümü ya da çoğunda yaptığı gibi.

18 Mayıs, 1898.

Senin istediğin her şeyi değiştireceğim ve katkılarını memnuniyetle kabul edeceğim. Bana Diğer’inin, -bir eleştirmen ve okuyucu- he-diyesini ve bundaki niteliğin birini verdiği için çok fazla memnunum. Bir dinleyici olmadan bütün olarak (tamamen) yazamam, ancak sadece senin için yazmak benim için problem değil. [1985a, sf. 313]

9 Haziran.

Böylece rüya bitti. Cümle şimdi bitti, bununla birlikte ben onun üstüne bir çizgi çekmek istiyorum ve üzüntü duyduğumu itiraf ediyorum.* Yerine koyacak daha iyi birini bulmada hiç ümidim olmadığını bildiriyorum. Senin de bildiğin gibi güzel bir rüya ve sağduyulu olma (kibarlık) birbirine uymaz. En azından hangi konuyu

istisna olarak aldığını ve nerede kötü niyetli bir eleştiri almaktan korktuğunu tahmin edeyim. O benim kaygım mıydı, yoksa Martha ya da Dalles [yoksulluk] ya da benim anavatanımın olmayışı mıydı? Böylece senin onun yerine koyduğun rüyanda gösterdiğin şeyi unutabilirim, çünkü göndereceğim benzer rüyalarım olabilir. [1985a, sf. 315]

Rüyasından vazgeçmek Freud'a zor geliyordu, çünkü o tekrar tekrar buna dönüyordu.

20 Mayıs.

Kaybedilen düşün yasını henüz bitiremedim. Sanki buna rağmen son zamanlarda bunun yerine geçen bir rüyam oldu, bu rüyada çimento bloklardan yapılmış bir ev yıkıldı (..... bir ev inşa etmiştik) ve bu bağlantıdan dolayı, o kullanılamazdı. [1985a, sf. 317]

23 Ekim.

Rüya [kitap] hâlâ değişmeden duruyor; basılması için onu bitirmek için beni harekete geçirecek şey yok ve psikolojideki boşluk ve hali hazırda incelenen (analiz edilen) örneklerin [rüya] uzaklaştırılması ile oluşan boşluk bir sonuca ulaşmada karşıma çıkan ve benim bugüne kadar üstesinden gelemediğim engellerdir. [1985a, sf. 332]

1 Ağustos 1899.

Senin ortadan kaldırdığın büyük rüyanın kaybı küçük bir rüyalar (zararsız, tuhaf rüyalar; rüyalar içinde hesaplamalar ve konuşmalar; rüyalar içinde duygudurumlar) koleksiyonunun konması ile kapatılmalıdır. [1985a, sf. 363]

Freud'un adı her gün kullanılan bir kelime haline ve onun kavramları da bizim kültürel kalıtımımızın bir parçası haline geldiği zaman, onun kendini tamamen idaresi altına sokmuş olduğu kişinin, Freud'la bağlantısı olan, uzun süredir unutulmuş olması, bugün bizim için inanılmaz görünüyor. Ancak Freud'un içinde çalıştığı atmosfer, o zamanın iklimi, inanılmazı inanılır yapar. Freud'un arkadaşları tarafından reddedilmesi ve onun entellektüel soyutlanması Fliess'i ve onu idealleştirmesini bir gereklilik, dinleyicilerden sadece biri, en azından bir

dinleyicisi haline getirdi. Breuer'in terketmesi ciddi narsisistik bir dar-beden daha fazlaydı; bu Freud'un ilerlemesi için bir engeldi. ".... Breuer'le olan bilimsel bağlantı koptuğundan beri, sadece kendime dayanmalıyım, işte bu, ilerlemenin neden bu kadar yavaş olduğu"nın nedeni (1985a, sf. 86). Freud'un uzun süre tam bir entellektüel soyutlanmaya devam edip etmediği bir spekülasyon konusudur. Eissler (1985) "kendi kendine bırakılan Freud'un, Viyana'daki durumunda önemli ölçüde kötüleştiği, aynı zamanda olduğu gibi, buna katlanıp katlanamadığının sorgulanabilir olduğuna" inanıyor (sf. 19). Ve Freud'un Fliess'i idealleştirmesine işaret eden Pontalis (1985), yeterli uygunlukla şunu sorar: "O hırs (tutku) olmadan, onsuz, ki o hâlâ adlandırılmamış aktarım (transferans)'dır, psikanaliz hiç gün ışığını görebilecek miydi?" (sf. xi). Fliess'in arkadaşlığının Freud için tam anlamı, Freud'un Fliess'in oğlu Robert'in doğumu sırasında yazdığı bir mektupta ifade edilir.¹

Senin türün ölmemeli benim sevgili arkadaşım, geride kalanlarımız senin gibi insanlara çok fazla gereksinim duyarlar. Sana ne kadar çok şey borçluyum: Yalnızlığım içinde teselli, anlayış ve uyarılma, yaşamım anlamını seninle kazandı ve son olarak, hatta sağlığım ki hiç kimse onu bana geri veremezdi.² Temel olarak senin örneğin ile entellektüel olarak kendi yargıma güvenme gücünü kazandım, hatta yalnız bırakıldığımda -tabi ki senin tarafından değil- ve senin gibi, geleceğin getirebileceği bütün güçlükleri alçakgönüllü bir gururla karşılama gücünü kazandım. Bütün bunlar için aciz (saygılı, hürmetkâr) teşekkürlerimi kabul et! Senin benim sana duyduğum kadar bana gereksinim duymadığını biliyorum, ancak senin ilginle güvenli bir yer bulduğumu da biliyorum. [1985a, sf. 158]

1 Robert ve Fliess'in kız yeğeni, Marianne Kris, her ikisi de psikanalist oldular.

2 Fliess'in öğütlerini tutan Freud "kritik dönemlerinde" bazı aktivitelerden kaçındı. Bunu kendi sağlığına katkıda bulunuyor olarak görmüş olabilir. Fliess gibi onun da migren baş ağrıları vardı. Fliess'in kuramına uygun olarak baş ağrıları burundan başladı, Fliess'in önerdiği gibi, baş ağrıları olduğunda burundaki uygun alana kokain uyguladı. Jones'a göre (1953, sf. 309), Fliess Freud'a iki kez operasyon yaptı, "olasılıkla koni şeklindeki üç kemiğe (turbinate bones) koterizasyon uyguladı. Jones gibi, Schur da (1972) Freud'un etkilenmiş olduğu şeyin kronik bir burun enfeksiyonu olduğuna inandı. Yaşamının bir döneminde Freud ciddi kardiyak semptomlardan etkilendi ve onların nikotin ile şiddetlendiğine inanan Fliess, anlamsız bir biçimde, sanki bu tersine dönecekmiş (bitecekmiş) gibi - sigarayı bırakmasında ısrar etti. Freud güvendiği doktoru olan Fliess'a saygı duydu.

Kuşkusuz, aktarım (transferans) da önemli bir* gerçeklik ölçüsüdür. Arkadaş seçimindeki ayırımında Freud, gereksinimi ne kadar büyük olursa olsun ya da yargılamasını bozmuş olursa olsun, sıradanlığı, özellikle Fliess gibi bu kadar yakın olan birinin sıradanlığını, memnuniyetle karşılamış olamazdı. Fliess'in mektuplarına sahip olmadığımızdan, Freud'un mektuplarındaki referanslar dışında, Fliess'in Freud'un düşünmesine olan katkısının büyüklüğünü ölçmenin yolu yoktur. Eissler'in görüşüne göre, Fliess Freud'un düşünmesine de genelde bilinenden daha büyük bir etkiye sahip olmuştur (1971). Gay (1988) Fliess'in katkısını insanın biseksüelliği fikrinin sponsorluğunu yapan biri olarak görür ve sonuçta Freud bunu genişleterek ana prensip haline getirmiştir. Sulloway (1979) Wilhelm Fliess'in "Brücke, Charcot ve Breuer ile onun kişisel arkadaşları ve keşiflerinin dönüm noktası yılları süresince Freud'un bilimsel düşünmesini en fazla etkileyen bilimsel çağdaşları arasında dördüncü, sonuncu ve belki de en önemlisi olduğunu iddia eder" (sf. 147).

Fliess ile ilişkilerinin başlangıç yılları Freud'un keşiflerinin dönüm noktasını oluşturan yıllar olduğu için ve yardım (destek) alabileceği kişi sadece Fliess olduğu için Freud'un Fliess'ı idealleştirmesi onun bu gereksinimine uyuyordu. Ondan önce Breuer'in olduğu gibi, Fliess da başlangıçta yanlış yapamazdı. 1895 başında Fliess Freud'un emri ile Freud'un hastası Emma Ecksetin'in türbinat kemiklerinde ve sinüslerinde herhangi bir patoloji olup olmadığını incelemek için Viyana'ya geldi. Fliess geldi, Ecksetin üzerinde operasyon yaptı, oyukta tampon olarak kullanmış olduğu iyodoformlu gazlı bezin yarım metresini çıkaramadı ve Berlin'e döndü, Fliess'in hatasının sonucunda, orada Eckstein için yeni bir ameliyat gereksiniminden öte bir seri kanama da oldu, bunlar o kadar şiddetliydi ki "az daha ölüyordu." Eckstein'in kritik durumu konusunda Fliess'in endişelerinden ötürü, Freud arkadaşını tekrar tekrar ikna etme yoluna gitmiştir.

Sen birinin yapabileceği kadar iyisini yaptın. İyodoformlu gazlı bezin yırtılması en şanslı ve en dikkatli cerrahlara da olan kazalardan biridir.... Tabi ki hiç kimse seni suçlamıyor. Onların neden yapabileceklerini bilmiyorum.... geri kalanlar benim bir kez daha sana olan güvenimi tekrar teyid etmemin gerekli olmadığını temin ettiler. [1985a, sf. 118]

Açıkça, Freud onu çok fazla protesto etti.

Sonunda, bütün nedenleri yüzüstü bırakıp, Fliess'in Eckstein'in kan kaybetmesinin nörotik (nevrotik) bir temelini olduğu (şöyle ki o histerikti) şeklindeki önerisine boşun eğdi. Sonuçta Eckstein iyileştiği ve onunla tedaviye yeniden başladığı zaman Freud arkadaşına şöyle yazdı: "Sana senin haklı olduğunu kanıtlayabileceğim, şöyle ki onun kanama epizodları histerikti, hasret (özlem) dönemlerine rastlıyordu ve olasılıkla cinsel olarak ilişkili zamanlarda (kadın, direnci dışında, günler konusunda henüz beni temin etmedi) oldu" (1985a, sf. 183). Bunu izleyen analiz temin edici biçimde Fliess'in tanısına uydu: "..... bugüne kadar sadece onun hasret (özlem) dışında da kanadığını biliyorum. O daima hemofili hastası olan biriydi. İlk kanamadan benim nasıl etkilendiğimi görünce..... hastalığında sevilme şeklindeki eski bir isteğinin gerçekleşmesi olarak bunu yeniden yaşadı ve bunu izleyen saatler sırasındaki tehlikeye rağmen daha önce hiç olmadığı kadar mutlu hissetti. "Ve ilk kanamadan sonra Freud'u daha da kandırmak (ayartmak) için izleyen günlerde kışkırtıcı (sedüktif) kanamasını üç kez daha tekrarladı, her seferinde yaşamını tehlikeye atıyordu, "benim ilgimi yeniden uyarmanın başarısız bir yolu olarak..... O hâlâ bana ayrıntıları ve belirli bazı tarihleri veriyordu" (1985a, sf. 186). Böylece sonunda suçlanacak olan Eckstein'di.

Fliess'in kendine güveni ve karizmasının etkinliği konusunda olumlu konuşan Breuer bile, ki o dikkatli bir uygulayıcıdır, Fliess'in büyük dikkatsizliğini "küçük bir hata" olarak adlandırdı ve Freud arkadaşına şöyle rapor etti, "Eckstein o konuyu bizden birine karşıt olarak almayacak, size karşı büyük bir saygısı olan hoş ve terbiyeli bir kızdır" (1985a, sf. 123). Ancak, Schur Fliess'in kişiliğinin etkisinden çok uzaktı, Eckstein konusunda şöyle yazdı: "Bu ayların daha önceden basılmamış mektupları Freud'un Fliess'i bu çok öldürücü hata için herhangi bir mahkemece yanlış tedavisi nedeniyle suçlanması gerçeğinin herhangi bir şekilde farkedilmesini inkâr etmedeki ümitsiz (çaresiz) girişimlerini ortaya çıkardı" (Freud 1985a'da Masson tarafından aktarıldı, sf. 121, fn.). Freud için, onun inkârı ve idealleştirmesi onların sınırlarını zorladı: "Sen benim için birinin güvenle kendi yaşamını ve ailesinin yaşamını senin ellerine bırakabileceği türde bir adam, doktor olarak duruyorsun....." (1985a, sf. 125).

Daha önce Breuer'in olduğu gibi, Fliess da yaşamındaki önemli (kritik) bir dönemde, ona gereksinimi çok fazla olduğu zaman anne yerine geçen biri olarak hizmet verdi. Tekrar tekrar aralarındaki mesafeden dolayı kederlenir ve tehdit eden şiddet dolu güçlere karşı korunmak için büyük bir yakınlık için yalvarır. "Ben..... senin alanında olmayı ve çok sık seninle birlikte olmayı umuyorum, böylelikle yoksunluk hissetmeyeceğim" (1985a, sf. 134). "Eğer aynı şehirde yaşasaydık -bu Viyana değil Berlin olacaktı- çok şey değişecekti ve hiçbir zaman bu darboğazlara girmeyeceğime (ya da bunlardan daha çabuk çıkacağıma) inanıyorum. İşte bu nedenle bizim ayrılmamıza bu kadar sık kederleniyorum" (1985a, sf. 307-308). "Seninle aynı yerde yaşamayı bu kadar sürekli ve bu kadar istekle arzuladığım bir altı aylık dönem [rüya kitabının basılmasını izleyen dönem, onun kabul edilmesi "tabi ki bana mutluluk vermedi"] hiç olmamıştı ve bu henüz geçmiş olan gibi senin zamanındı" (1985a, sf. 405). Freud'un yakınmalarının yükü, küçük çocuğun korkularının en büyüğü olan ayrılma ve yoksunluk Fliess'la olan ilişkisinde Freud'un en çok üzüldüğü durumlardı.

Freud'un Fliess'la ilişkisinde homoseksüel bir bileşen olduğu Freud'un kendisi tarafından da öne sürülmektedir. 1910'da Fliess'la ilişkisi geçmişte kalmışken ve Ferenczi'nin daha büyük yakınlık çabalarını savuştururken, Ferenczi'ye şöyle yazdı, "sen artık benim kişiliğimi tamamen keşfetmek için artık hiçbir gereksinimim olmadığını sadece farketmedin aynı zamanda da bunu anladın ve doğru bir biçimde onun travmatik nedenini buldun. Fliess vakasından bu yana bu gereksinim ortadan kalktı (söndü). Homoseksüel yatırımın (kateksis) bir parçası geri çekilmişti ve benim kendi egomu genişletmem için kullanılmıştı" (Jones 1955, sf. 83). Ancak, homoseksüel bileşenden daha güçlü olan anne-çocuk ilişkisi bileşeniydi. Freud Fliess'la yakınlığını aşırı derecede (sıradışı biçimde) besleyici bulmuş görünüyor. "Ben gerçekten senin ulaşılabilir olduğun sürece senin fikirlerin ve projelerin ile taşkın olan insanla aynı insan mıyım?" (1985a, sf. 123). Sevilen kişi olmadığımda duyulan bağımlılık ve yoksunluk duyguları yine küçük çocuğun duygularıdır. Freud'un Fliess'a yazdığı mektuplardaki hayal gücü erotizm ile değil, oralite ile ilişkilidir. "Açlık ve susuzluğun giderilmesi için kongremizin gelmesini bekliyorum" cümlesi Freud'un düzeni çok fazla bozulmuş bir biçimde "sizin masanızdaki bazı ekmek kırıntılarını hemen almak umudu"nun yaptığı gibi yaşamını (gıdasını vs.) devam ettirme ge-

reksinimi içinde olan çocuğu düşündürür (1985a, sf. 297). Freud homoseksüelliğin tehdit edici babaya boyun eğmenin bir sonucu olduğunu iddia etti. Daha sonraki bir kuram, homoseksüelliğin kaynağını, birçok örnekte, gelişimin pre-Oedipal dönemine koyar, anne ile birleşme isteğinden kaynaklanıyor olarak görür. Böylece Freud'un Fliess'la ilişkisindeki homoseksüel bileşeni kabul etmek, aynı zamanda anneye karşı olan çekişme ile de uyumlu görünecektir.

Herhangi bir düzeyde, hatta başarısı ve ününün en yüksek noktasında, Freud kendisini yoksun bırakılan bir çocuk olarak ve karısı gibi, kızlarını da anne figürleri olarak hissetti. Kızı Sophie evleneceği zaman, Roma'dan gelecekteki damadına tebriklerini "tam olarak öksüz bir babadan candan sevgilerle" ile gönderdi (Gay 1988, sf. 310). Sofi'nin kayından daha fazla yıkan (harab eden) küçük kızı Anna'nın kaybı olacaktı, o gerçekten sonraki yıllarda babasının bakımında annesinin yerini aldı. Freud altmış altı yaşındayken, 1922'de Andreas-Salome'ye şöyle yazar: "Kızım Anna'yı çok fazla ihmal ettim."

O Berlin ve Hamburg için yola çıktı... Uzun süre onun hâlâ biz yaşlı insanlarla evde olmasına üzüldüm.... ancak, öte yandan, eğer o gerçekten gitmiş olsaydı, şimdi olduğum gibi ve eğer sigarayı bırakmış olsaydım o zaman olacağım gibi kendimi yoksun bırakılmış hissedecektim! Bu nedenle bütün bu çözümlenemez çatışmaların altında yaşamın şu ya da öteki bir zamanda sona ermesi iyidir. [Freud ve Andreas-Salome 1972, sf. 113]

Anne kaybının tek çaresi ölmektir. Anna için olduğu gibi, onda babasının yarattığı duygular çocuğunun ölümünü dehşetle bekleyen bir annenin duygularıydı. Otuz dört yaşındayken bir arkadaşına "..... Yalnız bırakıldığımda ve böylece yaşantıma anlam veren her şeyi kaybettiğimde, ne yapacağım?" diye yazar. "Daima bu durumda ölmeyi arzu ediyorum" (P. Heller 1992, sf. 116).

Freud'da diğerlerinde -Martha, Breuer, Fliess, kızları- anne olma ve korunmayı yaratan, bir şey var mıydı belki de? Bu istek Jones'da da yaratılmış gibi görünüyor. "Onun davranış ve hareketlerinde bazı hafif kadınsı yönler olduğunu belli belirsiz algıladım ve belki de bu nedenle ona karşı yardım edici, hatta koruyucu bir düşünce geliştirdim....." (1955, sf. 43).

Her ikisi de Freud'u çok iyi tanıyan Jones ve Schur, onun Fliess'a olan sürekli yakınmalarını anlamakta zorluk çektiler. Bu onların tanıdığı Freud değildi, o ağrısını aşan ve etkilenmeyi cesaretle (tahammülle), hatta stoacılıkla (acılarla gık demeden katlanan kişi) karşılayan bir adamdır. "Ne kadar sık onu yaşamını yiyip bitiren kanserden dolayı acı içinde kıvrılırken görmüştüm ve sadece tek bir keresinde tek bir yakınma kelimesi çıktı. Tam olarak, iki kelimeydi: "Çok yersiz (haksız) (höchst überflüssig)" (Jones 1953, sf. 306). Freud'un yaşamının son on bir yılında kişisel doktoru olan Schur, çektiği ağrıya rağmen Freud'un geçirdiği çoğu cerrahi işlemden bir ya da iki gün sonra hastalarını yeniden görmeye başladığını anlattı. İşlemlerden biri lokal anestezi altında yapıldı, normalden daha uzun sürdü. "Bütün bu yara dokusu üzerindeki anestetik çok iyi çalışmıyordu. Freud inlemeye (sızlanmaya) başladı ve sonra basitçe şunu söyledi: 'Ich kan nicht mehr weiter.' ('Daha fazla alamam.') Pichler'in işleme ilişkin notları bu cümleyi rapor eder ve son: 'Neden olduğunu merak ediyorum.'" (Schur 1972, sf. 414). Ancak, Fliess'la arkadaşlığı zamanında Freud henüz bu cesareti (tahammülü) geliştirememişti.

Jones (1953), Freud'un "yakınma konusunda büyük bir yeteneğe sahibim" dediğini aktarır (sf. 170). Yaşama annenin tamamen güçlü ve olanaksız olanaklıdan daha az yapmayan yetenekte olarak görüldüğü zamanda, hoşnutsuz olan çocuk anneye kendisi için "parlak bir yaşam (varoluş)" sağlayamadığından yakını. Omnipotan annenin yerine geçen Fliess, Freud'un yakınmalarının dolaylı nesnesi haline geldi. Fliess'a mektuplarında, Freud'un tipik olmayan biçimde kendisiyle aşırı biçimde uğraştığı (self-preoccupied) belirtilmiştir. Gerçekten, felâket (keder) hikâyelerini annesine anlatan bir çocuğa gerilemişti (regressed), bir şekilde annesinin bunları ortadan kaldıracağını umuyordu. Böylece, Fliess'a yazdığı mektuplarında yalnızlığı, bilimsel topluluk tarafından reddedilmesi, kendi sağlığı, yoksulluğu, boş bekleme odası, Viyana'da yaşıyor olmanın verdiği acıdan yakındı. Yakınma alışkanlığını belirterek ve onun kaynağı ya da anlamının farkında olmayan Freud, bu konuda şaşırılmış göründü. "..... her zaman yakının birini iştirmek (dinlemek) çok tatsız olmalı. Ne de o benim başka herhangi bir şekilde tepkide bulunamayacağım sıkıntılarımın en küçüğüydü" (1985a, sf. 328). Yakınma kompulsiyonu (takıntılı davranış) o kadar derinden kaynaklanıyordu ki, otomatik hale gelmişti ve kendi şaşkınlığı ve sıkıntısına fazla idi. "Yaşamdaki her türlü şey benim canımı sıkıyor (sinirlendirir)....

Bütün bunların benim sonunda yeniden zevk alacağım (hoşlanacağım) bir zamanda olması komik (saçma)" (1985a, sf. 337).

Ancak, Freud yakınmalarının gerisindeki bilinçdışı saldırganlığı, annenin onun kaderini düzeltereği şeklindeki içsel talebi anlayamazdı (sezinleyemezdi). "..... haftalardır, seni yabancılaştırma tehlikesini riske ederek, nedenim olduğu her zaman sana yakınmaktayım, şu anda senin yabancılaşmayacak olduğunu umuyorum....." (1985a, sf. 384). Freud neden Fliss'in yabancılaşmayacağından emindi? Belki de anne yabancılaşmadığı içindir; onun canı sıkılabilir, yetersiz hissettirebilir, ancak onu sevsin ya da sevmesin, ona tahammül edecektir. "Eğer herhangi bir zamanda Roma ya da Karsbad'da seninle buluşabilirsem, senden yola yaymakta (saçmakta) olduğum yakınmalarım için beni bağışlamayı isteyeceğim" (1985a, sf. 404). 1901'de, arkadaşlıklarının sonuna doğru, Freud tarafından yazılan bir mektupta şunu okuduk: "Yakınan kişilere tahammül etmenin (katlanmanın) zor olduğu doğrudur. Bunu da farkettim" (1985a, sf. 443). Yakınmaların gerisindeki saldırganlığı onaylayan Fliess sonunda karşı çıkmış mıydı? Ya da Freud bunun Fliess'in ilişkiden uzaklaşmasının nedenlerinden biri olabileceğini hissetti mi?

Bağımlı çocuk için annenin hasta olması dayanılmaz bir şeydir. "Sizin ikinizin [Fliess ve karısı] çok iyi hissetmiyor olmanıza çok canım sıkıldı, gerçekten öfkeliyim..... Genellikle bizim sevgilerimizle her gün özlediğinizde, Berlin'de yaşıyor olmanızın hoş bir şey olduğunu düşünmüyorum" (1985a, sf. 64-65). "Senin baş ağrıların beni incitir ve çaresiz bırakır" (1985a, sf. 87). "Eylülde baş ağrıları için hiçbir yararım olmadı, senden büyük taleplerde bulunuyor olacağım" (1985a, sf. 134). Sadece çocuğun baş ağrıları olabilir. "Tanrı benim için senin başını migrenden kurtarır!" (1985a, sf. 147). "Sigmund'un için iyi ol (sağlıklı ol)'u hatırlatan söz". Mantıklının mantıksız ile dostça birarada olabileceğinin tamamen farkında olan Freud, bir operasyon geçirmiş olan Fliess'a şöyle yazdı: "Bu benim için çok mantıksız, onu tam olarak anlamıyorum; bunu sana hatalı davrandığın (başarısız olduğun) için açıkça kızdığım bir olay olarak anlatıyorum" (1985a, sf. 335).

Fliess'in Freud için bir baba figürü olduğu şeklindeki görüşten saparak, Stolorow ve Atwood (1978) onu anne yerine geçen biri olarak, "Freud'un annesi ile ilişkisinde kendisini annesinin sevgisi ve hayranlığının tek nesnesi olarak hissettiği erken ideal döneme olan istekle geri döndüğü aktarım (transferans) olarak görürler. Fliess'la Freud gös-

terişli (grandiöz) benlik ile idealize edilmiş anne nesnesinin erken dönemde neşe dolu birliğini yeniden canlandırmak için çabaladılar” (sf. 230). Freud’un bilinçdışında çabaladığı şeyin Fliess’la birlikte olmak değil, kaynaşma, sınırların tamamen kalkması olduğunu vurgulamaktayız. Freud temel olarak bu kaynaşmaya bilimsel çalışmaları içinde ulaşmaya çalıştı. Böylece, Freud arkadaşının onun üzerine kendi psikolojik bulgularını oturtabileceği sağlam bir fizyolojik temel sağlamasını umut etti. Ancak bu orjinal beklenti ve umut daha öteye gitti.

Bu fikirle aniden ortaya çıkan içsel sevincim açıkça gizli kanıtlarla değil, paylaştığımız iş için genel (ortak) bir zemin bulmayla ilişkiliydi. Bunun bizim birlikte onun üzerinde kesin (tam ve eksiksiz) bir şey inşaa edebileceğimiz kadar ilerleyeceğimizi umuyorum ve böylece katkılarımızı bizim bireysel özelliğimizin artık farkedilmeyeceği bir noktada kaynaştıracak... [1985a, sf. 215]

Eğer bu kaynaşma mümkün olsaydı, Freud ilişkilerini daha çok sevecekti. “Senin uykulu olma halin şimdi bana kendimin aynı andaki durumumu açıklıyor. Bizim protoplazmamız kendi yolunda aynı kritik dönemde çalışmaktadır. Aramızdaki bu yakın uyum bir bütün olsaydı ne kadar hoş olacaktı, daima senin nasıl olduğunu biliyorum ve hiçbir zaman mektupları hayal kırıklığı olmadan beklemeyecektim” (1985a, sf. 301). Şaka olarak (şenlikle) yazılmış olsa da fantazi bilinçdışı bir isteği açığa vurur. Ne de bu şaka (şenlik) tonu Fliess’in onun son mektubuna cevabını geciktirmiş olduğu konusundaki yakınmasını gizler.

Kazara ve gizli (esrarlı) olarak adlandırılan konusunda daima kuşku olan Freud, kendini ve arkadaşını içeren bir durum içinde normal ötesi bir olguyu görmeye karşı değildi:

Senin sıklıkla konuşmakta olduğun gizli biyolojik sempatinin bir sonucu olarak, her ikimiz de cerrahın bıçağını yaklaşık aynı zamanda vücutlarımızda hissettik ve tam olarak aynı günlerde ağrıdan dolayı inledik ve ıstırap çektik, ben daha az ağrıdan dolayı - açık olarak bu örneğin bana kanıtlandığı gibi ben daha büyük ağrıya dayanamadığım için... Benim durumumda *raphe scroti* üzerindeki büyük bir çiban seninle olan yakınlığımı hatırlattı... Dünden beri iyiyim ya da iyi yürüyorum ve aynı değişikliğin sende de olmuş olmasını varsaymak (ummak) için nedenim var. [1985a, sf. 333-334]

Burada sadece Freud'un normal ötesini kabul etmeye hazır olusunun bir örneğine sahip değiliz, ayrıca hepsi bilinçdışı istek doyurmanın hizmetinde olan bir yanlış kavrama ve asılsız bir varsayıma da sahibiz. Schur (1972)'un gözlediği gibi, Fliess'in operasyonu (ameliyatı) ve Freud'un çıbanının deşilmesi yaklaşık aynı zamanda olmadı, ancak bir hafta arayla oldu ve böylece "Freud bir hata yapmıştı" (sf. 160). Bu hata Fliess tarafından ona açık bir biçimde gösterildi. Freud Fliess'ı şöyle yanıtladı, "Dikkatsizce okuduğumda", "Senin ilk imalı anlatımını, yani kendini yeni bir deneysel işkencenin içine sokmayı planladığını, gözden kaçırdım" (1985a, sf. 333). Schur (1972) bu hatayı Freud'un "çelişki nedenleri ile Fliess'in hastalarına muamele tarzına karşı çıkmaması konusunda kendini temize çıkarmak isteği"ne bağlar (sf. 160). Ancak, bu Freud'a çok atipik kaçamak davranma özelliğini yükleyecekti. Bunun için, Freud'un Fliess'in imasını gerçekten gözden kaçırmış olduğunu söylediği sözünü alabiliriz. Freud'un "dikkatsiz okuyuşunun" (kendi içinde çok olağandışı) bilinçdışı iki güdüye sahip olduğunu anlıyoruz: Arkadaşını "gizli biyolojik sempati" içinde, hatta ağrı çekerken bağlama isteği ve kendini "yeni deneysel acılar"ın içine sokmanın zorunlu ve sevilen objeye getireceği tehlike olasılığını inkâr etme gereksinimi. Ayrıca Freud'un imayı gözden kaçırmamış olması da olasıdır, o Fliess'in hastalarına muamele tarzına iyi bir biçimde karşı çıkmış (hücum etmiş) olabilir. Yine, Freud kendi itirafıyla, kendisi daha az hasta idi ve bu onun "biyolojik sempati" isteğini tatmin etmedikten sonra neden Fliess'in kendisi kadar hızlı iyileştiğine "inanmak için neden" bulmuştu?

On beş yıl boyunca, Rüyaların Yorumlanması (Interpretation of Dreams)'nın basımı boyunca arkadaşlık devam etti, Fliess sadece bir dinleyici rolünü, sadece diğeri ve yüce yargıç rolünü dolduruyor ve Freud kendi çelişkisini (ambivalans) katı bir biçimde kontrol etmeyi sürdürüyor. Sonra 1900 yazında Achensee'de yapılan bir kongrede, ki bu onların son kongresi idi, ilişki bir engele çarptı. Freud'un mektuplarından bazen -bunun ne zaman olduğu açık değil- Fliess'in Freud'a onun kendi düşüncelerini hastalarının akıllarına soktuğunu (okuduğunu) söylediğini öğreniyoruz. "..... Karşımda dur ve bana 'düşünce okuyucusunun sadece kendi düşüncelerini diğer insanların içine okuduğunu (soktuğunu) anlat', bu benim bütün çabalarımı değersiz yapar" (1985a, sf. 447). Son kongreden beş yıl sonra Fliess tarafından yapılan açıklamaya göre:

O sırada Freud'un bana karşı gösterdiği şiddet başlangıçta benim için anlaşılmazdı. Sebep şuydu, Freud'un hastalarına ilişkin gözlemlerinin bir tartışmasında ben periyodik süreçlerin kesin bir biçimde başka yerde de olduğu gibi ruhsal durum için de geçerli olduğunu iddia ettim ve özelde onların Freud'un terapötik süreçlerde kullandığı analizdeki psikopatik olgular üzerinde etkisinin olduğunu belirterek devam ettim. Böylece ne ani bozulmalar, ne de ani gelişmeler (düzelmeler) analize ve sadece onun etkisine yüklenemezdi. Görüşümü kendi gözlemlerimle destekledim. Tartışmanın geri kalan bölümünde, Freud'da bana karşı kıskançlıktan kaynaklanan kişisel bir kin (düşmanlık) olduğunu farkettim..... 1900 yazında Achensee'deki durumun sonucu benim sessizce Freud'dan uzaklaşmam ve düzenli mektuplarımı bırakmamdı. [Freud 1954, sf. 324. fn.]

Freud'un şiddet göstermesi olası görünmüyor. Çoğu çalışmada Freud şiddete başvurmaz. Öte yandan, o kendini sınırlama ve kendi kendini kontrol etmede olağanüstüydü. Freud için daha olası olarak görünen şey, Rüyaların Yorumu kitabının arkasındaydı, kuramlarının geçerliliği ve histerik hastaların tedavisindeki etkinliği birçok kez doğrulanmıştı, onun şimdi Fliess'in periyodisite yasalarının "kesin bir biçimde" nevroz gösterimlerini belirlemede bir rol oynadığı şeklindeki iddiasını sorgulayacak düzeyde kendine güvene ulaşmış olmasıydı. Ayrıca, bu yüce yargıçlık rolüne alışmış olan Fliess'in Kris'in kelimeleriyle, "dogmatik bir biçimde önceden oluşmuş bir görüşe tutunma" eğilimi olan bir adamın, periyodisite yasalarına ilişkin iddiasını sorgularken Freud'un delice cesaretini kendine gölge yapan şey olarak almış olması ve eğer bu (iddiası) doğru ise, Freud'un histerinin etyolojisi ve psikanalizin etkinliğine ilişkin pahalıya kazandığı bütün içgörülerini zayıflatacak olması da olasıdır.

Masson tarafından Freud'un Maresfield Gardens'daki masasında bulunan Marie Boneparte'in basılmamış not defterinde, Freud'un Fliess'la olan arkadaşlığının bozulması üzerine yapmış olduğu bir tartışmayı kaydeder:

Fliess'la arkadaşlık 1900 yılı kadar erken bir zamanda..... Freud rüyalar üzerine olan kitabını bastığında, azalmaya başladı. Freud bunu farket-memişti! Bunu ona öğrettim. Fliess'la olan arkadaşlığı onu kıs-

kançlığı Fliess'a yükleme konusunda isteksiz (gönülsüz) yaptı. Fliess arkadaşının üstünlüğüne katlanamazdı. Ne de o, şimdi, Freud'a göre, Freud'un bilimsel eleştirilerine tahammül edebilirdi..... [Freud 1985a, sf. 3]

Sonra, Bonapart tarafından rapor edildi, Freud'a göre Fliess Freud'un bilimsel eleştirilerine tahammül edemezdi. Freud'un keşiflerinin güçlü (etkili) savunması içinde bu eleştiriler Fliess tarafından işaret edilen şiddet olabilir miydi? Bu noktada Freud'un periyodisite yasalarını nevrozların gösterimleri ile karşı karşıya reddetmesi ile canı yanan Fliess Freud'u sadece bir düşünce okuyucu olarak adlandırdı.

Tarihi öneme sahip kongreden sonra arkadaşlık birçok yıl boyunca sallanarak gitti, görünüşte Freud başlangıçta Fliess'in uzaklaşmaya karar vermiş olduğunu farketmedi ve onun farkına vardığında onun için bu kadar değerli olan şeyi sürdürmek için yapabileceği her şeyi yaptı, hatta biseksüellik üzerine bir kitaba ikinci yazar olma teklifini sundu. Ancak, Fliess mesafesini korudu. Mektupların gidiş-geliş akımı (seli) bir damlaya kadar azaldı. Sonuçta, 19 Eylül 1901'de bütün uzlaşma (barışma) çabaları başarısız oldu, Freud şöyle yazdı: "Tek dinleyicimi kaybettiğim için çok üzgündüm..... Hâlâ onun için yazıyorum?" (1985a, sf. 450).

Aralık 1928'de Freud, şimdi yetmiş iki yaşında olan bir adam, kocasının ölümünden sonra Ida Fliess'tan bir mektup aldı:³

Olasılıkla ilişkileriniz bozulmadan önce Wilhelm'den size gönderilmiş mektuplara sahipsiniz. Onlar olasılıkla imha edilmedi, ancak senin için anlamını yitirdi. Eğer böyleyse, sevgili profesör onları benim ellerime vermek için yeter derecede iyi ve güveniyor olacak mısınız? Ben bütün insanların içinde onlarla en derinden ilgilenen insanım. Onları başka herhangi bir nedenle istemiyorum, sizi temin ederim.

³ Ida Fliess'tan Freud'a gelen iki mektup ve Freud'dan Ida Fliess'a gelen iki mektubun orijinaleri Kudüs'deki Jewish National and University Library (Yahudi Ulusal ve Üniversite Kütüphanesi)'dedir. Yukandaki çeviriler Freud'un mektuplarının Masson basımı içindedir.

Eğer bu olası değilse, en azından onları bana kısa bir süre için gönderebilir misiniz? [1985a, sf. 5]

Freud yanıtladı:

Mektubunuzu yanıtlamak için acele ettim, ancak şu anda sizin ricanızı yerine getirmek konusunda kesin bir şey iletemem. Belleğim bana 1904'ten sonraki bir dönemde mektupların büyük bir kısmını imha ettiğimi (ortadan kaldırdığımı) söylüyor. Ancak seçilmiş az sayıda mektubun saklanmış olması ve son otuz yedi yıldır yaşadığım odalarda dikkatli aramadan sonra geri dönebileceği olasılığı var. Bu nedenle yılbaşı geçene dek bana zaman vermenizi rica ediyorum. Ne bulursam koşulsuz olarak sizin idarenizde olacak. Eğer hiçbir şey bulamazsam hiçbir şeyin yok olmaktan kaçamadığını düşünmelisiniz [1985a, sf. 5]

Günler sonra tekrar yazdı:

Hiçbir şeyi bu kadar uzak bulmadım ve tüm mektupların imha edilmiş olmasını çok fazla varsayma eğilimindeyim. Ancak mutlaka saklamayı istediğim diğer şeyleri de, örneğin Charcot'un mektupları, bulamadığımdan, konunun kapandığını düşünmüyorum. Doğal olarak, eğer bir şey bulursam, benim sözüm aynen geçerli. [1985a, sf. 6]

Yanıtında Ida Fliess Freud'a onu "bir gün bir ya da daha fazla mektubun bulunabileceği umudunun parıltısı" ile bıraktığı için teşekkür etti (1985a, sf. 6).

Breuer gibi, Fliess da Freud'u çok acı verici narsisistik bir darbe (saldırı) ile uğraştırmıştı. Sadece Fliess'in mektuplarını imha ederken, Freud terk etmeden dolayı duyduğu kızgınlığını ifade edebildi - onun caddede ölen Breuer'i kesmesinin bir benzetmesi. "Ancak mutlaka (kesinlikle) saklamaya niyetlendiğim diğer şeyleri de, örneğin Charcot'un mektupları bulamadığımdan konunun kapandığını düşünmüyorum." Freud'un Charcot'un mektuplarını, ki onlara değer verdi, kesinlikle saklamaya niyetlenmesi onun Fliess'in mektuplarına ilişkin niyeti ile açık bir farklılık içindedir. "Merhum Anna Freud" diye yazar Masson, "bana yazdığı bir mektupta babasının onunla hiç Fliess hakkında konuşmadığını (yaşamının sonuna doğru Fliess'a yazdığı mektupların keşfedilmiş ol-

masından sonra çok tedbirli olarak konuşması hariç) yazdı.⁴ O bunun nedeninin bırakılmanın hâlâ ona acı verdiği (hatta yıllar sonra bile) yar-
gısına vardı” (1985a, sf. 4).

Freud, Ida Fliess mektuplaşmasından iki yıl önce 1926'da Freud'un yetmişinci doğum günü yıllardır bir üyesi olduğu Viyana B'nai B'rith Locası tarafından kutlandı. Teşekkürde, Freud üyelerinden biri olarak daima hoşlanmış olduğu dostlukları için minnettarlığını ifade eden bir mektup yazdı. Onun popüler olmayan keşifleri çoğu kişisel iliş-
kisinin kaybına yol açtı, o B'nai B'rith Locasında sığınacak yer ve kabul gördü. “..... Avrupa'da hiç kimsenin beni dinlemediği ve Viyana'da öğ-
rencilerim olmadığı zaman siz bana sempatik ilginizi sundunuz. Siz benim ilk dinleyicimsiniz” (1960. sf. 367).

Freud'un belleği onu “tek dinleyicisi”ni unutacağı kadar zayıflamış mıydı? Ya da Breuer'le olduğu gibi, hangi şekilde yapabilirse anne ye-
rine geçen hain (tehlikeli) kişiyi yok etmeye ve böylece terkedilmenin acısını hafifletmeye mi çalışıyordu? Ancak Freud, Fliess'dan ayrılmada, Breuer'den ayrılmadan ya da erken dönemdeki anneden ayrılmadan daha başarılı değildir. Ida Fliess'in bir gün kocasının mektuplarından bir ya da ikisinin bulunabileceği şeklindeki “umudunun zayıf biçimde pa-
rıldaması” sadece bir parıldama olarak kalmadı. Onun ölümünden uzun süre sonra, şaşırtıcı biçimde, Freud'un Maresfield Gardens'deki ma-
sasında, Masson Fliess'tan gelen ve imha edilmekten kurtulmuş bir mek-
tup buldu. Ve hatta daha şaşırtıcı olan, onun [Fliess'in] portresi, “bu büyük arkadaşlığın sona ermesinden sonra bile” yazar Martin “bir şeref alanında babanın çalışması içinde kaldı” (M. Freud 1958, sf. 110). Bi-
rinin en iyi şekilde saklanmış niyetlerini bilinçdışının gücünün hangi gös-
terimleri daha iyi açar.

4 Freud'un mektuplarının önemini farkedene Ida Fliess onları Prusya Ulusal Kütüphanesine (National Library of Prussia) göndermeye karar verdi. Ancak Freud'un çalışması Almanya'da yakıldığından bu yana, bunlar hakkında daha iyi düşündü ve onları bir sanat tüccarına, Rheinhold Stahl, onları Freud'a vermemesi koşuluyla sattı, haklı olarak Freud'un onları imha edeceğine inanıyordu. Sırayla Stahl onları Paris'te Marie Bonaparte'a sattı, o da Freud'u bu işten haberdar etti. Bonaparte'ın açık ve düzgün ikna gücünü kabul eden Freud, ki o Bonaparte'ın mektupları imha etmesinde ısrar etmişti (“Onların hiçbirinin vasiler olarak adlandırılanların el-
lerine geçmesini istemiyorum.”), sonunda onların saklanması konusunda anlaştı.

**TARİH ÖNCESİNE
OLAN TERCİHİM
AYNI KALMIŞTI**

..... bilinçli olan her şey aşınma (tükenme) sürecine tabii
iken, bilinçdışı olan şey görece olarak değişmez idi...

— Freud

Freud otuz beş yaşında iken, bir hayranından (Stefan Zweig) birçok ünlü kişilik üzerine yazılmış olan bir kitap (Der Heilung durch den Geist¹) aldı. Çalışmalardan biri Freud üzerineydi. Zweig'in kendisini ele alış tarzına değinen Freud (1960) yazara şöyle yazdı:

Arkadaş'ın gerçekten kafası epeyce karışmış: Sizin tanımınız benim tutkulu (bağımlı) bir puro içicisi olduğum (hâlâ öyle olmayı arzu ediyorum), şöyle ki benlik kontrolümün büyük bir kısmını ve işteki sağlamlığımın büyük bir kısmını puroya bağlıyorum ve Yunan, Romen ve Mısır antikaları koleksiyonum için çok övündüğüm tutumluluğumdan vazgeçtiğim, gerçekte psikolojiden çok arkeoloji okumakta olduğum ve savaştan önce ve onun bitiminden hemen sonra her yıl en azından birkaç gün ya da haftayı Roma'da geçirmek için kendimi zorunlu hissettiğim ve benzeri gerçekler ile uyuşmuyor. Min-

¹ İngilizce çevirisi: Mental Healers; 1933'te Viking Press tarafından, New York ve Cassell, Londra'da basıldı.

yatür sanat deneyiminden bu ortamın sanatçıları basitleştirmeye zorladığı, ancak sonucun sıklıkla çarpıtılmış bir görüntü olduğunu farkettim. [sf. 402-403]

Freud'a göre onun puro içmesi ve antikalar toplaması onun kişiliğinin çok önemli bir parçasıydı ve onunla ilgili bir çalışmada bunları gözden kaçırmak onun sadece eksik değil, ayrıca çarpıtılmış bir görünümünü sunar. İçme alışkanlığına yönelik bir soru listesine yanıt verdiği daha önceki bir mektupta Freud tütün içmeye ilişkin benzer iddialarda bulundu, "benim iş kapasitemi büyük ölçüde yoğunlaştırıyor ve kendi kendimi kontrol etmemi kolaylaştırıyor" şeklinde bir yüklemde bulundu (Schar 1972, sf. 62). Tütün içmesinin ve antikalar toplamasının kendini iyi hissetmesindeki önemini farkedenden Freud onları kendinin "bağımlılıkları" olarak adlandırdı. Biz, bağımlılığı "oral bağımlılıktan kaynaklanan dışsal teminler (Fenichel, 1945, sf. 377), sembolik olarak, anneden bakım görme, olarak anlıyoruz. Tütün içmenin sağladığı günlük ve hemen o andaki besleme olmadan, Freud benlik kontrolünü sürdürme ve çalışması (iş) için gerekli sağlamlığı sürdürme kapasitesinin eksik olacağını belirtti.

Schur (1972) şöyle der:

Nikotin bağımlılığı Freud'un yaşamında önemli bir uyumsal işleve sahip olduğundan, yaşamının son 16 yılı süresinde devam eden oral engellenme ile, bağımlılığın Freud'un normal ve anormal gelişim için "oral dönemin" önemi içine daha derinden girmesine engel olmuş olabileceği spekülasyonunda bulunabiliriz. [sf. 413, fn.]

Aynı konuda Schur 1955'te Jones'a şöyle yazar: "Bununla beraber onun belki de tam olarak hiç analiz etmediği annesi ile karmaşık pregenital ilişkilerinin birçok kanıtı vardır" (Gay 1988, sf. 505, fn). Onun kişisel doktoru olan ve onun sonraki yılları süresince ona çok yakın olan Schur'un söz ettiği bu "birçok kanıtı" bilmek aydınlatıcı olacaktır. Abraham'a yazdığı basılmamış bir mektupta Freud tütün içme tutkusunun onu bazı psikolojik sorunları çözmesini engellediğini kabul etti (Jones 1955, sf. 189). Bu kabullenme Freud'un tütün içmesinin yaşamının pregenital dönemi ile bir bağı olduğunu sezmiş olabileceğini öngörmektedir. Freud'un bağımlılıklarının kaynağını bildiğini ve bil-

mediğini söyleyebiliriz. Tütün içmesinde gizli olan dışavurum içgörüye ulaşmak için gerekli keşfin, ki bu onu erken dönemdeki annesinden olduğu gibi bağımlılığından da kurtarabilir, yerine geçti. Ancak Freud bunu yapmayı istemiyordu ya da belki de bunu yapamıyordu, bağımlılığı için anlık ödülleri tercih ediyordu. Belki de onun preoedipal çatışmalarını açığa çıkarmasına ilişkin yaşadığı dehşet başkalarına eşit düzeyde dehşeti barındırmaları için yayılan bir güvence vermesine katkıda bulundu.

.... (psikanalizin) bu kadar çok dehşet yaratan sonucu -hastanın kültürel karakterinin bastırmadan kurtulmuş (bağımsız) içgüdüler tarafından yıkılması- tamamen olanaksızdır.Psikanaliz işi kendisini tam olarak en yüksek ve en değerli kültürel eğilimler sırasına, başarısız bastırmanın yerine konan daha iyi bir şey olarak, koyar. [1910, 11.53]

Açıkça görüldüğü gibi, Freud kendi kendine güvence veremedi. Belki de, ne de kendi bastırmasının yerine geçecek daha yüksek ve daha değerli bir kültürel eğilimi planlayamadı.

Zaman zaman, Freud tütün içmeyi bırakmaya zorlandığında yazamıyordu. Tütünü bıraktığı bir dönem sırasında arkadaşı Arnold Zweig'e şunu bildirdi: "..... Hâlâ yaşıyorum ve eğer bir müddet daha içmezsem tekrar bir şey yazmam, mektuplar hariç, çok zor olacak. Bu bana onun söylediği Chasan (sinagog ayinlerinde taganni edenlerin liderini)'ı hatırlatır: "O yaşayacak, ancak şarkı söyleyemeyecek" (Freud ve Zweig 1970, sf. 54). Freud'un Fliess'la arkadaşlığı sırasındaki bir dönemde Fliess'in tütünü bırakması için ısrar ettiği zamanda -tütünü bırakma girişimleri başarısızlığa mahkum oldu ve onun iyi olması ve yaratıcılığı için purolara olan bağımlılığını bir kez ve yine doğruluyordu. "... gerçekten birçok yılı acı içinde yaşamının dikkate değer bir lütuf olduğunu düşünür müsünüz?" (1985a, sf. 63). "Tekrar tütün içmeye başladım, çünkü onu kaçırdım (on dört ay içmedikten sonra) ve çünkü kendi aklımı yeteri kadar tedavi etmeliydim ya da arkadaşım benim için çalışmayacak. Ona çok fazla ihtiyaç duyuyorum. Çoğu zaman yük insan üstüdür" (1954, sf. 121). Eğer, onun korktuğu gibi, bağımlılığından vazgeçerek yaşamak, ancak işini bırakmak demekse, Freud şarkı söylemeyi seçti.

Schur, yıllarca Freud'un duygudurumu ve alışkanlıklarına tanık oldu, hastasının (Freud) purunun onun için önemine ilişkin değerlendirmesini teyit eder. "..... nikotin onun ilgi alanını ve ikincil süreç düşünmesini uyardı" (1972, sf. 412). Bu, onun kendi deneyimine dayanarak Freud'un kavgasıydı, ki bunu ben sadece daha sonra teyit ettim, şöyle ki o nikotine yaratıcı yazma ya da bu tür bir aktiviteye hazırlanma dönemlerinde gereksinim duydu" (Schur, 1972, sf. 61). Schur doğal olarak Freud'un bağımlılığının bir sonucu olarak geçirdiği çene operasyonlarının birbirini izlemesinden büyük ölçüde rahatsızlık yaşadı. Ancak nikotinin Freud için önemini ve onun yaratıcılığındaki rolünü farkedince onun çare bulamayacağını hissettiğini esfle kabul etti.

Kendi kendime tekrar tekrar tütünü bırakması üzerinde bu kadar kuvvetle ısrar etmeye hakkım olup olmadığını ya da hatta zorunlu olup olmadığını sordum. Belki de özel doktoru Pichler'in objektif tarafsızlığı böyle yapabiliirdi. Ben yapamazdım ve geçmişteki şeyleri düşününce bu gerçeğe itiraz etmemem gerektiğini farkettim. Herhangi bir olayda bu tür bir girişimin başarılı olup olmayacağı sorgulanabilir. [1972, sf. 411]

Freud ağzındaki şüpheli lezyonu keşfettiğinde, konsülte eden doktor, onun ne olduğunu farkedip tütünü kesmeyi öğütledi, ayrıca tütünü bırakmak "tıbbi olarak doğru, ancak zamansız bir öğüttü", Schur (1972) fikrini iğneleyici biçimde ifade eder. "Benim daha sonraki deneyimimden çıkardığıma göre, bu öğüt [tütünü bırakmak] Freud için cerrahi müdahaleden (ameliyattan) daha fazla tehdit edici idi" (sf. 350). Öyle görünüyor ki, Freud için baba tarafından kastre edilmeyi sembolize eden ameliyat anneden ayrılmayı sembolize eden tütünü bırakmaktan daha az tehdit ediciydi. Freud Eitingon'a şöyle yazar:

"Sizin puroya ilişkin sorunuz, beni tekrar tütün içtiğimi itiraf etmeye yöneltir. Yaşımı [ki o yetmiş beş idi] ve gün be gün katlanmak zorunda olduğum rahatsızlığı dikkate alınca, onu bırakma ve bunun içerdiği (yeni lezyonları önleme) umudu bana haklı görünmedi" (Schur 1972, sf. 412'de aktarıldı). Başka bir deyişle, tütünü bırakmak (anneden ayrılmak) için dayanması gereken ıstırap ve yoksunluk yeni lezyonlar, yeni çene ameliyatlari ve takmaya zorunlu olduğu hantal, ra-

hatsız edici protez (Freud tarafından “canavar [iri]” olarak adlandırıldı)’den kaynaklanan dayanması gereken acıdan çok büyük olacaktı.

Freud’un kendi pre-Oedipal geçmişini keşfetmeye olan direnci klinik çalışmasında onu hastalarındaki gelişimin erken dönemini keşfetmesini engelleyen bir faktör olabilirdi. Bu tür bir açığa çıkarma kendisinde çok iyi bastırılmış duygular ve fantazilerin harekete geçmesi anlamına gelebilirdi. Kendisinin daha önceki yıllarının çatışmalarına ulaşmaması ile sınırlanan Freud’un o dönem çatışmalarını -narsisistik bozukluklar- tedavide ulaşılamaz olarak değerlendirdiği (yargıladığı) var sayılabilir.

Freud’un aşırı düzeyde tütün içmesi (normal kota günde yirmi purodur) olamazdı, ancak arkadaşları ve çalışma arkadaşları üzerinde etki yaratmıştı. Odada tek içici olmasının verdiği hoşnutsuzluğu belirtmesiyle çarşamba gecesi toplantılarına gelen meslektaşlarının çoğu bekleme odasında tutuldular ve ağır içiciler haline geldiler. Onların haftalık toplantılarına geldiklerinde, onlar hepsinin izleyecek olan sunum ve tartışma saatleri için hazırlandığını, tütün içme için olan hazırlıklar da çok az değildi, bazıları Freud’un değerli koleksiyonundan olan kül tablarıydı. Oturulacak olan her bir sandalyenin önüne masa üzerine kondu ve düşünceli ev sahibi tarafından sunulan taze kahve ve keke ek olarak puro ve sigaralar vardı. Martin Freud (1958), bir gece konuklar ayrıldıktan sonra babasının bekleme odasında yaptığı ziyaretini yazar.

Odada hâlâ yoğun bir dumar vardı ve insanların onun içinde boğulmadan konuşmaları şöyle dursun, yaşayabilmeleri bana mucize gibi göründü. Babamın bundan hoşlanmak şöyle dursun ona nasıl dayanabildiğini hiç anlayamadım: O yaptı. Konuklarının bazıları için duman yüklü atmosferin büyük bir sıkıntı olduğu olasıdır, ancak onların bunu büyük bir hoca ile yakın kişisel temasın yüksek ayrıcalığı için ödenecek düşük bir bedel olarak düşündükleri kesindir. [sf. 110]

Sterba (1982), Freud’un ez fazla doyum veren besinleri içmek (inhalasyon) için seremoni biçiminde hazırlamasını tanımlar:

.... toplantıda sunumları ve tartışmaları sessizce dinlerken, o sıklıkla üst çenesindeki bir alana dokundu, sanki bu ona yaşadığı ağrı ya da rahatsız edici baskı konusunda bir miktar rahatlama veriyordu. Sonra önünde duran kutudan bir puro aldı, onu boynuz şeklindeki uzun gümüş bir kabzaya bağlanmış gümüş bir puro kırpma makası ile kesti ve görülebilir bir sevinçle (hazla) onu yaktı. [sf. 105]

Cömertçe ve belki de savunucu bir biçimde, Freud onun da kendi bağımlılığı olarak adlandırdığı kötü alışkanlığını tercih ettiği kişilerle paylaşmaya her zaman hazırды. On yedi yaşındaki erkek yeğeni Harry'ye bir sigara sunduğu ve bu reddedildiğinde, Freud ona bir öğüt verdi: "Oğlum, sigara içmek dünyadaki en harikulade zevklerden (hazlardan) biridir" (1956, sf. 313). Akraba değildi ve belki de bu nedenle ünlü hastasının huşusunu daha fazla anlıyordu, kırk yıl kıdemi olan Schur teklifin tamamen reddedilmesini imkansız buldu.

Freud'un doktoru olarak kariyerime başladığımda o daima bana -kronik bir biçimde tütün içmeyen biri- bir puro teklif etti. Reddetmek için çok sıkılgan (çekingen) olan ben onu cesurca dışarı üfleyecektim. Freud bunu hemen farketmiş olmalı. Önce araştırmacı biçimde bana baktı ve sonra zevkle sordu: "Schur bir puro içicisi misin, bana söyle?" Olmadığımı söyledimde, şöyle yanıtladı: "Ve sen benim değerli purolarımı içer misin?" [1972, sf. 427]

En azından bir hastaya göre Freud'un purolarının kokusu Tanrılara kurban edilmek üzere yakılan hayvan gibiydi. Şair H.D. (Hilda Doolittle) (1956) yetmiş yedi yaşında iken Freud tarafından analiz edilmek için Viyana'ya geldi, onunla olan bir seansı (oturumu) şöyle tanımlar:

Orada sessizce oturacak, bir ağaçtaki yaşlı baykuş gibi. Hiçbir şey söylemeyecek ya da ileriye doğru eğilecek ve görünüşte gidişle ya da bizim gerçek rüyamızın açıklaması ile ilişkisiz, içerik ya da düşünce bağlantısı olan bir şey hakkında konuşacak. Bir noktayı vurgulamak için bir kolunu kaldırarak, bazen bir ölçüde alarm verircesine. Ya da, daima bunun için bir "fırsat" yaratır, kalkacak ve "Ah -şimdi- bunu kutlamalıyız" diyecek ve ayrıntılı törene (rituel) geçecek -seçme, aydınlatma- sonunda yeniden oturana dek bunu yapar, o sırada du-

vardaki oyuktan yanan tütsünün dumanı yükselir,* onun yumuşak, güzel kokulu purosunun içten içe yanması. [sf. 32]

Açıkça, burada çok güçlü olumlu bir aktarıma sahibiz.

Tütün içme Freud'u arkaik anneye bağlayan bağ olduğu için, antikalar dünyası onun anneyi aradığı mutlu bir araştırma zeminiydi. Freud antikaları toplamasını tütün içmeden sonraki ikinci bağımlılığı olarak adlandırıyordu. Onun kendisine ilişkin çalışmasında antikaları toplamasının önemini unuttuğu için (Freud kendisi bunun için büyük bir fedakârlıkta bulunduğunu ifade etti) Zweig'i azarladı. Ve orada tütün içmesi konusunda yeterince olmadığı gibi, antikalar konusunda da prehistorik (tarih öncesi) geçmişinin artifaktları için duyduğu isteği (arama davranışını) doyuracak yeterlilik de yoktu. Nereye giderse gitsin, onun ilk düşüncesi müzelere gitmekti ve olası olduğu zaman da antikacılarla gitmekti. Her taraftan yaşam ile ve şu anın gürültüsü ile çevrelenmiş olan o önce gizlenmiş (gömülmüş) geçmişin araştırmasına giderdi. Charcot'un emrinde çalışmak için gitmiş olduğu Paris'te onun en fazla hatırlanmaya değer ziyaretlerinden biri Louvre'a yaptığı ziyaretti, oradaki en fazla çekici olan antikaların konduğu çıkıntılardı, "Asur ve Mısır odalarını birçok kez ziyaret etmeliyim rüya gibi bir dünya" (1960, saf. 173-174). Clark Üniversitesi'ne dersler vermek için giderken New York'a ulaşınca araştırmalarının ilk nesnesi Metropolitan Müzesi idi, oradaki asıl ilgi çeken şeyler eski Yunan'dan gelen teşhirlerdi. Ve Londra'da iken şehrin diğer ziyaretçilerinin yaptığı gibi, (Shakespeare günlerinden bu yana tiyatrolarıyla ünlü bir şehir) akşamları tiyatrolara gitmedi, ancak gecelerini bir sonraki gün müzelere yapacağı ziyaretlere hazırlık olarak okumakla geçirdi. Çok bildiği Viyana bile yüzeyin altında neyin saklı olduğu konusunda onun spekülasyonundan kaçamadı. Lou Andreas Salomé (Freud ve Andreas-Salomé 1972) Freud'lara yaptığı uzun bir ziyaretten sonra şöyle yazdı:

..... biz [O ve Freud] gece geç vakitte yürüyüş için (sıklıkla onun gün içinde dışarıya çıktığı tek zamandı) dışarı çıktığımızda, zaman zaman çok farklı konular üzerinde konuştuk ve sıklıkla o Viyana'yı inceledi (analiz etti), sanki oradaymış gibi; soğuk karın altındaki caddeler ona uzak geçmişin şehrini hatırlattı. Biri bu türde geçmişin yeniden yaratılmasının ona nasıl kolayca geldiğini anladı ve biri onun ça-

lışmasındaki antik nesneleri ve arkeoloğun onda psikanalisti yarattığını hatırlattı. [sf. 230]

Andreas-Salomé'nin gözlemini bir adım öteye götürebilir ve Freud'un psikanaliz kreasyonunu bir adamın ruhunda bastırılmış olan, ayrıca onun bastırılmış geçmişi için olan isteğinin bir yüceltmesi (sublimasyon)'ni keşfetmek için olan takıntılı davranışı (kompülsiyonu) olduğunu öngörebiliriz. Freud için unutulmuş geçmişin yeniden bulunmasının arkeolojik süreci, bilinçdışındaki geçmişin yeniden bulunması sürecinde tekrarlandı. Onun vakalarına ilişkin tartışmaları arkeoloğun tekniğine uygun benzetmeler (teşbih) ve metaforlarla doludur. Dora vakası konusunda "Hiç seçeneğim yoktu" der,

Kaderi, uzun süredir gömülü kalan antikaların, parçalanmış da olsa paha biçilmez kalıntılarını gün ışığına çıkarmak olan kaşiflerin örneğini izlemekten başka.... ancak dürüst bir arkeolog gibi her bir vakkada otantik parçaların nerede sona erdiği ve benim nerede yeniden yapılandırmamın başladığından söz etmeyi unutmadım. [1901, 7:12]

Freud'un düşüncesinde var olan şey arkeoloji ve psikanalizin birbiriyle ilişkili olduğuydu, şöyleki yaşamının işini ve onun geleceğine olan umudunu arkeolojik terimlerle tanımladı: "Aklın tabakalarından gömülmüş (gizli kalmış) anıtları (tarihi yapıları) kazıp-çıkarmada başarılıydım. Ancak benim birkaç tapınak keşfettiğim yerde, diğerleri bir kıta keşfedecek" (Viereck 1957, sf. 8-9).

Freud müzelerde tarih öncesi sanat eserlerini sadece izlemekten hoşlanmıyordu, olası olduğu zaman, onları kazanmalı ve eve götürmeliydi. Yeni gelen bir şey sıklıkla onun çalışma ya da konsültasyon odasındaki sürekli yerine konmadan önce günlerce akşam yemeği masasında duracaktı. Orada, ne zaman ona gözü takılsa, orada tarih öncesinin eserleriyle karşılaşacaktı. Konsültasyonlardan kazandığını değer verdiği antikaları almak için bir kenara koydu. Riemerlehen'deki tatil evinden Fliess'a şöyle yazdı, "..... sonraki yağmurlu günde", "sevdiğim Salzburg'da dolaşacağım, orada gerçekten son zamana ait birkaç Mısır antikasını kazı ile ortaya çıkardım. Bunlar beni iyi bir duyuguduruma ve uzak zamanlar ve ülkelerden konuşur duruma getirdi" (1985a, S. 366). Bunu onun uzak geçmişi için bir metafor olarak alabiliriz, bunları geri getirmek (uzak geçmiş) onu iyi bir duyugudurum içine sokacaktı.

Gedo (1992). Freud'un antikalar toplamasını (kolleksiyon yapmasının) şu şekilde ortaya çıkıyor olarak görür,

bilinçdışı duygusal (heyecansal) gereksinimler, bu nedenle onun pre-genital olaylarının üstesinden gelme girişimlerini içine alabilirdi.... kendi arkaik geçmişine kendi "Mısır dönemi" olarak bakmış olacağını çıkarabiliriz..... onun toplama gereksiniminin şiddeti (yoğunluğu) gerçekten sözlerin-öncesinde (pre-verbal) bir çağdan kaynaklandı. Bu anlamda, hem Mısır mitolojisinin anaerik ruhu (havası), hem de hiyerogliflerin alfabetik olmayan karakteri çocuğa özellikle uygun görünür. [sf. 514-515]

Ve her Mısır sanat eserinin pregenital bir anlamı olmayabilirse de son Roma-Yunan sanat eserleri de pregenital bir anlama sahip olabilir, bir bütün olarak alındığında, "Freud'un erken ruhsal deneyimleri ile yanılanan Mısır'a ait materyaldi" (sf. 515).

Bir keresinde Freud bir hafta süreyle ne bulabileceğini görmek için Viyana'daki antikacıları dolaştı. Antikacılar, kendi yönlerinden, onun aradığını bildikleri antikalar ellerine geçtiğinde ona verdiler. Freud geçmişten hazineleri onların sanatsal değeri olduğu için değil, ancak korunmaya olan, hiçbir zaman doyurulmamış gereksinimi için biriktirdi. Ne de onları göze hitabedecek şekilde teşhir etti ya da düzenledi. Daha da önemlisi onların onun çalışma ve konsültasyon odasına sürekli biçimde akışıydı. Burada onlar boş alanın her santimetrekaresini kapladı, bazen çok olmalarından dolayı katlarda yerleştirildiler ve yer olmadığında yere taşılar. İngiltere'den ayrılışının arefesinde Freud'un çalışma ve konsültasyon odasının fotoğrafını çekmek için gelen fotoğrafçı Edmund Engelman "her yere yayılmış heykelcik yığınlarından bunaldı... Freud'un eski sanat kolleksiyoncusu olduğunun farkına varmışım.... Ancak inanılmaz sayıdaki sanat nesnelerini görünce şaşırdım.... Orada sadece büyük çağın Roma, Mısır, Asur ve Etrurya- antikaları vardı. Nereye baksam, orada geçmişe bir bakış vardı" (1976, sf. 138). Bir antikacı, Herr Lustig, on ikinci Hanedanlığa dayanan, bir Mısır kafasının mumyasını eline geçirir (c. 1991-1786 B.C.). Bu Mısır kafasının mumyasını eline geçirince, onu Bergasse 19'a taşıdı. Sanat eserini kendi sahip olduklarına dahil etmeye hevesli, ancak buna bütçesinin uygun olamayacağını hisseden Freud, mumyanın karşılığında Lustig'e bir mik-

tar para ve kendi kolleksiyonundan bazı parçaları teklif etti. Lustig onayladı ve Freud Etrurya aynaları ile dolu bir gözü (çekmeceyi) buna açtı. “Bay Lustig onların sayısından çok bunaldı, ancak onları incelemeyi de durduramadı, dedi, ancak “üst katı” aldı ve ayrıldı” (Ran Sohoff 1976, sf. 66).

Freud kırk üç yaşında iken (1895a, saf. 342) Fliess’a “Benim bütün insan formlarındaki tarih öncesine olan tercihim aynı kalmakta” diye yazdı. Ve bu yaşamının sonuna dek öyle kaldı. Ne zaman, ne de hastalık Freud’un geçmişteki şeylere olan özlemini, ne de onların peşinden gitmekten aldığı zevki azaltamadı. Schur Freud için seyahat etmek artık olası olmadığına Freud’un kederini tanımlar. “Girit’deki yeni kazılar onun için çok heyecan verici olaylardı ve Kader’in onun bunun sonuçlarını görmesine izin vermeyeceği onu derin bir hayal kırıklığına uğratiyordu. Yeni kazılar konusunda gelen herhangi yeni bir kitabı bana arzuyla gösteriyordu” (1972, sf. 247). Seksen iki yaşında, Londra’daki yeni evinde yerleşti, Jeanne Lampl-de Groot’a, Viyana’dan ona gönderilmiş olan antikalarının güvenle kendisine ulaşmış olduğunu ve Maresfield Gardens’daki daha geniş köşelerinde Bergasse 19’da olduklarından daha etkili göründüklerini yazdı. “Sadece bir şey var, yeni eklemeler olmayan bir kolleksiyon gerçekten ölüdür” diye yakındı (1985b, sf. 313). Antikalar, Freud’un tütün içmesi gibi, beslenmeyi temsil ettiğinden, çocuğun yoksunluk çekmemesi ve ölmemesi için temin (beslenme) sürekli olmalıdır.

Doyurulmamış bir çocukluk gereksinimi daima doyurulmadan kalır, uygun olan her kaynaktan doyum sağlamaya çalışır. Freud için özellikle yakın arkadaşları ve meslektaşlarından gelen mektuplar, bir beslenme kaynağıydı ve mektuplar almak için yazmak gerektiğinden, Freud yazdı durdu. Freud tarafından yazılmış, günümüze kadar gelen mektupların 10.000 ve 15.000 arasında olduğu tahmin edilmektedir. Bu rakamlar diğer ünlü yazarlar tarafından yazılan mektuplarla karşılaştırıldığında, Mahony (1984) şunu ileri sürer: Lord Chesterfield, yaklaşık 2.600; Horace Walpole, 6.000; Virginia Woolf, 4.000; Voltaire günümüze kadar ulaşan toplam 20.000 mektup ile Freud’u 10.000 geçti; Goethe, onun 14.000 mektubu elli cilt kadar tuttu. Mahony, Freud’un gelecekteki tamamlanmış çalışmalarının yaklaşık 100 cilt kadar olabileceğini, bunun büyük ölçüde onun mektuplarından oluşacağını ve böylece bunun onu dünya literatürü tarihinde en çok eser veren mektup yazarı yaptığını söyler.

Onun oğlu Ernest'e göre (Freud 1960):

Bir mektup yazıcısı olarak, babam doğal olmayan bir biçimde çok eser veren ve vicdanlı biriydi. Ciltler dolusu yardımcısız ve el yazısı ile yazılmış mektuplarıyla uğraştı. Aldığı her mektubu yanıtladı, bunların kimden olduğu önemli değildi ve bir kural olarak bu yanıt yirmi dört saat içinde postaya veriliyordu. Akşamlarını bilimsel yazmaya ayırıyordu, ancak analizler arasındaki her boş dakika mektuplarına ayrılıyordu. [sf. vii]

Arkadaşı ve meslektaşı Hanns Sachs'a göre Freud'un sadece hastaları arasındaki boş zamanları mektup yazmaya ayrılmıyordu.

Ona yakın yaşadığım her zaman, bu kadar fazlasını nasıl başardığı konusunda endişelendim. Önemsiz mekanik bir hareket onun bütün bu mektupları yazarken harcadığından daha fazla zaman alacak gibi görünüyor, düşünme ve düşüncelerini formüle etme işini saymak değil. Ailesine bunun nasıl yapıldığını sordum ve onlar da nasıl olduğunu bilmediklerini söylediler. "Çalışmaya gider ve bir saat sonra postalanması gereken on mektup getirir." [Sachs 1944, sf. 95]

Ve mektuplar el yazısı ile yazılmalıdır ve kendi el yazısı ile yazılmalıdır, Anna sadece nadiren sekreteri olarak ona hizmet ederdi. "Hatta ölümünden önceki son haftalarda, kalemi tutmak için bütün gücüne gereksinim duyduğunda, hâlâ yazabildiği birkaç mektubu yine el yazısı ile yazdı" (Sachs 1944b, sf. 94). Mektuplar, onun puroları ve antikalara gibi beslenmenin sembolü idiler, kaleme yön veren kendi eliyle yazılmalıydı, böylece anne ile yakınlığı sürdürebiliyordu ve sonuna dek devam etmeliydi.

Freud'un en yakın meslektaşları (mesai arkadaşları) onun mektuplar için hevesliliğini biliyorlardı, mümkün olduğunca çabuk yanıt vermeye dikkat ediyorlardı. Eitingon, bir keresinde, Viyana'ya yaptığı bir ziyaretten sonra Berlin'e dönerken Abraham'a Freud'a bir mektup borçlu olduğunu hatırlattı. Bunun üzerine Abraham, özür dileyerek ve belki de sitem yollu Freud'a şöyle yazdı: "Eitingon bugün bana senin selâmlarını getirdi. Sana bir mektup borcum olduğunu bana hatırlatması gerekmiyordu. Sana yazmayı erteledim, çünkü sana Segantini ile bir mektup göndermeyi istiyordum" (Freud ve Abraham 1965, sf. 96). Abraham hizmet verdiği askeri hastaneden eve döndüğünde Freud ona

“ancak önce bana yaz” diye yazdı. (sf. 254). Abraham Freud’un her mektuba, programı ne kadar kalabalık olursa olsun ya da sağlık durumu ne olursa olsun hemen yanıt verme alışkanlığını bildiğinden defalarca mektuba mektupla yanıt verme sorunundan onu başışlaması için yalvardı. “Bu mektuba bir yanıt beklemiyorum, sevgili profesör” (sf. 362). “Sizin doğumgünüünüz çok yakında ve bu yıl da size iyi dileklerimi kişisel olarak sunmam olanaksız olduğundan, bir kez daha mektupla olacak (ve yanıt gerekmiyor)” (sf. 381). “Sevgili profesör, eğer yazmak sizin için sıkıntı yaratıyorsa, Anna’dan gelen birkaç satırla memnun olacağım” (sf. 389). Bunu Freud aceleyle yanıtladı: “Hayır, yazmak gerçekten benim için bir yük değil” (sf. 390). O benim için yük değil, aynı zamanda bir gereklilikti. Uzun süredir Amerika’ya yerleşmiş olan Sachs, Freud’un Londra’da yaşamının son yılında mektuplara yanıt vermesini önlemek için basit bir yol kullandı; ileteceği önemli birşey olmadığı takdirde mektup yazmadı. Freud Sachs’a son mektubunda (12 Mart, 1939), şöyle yazdı: “Senden gelen Şubat’ın 13’ü tarihli bir mektubu yazı masamın üzerinde toplanmış yığın içinde bulunca dehşete düştüm. Sessizliğimin doğru açıklamasını tahmin edip etmediğini bilmiyorum, bununla beraber senin tahminini doğrulamak ve onu tamamlamak zorunda hissettim.” Bu derece ciddi bir suçun, bir arkadaştan gelen bir mektuba yaklaşık bir aydır yanıt vermemek, açıklaması Freud’un büyük bir acı çektiği idi. “Karar verilen tedavi dışardan X ışınları ve içerden radyum verilmesinin kombinasyonu idi; bu diğer bir alternatif olan kafamın kesilmesinden bir miktar daha hafiftir ve o yaşama birkaç hafta ya da ay ekleme ümidi verir” (Sachs 1944b, sf. 183-184).

Bedeli önemli değildi, mektuplar devam etmeliydi. Postacının gelmesi, Freud’un günündeki en önemli noktaydı, büyük istekle beklediği bir olaydı (Jones 1955, sf. 390). Mektuplar olmadan, purolar ve antikalarla olduğu gibi, Freud kendisini yoksun kalmış ve çökmüş hissediyordu Jung’dan gecikmiş bir mektup aldığı anda “uzun gecikmeden dolayı özürlerle” diyordu, Freud şöyle yanıtladı: “Kişiliğim mektuplaşmamızın kesilmesi ile yoksullaştı. Allahtan bu sona erdi” (Freud ve Jung 1974, sf. 76). Fliess’a da arkadaşının acele yanıtlara olan gereksinimi hatırlatılmalıydı. “Hatırlarsan, senin mektupların bana ulaşmadığında sürekli olarak kasvetli beklentiler geliştiririm ve hemen (yakın zamanda) Sigmund’una yaz” (1985a, sf. 398). Bu hatıra Freud’un Martha’dan gelen bir mektup geciktiği zamandaki paniğine yakındır.

Mektuplardan mantarlara. Toprak Ananın kendisinden daha iyi bir temin kaynağı nedir? Freud'a yeniden hayat veren mantarları yemek değil, ancak onlar için avlanmaktı. Ve antikalarla olduğu gibi, olası olduğu her zaman onları aramaya gitti. Ocak kadar erken bir zamanda Freud ailesi yaz tatillerini nerede geçirecekleri ve ne tür bir evin onlar için en uygun olacağı konusunda görüşmelere başladılar. Bir gereklilik yakın ormanlarda iyi mantarların olmasıydı. Ve o Freud'du (aile reisi), yılın başında uygun bir yaz evi bulmaya koyuldu. Gizli mantar yerlerini farkedebilecek ve onları işaret edebilecek, hatta bir trende giderken bile, keskin bir göz geliştirdi (Jones 1955, sf. 393).

Martin Freud'a göre, zehirli mantarların sıklıkla mantarlarla, yenilebilir mantarlarla, karıştırıldığını bilen bilge insanlar mantar avından kendilerini alamamaları için iyi bir nedene sahiptirler. Ancak Freud çocukları akıllı olmaktan öte daha akıllıydılar, babaları onlara mantarlar konusunda bilmeleri gereken her şeyi öğretmişti. Avda çocuklarının küçük takımını yönelten oydu. Ve orada izlemeleri (uymaları) gereken kurallar vardı. Mantarlar onları duymasın diye gevezelik etmek yoktu ve taşdıkları çantalar kolları altında olmalıydı, böylece mantarlar onları farketmeyecek ve alarma geçmeyecekti. Martin (1958) şöyle yazar:

Baba verimli bir alan bulmak için önceden bir keşif gezisi yapacaktı.... Alan bulunduktan sonra, baba küçük grubuna liderlik yapmaya hazırды, her genç asker bir pozisyonu alıyor ve uygun aralıklarda çarpışmaya başlıyordu, bir orman boyunca saldırıda bulunan iyi eğitilmiş bir piyade müfrezesi gibi. Havai ve anlaşılması zor bir kovalama (avlanma) oyununu oynadık ve orada en iyi avcıya karar verilmesi için daima bir yarışma vardı. Baba her zaman kazandı..... Baba gerçekten mükemmel bir mantar örneği bulduğunda, ona koşacaktı ve yelek cebi içinde takımını çağırmak için taşıdığı düz gümüş düdüğü ile sesli bir sinyal vermeden önce şapkasını onun üzerine atacaktı. Hepimiz düdüğün sesine doğru koşacaktık ve sadece toplanma tamamlandığında baba şapkasını kaldıracak ve onun ganimetini kontrol etmemize ve ona hayran olmamıza izin verecekti. [sf. 58-59]

Martin'in babasının mantar avı oyunu organizasyonunu bir takım askerin düşman üzerindeki zaferine benzetmesi, Freud'un mantar avı tutkusunun anlamı konusunda bir ipucu verir. Avın tam olarak nerede

bulunacağını, zehirlenme riskini nasıl önleyeceğini, en istenen mantar örneklerini nasıl yakalayacağını ve kısaca, esirgeyen bir Toprak Anadan yaşamı devam ettirme armağanını ele geçirmeyi biliyordu. Eğer mantarlar bulunamasa idi, tercih edilen av vahşi çilek avıydı. Freud'un her iki tercihinin özelliği de onların Toprak Ananın göğsüne yakın büyümleriydi ve böylece onun daha gerekli (ayrılmaz) bir parçasıydılar.

Belki de Freud'un bulabileceği başka yaşamı sürdürme formları da, çok olası olmayan yerlerde beklenmeyen teminler (malzemeler) var mıydı? "Deniz kenarındaki uzun yürüyüşlerimizde" diye anlatır Jones (1955), "o hızla yürürdü ve çubuğu (bastonu) ile her deniz yosununu karıştırdığını, her zaman oraya-buraya hızla göz attığını farkettim. Ne bulmayı umduğunu sordum, ancak kaçamak bir yanıt aldım "İlginç bir şey. Sen hiç bilmezsin" (sf. 79).

Sachs şunu gözledi, "Onun gözleri," aklı gibi ayrı esrarengiz (anlaşılmaz) niteliğe sahipti... şöyle ki bütün diğer insanların gözden kaçırdığını görme yeteneği. Bu, bana evde dikkat çekecek biçimde önemsiz bir şeyle getirildi. Tatra ormanlarında [dağlar] Herrenpilze yetişir, bu mantarların en lezzetli olanıdır. Freud onları araştırmada bir yarışma başlattı ve en güzel örnekler için birinciye beş sent ve ikinciye iki sent (20 ve 10 Heller) ödül koydu. Ancak hiç kimse bu paraya dokunamadı, çünkü her zaman iki ödülü de o kazandı." [1944b, sf. 110]

Ancak bütün bunlara rağmen masasının üzerindeki mektup yığınları gün be gün arttı, antikalar onun çalışma ve konsültasyon odasını kalabalıklaştırdı, günde yirmi puro içmesine rağmen yoksunluk duygusu devam etti. Bugün postacı çantasından mektuplar taşarak geliyor, ancak yarın tekrar gelmelidir, Salzburg'dan antikalar getirmişti, ancak o Viyana'daki araştırmasına haftalar sonra tekrar başlayacak, çünkü "yeni eklemeler yapılmayan bir koleksiyon gerçekten ölüdür." Keşiflerinin ilk yıllarında Freud yaşamında tanınmanın (ünlü olmanın) gerçekleşmeyeceğinden korktu. 1919'da o kendini işini yapmaya adanmış biri olduğunda, "Uluslararası Psikanaliz Birliği, branş toplulukları, psikanalitik dergiler ve onun çalışmalarının yabancı dillere çevirileri", diye yazar Freud Abraham'a: "Tohum ekmeyi bitirdiğimi düşündüm, ancak ürünü toplayamayacaktım" (Freud ve Abraham 1965, sf. 299). Ame-

rikahılar I. Dünya Savaşı'nın sonunda Avusturya'ya girdiklerinde o kadar ünlü olmuştu ki Wilson'un personelinin bir üyesi onu ziyarete geldi. Avusturya'da yiyecek kıt (yetersiz) olduğundan, "O iki sepet kumanya ile (bunlar arasında bir kutu Havana purosı vardı) geldi ve onları Dersler ve Günlük Yaşam (Lectures and Everyday Life)'ın kopyaları ile değiştirdi", diye yazdı Freud Abraham'a (Freud ve Abraham 1965, sf. 285). Freud bundan daha çok ne toplamayı (biçmeyi) istedi? Anne ile tam olarak kaynaşmanın (içiçe geçmenin) -çatışmaların, ulaşmak için çabalamaların, isteklerin, dürtülerin, engellenmelerin olmayacağı bir durum- olmaması durumunda Freud için köklü bir doyum olmayacak gibi görünüyordu.

**SENİN İÇİN
BU KADAR
ÇOK YAZIYORUM**

Bir anne ilişkisi ile oğluna sadece sınırsız bir doyum sağlar; bu kesinlikle çok mükemmel bir şey, bütün insan ilişkilerinin ikileminden çok bağımsız. Bir anne oğluna kendinde bastırmak zorunda kaldığı hırsı transfer edebilir ve ondan kendinde kalmış olan erkeklik karmaşasını (masculinity complex) doyurmasını umabilir.

— Freud

Freud'un kişiliğinin en anlaşılmas özelliği onun müzikten hoşlanmıyor görünmesiydi, daha da şaşırtıcısı yaşamının çoğunu Viyana'da geçirmiş olan Freud'un duyarlılığının biri içindeydi. Martin Freud (1958) babası hakkında şöyle yazdı, “.... o müzik için zayıf bir kulağa sahip değildi” (sf. 37). Freud'un erkek yeğeni Harry Freud (1956) bunu daha da ileriye götürür: “O müziği aşağıladı ve onu sadece bir tecavüz (zorla içeri girme) olarak gördü” (sf. 313). Jones (1953) Freud'un “müzikten tiksinişini, onun en iyi bilinen özelliklerinden birisini hatırlar. İnsan bir orkestranın (dans müziğinin) olduğu bir restoran ya da birahaneye girerken onun yüzündeki üzüntü ifadesini ve onun nasıl sesi hızla bastırmak için ellerini kulaklarına götürdüğünü çok iyi hatırlar” (sf. 17-18). Kendi görüşüne göre, Freud kendi adlandırdığı şekliyle “gelişimi yarım kalmış bir akustik duyarlılığa” sahipti (1954, sf. 263). Ancak gelişimi

yarım kalmış bir akustik duyarlılığa sahip olmak onun Jones tarafından tanımlanan aşırı duyarlılığını açıklamayacaktı. Ne o, ne de onun ebeveynlerinin (ailesinin) piyanoyu evinden atmasını ve sonra kendisi için müzik aletine izin vermemesini açıklayacaktı. Ancak gelişimi yarım kalmış akustik duyarlılık müziğe karşı bir hissizlik ya da ilgisizliği düşündürüyordu.

Ancak Freud'un müzikten kaçınması mutlak değildi. Jones (1953)'a göre, öğrencilik yıllarında Breuer onu Karmen'i dinlemeye götürdü, Martha ile Don Giovanni'ye gitti, arkadaşı Schönberg'i de operaya götürdü ve Sihirli Flütü (The Magic Flute) hayal kırıklığına uğrattıcı bulmuştu. "Aryaların bazıları şaşırtıcı derecede güzeldi, ancak bütün olan şey gerçekte bireysel melodiler olmadan sürer gider. Hareket çok aptalca, opera metni (libretto) çok çılginca ve kısaca o Don Giovanni ile karşılaştırılmaz" (sf. 178). Freud'un "harikulade güzel" ariyalar değerlendirmesi, gelişimi yarım kalmış bir akustik duyarlılığı olan biri için anlaşılabilir görünüyor. Fliess'a yazdığı bir mektupta Freud Meister-singer'a (ki o ona "garip bir zevk" verdi) olan tepkilerini tanımladı..... "sabah rüyası yorumu melodisi" ile sempati ile harekete geçiyordum; 'cennet' ve "parnas Dağı (Orta Yunanistan'da dokuz güzel sanat Tanrıçasının meskeni olan dağ)'na Parnosse (.....)'yi eklemek istedim. Dahası, başka bir operada olmadığı gibi, burada gerçek fikirler müziğe geçirilmiş, duygu tonları ona bağlanmış, sanki biri onların üzerine yansıtıyor gibi yavaş yavaş geçiyor" (1985a, sf. 286). Freud'un müzikten hoşlanması onun "gerçek fikirler"le olan bağlantısına dayanabilir miydi? Ancak bu Sihirli Flüt'ün "çılgin" opera metni içindeki "harikulade güzel" ariyalardan hoşlanması ile uyumlu görünmüyor. 1905'te Roma'dan ailesine yazdığı bir mektupta Freud gittiği Karmen gösterisinin esprili bir tanımını yaptı, bu operayı çok iyi biliyor gibi göründü. "Büyük melodiler gerçekten çok iyi çıkıyor, ancak her şey bir miktar kaba, gürültülü idi.... Kağıt oyununa eşlik eden müziği çok fazla sevdiğimden üçüncü sahne için kaldım" (1960, sf. 266).

Yıllar geçtikçe, Freud açık bir biçimde dinlediği operaların sayısını unuttu. Amerikalı bir analiz hastası olan Kardiner şunu hatırladı "bana yaşamında dinlemiş olduğu tek operanın Don Giovanni olduğunu anlattı" (1957, sf. 49). Bu kadar büyük bir bellek hatası nasıl açıklanır? Ve neden Freud'un belleğinde tek kalan Don Giovanni idi? Don Juan figürü popüler olarak sürekli olarak kadınların arkasında olan bir adam

olarak görülür. Bu tür bir adama klasik analitik açıdan bakılınca o kendisinin erkeksiliğinden (maskülinitesinden) emin değildir ve bu nedenle de bir kadından sonra başka bir kadınla cinsel başarısını onaylamaya (teyid etmeye) çalışmalıdır. Daha yeni ve belki de daha şiddetli bir görüşe göre, Don Juan bir kadınla uzun süreli ilişki kuramayan biri olarak görülür. Bu tür bir ilişki, erken dönemde annesiyle olan ilişkisinin sembolüydü, onun temeldeki anne ile birleşme isteğini yeniden harekete geçire-cekti. Freud'un bilinçdışı Don Giovanni'nin bilinçdışını anlamış olabilir miydi?. Eğer öyleyse, opera çok güçlü bir ses çıkardı ve yıllar üzerinde yankı uyandıran bir akort diğer tüm operaların anılarını sildi mi?

Feder (1991), Freud'un müzikten kaçınmasını kendisinin müziksel sanat çalışmalarına analiz uygulanmasına karşı çarpışması (savaşması) olarak görür, o bunu diğer sanat çalışmaları için de yaptı: Roman, drama, resim, heykel...

..... sadece müzik ondan sıyrılmıştı. Çarşamba Gecesi Toplantılarında, Max Graf (küçük Hans'ın babası), müzikolog ve eleştirmen, "sanatsal yaratıcılığın sırlarını çözmek" için çağrıldı ve Beethoven ve Wagner'i örnek göstererek müzik besteleri üzerine materyal sundu.... Freud tipik olmayan bir biçimde bu tür konulara çok fazla ilgi göstermiyor gibi görünemedi. [sf. 18]

Reik (1953) kendisi bir müzik severdir, Freud'un müzikten kaçınma bilmecesini uzun uzun düşünür. Neden, diye sorar, müzik Freud'un işinde bir rol oynamıyor, ki o büyük ölçüde işitme yoluyla aldığı izlenimlere dayanan biriydi? Reik Freud'un Michelangelo'nun Musası (Moses of Michelangelo) içindeki cümlesine dikkat çeker, şöyle ki sanat çalışmaları, özellikle edebiyat ve heykel çalışmaları onun üzerinde güçlü ve uzun süreli bir etkiye sahipti, ancak bir sanat çalışmasının neden onu etkilediğini anlaması gerekiyordu. Reik, Freud'dan şöyle bir alıntı yapar "Bunu yapamadığımda", "örneğin müzikte olduğu gibi, ondan hiç hoşlanamıyorum. Bendeki mantıklı ya da analitik bir özellik benim etkilenmem ve neden böyle olduğumu ve beni etkileyen şeyin ne olduğunu bilmememle çatışmaktadır." Reik (1953) Freud'un müzikten kaçınmasının anlaşılmasında "hiç" kelimesini çok önemli olarak görür:

Bu cümlelerin en önemli parçası onun müzikten etkileniyor olduğunun ya da etkilendiğinin kabul edilmesidir. İnsan onun müziğin duygusal izlenimlerinden uzaklaştığını (kaçtığını) varsayabilir ve onun mantıklı ya da analitik bir özelliğe işaret eden düşüncesinin açıklaması ikincildir, biz onun kendi içinde bir mantığa-büründürme (rasyonalizasyon) olduğunu söyleyebiliriz. Bu uzaklaşmanın, bu ayrılmanın kendi kendini savunmaya olan ilgi içindeki isteğin hareketinin bir sonucu olması ve daha enerjik ve daha şiddetli olduğunda, müziğin duygusal etkilerinin de daha fazla olacağı ve bunun onun için istenmeyen bir şey olması olasıdır. O gittikçe daha fazla biçimde mantığını açık tutmak ve duygularını askıya almak zorunda olduğuna inandı. Müziğin karanlık gücüne teslim olmaya karşı artan bir direnç geliştirdi. [sf. 3-4]

Ancak, Freud'un ona karşı savunduğu ve onun ayrılığını bu kadar enerjik ve şiddet dolu yapan neydi? Freud'un mantığının müziği duymaktan korktuğu inanılır gibi görünmediğinden, Reik'ten aldığımız bilgiyle Freud'un müzikten kaçınması için verdiği nedenin, yani bir şeyden neden hoşlanıyor olduğunu bilme gereksiniminin, gerçekten bir mantığa büründürme olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Freud neden olduğunu keşfetmek için öncelikli bir tereddüt yaşamadan edebiyat, heykel, dağa tırmanma ve seyahat etmekten hoşlandı. Neden müzikten değil?

Belki de bu bilmecedeki anahtar kızkardeşi Anna'nın annesinin "müziği çok fazla sevdiğini" açıklamasında yatar. Müziği seven bir anenin favori çocuğunun müziğe karşı bu kadar güçlü bir tikslenme yaşamaması nasıl açıklanır? Erken çocukluğun izlenimlerinin, anneden, çocuğun ilk objesinden, özellikle böyle alınan izlenimlerin sürdüğünü söylemek basmakalıp olur. Ve şüphesiz Amalia, diğer anneler gibi, oğlunu, ilk çocuğunu, kendi doyurulmamış hırsının taşıyıcısını kollarına aldığı anda ona ya şarkı mırıldandı ya da şarkı söyledi. Gerçekten erkek kuzeni Martin (1958)'e göre Freud'un kardeşi Alexander müziği çok fazla seviyordu, "o bütün bir operayı mükemmel bir melodi ile ıslıkla çalabilirdi" (sf. 17). Ve bu annesinin favorisi olmadan oluyordu. Sigmund'un müzik severliğine ne oldu? Onun akustik duyarlılığının çok kötü olması olası gibi görünüyor. Gelişmesine engel olunmadan çok uzak olarak, onun kendi kelimeleriyle aniden müzikten etkilenmeye karşı mücadele etmeye başladı, onu tamamen ebeveynlerinin evinden

ve daha sonra da kendi evinden çıkardı. Reik'in kelimeleri seçimi imalıdır: "O müziğin karanlık gücüne teslim olmaya karşı artan bir direnç geliştirdi." Freud gibi Reik de müziği sarmalayan karanlık gücü tanımlamak için daha fazla girişimde bulunmaya karşı isteksizdi. Karanlık güce teslim olmak kontrolü bırakmaktı.

Freud'un içgüdüsel olarak korktuğu şey müziğin onu mantıksallığın sınırları dışına, ulaşabildiğinde geri dönüşün olmayacağı zamanlar ve yerlere taşıma gücü gibi göründü. Bütün sanatların içinde müziğin id'e en yakın anneye en yakın olduğu iddia edilmektedir.

Freud'un analiz yaptığı hastalardan bir diğeri, Wortis (1954) şöyle yazar: "Freud [müziği sevmenin] derin bir biçimde ritim aramanın doyumunu olduğunu öngördü..." (sf. 139). Annenin kolları arasında sallanmak, hatta onun rahminde taşınmaktan öte ne tür bir derin biçimde ritim arama olabilir? Sachs (1944a) ritmi "annenin memesinden zevk alma"ya geri dönme olarak görür (sf. 161).

Freud seksen yaşında iken Marie Bonaparte'a şöyle yazdı:

Atina'dan yolladığın kartı ve Topsy¹ kitabının elyazmasını henüz aldım. Onu sevdim, o dokunaklı derecede içten ve gerçek.... O gerçekten birinin Topsy (ya da Jo-fi²) gibi bir hayvanı bu kadar sıradışı yoğunlukla nasıl sevebileceğini açıklar: Kararsızlığın olmadığı sevgi, uygarlığın hemen hemen dayanılmaz çatışmalarından uzak bir yaşamın basitliği, kendi içinde bütün olan bir varoluşun güzelliği ve henüz, organik gelişimdeki tüm ayrılıklara karşın, tartışılmaz bir dayanışmanın yakın ilişki (çekim) duygusu. Sıklıkla Jo-fi'yi okşarken kendimi bir melodi mırıldanırken yakalardım, benim gibi müziği sevmeyen biri, onun Don Giovanni'den bir arya olduğunu farketmemesi elde değil.

Bir arkadaşlık bağı

Her ikimizi birleştirir..... [1960, sf. 434]

Yine, Freud'un müziksever olmayı reddetmesi. Onun reddetmediği şey köpeği Jo-fi ile olan yakın ilişkisidir, yaşamını yaşamların

¹ Bonaparte'ın kahverengi veya siyah tüylü, siyah dilli Çin köpeği, Bonaparte onun hakkında bir kitap yazdı ve Freud ve kızı Anna onu çevirdiler.

² Freud'un kahverengi veya siyah tüylü, siyah dilli Çin Köpeği

en ideali olarak gördüğü bebeğin benzeri: Uygarlığın hemen hemen dayanılmaz olan çatışmalarından uzak bir yaşamın kolaylığı, kendi içinde bütün olan bir varoluşun güzelliği. Freud'un Jo-fi'yi okşarken (ki o onun için bir bebeğiydi) varoluşunun erken günlerinde annesi ile duygusal ilişkisini temsil eder, favorisi olan opera'dan bir arya'yı mırıldanması önemlidir.

Jo-fi 1937 Ocağı'nda öldü ve bir ay sonra yerini diğer bir Çin Köpeği, Lün aldı; bu köpek atasına "bir çeşit basamak-ilişkisi" ile bağlıdır. Lün Freud'larla birlikte İngiltere'ye geldi, izleyen yıl, Freud'un üzülmesine karşın, altı ay süreyle karantinaya alınmıştı. Freud'un Lün'e ilk ziyareti bir spor gazetesi olan The Referee (Hakem)'de yazıldı.

Freud Londra'daki yolculuğunu yorucu buldu. Hatta ön kapıya kadar gitmeyi büyük bir çaba olarak buluyor göründü, kızı Dr. Anna Freud bu yürüyüşte onu destekledi. Ancak hiçbir şey bu büyük bilimadamını köpek arkadaşından uzak tutamadı. Ve dün Bay Kevin F. Quin, karantina kulübelerinin başkanı, bana onun yaklaşması sırasında Lün'ün nasıl onunla buluşmak için atıldığını, her hareketindeki memnuniyeti fark ettiğini anlattı. Bay Quin bana "hangisinin daha fazla memnunluk verici olduğunu söylemenin zor olduğunu" anlattı. "Bir hayvanın gözlerinde bu tür bir mutluluk ve anlayışı hiç görmemiştim. [.....] O her türlü küçük sevmelerini kullanarak tam bir saat süreyle onunla (köpekle) oynadı, konuştu. Ve bu ziyaret onun yaşındaki bir adam için uzun olsa da, o Lün'ü olabildiğince sık görmeye gelmekte kararlı olduğunu söyledi." [Molnar 1992, sf. 240]

Yeni Giriş Dersleri (New Introductory Lectures)'nin önsözünde Freud, erken yıllarda, "fotoğrafik bir bellek yeteneği"nin olduğundan söz eder (1933, 22:5) Bu bellek gelişimi yarım kalmış (tamamlanmamış) akustik duyarlılık ile ters düşüyor (zıt) gibi görünüyordu. Reddetmelerinin aksine Freud ses ile çok fazla ilgiliydi ve onun duygusal ve estetik etkilerine çok fazla duyarlı idi. Jones ona neden Narzissismus (doğrusu bu yerine Narzissmus kelimesini kullandığını sorduğunda, Freud basitçe yanıtladı, "Onun sesini sevmiyorum" (1955, sf. 402).

Müziğin karanlık gücüne teslim olmak Freud'u korktuğu ancak gitmeyi çok istediği yere yöneltebileceğinden benzer bir tehlike yaşamının

diğer bir alanında da (onun spekülasyonu sevmesi) gizli olarak vardı. Gençliğinden beri, “dünyada ne yapma niyetinde olduğumu bilmeden önce” o kendisini felsefeye ilgili hissetti (1954, sf. 141). On altı yaşında, üniversitede ilk yılın programını (müfredatını) planlarken arkadaşı Silberstein’a “onun hepsini tamamen insancıl çalışmalara ayıracağım, onun benim gelecekteki alanımla hiç ilgisi yok, ancak bu nedenle yararsız olmayacak.... Bu nedenle, felsefe fakültesine devam edeceğim....” diye yazdı (1990, sf. 24). Ve bir yıl sonra, yine Silberstein’a: “..... Ben, dinsiz tıp adamı ve ampirist (deneyimsel) felsefede iki derse devam ediyorum ve Paneth grubunda Feurbach okuyorum” (sf. 70). Bir keresinde iki doktora kazanma olasılığı ile karşılaştı, pratik nedenlerle bir tıp derecesi ve eğilimini doyurmak için felsefede bir derece. Yıllar sonra, Jones ona ne kadar felsefe okuduğunu sorduğunda, Freud: “Çok az. Genç bir adam olarak spekülasyona karşı güçlü bir çekim hissettim ve ona acımasızca engel oldum” diye yanıtladı (Jones 1953, sf. 29). Neden acımasızca ona engel oldu, o söylemedi ancak biz onun felsefeyi kendi aklının huzuru (barışı) için tamamen yardım edici bulmadığını varsayabiliriz. Freud Brücke Enstitüsü’ne girdiğinde felsefeyi arkasında bıraktı, orada spekülatif olmayan, bilimsel araştırmalar yaptı. Ancak çekiciliğini kaybetmekten uzak olarak spekülasyon onun gönlünde kaldı, ona karşı hoşgörü daha sonraki bir gün için bir umut idi. Martha’ya “Felsefe”, “daima hedefim olarak ve yaşlılığımdaki sığınak olarak gördüğüm felsefe her gün çekicilik kazanıyor....” diye yazdı (Jones 1957, sf. 41). Spekülasyona olan eğilimine engel olmada kendi içinde acımasız olsa da, Freud başkası hesabına, başkalarındaki engelsiz imgelem akışlarından hoşlandı, önce arkadaşı Fliess, daha sonra da Ferenczi’de.

Cesur ve sınırlanmamış imgelem daima Freud’u heyecanlandırdı. O nadiren tam olarak dizginlediği kendi doğasının bölünmez bir parçasıydı.... [ve onu] gece yarısından sonraki saatlerde daha sakin (ağır başlı) tartışmalar için harcadığımız zamanlardan sonra gevşediğimiz (rahatladığımız) zamanlarda bana gösterdi. O bazen beni çok az şok etti, şüphesiz Abraham’ı da ettiği gibi, çünkü biz daima gerçeklere yakın olan insanlardık. [Jones, 1955, sf. 158-159]

Freud arkadaşı Putnam’a “Cesur bir mizaçtan çok kaygılı bir mizaca (huya) sahibim”, “ve katı bir temelde olma duygusuna sahip olmak için isteyerek çok büyük fedakârlıkta bulunuyorum” diye yazdı (Jones

1955, sf. 182). Açıktır ki, felsefe Freud'un güvenlik duygusu için gereksinim duyduğu sağlam (katı) bir temel sağlamadı, insan sağlam bir temelde olmak için fedakârlıkta bulunmayı istekli olarak yapıp yapmadığını sorguladığı gibi, insanoğlunu onların en fazla sahiplendikleri yanılsamalarına meydan okuyan kavramlarla karşılaştırma konusunda hiç huzursuzluğu (kuşkusu) olmamış bir adamın kaygılı mizacını da sorgulayabilir. Ancak, bu kavramlar klinik gözlemlerin sağlam temeline dayanıyordu. Onun iki büyük yeteneği vardı (biri spekülasyon ve diğeri gözlem yapma); Freud bu ikisini kendi bilimsel formülasyonlarının hizmetinde titiz bir biçimde birleştirebiliyordu. Viyana Psikanaliz Topluluğu'nun bir üyesi olan Nunberg, Topluluğun toplantılarında Freud'da gözlediği süreci tanımlar. "İlk önce gördüğümüz titiz bilimsel gözlem.... eleştiri, nedensellik, sistematizasyon ve bütünleme gereksinimi ile sınırlanan çok yükseklerde olan bir fantazi ile birleştirildi" (1962, sf. xxii).

Saf soyut spekülasyonda kaçınılması gereken tehlikenin onun kendisini müziğe vermesinde yatan tehlike ile aynı olduğunu tahmin edebildik; kontrolü bırakmak ve böylece sınırların sona ermesini riske etmek. Jones, Freud'un kendi spekülatif düşüncelerini kontrol altına alması (durdurması)'nın yöneltmedeki tehlikelerin entellektüel olarak algılanması" olduğunu söyler... Ayrıca henüz zamanının gelmediği bir sırada bilinçdışı düşünceleri serbest bırakma tehlikesi de vardı" (1953, sf. 34). Freud gibi Jones da bilebilir ve bilemeyebilir miydi?

Sıklıkla, stres dönemlerinde, Birinci Dünya Savaşı sırasında ya da hastalıkta olduğu gibi, sınırların kaybolması daha az korkulu olarak görülebilirdi, hatta belki de hoş bile karşılanabilirdi. Sonra, Freud, sadece kısmen, spekülasyon aşkına göz yumup, daha fazla spekülatif olan çalışmalarını üretebildi: Totem ve Tabu, Haz Prensibinin ötesinde (Beyond the Pleasure Principle), Moses ve Monotheism (..... ve Tek Tanrıçılık [Monoteizm]) ve son zamanlarda A Phylogenetic Fantasy (Bitki ve Hayvan Tipinin Gelişim Tarihine İlişkin Bir Fantazi)'yi keşfetti, bunu 1915'te savaşın sıkıntılarının ortasında yazdı. "Sonraki (geç dönemlerdeki) yıllarımın çalışmalarında tüm idaremi (dizginlerimi) bu kadar uzun süre baskıda tuttuğum eğilimime, spekülasyon yapmaya, verdim" (1925, 20:57). Tamamen tüm idaremi değil, çünkü bu çalışmaların hiçbiri saf soyut düşünmenin ürünleri değildi. Ancak, bunlar Freud'a doyum sağlamaya yeterince yakındılar.

Andreas-Salomé ile yaptığı bir tartışmada, ki ‘bunu Andreas-Salomé 1964 dergisinde yazdı, Freud soyut düşünmeden kaçınmasının nedenini istemeden açıkladı.

O bana uygarlığın başlangıcından şimdiye kadar olan gelişimi için ana ya da babayı öldürmenin anlamı konusundaki bir “fantaziyi” [*Totem ve Tabu*] (ki onu henüz yazısı içine koymamıştı ve bu nedenle ben de yazmayacağım) anlattı. O daha önceden hiçbir şeyi bu kadar ustaca çalışmamıştı - genellikle kendisinin olmasına izin verdiğinden çok daha ustaca.

Sonradan onun saf felsefeye karşı direnci hakkında konuştuk. Ve şeylerdeki en yüksek birlik için olan düşünürlere özgü gereksinime karşı savaşmanın gerçekten gerekli (önemli) olduğu şeklindeki fikri hakkında konuştuk... Hemen sonra yaşamımıza gittikçe daha fazla giren üzüntü (keder) ve talih iyi olduğu zaman bile, neşemizin azalmasına ilişkin yaşantımız hakkında konuştuk... ikisi arasında bir bağlantı olmayabilir mi, birlik için özlemin azalması ve azalmış neşe... Freud birlik için çabalamanın en büyük kaynağının narsisizmde olduğunu açıkladı. [1964, sf. 104].

Burada yine Freud’un bilmesi ve bilmemesinin bir örneğine sahibiz.

Freud’un müzikseverliği, bir süre için durmuş olmayan, spekülasyon gibi ileri yaşta sınırlanacak bir şeydi, ancak bilinçdışına gönderilmiş bir sürgün idi, bastırılmış olanın bir türevi olarak onun yazısı ve konuşmasında yüzeye çıktı. Erken yaştan beri Freud’un yazması derinliği ve akıcılığı kadar stiline güzelliği ile de dikkate değerdi (harikuladeydi). On altı yaşındayken, Olgunlaşma’sını³ tamamladıktan sonra, arkadaşı Emil Fluss’a onun sonuçlarını anlattı:

..... benim Almanca yazım (makalem) bir exc ile damgalandı..... Tesadüfen, profesörüm bana benim şimdi doğru ve tipik bir stile sahip olduğumu anlattı. Bu şaşırtıcı gerçeğe uygun biçimde derinden etkilendim ve mutlu olayı olabildiğince geniş biçimde size açmakta tereddüt etmiyorum, örneğin, şimdiye kadar siz mektupları Alman bir stilist ile değiştirmekte olduğunuzun olasılıkla farkında değildiniz. [1960, sf. 4]

³ Okuldan ayrılırken girilen sınav.

1885'te Freud üniversitede ders verme görevine başvurduğunda, onun baş sponsoru Brucke onun için bir takdirname verdi, Meynert ve Nothnagel tarafından da imzalanan bu takdirnamede, adayın özellikleri arasında, “zarif bir edebi sunum yeteneğinin” olduğunu vurgulandı” (1985b, notlar, sf. 327).

Freud'un edebi (yazınsal) stilinin güzelliği, ister yazısında olsun, isterse de derslerde olsun, içgüdüsel olması çocukluğundan itibaren okuduğu edebiyatla besleniyor ve bunun için olan iştahı doyurulamaz gibi görünüyordu. Hâlâ ergen olan Freud'un arkadaşı Silberstein'a bir mektubu, yan savunucu biçimde yazılmış jestleri, kısmen olsa da onun kendi-kendine kabul ettiği yazılı kelime kriterlerinin açık bir cümlesini içerir. Arkadaşına yazmak için zamanının olmadığını anlatır, böylece Silberstein'ın mektubuna yanıt vermekte gecikmesini, “bir mektup bir derece soğukkanlılık, ya da artistik (sanatsal) sakinlik gerektirir, eğer insanın, onun içinde sadece günlük devir (sefer) ve ilgiler sessizliğe büründüğünde zevk alabileceği liberal sanatlar içinde bir egzersiz değilse bir mektup hiçbir şeydir” (1990, sf. 64). Freud sonunda önemli rüyaların yorumunu tamamladığında ve onu basımcıya gönderdiğinde, onu sürekli rahatsız eden şey neydi? Onun devrimsel nitelikteki kavramlarının uyandıracağı kızgınlık korkusu? Kendi gözlemlerinin bilimsel geçerliliğine ilişkin kuşku? Fliess'a “rüya materyalinin çürütülemez” olduğuna inandığını yazdı. “O konuda sevmediğim şey stil (tarz) idi, ki bu mükemmel, basit ifadeyi başaramadı ve metaforlardan sonra gerginlik yaratan şakacı, yuvarlak (dolambaçlı) sözler kullanma hatasına düştü. Bunu biliyorum, ancak benim onu bilen ve onu nasıl değerlendireceğini bilen tarafım yazık ki üretmeyen tarafımdır” (1985a, sf. 371). Fliess, açık bir biçimde onu ikna etmeye çalıştı, ancak yine tatmin olmadı, Freud tekrar yazdı:

Şu anda benim kendi-kendimi eleştirmemin tamamen haksız gösterilemediğine inanıyorum. İçimde bir yerde bir mükemmellik çeşidi olarak bir biçim duygusu, güzelliğe hayran olma duygusu var ve benim rüya kitabımın dolambaçlı cümleleri, dolaylı cümlelerle gösteriş yapmaları ve fikirlere gözleri yarı kapalı bakmaları ile, benim ideallerimden birini derinden kırdılar. [1985a, sf. 373-374]

Adler ve Jung'un ayrılımlarına ithafen, Freud (1914) şöyle yazar: “Gerçek şudur: Bu insanlar yaşam senfonisinden birkaç kültürel ar-

monik ses seçtiler ve içgüdülerin güçlü ve en eski (ilkel) melodisini işitmediler". (14-62). Freud'un çalışmasını sembolize etmek için seçtiği her iki metafordan, biri arkeolojik ve diğeri müzikle ilgili, onun yaşamının tarih öncesi dönemiyle bağlarının olması şaşırtıcı değildir.

Freud'un çalışmalarını orijinalinden okuyanlar onun dilini bilimsel yaratıcılığına ikincil bir sonuç olarak görürler, Eissler (1971) gerçekten onu birinci sırada değerlendirir. "Onun gözleme, yargılama, sonuçlar çıkarma gücü.... onun dilinin yeteneğinden sonra ikincil bir yer almalıdır" (sf. 277). Bettelheim (1983)'a göre Freud'un dili "onun sanatının yüce aracı" idi (sf.8). Freud'un yazısını analizinde Mahony, (1982, 1984) müziksel ve edebi eleştirinin sözlüğüne başvurur: İmgesel tarz, orkestrasyon, zirveyle ilgili, hareketler, devinirlik (hız), nabız atışı, çok sesli..... Mahony (1984) Freud'un Olympus dağı kişiliğinin (endamanının) ve keskin duyarlılığın sanatçısı" olduğu sonucunu çıkarır (sf. 855).

Viyana Psikiyatri ve Nöroloji Topluluğuna histeri üzerine verdiği dersten sonra (daha sonra Histerinin Etiyolojisi [Aetiology of Hysteria] olarak basıldı.), Freud Fliess'a soğuk bir resepsiyon verildiğinden ve Topluluğun başkanı olan Krafft-Ebing'in "bu bilimsel bir peri masalı gibi görünüyor" şeklinde yorumladığından yakındı (1985a, sf. 184). Wolf şu soruyu sorar: "Neden bu şahane, anlamlı ve güzel ders bu kadar soğuk alındı? Bu tecrübeli doktorlar cinsellikle kızdırılmış olabilirler miydi?" Wolf bu soğuk resepsiyon için daha zorlayıcı bir neden olabileceğini söyler.

Freud güzel ve anlamlı sunumuna rağmen değil, onun estetik niteliklerine rağmen kabul görmedi. Krafft-Ebing "O bilimsel bir peri masalı gibi görünüyor" dediğinde, yarı-gerçeği anlatıyordu. Bu bilim çalışması bir peri masalının güzelliğine sahipti ve bu dinleyiciye göre bir bilim çalışmasındaki güzellik şüphe yaratır ve bilimsel değildir. İnsan kolaylıkla daha sıradan (bayağı) ve beceriksizce, can sıkıcı bir sunumun daha fazla saygıyla dinlenebilecek olduğunu hayal edebilir. Empatik anlayışın ustası olan Freud bunu bilmiyor olabilir miydi? Bilinçdışı olarak güzel bir iş yaratma gereksiniminin ikna etme gereksinimine öncelik kazandığını söyleyeceğim. Bilimin sanatsal bir çalışması sanatın bilimsel çalışması haline geldi. [sf. 549]

Daima kendinin en şiddetli eleştirisinde, Freud erken dönemdeki vaka öykülerinin (Histeri Üzerine Çalışmalar-Studies on Hysteria) imgesel niteliği için bir neden sunar: "... hâlâ bana öyle geliyor ki kendim yabancı biri olarak yazdığım vaka öykülerini kısa öyküler olarak okuyabilirdim ve birinin söyleyebileceği gibi, onlar bilimin ciddi niteliğinden yoksunlar. Kendimi, bundan, benim herhangi bir tercihimin değil, kanunun doğasının açıkça sorumlu olduğu yansıtması ile avutmalıyım" (Freud ve Breuer 1895, 2:160). O materyalin hatasıydı, Freud'un bir sanatçı olduğu görülecekti.

Çalışmalar (Studies)'ın, şair, eleştirmen, edebi tarihçi olan Alfred van Bergner tarafından gözden geçirilmesinin tıp kurumunun düşüncelerini yansıtanlardan daha kabul edici olması Freud'un zamanının bilimsel iklimi üzerine bir açıklamadır. Von Bergner Çalışmalar'ı gözden geçirmesinde "Biz bir gün insan kişiliğinin en içteki sırrına ulaşmanın olası olabileceği fikrini belli belirsiz düşünebiliriz.... Teori (kuram) kendi içinde gerçekten hiçbir şeydir, ancak şairler tarafından kullanılan bir psikoloji türüdür." Ve Freud'un terminolojisinden ödünç alarak, gözden geçirici Lady Macbeth'in rahatsızlığını "savunma nevrozu" terimleri içinde tanımladı (Jones 1953, sf. 253). Edebiyat dünyası için Freud'un bulguları onların sezgisel içgörülerine bilim niteliği verdi. Ve Freud için, ki o çocukluğundan beri okumaya doymayan bir okuyucudur, yaratıcı yazarın sezgisel içgörülerini psikanalizin içgörülerini doğruladı. "... Yaratıcı yazarlar değerli müttefiklerdir ve onların kanıtı yüksek biçimde ödüllendirilmelidir, onlar bizim felsefemizin henüz düşlememize olanak tanımadığı gök ve yer arasındaki şeylerin çoğunu bilmeye yeteneklidirler" (1907, 9:8). Belki de Freud'un stilinin şiire yakınlığın kurulması bilinçdışında bir yol arkadaşının farkedilmesi kadar önemli bir faktördü. Hermann Hesse 1918'de Freud'a "Şairler daima bunu bilmeden sizin müttefikleriniz olmaktadır, "ve onlar bunun daha fazla farkına varacaklar" diye yazdı (1985b, sf. 215). Edebiyattaki büyük yapıtlardan üçünün, Oedipus Pex, Hamlet ve Karamazof Kardeşler (the Brothers Karamazov), Freud'un bilinçdışında keşfettiği ve Oedipus karmaşası olarak adlandırdığı şeyle uğraşması kazara değildir.

Jones (1959) 1909'da birinci Psikanaliz Kongresi'ndeki Freud'la ilk karşılaşmasını tanımlar. Freud'un çalışmasını okumuştur ve onun yazma stilini biliyordu, ancak onun konuşma metninin güzelliği kötü hazırlanmıştı. Freud kongrenin ilk yazısını (notlar olmadan) anlattı:

“Fareli adam”ın analizi. Üç saat konuştu, sekizden on bire kadar, onu kapatacağını söyledi. “Hepimiz o kadar büyülendik (etki altında kaldık) ki ondan devam etmesini rica etik”: Bunu yaptı, diğer bir saatte.

Hiçbir zaman zamanın geçmesi konusunda bu kadar habersiz olmamıştım. O sanki karşılıklı bir konuşmadaymış gibi konuştu, ancak sonra onun doğal (alışılmış) konuşması bir edebi kaydetmeye geçecek kadar farklıydı. İfade etmedeki kolaylığı, karmaşık materyali ustaca sıralaması, açık akıcılığı ve yoğun istekliliği (içtenliği) onun tarafından verilen bir dersi hem entellektüel, hem de sanatsal bir ziyafet verdi. [sf. 166]

Kardiner (1957), “Freud konusunda insanı etkileyen şeyler arasında”, “onun konuşmasındaki sıradışı ustalık (hüner) vardı... Onun söylediği her şey pratik olarak basılmaya uygundu; o kesin ve açtı, konuşmacı yaratıcı (hayal gücüne dayanan) idi, metaforlar, benzetmeler ve hikâyelerle doldurulmuştu. Özellikle Yahudilere ait olanlar kelimelerden ibaret değildi. Freud bir kitap gibi konuştu” (sf. 49).

Freud’un konuşması ve yazması onun bilinçdışı annesiyle yakınlık gereksiniminden kaynaklanan diğer bir niteliği paylaştı: Yakınlık için dinleyicisine ulaşmak. Riviere (1991) onun hem yazma, hem de ders vermesine yönelik olarak şöyle bir yorumda bulunur “Onun tartışmasının yapısı bir vakum içinde inşa edilmedi, onun olduğu gibi; okuyucuya doğrudan bir referansa sahip, o size hitap ediyor, orada kişisel bir nitelik var, onun stilinde kişisel bir ilişki kesin olarak var” (sf. 353). Gay (1976) bu kişisel niteliği şöyle görür:

Bir stil prensibi içinde yükselen empati onu okuyucularını ve dinleyicilerini kendi güveni içine almaya yöneltti.. bu empati stili (biçimi) yazılarından bazılarını ve sadece halkın benimseyeceklerini değil, diyaloglar şekline döndürmesine ve muhaliflerine tartışmayı (fikir mücadelesini) ilginç kılacak yeterlikte fikirler veya deliller sunmaya ve ikna gücünü sınırlarına doğru genişletmeye zorladı. [sf. 31]

Kişisel niteliğini daha etkin biçimde göstermek için, Freud Avusturya yazısı ile yazmayı seçti, bunu Almanca’dan daha esnek olarak gördü.

Dinleyicileri ile yakınlığı isteyen Freud bilimadamı için yazmadı, eğitilmiş okuyucusu için, “halktan biri” için yazdı, Ornston (1985) “Freud’un anlayışı Strachey’inkinden farklıdır” adlı yazısında bunu iddia eder. Ornston Freud’un bilinen Ich’inin onun bilimsel karşılığı olan Ego’ya çevrilmesini kınar. “.... Freud’un üslubu daha kullanışlıdır ve daha iyi gösterir. Freud’un sıradan kelimelerinde daha fazla şey vardır, çünkü onlar bizim hepimizin gerçekten önemli olan herhangi bir şey hakkında öğrendiğimiz biçimde düşünme ve konuşma yolları ile yanılanır. Freud herkesin en içten yaşantıları ve sürekli bedensel sezgileri ile uyum sağlayan ritimler ve örüntüler koyar...” (sf. 385) Aynı konuda, Brandt (1966) şöyle yazar: “Freud’un İngiliz çevirmenleri sürekli olarak duygu yüklü Alman kelimelerin yerine nötr kelimeler ve dinamik, aktif yapılar yerine de durağan, pasif olanları koymaktadırlar.... Freud’un çekirdek (temel) kavramlarının İngilizcede böyle nötralizasyonu ve katalaştırılması onların somutlaştırılmasına katkıda bulunmaktadır” (sf.50). Freud’un çalışmasının Strachey çevirisine en fazla bozulan (kızan) protestoculardan biri Bettelheim gibi görünüyor, o “biçimsiz (beceriksiz) yerine koymalar ve dilin tam yerinde kullanılmayışının bunların hepsinin onun fikirlerini daha fazla bozduğu (tahrip ettiği)’na“ inanır (1983, sf. 9). İngilizce çeviride duygu tonunun kayboluşuna bir örnek olarak *Mutterleib* (annenin döl yatağı)’ın daha bilimsel terim olan uterus’a çevrilmesini gösterir, Bettelheim kızgınlıkla “Kim bir uterus’a dönmeyi isteyecektir?” diye sorar (1983, sf. 52).

Freud’un kendisi çalışmasının çevirilerinin niteliği ile ilgilenmiyor göründü. Jones ona, Brill çevirisi konusunda yakındığında, o iyi bir çevirmenden çok iyi bir arkadaşının olduğunu söyleyerek omuz silkti.

Konferans salonunda bir dinleyici ile karşılaşınca, kendine dönük birçok yüzle karşılaşmaktan şaşırın Freud rahatlığı için gereksinim duyduğu yakınlığa nasıl ulaşacaktı? Önünde oturan birçok kişiden birini seçecekti ve söyleyeceklerini, tasarımlarını ona söyleyecekti der Reik (1949), “sadece bu insana hitap ediyordu. Ve eğer dinleyicileri arasında bu insan yoksa, tabir caizse bu yardımcı aktörü bulana dek kendini rahat hissetmiyordu” (sf. 10-11). Bir seri konferans sırasında, seçilen kişi Andreas-Salomé idi. Bir keresinde, o bir konferansta yok iken, Freud onun boş koltuğuna mutsuz bir biçimde dik dik baktı. Ona “Üzgünüm”, diye yazdı, “senin mektubuna yazarak yanıt vermeliyim, sözgelimi cumartesi günü konferansımda yoktun. Bu nedenle sabit noktam (fiksasyon) ko-

nusunda yoksunluk yaşadım ve emin olmadan konuştum” (Freud ve Andreas-Salomé 1972, sf. 13). Martin Freud’un babasının telefona karşı düşüncesine ilişkin gözlemleri Freud’un dinleyicisi ile yakınlık gereksiniminin altını çizer.

Babam telefondan nefret etti ve mümkün olduğunca onu kullanmaktan kaçındı. Evdeki her şey onun istekleri ile uyum sağlayacak biçimde düzenlendiğinden, onu, bunu yapmaktan korumak için bütün tedbirler alınıyordu... Benim kendi kuramım babam diğer bir insan ile iletişimde bulunduğu, konuşma çok kişisel olmalıydı (1958, sf. 38-39).

Freud’un yazısı ve konuşmasının güzelliği onun annesinin müzikseverliğinin bir içe-alınmasından (incorporation) kaynaklandığı gibi dinleyicileri ile yakınlık gereksinimi de annesinden ayrılamamasından kaynaklanmaktadır. Hem yazma, hem de konferans vermede onun içselleştirilmiş imgesi (imajı) ile iletişimde bulundu. Konferans verirken dinleyicileri tek bir insan olarak görme fikrinde odaklanmaya yöneldi (-bir insanın sempatik olduğunu hissettiği- içsel imajın temsilcisi olan bir insan: Anne). Telefonla konuşmak bir ikilemi ortaya koydu. Burada o ne onun (annenin) içsel, ne de dışsal bir temsili ile iletişimde bulunuyordu. Telefondan gelen bedenden ayrılmış ses erken çocukluk yaşantısında annesinin sesi ve imajının ayrılmadan birleştiği durumla benzerlik göstermiyordu. Freud’un telefondan kaçınması bundandır.

Garip bir biçimde, Freud sadece fiziksel olarak rahatsız olduğunda işini en iyi şekilde yapabiliyordu. “Benim tarzım kötüdür, ne yazık ki, fiziksel olarak çok iyi hissettiğim için böyle. İyi yazmak için bir parça rahatsız hissetmeliyim” (1954, sf. 295-296). “.... kafam tarihler ve özetlere ilişkin fikirlerle, biraz farkedilmenin görkemi ve kendini beğenmiş bir bağımsızlık duygusu ile doludur, çok fazla iyi olma duygusuna döndüm ve o zamandan sonra çok tembel oldum çünkü yoğun çalışma için gerekli bir nebze ıstırap (acı) geri gelmeyecek” (1985a, sf. 180-181). Jones birçok kez Freud’un yaratıcılığının onun fiziksel rahatsızlığı ile ilişkisini gözledi. “Onun kronik, belirsiz bir abdominal (karın) yakınması vardı. Onun bu kısmı (parçası) üretimini ortaya çıkardığı yer gibi görünüyordu. Genel bir kırıklıkla ilgili çeşitli diğer semptomların artan biçimde verdiği rahatsızlık daima Freud’un en iyi çalışmasından hemen önce geliyordu” (1955, sf. 396).

Freud'un Fliess'a yazdığı mektuplarının birinde Freud'un rahatsızlığının onun yaratıcılığı ile ilişkisini en iyi anlatan tanımını veriyoruz:

Geçen hafta faal bir gece, genelde ağırlı bir rahatsızlık aşamasında olduğumda beynim en iyi biçimde çalıştı, engeller aniden kalktı, maskeler düştü ve nevrozun ayrıntılarından bilinçliliğin bütün koşullanmasına giden yolları görmek olanaklı oldu. Her şey oraya düştü, çarklar birbirine geçti, o şey gerçekten bir makina gibi göründü, ki o bir an içinde kendi kendini çalıştıracaktı. Nöronların üç sistemi, "serbest (bağımsız)" ve "bağlı" nicel durumlar, birincil ve ikincil süreçler, sinir sisteminin ana eğilimi ve uzlaşma (compromise) eğilimi, dikkat ve savunmanın iki biyolojik kuralı, nitelik, gerçeklik ve düşünce göstergeleri, psiko-seksüel (cinsel) grup durumu, bastırmanın cinsel belirlenmesi ve algısal bir işlev olarak bilinçliliği belirleyen faktörler her şey bir arada tutuldu ve hâlâ da tutuluyor. Doğal olarak kendimi zevkle sınırlayabilmem zor olabilir. [1954, sf. 129]

Bu mektupta Wolf'un bilimin sanatsal bir çalışması ya da sanatın bilimsel bir çalışması olarak adlandırabileceğinin bir örneğine sahibiz: Peri masalı açılışı, açıklama yapacağı dramayı yükseltmek (abartmak) için sükunetle (acele etmeden) hazırlanma, soyutu somutlaştıran metafor (mecaz), bilimsel veri desteğinin ritmik ilerleyişi, sonunda, bir parçanın sonundaki bitiş bölümüne kadar, mutlu sona kadar gerginlik içinde gider.

"Grup Psikolojisi" (1921) yazısında Freud anne-oğul ilişkisinin narsisizm temeline dayanan bir ilişki olduğunu kavramsallaştırdı. Onun kendi annesiyle olan ilişkisi kısmen fiziksel rahatsızlık ile ifade edildi. Bu yazması aracılığı ile onun annesini araştırmasını sağlayan uyarandı. O "kendini beğenmiş bir bağımsızlık duygusu" ile hoş, kaygısız bir tatliden döndüğünde, o annesinin ilgi ve hizmetine gereksinimi olan narsistik çocuk değildi. Bu tür zamanlarda onu annesine bağlayan bağ, yaratma gücü (güdü)nü sağlayan ağrı, gidiyordu ve o kendini tembel ve çalışmaya isteksiz buluyordu. Freud Ferenczi'ye "Daima sağlığım iyi olduğunda verimli olmadığımı; bunun aksine, bundan kurtulmak için bir derece rahatsızlığa gereksinim duyduğumu bilmekteyim" (Jones 1955, sf. 346). Ağrı içinde olmanın iyileşmek ve rahatlamak için onu

annesini aramaya yönelttiğini varsayabiliriz. Onu ağrısı yolu ile annesini aramaya yönelten diğer bir faktör de onun kendini beğenmiş bağımsızlık duygusuna gücenen muhtaç, narsistik annesini terketmekten dolayı yaşadığı bilinçdışı suçluluk duygusu olabilir. Bilinçdışında, Freud ağrısı onun (annesinin) kendisini (Freud) ihmal ettiğinin bir işareti olarak ve belki de tembelliği ve çalışmaya isteksizliğine annesinin kızgınlığının bir işareti olarak yaşantılamış olabilir. Sadece yazarken, bir şeyler yaratırken engeller kalkacak, mas-keler düşecek, onu annesinden ayıran sınırlar kalkacak ve o tekrar onun favorisi olacak, onunla olacak ve böylece onun ilgisi ve sevgisini eski haline koyacaktı. Ancak bir kez eski haline geldiğinde, annesiyle olan bağ kopuyordu ve yine kendisini ağrı geri dönene dek bağımsız, çalışmaya isteksiz buluyordu, ağrı dönünce tekrar onu araştırmaya gidiyordu.

Her pazar gecesi Freud ya tek başına ya da aile üyelerinden birkaçı ile birlikte annesini ziyarete gitti. Ve her pazar akşamı, bir mide ağrısı, bir hazımsızlık atağı oluyordu, o bunu arkadaşı Konigstein'in evindeki (oraya her cumartesi akşamı haftalık Tarock oyunu için giderdi) yemiş olduğu zengin akşam yemeğine bağlardı (Jones 1955, sf. 391). Freud'un her cumartesi akşamı, ona her pazar akşamı bir mide ağrısı verecek kadar zengin bir akşam yemeği yemiş olması pek olası görünmüyor, ancak annesini ziyarete karar verdiğinde bir mide ağrısı için güdülenmiş olabileceği olası görünüyor. Roazen (1976) bu mide ağrısını algısal olarak "Freud'un kendi kendisine annesinin yanında küçük bir oğlan olmaya geri dönmesine izin vermesinin, onun (annesinin) şefkatine bir davetiyenin bir işareti" olarak görür (sf. 46).

Freud gelecekte büyük biri olmanın bir habercisi olan, başının etrafında bulunan ve uğur getirdiğine inanılan bir zar içinde doğdu, Amalia bütün gücüyle bunu gerçekleştirmeye çalıştı. Annesi onun için yazdığı ve onsuz yazamadığı desteğin içsel dinleyicisi idi. Bonaparte'a "içsel bir dürtü (impulse)'yü izleyerek önce kendimiz için yazarız" dedi (Jones, 1955, sf. 397). "Kendimiz için şöyle okunabilir: Benim için ve benim içselleştirilmiş annem için, ki dürtüler ondan kaynaklanır. Freud, annesinin yerine geçen kişi olan Fliess'a "Sana bu kadar az yazmamın tek nedeni senin için çok fazla yazıyor olmamdır" diye yazdı (1985a, sf. 139). Freud'un Fliess'a beyanları: "Sana dinleyicim olarak gereksinim duyuyorum", "Bir dinleyici olmadan yazamam", bu beyanlar ar-

kadaşının onu dinlemesi ve ona yakın olmasına duyduğu aşırı gereksinimin ifadeleriydi, *cris de coeur* idi. Ve arkadaşlık sona erdiğinde, onu hayrete düşüren sorusu, “şimdi kimin için yazayım?” diye sormak edebi olarak anlamlıydı. Freud için bebekliğinden beri bağlanmış olduğu talep edici anne ya da onun yerine geçen birinden başka bir yabancı, tanımadığı biri için yazması anlaşılamazdı. Ve o Fliess’a rahatsızlıkları konusunda tekrar tekrar yakındığında, bunlar da ağrıyı uzaklaştırması için annesine olan yakarışları olarak görülebilir, çünkü onun (annesini) için bu kadar fazla yazıyordu.

Bazen Freud’un duygusal olarak hitap ettiği dinleyici daha büyük olabilirdi, ancak daima tanıdıkları, ona yakın olanlar ve anne figürleri gibi olanlardı. Bundan dolayı Pfister’e: “Şimdi Leonardo da Vinci üzerine bir yazı yazıyorum.... O çok fazla saldırıya neden olacak, ancak gerçekten çok küçük bir arkadaşlar ve izleyiciler topluluğu için yazıyorum” (Freud ve Pfister 1963, sf. 34).

Bilinçaltının zorunlulukları (emirleri) ortaya koymak için dolambaçlı yolları vardır. Freud eski (arkaik) annesi için yazdığından, ister yazılarında, isterse de mektuplarında olsun, Latin karakterlerini değil, daha uygun biçimde eski (arkaik) alfabeyi (yazı düzenini) kullanarak yazdı. Ancak eğer Freud’dan bir mektup alan kişi Gotik alfabeyi (yazı düzenini) çözemezse ne olurdu? Jones mektuplaşmalarının başlangıcında Freud’a “Nazik mektubunuz için çok teşekkürler”, “Onu tamamen çevirmemin iki hafta sürdüğünü söylerken utanıyorum, eski Alman karakterleri (harfleri)’ne aşina değilim” (Freud ve Jones 1993, sf. 5). “Sen benim Alman karakterlerden kaçınmamı istediğinden” diye yanıtladı Freud, “Sana İngilizce yazmaya çalışabilirim, hatalarımdan sen sorumlusun” (1993, sf.8). Ancak neden Latin karakterleri içinde Almanca değil?

Ben Latin alfabesi içinde Almanca yazmayı çok zor buluyorum, bugün yaptığım gibi. Bütün kolaylıklar (hüner) -büyük konular için ilham muhafaza edilir- hemen beni terkeder. Ancak sen bana sık sık Gotik alfabeyi okuyamadığını söylemektesin, böylece bana iki iletişim yolu bırakıyorsun: Bunların her ikisi de insanın yakınlığı ile çatışıyor, ya Anna’ya daktiloda bir mektubu dikte ettirmek ya da kötü İngilizcem kullanmak. [1993, sf. 607]

Ve Freud'un Gotik alfabeyi kullanmasındaki en açıklayıcı bilinçdışı güdü: ".... grip (ateşli olmayan) hastalığı ile kendimi çok zayıf ve güçsüz hissediyorum ve bu durumun arttırdığı narsisizm bu mektubun başında Gotik alfabeye dönmemi sana açıklıyor olacak (1993, sf. 656). Sonra Gotik alfabe Freud'un hüneri ve ilhamının kaynağı olan annesi ile dostluk ve yakınlığına dönmek demektir.

Kuşkusuz Freud kanserli çenesinin ve abdominal rahatsızlığının annesi ile olan ilişkisini sezinledi. Bu nedenle yaratıcılığının kaynağı ile yakınlığı sembolize eden rahatsızlık ve hastalığı uzaklaştırmayı ya da onu düzenlemeyi istemiyordu. "Analizin (kendi-analizinin) etkisi altında, "Fliess'a, "şimdi çok sık olarak gastrointestinal belirtilerim kardiyak belirtilerimin yerini alıyor" diye yazdı (1985a, sf. 276). Kendi analizinde geçmiş öyküsüne yakınlaştıkça semptomları annesi ile birleşme isteğini daha sıklıkla sembolize ediyordu ve bu nedenle gözardı edildiler; ağrı ve rahatsızlanmanın bedeli ne olursa olsun... "Bu çok önemli" diye yazar Jones (1957), "şöyle ki o tütün içmeyi ne çenesindeki kanser, ne de tütün içmeden de etkileniyor gibi görünen abdominal sorunları için bırakacaktı, ancak sadece kardiyak yakınmaları için bırakacaktı. O bunları çok ciddiye aldı" (sf. 159).

Freud annesinin emrini çok iyi anladı: Ben anneyim. O annesini büyüsel tütün içme ve abdominal ağrı hareketleri ile davet etti (çağırıldı). Sadece bunlarla yaratabiliyordu. Yetmiş iki yaşındayken Bonaparte'a şöyle yazdı: "..... aşırı tembellik yeteneği, ki bundan daima kuşku duydum ve o benim tamamen meşgul olan yaşantımda gelişme şansına sahip değildi, şimdi kendini gösteriyor" (Jones 1957, sf. 141). Düşüş yıllarında Freud kontrollerini gevşetme, spekülasyonda bulunma ve uzun süredir inkâr ettiği çocukluğunun ayrıcalığından olan hoşnut olma konusunda kendini daha özgür hissetti: Tembellik. Ancak tamamen değil. Yaşamın kontrolleri ve alışkanlıkları bir isteğin çabası ile bırakılmayacak kadar güçlü idiler. Anneye sınırsız doyum verilmesi gereği sonuna dek bir zorunluluk olarak kaldı. 1938'de son yılını İngiltere'de geçirmek için Viyana'dan ayrıldığında Kuzey Londra'daki bir antikacının adı ve adresini ve ilerlemekte olan işini, Moses ve Monotheism (Musa ve Tek Tanrıcılık)'i yanında getirdi.

7

YOLCULUK UZUN

Mutluluk tarih öncesi bir arzunun gecikmiş olarak yerine getirilmesidir.

— Freud

Freud analizini yaptığı Blanton'a "her gün ölüm olasılığı konusunda düşünürüm" dedi, "bu iyi bir deneme" (Blanton 1971, sf. 48). Yakınlarına göre, Freud'un her gün, sağlığı iyi olduğunda bile, ölüm hakkında düşünmesi rahatsız edici olduğu kadar da anlaşılmaz idi. Jones (1957) tanışmalarının ilk yıllarında bile "Onun (Freud'un) 'Allahaismarladık, beni tekrar hiç görmeyebilirsiniz' gibi ayrılma kelimeleri ile sinirleri bozma alışkanlığına sahip olduğunu" anlatır (sf. 279). Freud'un ölüm konusunda düşünmesi hastalıklı bir zihinsel uğraş değildi. O, insanın temin ettiği temkin, olaylar ve tahminler üzerine yansıttığı şeydi.

Yetmiş beşinci doğum gününden kısa bir süre önce Freud, çenesi için başka bir ameliyat daha geçirdi. Anna Freud, Andreas-Salomé'ye yazdı, ona haberleri anlatıyordu ve o mektubu aldığı anda babasının evde olacağını bildiriyordu. Andreas-Salomé çok çılgın bir doğum günü kutlaması ile yanıtladı:

... evde olduğunda bile, ağrıdan kurtulamayacaksın ve fiziksel rahatsızlığın geçmeyecek ve bu düşünce çok katlanılmaz bir düşünce.

İnsan sadece öfkesini ifade edebileceği bir günah keçisi bulmaktan hoşlanacaktır. Bunun ne kadar çocuksu görüldüğünü biliyorum, ancak her şeyin bir sınırı vardır. Dünyada uyandırdığın muazzam bùyüklükteki insan sevgisi ve minnetkârlığın, hepimizin, senin için canla başla istediğimiz bu küçük fiziksel rahatlık kısıntısının yolunu bulamayacağı (bunu oluşturamayacağı) gerçek - işte beni tamamen paramparça eden bu. Ancak uygun bir doğum günü mektubu yazamıyorum... [Freud ve Andreas - Salomé 1972, sf. 192]

Freud, yanıtında kendi etkilenmesi ve kötüleşmesinden çok Andreas-Salomé'nin rahatsızlığı ile ilgileniyor göründü.

... mektubun beni şaşırttı ve rahatsız etti. Senin, vazeçmiş demeyeceğim, daima en azından etrafında olan ve sana olan her şeyi bùyüttüğünü gördüm ve bana sanki müthiş bir kızgınlık içindeki biri gibi davranıyorsun gibi göründü. Neden? Çünkü ben bizi bu varoluşun dışına götüren taşlı yolda bir adım daha atmaktayım? Ancak anlamıyorum; bütün bunlardan sonra beklenilmesi gerektiğini ve şu ya da bu biçimde kaçınılmaz olduğunu ve yakın gelecekte tekrarlayacağını. Gerçekten ferahlığın geçici doğası ve son ayrılışın kesin doğası benim için hiçbir zaman şimdiki kadar açık olmamıştı. Pişmanlığın (üzülmenin) her türlü ifadesi benim insanların aziz tuttuğu şeylerin çoğuna sahip olduğunu hatırlatan şeye ters düşecekti. [1972, sf. 193]

Fliess'in sayılar kuramından çıkardığı hesaplarına göre, Freud'un elli bir yıl yaşayacağı belirlenmişti. 1907'de o elli bir yaşına ulaştığında bu hesaplama durumla bağdaşmadığında Freud kendi hesaplamalarını yaptı: Şöyle ki Şubat 1918'e kadar, altmış iki yaşına kadar yaşayacaktı. Bu belirlenmiş zaman savaş sırasında yaşamış olduğu sıkıntıdan olabilir - sıklıkla özlem ve büyük bir korku ile bekledi. 1917'de Ferenczi'ye yazdığında, bekleme döneminin yakında sona erecek olmasının verdiği doyumunu ifade etti. "Yaşamının Şubat 1918'de sona ereceği şeklindeki batıl inanç sıklıkla bana çok uygun bir fikir gibi görünür" (Jones 1955, sf. 194). Ancak, Ferenczi Freud'un sabırlı düşüncesini paylaşmadı ve bu kaygısını ifade ettiğinde Freud arkadaşını temin etti: "Yakında bunun benim kötü bir duygu durum içinde olacağım anlamına gelmediğine inanağınızı umuyorum" (Jones 1955, sf. 194). Ayrılması için yeni be-

lirlenmiş olan tarih, Şubat 1918 geldi ve geçti, Freud ümitsizliğe kapıldı, babası ve onun üvey kardeşi Emmanuel kadar uzun yaşayabileceğinden (bunların her ikisi de seksen bir yaşına ulaşmıştı) korkuyordu, böylece karanlık bir olasılık var.” Sürekli fiziksel ağrı çekmeye başlamadan önce bile, ikisini dengede tuttuğu zamanlar Freud’a tercih edilebilir görünmüyordu. Altmışıncı doğum günündeki kutlamalarına yanıt olarak Freud Andreas-Salomé’ye şöyle yazdı: “.... Benim altmışıncı doğum günümde ne kadar küçük bir mutluluk hissettiğimi bilmekteyim, olasılıkla benim birinci doğum günüm de bana zevk vermemişti. En mutlu zamanlarda bile bu melankolik bir olay olacaktı” (Freud ve Andreas - Salome 1972, sf. 43). Eğer öyleyse ölüm bir kutlama nedeni bile olabilirdi, onun en favori yazarlarından biri öldüğünde olduğu gibi. “Sevgili C.F. Meyer’imizin terk etmesini [ölümünü] bende olmayan ciltleri alarak kutladım” diye yazdı Fliess’a (1985a, sf. 335-336). Bu Freud kırk iki yaşında iken olmuştu.

Yıllar ilerledikçe ve onun rahatsızlığı şiddetlenince, Freud’un arkadaşları yaptıkları doğum günü kutlamalarına keyifli yanıtlar almayı gittikçe daha az bekleyebileceklerdi. Sekseninci doğum gününde Arnold Zweig’e: “Ölümün benim için gelmesini her zaman daha az bir kederle bekliyorum” (Freud ve Zweig 1970, sf. 133). Son olarak, ağrı ile yıkılmış durumdayken, İngiltere’deki evinde bir şair arkadaşına “Şimdi seksen üç yaşımdan daha fazlayım, böylece gerçekten geç kaldım ve gerçekten benim için sizin şiirinizin öğüdünü (“Bekle, bekle”) izlemekten başka yapacak hiçbir şey yok (1960, sf. 460). Bu sefer uzun süre beklememişti.

Freud’un annesiyle olan ilişkisinin ilgi çeken yönü annesinin onun ölümüne giden yolu demir parmaklıklarla kapattığı duygusuydu. “Anneler zayıf hale geldiğinde bu korkutucudur, onlar bizimle ölümümüz arasında dururlar” (1985a, sf. 358). Ve Eitingon’un annesinin ölümünde yazdığı başsağlığı mektubunda: “Bir annenin kaybı başka hiçbir şeye benzemeyen, çok garip bir şey olmalı ve kavranması zor duygular uyandırmalıdır. Benim hâlâ bir annem var ve benim dinlenme yeri için istekli yolumda, ebedi yokluk yolumda engel oluşturur. (1960, sf. 392). Freud *Rüyaların Yorumunda* babasının ölümünün “bir adamın yaşamındaki en önemli olay, en dokunaklı kayıp olduğunu” yazdı. (1900, 4: xxvi). Annenin ölümü konusunda ne düşünüyordu? Burada Freud’un kendisinin düşünemeyeceği bir kayıp vardı ya da belki de onun anlamını kavramak istemiyordu.

Freud ölüm perdesinin düşmesini (ölümün gelmesini) beklerken, Amalia, onun bir keresinde Martha'ya hem ruhsal, hem de fiziksel olarak kırılgan biri olarak tanımlamış olduğu kadın yaşıyordu ve onun ebedi hiçlik yolunu kapatıyordu. Ve Amalia yaşadıkça Freud'un ölme arzusuna bir terör duygusu ekleniyordu. Martin "Bazen sanki o sonsuza kadar yaşayacakmış gibi görünüyordu ve babam onun (Amalia) kendisini (Freud'u) yaşatabileceği ve sonuçta onun (Freud) ölümünün ona anlatılması gerektiği düşüncesinden dehşete kapılırdı" diye yazar (M. Freud 1958, sf. 11). Onun ölümünün Amalia'ya anlatılması düşüncesi neden korku yaratıyordu? Freud'un annesi konusundaki kaygısı onunla olan narsisistik bağlılığın bir yönü olarak görülebilir. Ölüm Toprak Anaya geri dönüş demektir. Böylece annenin ölümde onun önünde olması ve zamanı gelince onunla yeniden birleşmesi istenen şeydi. Annenin onun ölümünden sonra yaşaması ondan şiddetli bir ayrılma anlamına gelecekti. Bu düşünce çok ürkütücü idi, Freud bunu yansıtmalı biçimde görerek, yani Amalia'nın onun ölümü konusundaki rahatsızlığı olarak görerek, ona karşı savundu. Yine, Freud annesinin ona olan narsisistik gereksiniminin de çok iyi farkında idi. Freud'un öğrenci hastalarının daha yakın olanlarının Amalia'ya saygılarını sunduklarını hatırlıyoruz. Bunun onlara Freud tarafından sembolik olarak onun başarılarını annesiyle paylaşmaları ve ayrıca onu (anneyi) sakinleştirme ve gönlünü almalarının önerilmiş olması olanaksız değildir. Onun annesini bırakması nedeniyle annesinin yaşayacağını tahmin ettiği (beklentisel) kızgınlık korkusunun annesinden önce ölme düşüncesinin yarattığı teröre katkıda bulunduğu spekülasyonunda bulunabiliriz. Bu tür mantıkdışı korku erken çocukluk dönemine, çocuğun onnipotan, cezalandırıcı anneyi gücendirmekten korktuğu zamana bağlanmalıdır. Ancak, Amalia ondan önce öldüğünde onu kızdırma ve onun öfkesine maruz kalma korkusu olmadan özgürce yaşayacaktı ve uygun zamanda, ki bu zamanın yakında gelecekti, bebekliğinin mutlu günlerinde olduğu gibi ölümde onunla birlikte olacağını umut ediyordu. Sonradan, Amalia öldüğünde Freud keder işareti göstermedi. Ferenczi'nin başsağlığı mektubuna yanıtında şöyle yazdı:

Hepsinden öte sizin annemin ölümü hakkındaki güzel kelimeleriniz için sıcak teşekkürlerimle... Bu beni garip bir biçimde etkiledi, bu büyük bir olay. Ağrı yok, ıstırap yok, bu olasılıkla özel bazı olaylarla - onun yaşının büyük olması, sonuna doğru onun çaresizliğine karşı

benim acımam; aynı zamanda bir bağımsız olma, kurtulma duygusu, ki bunu anladığımı da düşünüyorum, açıklanabilir. O yaşıyorken ölmek özgürce olmayacaktı ve şimdi öyleyim [1960, sf. 400]

Aynı sırada Jones’a:

Bu olaya tepkimin bazı özel olaylardan dolayı acayip olduğunu gizlemeyeceğim. Elbette, bu tür bir yaşantının derin katmanlarda ne tür etkiler yaratabileceğini söyleyen yok, ancak yüzeyde sadece iki şeyi seçebilirim: Kişisel özgürlükte bir artış, çünkü onun benim ölümümü iştebileceği daima ürkütücü bir düşünceydi ve ikincisi sonunda böylesine uzun bir yaşamdan sonra onun kazandığı kurtuluş hakkına ulaşmış olmasının doyumunu. Başka türden bir ıstırap yok, on yaş genç erkek kardeşimin acı içinde yaşadığı gibi bir ıstırap ... [Jones 1957, sf. 152]

Freud için anne, yaşam ve ölüm birbirinden ayrılamazdı. Onun erken ve olasılıkla çok derinlerden kök olan inançları annesinden kaynaklanıyordu.

Ben altı yaşındayken ve annem tarafından ilk derslerim verilirken, hepimizin topraktan yapıldığı ve bu nedenle toprağa dönmemiz gerektiğine inanmam bekleniyordu. Bu bana uymadı ve doktrine ilişkin şüphelerimi bildirdim. Bunun üzerine annem avuçlarını birbirine sürüttü. ... ve sürtmenin oluşturduğu siyahımsı üst deri pullarını topraktan yapıldığımızın bir kanıtı olarak gösterdi. Bu gözle görülür gösterime olan şaşkınlığım hiçbir sınır tanımadı ve daha sonra kelimelerle ifade edildiğini duyduğum inancı kabul ettim: “Du bist der Natur einen Tod Schuldig” [Doğaya bir ölüm borçlusun]. [1900, 4: 205]

Freud’a hem yaşamayı, hem de ölümü sunan annesiydi, ölüm toprağa bir dönüş olarak tanımlanır. Toprak ve anne, onun avuçlarını birbirine sürterek canlı biçimde göstermiş olduğu gibi, birbirine eş idi. Çocuğuna yaşam vermiş olan kadın kendisi Toprak Anaya döndüğünde onu (çocuğunu) geri çağıracaktı. Böylece, Freud’un annesi onun için varoluş ve var olmayışın tümüne sahiptir.

Freud ve annesi yaşamda ortak bir hedefi, onun büyüklüğü paylaşmasını paylaştıkları gibi, birleşme için de ortak bilinçdışı bir isteği

paylaştılar. Bu istek onların her ikisinin de gördüğü bir rüyada en iyi biçimde anlatılır. Rüyasında Freud bir mezar içindeydi: “.... O kazılmış bir Etrurya (Eski İtalya’da Etrurya’ya ait) mezarıydı... Rüya şunu söylüyor görünür: “Eğer bir mezar içinde yatman gerekiyorsa, o Etrurya mezarı olsun.... zihinsel bir korku içinde uyandım, hatta çocukların belki de babalarının yapamadıklarına ulaşabilecekleri düşüncesinin başarılı biçimde ortaya çıkmasından sonra bile (1900, 5:454-455). Tahmin edebileceğimiz gibi, Freud rüyayı Oedipal düzeyde yorumlar, isteğin gerçekleştirilmesi İtalya’ya seyahat edebilmektir. Çünkü babası yapamamıştı. Ancak, açık (net) olmayan şey Freud’un bu fikrin ortaya çıkışının altta yatan bastırılmış materyali göstermede başarılı olduğu yolundaki iddiasıdır, çünkü rüyayı gören rahatlamadı, ancak ruhsal (zihinsel) bir korku durumu içinde kaldı. Ortaya çıkmayan ve rüyayı gören kişi için sorun olarak kalan şey ego’nun onun ifade edilmesine karşı savunduğu (hatta bir rüyada bile) şeydi: Annesinin döl yatağına dönme isteği (mezar=tabut=döl yatağı). Rüyanın önemli bir özelliği bilinçdışının tercihi tarih öncesi olan adamın annesi için tarih öncesi bir döl yatağı sağılamadaki yaratıcılık ve yaratma yeteneğidir.

Amalia yaşlı bir kadinken ve oğlu hâlâ onun kıymetli Sigi’si, dünyaca ünlü bir adam iken, o rüyasında onun (Sigi) cenaze töreninde olduğunu ve tabutun etrafında büyük Avrupa milletlerinin devlet başkanlarının dizili olduğunu gördü (Roazen 1976). Amalia’nın rüyası oğlunun karşılığı (kopyası) idi. Sen ünlü olacaksın der rüya, bu devletin önemli başkanlarınca farkedilen biri. Ancak, ben, anne olarak senin büyüklüğünün kaynağıyım; sen benim, döl yatağım içindeki (tabut) bir parçamsın ve senin olan şey benimdir. Freud’un rüyasının annesi ile yeniden birleşme özlemini yansıtmaması gibi, Amalia’nın rüyası da onun oğlu ile yeniden birleşme özlemini yansıtır. Amalia’nın oğlundan ayrılamaması onu (oğlunu) ona bağlı, onun (Amalia) narsistik gereksinimlerinin esiri yaptı.

Ölüm gibi, Roma da Freud’un yaşamının büyük bir bölümünde onun zihnini meşgul etti. Stefan Zweig’e yazdığı mektubunda Freud onun kendisine ilişkin çalışmasında, onun kişiliğinin üç önemli yönü ile uğraşırken başarısız olduğuna dikkat çekti: Bunlar tütün içmesi, antika koleksiyonu ve “savaşın önce savaşın sona ermesinden sonra her yıl en azından birkaç gün ya da haftayı Roma’da geçirmeye zorunlu hissettirdim....” dediği durumdu. Neden zorunlu hissetti? Burada ima edilen

şey Freud'un Roma'ya ziyaretlerinin bağımlılıkları, tütün içmesi ve antikalara toplaması ile çağrışımsal olarak bağlanmasıydı, her ikisi de onun preoedipal annesiyle olan bağlardı. Seyahat etmeye başlayabilmeden çok önce, Roma'yı ziyaret etme rüyaları Freud'un zihninde takıntı oldu. "... Benim Roma'ya ait rüyalarımı bilirsin" diye yazdı Fliess'a (1954, sf. 279). Ve gerçekten Fliess nasıl yardım edebilirdi, biliyordu, çünkü Freud'un yıllardır yazdığı mektuplar bu rüyalara atıflarla çekici hale getiriliyordu? "Aklıma gelmişken, İtalya'daki bir kongrede bana söz verdin, bunu zamanı gelince sana hatırlatacağım" (1985a, sf. 262). Hatırlatıcı şeyler (mektuplar) yıllarca devam etti, ancak zamana bağlı olarak anlaşılabilir biçimde hatırlanması zor olarak kaldı. Bu Fliess'in isteksizliği olabilir miydi? Eğer öyleyse, Freud'u uzun yaz tatillerinin birine onsuz gitmek ya da sıklıkla yaptığı gibi kardeşi Alexander'ı yol arkadaşı olarak yanında götürmekten hiçbir şey alıkoyamazdı. Uzun gecikmenin nedeni ne olursa olsun, Freud özlemine ifade etmeye devam etti, fakat bu etkili olmadı. "Ve Roma? Ve Karlsbad? Ve klasik memleketteki umut verici kongremiz? Özleminin üzerine yeni boyun eğme (kabullenme) katmanları koymaya devam ediyorum. Senden bir gün bunun gerçekleşeceğini duymak beni memnun edecekti (1985a, sf. 387). Ve o beklerken ve özlemi üzerine yeni kabullenme katmanları koymaya devam ederken, Freud Roma'yı, kendisine getirmek için elinden geleni yaptı. "Herhalde Roma'nın topografyasını çalışmam hariç hiçbir şey yapabilecek durumda değilim, buna olan özlemim gittikçe daha acil hale geliyor" (1954, sf. 269). "... Pompei şehrinin (İtalya'da eski bir şehir) duvarının bir parçası, bir *centaur* (insan başlı at biçiminde yaratık) ve *faun* (yarısı keçi, yarısı insan olduğuna inanılan ilâh) ile bana İtalya'ya olan özlemimi taşıyor.

Acımasız özlemine karşın Freud'u bu kadar çok yıl Roma'yı ziyaret etmekten alıkoyan şey neydi? Fliess'a bir mektubunda "Roma ile aynı zamanda olgunlaşabilecek gizli bir isteğin gerçekleşmesi, böylece, Roma'ya gitmek olası olduğunda, belki de doçentliği atabileceğim. Ancak, daha önce söylediğim gibi, henüz (şu anda) Roma'da değiliz" diye yazar (1954 sf. 280). Jones (1955), Freud'un gizli isteğinin Viyana'yı terketmek ve Roma'da yerleşmek olduğu tahmininde bulunur. Ancak Freud ciddi bir biçimde Roma'da yerleşmeyi istemişti, buna gereksinim duydu, onu gizli bir istek olarak adlandırmamakta, çünkü o her zaman Viyana'da kalmanın ne kadar iğrenç olduğunu ve Roma'da ol-

manın ne kadar istendik olduğunu dile getirirdi. “.... Yaklaşık üç gün içinde geri döneceğim ve Viennadom’un bütün kötü şakası şu anda benim üzerime çökmüş durumda.

“Burada ve zor bir şeyi tamamlama umudunun yaşayabileceği (canlı kalabileceği) bir atmosferin olmadığı yerde yaşamak tam bir ısırtı” (1985a, sf. 326). Viyana’da psikanalizi geliştiren adamdan şaşırtıcı bir cümle “Viyana Viyana’dır, şöyleki, aşırı derecede iğrenç” (1985a, sf. 409). “Viyana’dan kişisel olarak tamamen nefret ediyorum ve dev (büyük) Antaeus’un aksine, ayağımı anavatanımın toprağından uzaklaştırdığım anda taze güç toplarım” (1985a, sf. 403).

Sonra, neden Viyana’yı şiddetle sevmemesine karşın Viyana’yı terketmedi ve herhangi bir yerde, tercihan Roma’da yerleşmedi? Başka bir yerde yaşamını kazanamama korkusu muydu, hatta dünyaca ünlü olduktan sonra bile? Bu olası görünmüyor. Reik (1971) şöyle yazar “..... O birçok şerefli teklif aldı ve mali olarak çok fazla çekici idi. Ve şimdi o daima reddetti..... Viyana’dan nefret etti ve aynı zamanda da onu sevdi” (sf. 85). Ve oğlu Martin:

..... bazen babam Viyana’dan nefret etti, ve bazen bu eski şehri sevdi. O Hitler’in gölgesi şehrin canlı gökyüzünü karanlık yapmaya başlamadan önceki güvenli yıllar süresince Viyana’yı terkedebilirdi; ancak hiç yapmadı, ne de şimdiye kadar bildiğim kadarıyla ciddi biçimde göç etmek niyetinde oldu. Hatta sonunda, her türlü şey onu orayı terketmeye zorladığında, büyük bir isteksizlikle ve sadece güçlü bir iknadan sonra orayı terketti (1958, sf. 48).

Jones bu büyük direnci üstesinden gelinmesi kolay olmayan bir şey olarak gördü. Avusturya’nın yakın zamanda Naziler tarafından istilası Freud’un Viyana’da kalma kararını değiştirememişti. İstiladan bir ay önce Bonaparte’a “Bu, inkâr edilemez biçimde benim için sonun başlangıcı gibi görünüyor. Ancak, burada ayak diremekten başka çaremiz yok” diye yazdı (Jones 1957, sf. 217). Orada başka bir seçenek olmaması Freud’un bir seçeneği dikkate almaktaki isteksizliğinin ürünü gibi görünüyor, çünkü o geç tarihte bile diğer ülkelerdeki bütün sığınma tekliflerini geri çevirdi. Onu ikna etme umuduyla Jones istiladan bir gün sonra Viyana’ya uçtu.

Ulaştığındaki manzara yeterince çöküntü yaratıcıydı. Havaalanında Alman askeri uçakları yığılıydı ve hava sürekli olarak Viyanalıları sindiren (korkutan) uçaklarla doluydu. Caddeler gürleyen tanklarla ve ayrıca bağırarak “Yaşa Hitler” diye gürleyen insanlarla doluydu. Korkmuştum, o Viyana’da kalmakta kararlıydı.başka bir yere gitmek için çok zayıf olduğunu; hatta bir kompartımana bile tırmanamayacağını, (ihtilalcilerin trenleriyle gitmesi gerektiğinden) tartışarak ilerledi. [1957, sf. 218-220]

Son fikirleri olarak, anayurdunu terkedemeyeceğini; bunun görevini terkeden bir asker gibi olacağını bildirdi (1957, sf. 220). Freud seksen iki yaşında zayıf yaşlı bir adam olarak trendeki kompartımana binmek için çok güçsüz olmak ve görevinde bir asker olmak arasındaki uyumsuzluğu görmemiş gibi görünüyor. Jones diplomatça bunu söylemekten kaçındı. Bunun yerine Freud’a Titanik battığında kazanın patlaması ile yüzeye fırlatılmış olan bir memurun hikâyesini anlattı. “Acımasızca sorguya çekilmesi üzerine: ‘Sen hangi noktada (anda) gemiyi terkettin?’ sorusunu o gururla yanıtladı: “Gemiyi hiçbir zaman terketmedim” o beni terketti,” (1953, sf. 294). Bu hikâye Freud’u ikna etmiş göründü, o ülkesini terketmiyordu, ülkesi onu terkediordu. Ya da sembolik olarak, o annesini terketmiyordu; annesi onu terkediordu. Freud’un Viyana’ya ilişkin duygularını en iyi ortaya koyan İngiltere’ye vardığında Eitingon’a yazdığı mektupta ifade ettikleriydi: “Özgür olmanın galibiyet duygusu çok güçlü bir biçimde üzüntü ile karışır, hâlâ çok fazla sevdiğim her şeye karşın hapishaneden serbest bırakılmaktayım” (1960, sf. 446).

Freud’un İngiltere’ye giderken ki son yüz ifadesi bir kararsızlığı (ambivalans) düşündürür: O Viyana’da ölmeyi mi istedi, yoksa, oğlu Ernst’e yazdığı mektupta itiraf ettiği gibi ona sığınmayı sunan İngiltere’de mi ölmeyi istedi? Naziler’in onun ayrılmasından önce otoritelerin ona iyi muamele ettiklerini bildiren bir sertifika istemeleri üzerine Freud “ticari bir reklam stili”ni kullanarak (Martin buna dikkat çeker) “*Ich kann die Gestapo Jedermann auf das beste empfehlen*” (Gestapoyu herkese öneririm) diye yazdı. (1958, sf.217). Gestapo’nun zekâları onun megalomanisinden rahatsız olmamışlar mıydı, Freud’un ince alayı kolaylıkla algılanabilecekti, beklenen çok acı verici sonuçları ile Freud çok sevdiği hapishanede ölebilirdi. “Neden.... bağımsızlık anın-

da” diye sorar Gay (1988), “bu tür ölümcül bir riski göze aldı? Freud’da orada kalmaya ve Viyana’da ölmeye yönelten bir şey mi vardı?” (sf. 628).

Evet ve hayır. Freud’un erkek yeğeni, şair Ernst Waldinger’e göre, Freud son olarak 1938 Mayıs’ında onun göç yazılarını aldığı anda neşeyle, “.... Şimdi Ben Hans im Glück!” (Şanslı Hans’ım) dedi (Molnar 1992, sf. xxiv). Molnar Hans im Glück’un Grimms peri masalını özetler, bu Freud’un en favorisi olan peri masalıdır, bunu torunlarına sık sık anlattı. Hans ısraklığını tamamladı ve patronu ona kafası büyüklüğünde bir altın parçası ödedi. Altın parçası ile sıcak güneş altında evine doğru yorgun argın yürürken, altın parçası gittikçe büyüyor gibi görünür. Hans mutlulukla onu bir atla takas eder. At huzursuzlanır ve Hans’ı atar, Hans sonra onu bir domuzla takas eder ki bu ona en azından hoş bir öğün (yemek) sağlayacaktır. Ancak zaptedilemez olduğunu kanıtlayan domuz, sonunda bir kaz ile takas edilir.... “Ve böylece Hans’ın yolculuğu gittikçe azalan ve sonunda hiçbir şey, sadece iki taşla sonuçlanan bir seri karşılıklı-değişim ile sürer, bu iki taşı kazara bir kuyunun içine düşürür. Ve sonra mutlulukla eve annesine koşar” (Molnar 1992, sf. xxiv). Bunun neden Freud’un favori peri masalı olduğunu tahmin etmek zor değil.

Onun göç yazılarının ürünleri Freud için Hans’la özdeşimini somutlaştırdı. Onlar için çalıştığı ve yaşamını oluşturan her şeyden mahrum olunca -meslektaşları uzun süre önce başka yerlere kaçtıklarından, Viyana Psikanaliz Topluluğu dağıldı- Freud içine gelmiş olduğu kadar savunmasız bir dünya içine gitmekte olduğunu hissetti. Doğru, Nazi otoriteleri ona kitaplarını ve antikalarını göndermeye söz vermişlerdi, ancak o bu sözün tutulacağından emin olabilir miydi? Viyana’yı terketmeden önce oğlu Ernst’e “Bu sorunlu zamanlarda beklediği iki şey olduğunu, hepinizi bir kez daha görmek ve özgürlük içinde ölmek” diye yazdı. “Bazen kendimi çok yaşlandığında çocukları tarafından Mısır’a götürülen Jakob gibi görüyorum. Bunu Mısır’dan bir göçün izleyeceğini umalım. Bu Ahasver’in (göçebe Yahudi) bir yerde dinleneceği (öleceği) zamandır” (M. Freud 1958, sf. 218).

Daima sevilen bir ülke olan İngiltere şimdi anneyi sembolize ediyor, Jakob gibi Freud’da yaşlıydı ve günlerinin sayılı olduğunu biliyordu. Ernst’e yazdığı mektubundaki vurgusu İngiltere’ye yaşamak için gel-

diğiydi. Hans gibi, bütün dünyevi mallarının yükünden kurtulmuş olarak şimdi anneye, ki o yaşamının bu periyodunda Toprak Ana demekti, dönmekte özgürdü.

Ancak Freud gizli isteğine geri dönmek istiyordu; Freud bunun Roma'yı ziyaret edebildiği zamanla aynı zamana gelmesini umut ediyordu.

Ancak onun yaptığı gibi Viyana'ya bağlanınca, Roma'da yerleşme isteği olanaklı değildi, şimdi ve sonra o geçici bir fantazi olabilirdi. Viyana onun yeni bir bilim geliştirmiş olduğu, bir aile kurduğu, dünyaca farkedilme ve alkışlanmayı kazandığı evdi, şehirdi. Viyana ondan ayrılamayacağını hissettiği anneydi. Viyana'dan nefret ettiğine ilişkin ifadelerinin şiddeti onun sevgisinin şiddetinin bir ölçüsü olarak görülebilir. Onun nefret ifadelerinin şiddeti ile yoldan çıkan, Andreas-Salomé mektuplarının birinde ona şöyle yazdı: "Senin çok az ve benim çok fazla sevdiğim Viyana'da senin için her şeyin iyi olmasını umuyorum" (Freud ve Andreas-Salomé 1972, sf. 14). Bilinçli duruma getiremediği annesine karşı kızgınlığı Viyana ile, saldırganlığı için kişisel olmayan ve daha güvenli bir hedef yer değiştirdi. Anne-Amalia oğlunu onun başarılı olması, yani onun altın oğlu olması koşulunda kabul etti ve sevdi. Ve ününe ulaşmasının ne kadar zor olduğu önemli değildi, eğer o başarmaya devam etmezse sevgisini geri çekecekti. Viyana'da sevgisi ve kabulünü geri çeken anneydi. Başarılarının ne kadar çok ve ne kadar büyük olduğu önemli değil, o hiçbir zaman çok derinden istek duyduğu kabul görme ve farkedilmeyi dünyanın geri kalanından aldığı gibi, ondan (anneden) çekip alamadı. Jones (1955) "Diğer duyarlı bir aların onun kendi şehri olan Viyana'da dayanmak zorunda olduğu sürgün idi. Buna gerçekten hiçbir zaman alışamadı" diye yazar (sf. 123). "Eğer bu şehir bana rahat bir geçim sağlarsa tarzımın gelişeceğini ve fikirlerimin daha doğru olacağını göreceksiniz" diye yazdı Fliess'a (1985a, sf. 374). Yani, sembolik olarak, eğer anne onu uygun biçimde beslerse, o daha fazla başararak ve ona daha büyük bir ün kazandırarak bunun karşılığını ödeyecekti. Kazançlı bir pratik için gerçekte bir önkoşul olan profesörlük ünvanını tekrar tekrar inkâr etti. Görüşlerin (önsezilerin) bu bolluğunda, o beni hiç etkilemedi, şöyle ki profesörler heyeti benim Ekstraordinaryus uzmanlığım (doçentlik) için daha genç bir meslektaş öneriyorlar, böylece eğer haberler doğru ise beni atlayıp geçiyorlar. Bu beni hiç etkilemedi, ancak belki de benim üniversite ile son ilişkiyi keşişimi

hızlandıracak" (1985a, sf. 228). Freud'un kendisinin atlanıp geçildiği haberleri karşısında hiç etkilenmediğini tekrarlamayı gerekli bulduğu gerçeği bunun aksine üzüntünün gerçekten büyük olduğunu gösterecekti. Haberler onu etkilememiş olsaydı, üniversiteyle ilişkisini kesmeyi düşünmeyecekti.

Dışarıda farkedilmek bile Freud'a evde resmi olarak farkedilme sağlamadı. Sachs (1944b) şöyle yazar: "Dünyanın her tarafından Freud'a hastaların geldiği bir zamanda, Viyanalılar bunlar arasında küçük bir azınlığı oluşturuyordu. Sadece uluslararası ünü inkâr edilemez bir gerçek haline geldiği zaman, Freud Viyana -tabi ki akademik dairenin dışında, etkilenir hale geldi" (sf. 20). Savaşın sonra Freud vergi dairesinden gelirine ilişkin beyanının doğruluğu konusunda kuşku olduğuna ilişkin bir ifade şeklinde resmi bir yazı aldı, "sizin ününüzün diğer ülkelerden yüksek ücretler ödeyebilecek olan hastalara çekici geldiği çok iyi bilindiği için..." Freud bunu, acısı ve engellenmesinin derinliği dışında, şöyle yanıtladı, "Benim çalışmamın Avusturya'da olduğuna ilişkin bu ilk resmi yazıyı zevkle not ediyorum" (sf. 20).

Freud'un Viyana'yla sevgi-nefret ilişkisi onu orada tutan şeydi. Ancak onun Roma özlemi neden onu, eğer yerleşmek için değilse en azından ziyaret etmek için rüyalarının şehrine getirmedi? 1897'ye kadar bu olmadı, o kırk bir yaşında iken İtalya'yı ziyaret edebildi ve bu 1901'e kadar olmadı, bu tarihte, sonunda kendini harekete geçirdi ve Roma'ya girdi. Onu ne geciktirdi? Roma'nın ısısı yazın çok yüksekti, diye mantığa büründürdü. Ancak Freud sıklıkla Roma'nın sıcaklığı çok fazla olmadığına kısa Paskalya tatilleri yaptı.

Roma'ya özleminin ısrarı ve şiddetinin normalin ötesine gittiğinin farkında olan Freud (1954) Fliess'a şöyle yazdı: "Aklıma gelmişken, benim Roma özlemim ağır derecede nevrotik. O benim Sami Hannibal (Semitic Hannibal) olan erkek çocuğunun kahramana olan sevgimle bağlantılıdır ve gerçekten bu yıl onun Trasimene Gölü'nden yaptığından daha fazla Roma'ya gitmedim" (sf. 236). Freud Rüyaların Yorumları içinde bunu ayrıntılı bir biçimde işler:

Hannibal... benim sonraki okul günlerimin favori kahramanı olmuştur.* O yaştaki çoğu erkek çocuk gibi, Roma'lılarla değil de Kartacılılarla olan Kartaca Savaşları (Punic Wars)'na sempati duymuştum. Ve üst sınıflarda ilk kez yabancı bir ırka ait olmanın ne

anlama geldiğini anlamaya başladığımda ve diğer erkek çocuklar arasındaki anti-sami (anti Semitic) duygular beni kesin bir taraf olmam gerektiği konusunda uyardığında olduğu gibi Sami generalinin rozetine hâlâ çok büyük saygı gösteririm. Genç aklıma göre Hannibal ve Roma Musevi halkının direnmesi Katolik kilisesinin organizasyonu arasındaki çatışmayı sembolize etti. Ve anti-Sami hareketin bizim duygusal yaşantımız üzerindeki etkilerinin öneminin giderek artması benim o erken günlerin düşünce ve duygularını sabitleştirmeme yardımcı oldu. Böylece Roma'ya gitme isteği benim rüya yaşamımda bir perde ve birçok diğer tutkulu isteklerim için bir sembol haline gelmişti. Bunları Kartacalılar bütün azim ve samimiyet ile fark edebilmeye çalışılmalıydı, ancak onların yerine getirilmesi o zaman Hannibal'ın yaşamı boyunca Roma'ya girme isteği gibi kader tarafından çok az desteklendi. [1900, 4: 196-197]

Tipik olmayan bir biçimde, Freud'un mantığı burada ikna edici değildi. "Musevi halkının direnmesi" için bir sembol olarak Hannibal'i seçmek belki de Musevi halkını haksız bir duruma getirebilirdi, çünkü Hannibal'ın direnmesi başarılı olmadı. Hannibal'i seçmek, çünkü o Yahudi halkı gibi Sami idi, yine atipikti, çünkü Freud kaybedenlerden çok kazanan liderleri, ister Sami, isterse başka türlü olsun, kutlama eğilimindeydi. Erkek kardeşi Alexander'ın ismini seçen oydu, Alexander önemli (Büyük) olduktan sonra bu ismi verdi ve Oliver Cromwell'den sonra oğullarından birine Oliver adını verdi. Bir rüyasında o 1938'de İngiltere'ye gitme yolundaydı, evinden sürgün edilmiş, Pevensy'de yerleştiğini gördü, böylece Fatih William ile özdeşleşiyordu. Bir yıl ömrü kalmış olan bu hassas yaşlı adam, galip gelmiş İngiltere yolundaydı. Alexander, Cromwell, William, hepsinin Sami olmadığına dikkat çekeriz. Eğer Freud Musevi halkını ya da kendisini sembolize etmek için Sami bir lider seçmek zorunda ise, bu neden kendi Musevi halkından biri değildi, Judalı Maccabee gibi, ki iddiaya göre Freud onun soyuyla gurur duyuyordu ya da David, ki o bir sapanla Goliath devini öldüren sadece genç bir çobandı ve kral olmaya ve bir imparatorluk kurmaya gitti? Neden Hannibal, o sadece Roma'ya girmekte başarılı olmadı, geri döndü, düşmanlarına teslim olma tehlikesi ile yüzyüze gelince intihar etti? 1923'te Freud'un kanser olduğu saptandığında, onun intihar edebileceğinden korkuldu, o hiçbir zaman bu korkuyu doğrulayan bir işaret göstermedi. 1938'de Naziler Viyana'da iken ve Freud kendi evinde fiili

bir mahkum iken, gelecekte umut edilecek şey sadece belirsiz değildi, aynı zamanda şiddet dolu bir son olasılığı vardı, bunun gibi çoğu Viyanalı Yahudi bundan etkilendi. Anna Freud babasına intihar etmenin tavsiye edilip edilemeyeceğini sordu? Kızgınlıkla yanıtladı, neden, çünkü onlar bizi seveceklerdi? (Schur 1972, sf. 499). Sonra, neden Freud kendi rol modeli olarak Hannibal'i seçti. Bunun nedeninin olumsuz olduğu görünüyor: Hannibal gibi, Freud da tüm kalbiyle Roma'ya girmeyi istedi ve başarılı olamadı.

Freud'un İtalya'yı ziyaretinden iki yüzyıl önce, Hannibal Trasmene Gölü'ne kadar ulaştı, sonra geri döndü. 1897'de Freud da Trasmene Gölü'ne ulaştı, çok az öteye gitti ve Tiber Nehri'nin manzarasını yakaladı, sonra "Roma'ya sadece elli mil uzaklıkta iken üzgün olarak geri döndüm" dedi (1900, 4: 196). Hannibal Roma'ya doğru devam etmekten geri döndü, çünkü Roma'nın süper güçleri ile başarılı biçimde savaşamayacağını farkettiler. Ancak, Freud neden geri döndü?

Freud'un biyografi yazarlarının hemfikir olduğu "gizemli bir ketlenmenin", "gizemli bir tabu"nun Freud'u Roma'yı ziyaret etmekten alıkoyduğu şeklinde görünüyor olduğu idi. Ve Freud içinde bir yerde bu "gizemli tabu'nun" farkında olmuş olmalıydı. Fliess'a "Peki, Roma'nın zorlanamayacağını farkettiler mi? Ben sıklıkla bu türde her şeyi kadere bırakan inançlara sahip oluyorum ve onlar benim isteksizliğime çok iyi hizmet ediyor" diye yazdı (1985a, sf. 410). İsteksizlik kendisini sürekli bir fatih olarak gören biri için garip bir durum. Neden başka türlü cesur olan Freud isteksizliğin anlamı ve kaynağını keşfetmedi?

1901'de Freud aniden her şeyi kadere bırakan inançları ve isteksizliğinin üstesinden geldi ve rüyalarının şehrine girdi. Ne oldu? Freud'un biyografi yazarları Freud'un Roma'ya gitme korkusunun onun annesi ve çocukluğundaki Katolik dadısı için olan bilinçdışı ensest özleminden kaynaklandığı açıklaması ile mutabıktırlar ve sadece onun kendi analizinden sonra, ki bu onun Oedipal çatışmalarını açığa çıkardı ve çözümlendi, onun için Roma'ya, şehirlerin Annesine, ki onu annesi ve dadısı ile eşdeğer gördü, girmesi olası oldu. Roma'ya ilişkin bir seri rüyadan çeşitli çağrışımların dikkate alınmasından ortaya çıkan şey onun Roma'yı, yasak bir şehri "fethedemeyeceği" idi ve bu olasılıkla onun babasını yenmek ve annesine sahip olmak ve korkunç sonuçlar olacağı korkusuna dayanıyordu." (Grinstein 1980, sf. 91).

Şüphesiz Freud içsel bir yasaklama nedeniyle Roma'ya girme düşünü farketmekten ürktü. Ancak, belki de Freud'un hissettiği yasaklama onun annesi için olan Oedipal isteğinden (bu çatışma onun Roma'ya girişinden uzun süre önce farkedildi ve çözümlendi) daha derinlere gidiyordu. Ekim 1897'de Freud Fliess'a Oedipus karmaşasını keşfi hakkında "benim durumumda da" diye yazdı. Ancak 1901'e kadar, yani dört yıl sonrası, kendi isteksizliğinin üstesinden gelemedi ve Roma'ya gidemedi. Freud'un kendi-analizinde keşfedememiş olduğu ve etkisiz hale getiren (felç eden) yasaklama olarak kalan şey onun annesine olan pre-oedipal bağlılığı idi. Freud'un o iki yaşında iken giden dadısına "tarih öncesi yaşlı hemşire" olarak atıfta bulunması önemlidir (1900, 4: 248). Ve böylece, onun kendi analizi Roma'ya girmesine karşı olan yasağının kaynağını çözümlenmeden bıraktı, Freud istemeye (özlemeye) devam etti. O seyahat etmeye hevesli olsa da, Roma'yı ziyaret etmek için kendisini yaşlı ve hâlâ hareket edemeyecek gibi hissetti. "Genellikle seninle buluştuğumuzdan beri Roma'dan herhangi bir zamanda olduğundan daha uzaktayım ve gençliğin tazeliği önemli ölçüde azalıyor. Seyahat uzun, insanın dışarı çıkabileceği istasyonlar çok fazla ve bunu sürdürebilir miyim bu hâlâ bir sorun" (1954, sf. 310). Bu durumdaki yolculuğun coğrafyadan başka bir atıfa sahip olduğunu öngörebiliriz, burada uzunluk acı ya da rahatsızlık için bir benzetme olarak görülebilir. Rüyalarda sembolizmi tartışırken, Freud şöyle yazar: "Ölmek rüyalarda ayrılma, bir trenle yolculuk etme ile yer değiştirir..." (1916, 15:153). Freud için Roma'ya gitmek annesinin kollarında ölmek demekti. Bu arzu edilen bir şey olsa da hâlâ ürktücü gelmekteydi. Böylece kararsızlık (ambivalans) olur. "... insanın kendini dışarı atabileceği (dışarı çıkabileceği) istasyonlar çok çeşitli..." Bunu onun ulaşmayı arzu ettiği hedefine ulaşmasına izin verilmeyeceği umudunun bir ifadesi olarak okuyabiliriz.

Freud'un kendi-analizi onu Roma'yı ziyaret etme yasağından kurtarmamış olduğundan, bütün korkular, ketlenmeler ve tabuları alıp götüren çok zorlayıcı bazı dışsal olaylar olmalı. Yüzyılın sonuna yakın sırada Freud'un Fliess'la arkadaşlığı bir sona ulaştı. Son kongreden sonra, bu iki adamın 1900 yazında Achensee'de katıldığı kongre, Freud için entellektüel yalnızlığının kritik yılları boyunca onu çok fazla beslemiş olan bu uzun arkadaşlık tükendi, Fliess geri çekilmeye karar verdi ve Freud'un onu sürdürmek için olan ümitsiz çabaları boşuna idi. Bunu iz-

leyen yıl, 1901 Eylül'ünde, Freud Roma'ya gitti, yalnız, yol arkadaşı olarak Fliess ya da kardeşi Alexander'a gereksinim duymadan... Fliess Freud'un yanında iken Roma, çok arzu edilse de, reddedebildiği uzak bir hedef olarak kaldı. Ancak, anne yerine geçen Fliess'ı kaybedince Freud acil biçimde terkedilmeden kalan boşluğu doldurma gereksinimini hissetti. Roma'ya gitmek tarih öncesi anneyi yeniden kazanmaktı.

1901, 19 Eylül'ünde, Freud (1985a) Roma'yı ilk ziyaretinden dönüşü üzerine Fliess'a şöyle yazdı:

Ayrılmandan birkaç saat önce kartını aldım. Şimdi sana Roma hakkında yazmalıyım, ancak bu çok zor. Bu bana da çok bunaltıcı geliyor ve senin de bildiğin gibi, bu kadar uzun süre aziz tutulan bir arzunun yerine getirilmesi... Ben tamamen ve rahatsız olmadan antika ile meşgul olduğumda Nerva meydanının yakınındaki Minerva Tapınağının alçaltılmış ve bozulmuş parçasına tapınabilirdim, özgür bir biçimde ikincisinden [ortaçağa ait, Hristiyan] Roma'dan hoşlanamayacağımı gördüm; atmosfer beni rahatsız etti. İnsanın kurtarılması (rehinden kurtarma)'na ilişkin -o başını yüksek göğe yükseltir- kendi ıstırabım ve bildiğim bütün diğer ıstırapların düşüncesini reddedemedim. Üçüncüsünü, İtalyan, Roma'yı ümit verici ve sevillebilir buldum. [sf. 449]

Onun sevillebilir ve umut verici gördüğü çağdaş Roma değildi, tabi ki ikinci Roma da, anti-Sami'ciliğin doğduğu yerde değildi; o tarih öncesi, dinsiz (putperest) antikaların kaynağı olan Roma onun arzu ettiği ve tapınmaya hazır olduğu Roma'ydı. Kuşkusuz, burada erken dönemdeki annesinin memesinde kalmaktan hoşnut olacaktı, bu olasıydı. Bu eski şehire ne kadar çok ziyarette bulunmuş olursa olsun, özlemi sürekli olarak güçlü ve ısrarlı kaldı. Freud 1907'de Roma'dan ailesine şöyle yazdı: "Burada daima yaşayamayacağımız ne kadar acı! Bu kısa ziyaretler insanı yatışmayan bir arzuyla ve başından beri her yönüyle bir yetersizlik duygusuyla bırakıyor" (1985b, sf. 184).

Sonra, Freud'un bir kez Roma'yı ziyaret ettiğinde farkedileceğini umduğu "gizli istek" neydi? Bu istek, açık bir biçimde, Roma'da uygun beslenme (destek) alacağı ve profesörlük elde etme hedefine daha saldırgan biçimde devam etmek için gerekli kendine güveni kazanacağı gibi görünüyor.

Roma'dan geri döndüğümde, yaşamdan ve işimden hoşnutluğum bir miktar arttı ve şehitlikten hoşlanmam bir miktar azaldı.... Farkedilmek için beklemenin yaşamımın önemli bir bölümünü alabileceğini ve bu sırada asistanlarımdan hiçbirinin benim hakkımda endişelenmeyeceğini önceden tahmin edebilirdim. Ve tekrar Roma'yı görmeyi istedim ve hastalarımı baktım ve çocuklarımı iyi bir durumda muhafaza ettim. Böylece, aklımın katı ahlâki (doğruluğu) kırmasını ve diğer insanların yaptığı gibi uygun adımlar atmasını sağladım. [1985a, sf. 456]

Katı ahlâki kırmak ve uygun adımları atmak kendi sonuna ulaşmak için baskı ve etkiyi kullanması demekti. Freud eski öğretmeni Exner'e döndü (hiçbir sonuç almadan) sonra Nothragel ve Krafft-Ebing'e gitti ve onun profesörlüğe kabul edilmesi için onların daha önceki önerilerini yenilemelerini istedi. Bunlar başarısız olunca, "başka bir güç uygulandı. Hastalarımın biri konuyu duydu ve kendi kendine huzursuzlanmaya başladı." Bu çok etkili hasta, gerekli grupları dolaştı, bir gün seansa geldi, sevinçle ve hareketli bir biçimde bakandan özel bir mektup getirdi. Böylece o başarılı ve Freud sonunda uzun süre inkâr edilen profesörlüğünü hükmen aldı.

Halkın alkışı büyüktü. Kutlamalar ve çiçekler halen akıyor, cinselliğin rolü de aniden majesteleri tarafından resmi olarak farkedildi, rüyanın önemi Bakanlar Kurulu tarafından sertifikalandırıldı ve histeride psikanalitik bir terapinin gerekliliği Parlamento'nun üçte-iki çoğunluğu tarafından kabul edildi...

Eğer üç yıl önce birkaç adım atmış olsaydım, üç yıl daha erken tayin edilecektim ve her türlü şey verilmiş olacaktı. Diğerleri önce Roma'ya gitmek zorunda olmadan zeki olanlar. [Freud 1985a, sf. 457]

Freud onu önce Roma'ya götüren birkaç adım hakkında çağrışımında bulunur. Freud için Roma canlandırıcı (güçlendirici) bir güçtü ve öyle kaldı. O Roma'ya ulaştığında "....canlılık ve sağlığını yeniden kazandı (Jones 1955, sf. 103). Roma tekrar tekrar haz ve gençlik enerjisi sağladı. "Roma'nın karşılaştırılmaz güzelliği içinde, canlılık ve enerjimi hızla yeniden kazandım ve boş zamanlarımda müzeler, kiliseler ve Campagina'ya geziler arasında, Totem ve Tabu üzerine olan kitabın önsözünü kongrenin

kağıt üzerinde bir genişletilmesi ve narsisizm üzerine bir makalenin taslağını, ki bu aynı zamanda Scientia için bir propaganda makalesinin kanıtıydı, bitirdim” (Freud ve Abraham 1965, sf. 147-148). 1912 sonbaharında, kendini hasta ve yorgun hisseden Freud İngiltere’ye bir geziyi iptal etti ve bunun yerine Roma’ya gitti. “Bu kutsal kasabanın havası ve izlenimleri ile güçlenmiş ve rahatlamış hissettim” diye yazdı Jones’a. “.... güçlerim geri geliyordu ve ben şöyle hissediyorum.”

*Wieder Lust mich in die Welt zu wagen
der Erde Leid, der Erde Glück zu tragen*¹

Freud’un bilinçdışında, Roma’nın onunla birleşmeyi arzu ettiği anneyi sembolize ettiğini varsaymaktayız. Ancak birleşmek, sınırları kaybetme ve böylece ölmek anlamına gelecekti. Freud’un yıllarca Roma’yı ziyaret etmeye direnmesi, dehşeti bu nedenle idi. Jones, Freud’un Roma’ya bir ziyaret girişiminden önce “tamamen hastalıklı şiddette” bir “başlangıç kaygısı” hissettiğini yazar (1955, sf. 395). Ancak, bir kez Roma’ya ulaşıncaya gerçek ve hayal birleşti. Bütün bunlardan sonra Roma bir şehirdi, sadece bilinçdışı fantazide erken dönemdeki anneydi ve Freud bir çocukluk özlemine köle olsa da, o şimdi çok gelişmiş yeteneklerin, sınırlılıkların ve kendi kendine disiplinin bir adamıydı. Böylece, sembolik oğluna sembolik beslenme sağlayan sembolik anne bu sırada gerçek adamı harekete geçirdi ve yeniden canlandırdı. Jones Freud’un Roma’ya ziyaretlerinin onu harekete geçirmesinin bir tanımını yapar:

Freud’un İtalya yolculukları konusunda bazı özel özellikler vardı, özellikle daha önce olanlarda... Biri dinmeyen enerjeydi, bununla birçok kasabayı keşfedecekti, o sırada orada olanların hepsini görmeye hevesli olduğu açıktı. Diğer her dakikadan büyük zevk alması ve çok fazla hoşlanmasıydı. Bu onun yolculuğa başlamadan önceki başlangıç kaygısı ile ters düşmektedir, o zamanki kaygısı tamamen hastalıklı (ürkütücü) bir yoğunluğa ulaşırdı. Seyahatlerin gerçek ilgisinden başka, bu nedenle insan bunların onun aklında daha derinlerde olan bir şeyi, belki de başlangıçtaki yasağın üstesinden gelinmiş olsa çok fazla hoşlanılacak yasak bir şeyi temsil ettiğini varsaymalıdır.

¹ “Tekrar dünyayla karşılaşma dürtüsünü hissediyorum, yaşamın mutluluğunu taşımak, onun acısına (üzüntüsüne) dayanmak için.”

Freud'un İtalya gezilerinde kasabadan kasabaya sanki yağmalıyormuş gibi gitmesindeki hızından aldığım izlenimle "huzursuz" kelimesini kullandım. Ancak gerçekten bütününde o doğru kelime değil. Bu temponun hızlı olduğu ve onun sıradışı biçimde yorulmaz olduğu gerçek, ancak bir etkilenmeden uzaklaşıp diğerlerini araştırmak için hız, acelecilik yoktu. Bunun aksine, bir müzede ya da diğer ilgi alanlarında saatlerini harcayacaktı, incelediği şeyin ayrıntıları ile çok fazla ilgileniyordu... [1955, sf. 395]

Jones Freud'un İtalya kasabalarına yaptığı ziyaretleri tanımlamak için "yağmalama" kelimesini kullanır. Diğer bir kelime "hırsla yemek, yutmak" ya da Jones'un Freud hakkında yazarken başka yerlerde kullandığı kelime "her şeyi yiyen bir gezme tutkusu olabilirdi (1955, sf. 15). Diğer bir konumda Jones (1953), "Freud sıradışı bir asimilasyon hızına sahipti" ve "o hafta (Floransa'da) genellikle kazanılması bir ay süren şeyi vermiş olmalıydı" diye yazar (sf. 333).

Sonra, başlangıçtaki dehşet ve ketlenmenin üstesinden geldiğinde, Freud'un kendisini annesinin göğsünde güçlü beslenmenin hoşlanımına bıraktığını söyleyebiliriz. Onun mektuplarındaki be-timlemelerden, gezisinde bir çeşit oral doyumu sağladığı düşünülür. "Eylül'de bir gezi yapıp yapamayacağımı bilmiyorum, bu nedenle Pas-kalya yortusunda dünyanın ihtişamında azar azar yemeyi çok fazla seviyordum" (1985a, sf. 403). Palermo inanılmaz bir ziyafetti, insanın gerçekten yalnız teslimiyet gösteremeyeceği bir şeydir. Size ciddiyetle söz veriyorum. Gelecek yıl dükkanda benim için ne tür ağır ve sıkıcı iş varsa, benim payıma düşen iş olduğunu hatırlayacak ve onu bi-tireceğim... Ancak belki de Syracuse'de daha güzel şeyler beni bekliyor" (1960, sf. 281). Belki de, orada daha inanılmaz bir ziyafet beni bekliyordu.

Freud'un seyahat biçimi (bazen ona eşlik eden Minna, onun ide-alinin her gece farklı bir yerde uyumak olduğunu söyledi), aşırı ha-reketliliği, amansız biçimde görmek ve asimile etmek için yeni objeler ve yerleri araştırması, boğaz anjini iyileştikten sonra hissettiği açlık ve ar-zuyu düşündürür, o zaman "kış uykusundan uyanan bir hayvanın dev gibi açlığı"na yakalandı. Onun Martha'ya duyduğu arzu açlık ile bağ-lantılıydı, "korkulu bir özlem, acayip, korkunç, dehşetli, kocaman...

“Freud’un narsisistik gereçlere (tütün, antikalar, mektuplar, gezme) olan açlığı doyurulamazdı. İtalya’da ne kadar fazla görmüş ve asimile etmiş olduğunun önemi yoktu, “tatmin olmamış bir arzu ve yetersizlik duygusu” ile geldi. Artık seyahat edemeyeceği zaman Eduardo Weiss’e yazdığı mektubunda üzüntü ifadesi (“Sağlığımın kötüleşmesinin katlanılması zor sonuçlarından biri artık Roma’ya gelemeyeceğimdir”) vardı (1960, sf. 416).

İngiltere’ye gitmek için Viyana’dan ayrılmadan önce, Freud oğlu Ernst’e “Ahasver’in bir yerde yerleşmek için gelmesinin” zamanı olduğunu yazdı. Ancak Freud gerçekte amaçsızca dolaşan biri miydi? Viyana’da yetmiş sekiz yıl yaşamış biri, Freud’un kendisini amaçsızca dolaşan biri olarak görmüş olmasının tek olası nedeni onun erken dönemdeki annesi için sürekli araştırması (sigara içme şekli ile, kazandıkları ile, gittiği her yerdeki tutkulu gezmesi ile) idi. Altmış üç yaşındayken Jung’a “Bencil nedenlerle, sevdiğim Akdeniz dünyasına gezi yapmayı -kesintisiz- çok fazla istiyorum” diye yazdı (Freud ve Jung 1974, sf. 278). Gezinin uygarlığın beşiği olduğuna dikkat çekiyoruz. Ferenczi’ye şöyle yazdı,

İçimde bir şey hiçbir zaman yeterli miktarda olmayan parayı kazanmaya gitme kompülsiyonuna ve otuz yıldır insanların hor görmesi ve nefret uyandıran (iğrendirici) dünyaya karşı ayakta olmamı sağlayan aynı psikolojik aygıtlarla devam etmeme karşı koyuyor. İçimde Doğu ve Akdeniz için ve çok farklı türde bir yaşam için garip, gizli arzular (belki de kalıtsal olarak atalarımın gelen) uyanır: İleri çocukluk yaşlarından gelen istekler hiçbir zaman yerine getirilemedi... [Jones 1957, sf. 83-84]

Freud’un isyan ettiği şeye karşı verdiği örnekler babası ile rekabet etmek isteyen Oedipal çocuğun hırsları ve çabalarıdır. Ancak, Ferenczi’ye yazdığı bu kelimelerde, onun arzuladığı şeyler genç çocuğun bakım verme ve içine alma istekleridir. Ancak neden bu arzuları garip ve gizli olarak nitelendiriyor? Oedipal duygular, onun bu keşiflerine teşekkürler, artık ne garip, ne de gizli olarak nitelendirilemeyeceğinden, bu sıfatlar Freud’un tanımlayamadığı ancak garip ve bu nedenle de gizli tutulması gerektiğini hissettiği preoedipal duygulara uyuyor olmalı.

Freud “mutluluğun tarih öncesi bir isteğin yerine getirilmesi” olduğunu yazdı (1985a, sf. 294). 1939’da seksen üç yaşındayken, Freud’un tarih öncesi isteği yerine getirildi. Ve onun külleri bir Etrurya mezarına konmasa da, defin öncesinde mezarına Yunan ceset külü (yetmişinci doğum gününde Marie Bonapart tarafından ona sunulan ve Freud’un “İnsanın onu mezara koyamaması ne kadar acı” demiş olduğu) kondu”. Böylece Freud’un isteklerinden ikisi yerine getirildi.

DIPNOT

Freud bir görüşmeciye “Komplekslerimiz zayıflıklarımızın kaynağıdır; onlar aynı zamanda gücümüzün de kaynağıdır” düşüncesini belirtti (Viereck 1957. sf. 6) Bu, narsistik olarak annesine bağlı olsa da, Freud’un yaratıcılığın çok yükseklerine ulaşabildiği (yükselebildiği) olgusunu kısmen açıklayabilir. Eğer onun annesi Amalia değil de, Bayan Fluss olsaydı, o başarmak, üstesinden gelmek ve psikanalizi yaratmak için güdülenecek miydi? Yoksunluk duygusunun dışında, cana yakınlık, empati, başkalarını düşünme özellikleri de doğdu. Ona birincil bakım veren kişiye bağımlılığı, duygusal yaşamının sürekli olarak gizli olarak akması onu tepkisel olarak bakım veren kişiye dönüştürdü. Arkadaşlarından ödünç almaya zorunlu olan fakir öğrenci sadece bağımsızlık için şiddetli istek duymadı, ayrıca tüm kalbiyle rolünü değiştirmeyi ve verici haline gelmeyi istedi. On altı yaşında bir genç olarak altı yaşındaki erkek kardeşine “Bak Alexander, ailemiz bir kitap gibidir. Sen ve ben çocukların ilki ve sonuncusuyuz, bu nedenle biz benden sonra ve senden önce doğan zayıf (güçsüz) kızkardeşlerimizi desteklemek ve korumak zorunda olan güçlü örtüler (kapaklar) gibiyiz” dedi (A. Freud 1985, sf. 59).

“Hediyeler vermek Freud’un büyük zevklerinden biriydi” diye yazar Jones (1955). “O kadar ki uygun anı beklemek için çok sabırsızdı. Karısının protestolarına karşın, bir çocuğa doğum günü hediyesi vermek

daima bir önceki gece onun hedefi haline geldi" (sf. 390). Viereck Freud'la yaptığı bir görüşmeden sonra "Bir konuğun konukseverliğin bir göstergesi olarak herhangi bir hediye (onun tarafından verilen) almadan gitmesi nadirdir" diye yazar (1957, sf. 11). Şüphesiz Viereck görüşmeden sonra onun konukseverliğinin bir göstergesini almıştı. Freud'a ilk ziyaretinden sonra Abraham oteline döndüğünde küçük evrak çantasında, içinde Freud'un koleksiyonundan iki Mısır figürü olan bir kutu buldu ve diğer bir ziyaretten sonra Freud'un ondan önce otele geldiği ve faturasını ödediği söylendi.

Eissler Freud'un verme ve almasını onun yaşam dengesinin bir ifadesi olarak görür. "Kesin olarak Freud'un hediye vermekten çok büyük zevk aldığını biliyoruz. Ömür boyu arkadaşı olan Rie'ye yazdığında: "Senden başka, çok fazla kişi birşeyler vermeme izin vermekte; kader beni senden sadece almaya yöneltti. Onun verme ve alma arasındaki yaşam dengesini doğru biçimde tanımladığına inanıyorum" (1971, sf. 10-11). Ancak belki de Freud ölçülerin daha ağırlıklı olarak verme tarafında olmasını tercih etti.

Almayı arzulayan çocukla bilinçdışı bir özdeşim yapmak ve bu gereksinime karşı onun kadar güçlü bir verme arzusu ile savunmak, hediyeler verme işi bir ikilemi gösterdi. Aynı zamanda diğeri olmadan biri nasıl olur? Freud bu ikilemi Bayan Abraham'a, kocasına iki küçük çocuğu için hediyeler-bisikletler alması için bir miktar para vermesi ve bunun olmasından sonra yazdığı bir mektupta açık bir biçimde formüle etti. Abraham çocukları, bütün terbiyeli çocuklar gibi, Freud'a teşekkür mektupları gönderdiler ve Freud onlara değil annelerine yanıtladı. "..... onlara kendim teşekkür etmeliyim, ancak onların moralini bozmaktan korktum, çünkü en iyi hediyelerin onlar için size teşekkür ederim demekle bozulduğunu itiraf etmeliyim" (Freud ve Abraham 1965, sf. 20-21). Teşekkür ederim demek bir alıcı olmak demektir, bu verici rolünü tercih eden biri için ters olan bir roldü.

Freud'un vermekten aldığı zevk kadar güçlü olan onun almaktan duyduğu hoşnutsuzluktu, hatta geleneğin onun almasını mecbur kıldığı durumlarda bile. Schur tarafından onun Freud'un doktoru olması ayarlandığında*profesyonel saygıya uymak yerine her zaman aldığı ücretini almasını şart koştu. Yılın sonunda, Freud'un ricasıyla Schur faturasını ona gönderdiğinde, Freud bir mektupla yanıtladı:

Geçen yıl için bana gönderdiğin faturaya nasıl tepkide bulunacağım konusunda tereddüt içindeyim. Eğer onu profesyonel tıbbi bir organizasyona göndersem, olasılıkla tıbbi icrada profesyonel olmayan ihmal için hesap sormak üzere çağrılacaksınız. Bizim formel ilişkilerimizin dayandığı kontratın dışına çıktığınızı hissediyorum. Bu faturayı ödemek istemiyorum ve daha uygun bir fatura göndermenizi öneriyorum. [Schur 1972, sf. 409]

Ve olasılıkla Schur'un mektubun sert biçiminden incinebileceği korkusu ve resmi olmayan ilişkilerinin samimiyetini göstermek amacıyla mektubu şöyle bitirdi: "Samimi bağlılıkla, Senin Freud'un. "Aynısı Pichler içinde doğru idi, onun Freud üzerine ilk notları şu cümleyi içerir: "..... Hasta onu bir arkadaş olarak görmeyeceği, ancak bir [ücret] isteneceği bir durum yapar" diye yazar Schur (Schur 1972, sf. 409).

Freud birşeyler sağlama gereksinimini, hatta yaşlılıkta ve hastalıkta bile, kendisinin "baba karmaşası" olarak adlandırdığı durumun bir özelliği olarak nitelendirdi. Abraham'a şöyle bildirdi, "Boşluk benim için iyi değil", "çünkü benim ruhsal yapım ısrarla benim çok iyi bilinen baba karmaşamın yerine getirilmesi için para kazanmamı ve onu aileme harcamamı gerektirir. (Freud ve Abraham 1965, sf. 244). Bu, vermek gereksiniminin ısrarlılığı babanın birşeyler sağlama gereksiniminden daha derinlerde kökleri olan bir gereksinimi düşündürüyordu. O bir annenin çocuğuna bakma (besleme) biçimindeki daha ilkel gereksinimini düşündürür. Miyokardit tedavisi gördüğü bir sanatoryumda uzun bir süre kaldıktan sonra Eitingon'a şöyle yazdı, "Sahip olduğum tek korkunç şey çalışma olasılığının olmadığı uzun bir hastalık... Sahip olduğum gibi bir yaşamı yeniden kazanmadan yaşamaya devam etmeme yetecek ya da bitmeyen zorunluluklarımı yerine getirmeye yetecek kadarına sahip değilim. Bu ciddi ve kişisel konular son gittiğim yerde önemli olan şeylerdi" (Jones 1957, sf. 121). Son kaldığı yerde önemli olan onu etkileyen hastalık değil, birşeyler sağlayamaması (verememesi) idi. Yetmiş üç yaşındayken, Binswanger'e benzer biçimde yazdı: "Gücüm azalırken, hâlâ çok sayıda genç insanın desteğine katkıda bulunmalıyım" (Binswanger 1957, sf. 88). Freud yetmiş üç yaşındayken çocuklarının en küçüğü, Anna, otuz dokuz yaşındaydı. Yetmiş dört yaşında iken, *Rüyaların Yorumunun* sekizinci baskısından aldığı payın büyük bir kısmını oğulları Martin ve Oliver arasında (ki her ikisi de o sırada mali yardıma

gereksinim duyuyorlardı) böldü. Ve şaşırtıcı olmayan bir şey daima to-runları konusunda da ilgili olmalıydı.

Freud'un baba karmaşası olarak adlandırdığı durum sadece onun ailesini içine almadı, ayrıca, gerekli bulduğunda, öğrencilerinin (ta-raftarlarının) genç olanlarını ve eğer durum gerektirirse gereksinim için-de olan bir hastasını da içine aldı. Freud'la bağlantısının başlangıç gün-lerinde, Rank gözle görülür destek yollarına sahip olmamıştı. Jones'un inancına göre Freud "başka hiç kimse bunu bilmeden, onu kısmen des-tekledi" (1955, sf. 160). Reik de Freud'un cömertliğinden yararlanan bi-riydi. Berlin'de onu analiz için Abraham'a gönderince, terapi için öde-mede bulundu. Reik (1971) şöyle yazar: "İki yıl süreyle bana psikanaliz çalışmam için belli bir miktar parayı aylık olarak kendi kişisel parasından verdi. Çok fakirdim.... evlendiğimden sonra bile bir süre için bana para verdi" (sf. 87-88). Freud'la dört yıllık bir analizden sonra, Kurt Adam, bozuk ruhsal durumundan kurtuldu, anavatanı Rusya'ya geri döndü, so-nunda işlev görebildi. Devrim tarafından yakalanınca ve şansı elinden alınınca, parasız olarak Viyana'ya döndü ve tekrar Freud'la tedaviye girdi, bu sefer dört aylığına, hiçbir ücret ödemedi. Ve Freud ona ve onun hasta olan karısına sonraki altı yıl için destek olmak için, öğ-rencileri ve meslektaşlarından düzenli olarak para topladı (Jones, 1955). Almanya'da yaşayan ve Birinci Dünya Savaşı'nın sıkıntılarından et-kilenen Andreas Salomé de Freud'un uyanık gözünden kaçmadı. Ei-tingon ile, ona aylık bir miktar para göndermeyi ayarladı. Bu onu zaman zaman, bu zamanlardan biri de kendi doğum günüydü, ek pa-ralar göndermekten alıkoymadı. O (Salomé) Freud'a şöyle yazdı: ".... bu sabah Eitingon'dan, sizin elinizden nazik bir mesajla, çok cömert bir para hediyesi ulaştı. Sanki doğum günlerimizi değiştirmişiz ve sanki benim doğum günümü gibi" (Freud ve Andreas-Salomé 1972, sf. 163).

1904'te Riga'dan gelen, Viyana'da çalışan ve kendini özel dersler vererek ve ara sıra gazete makaleleri yazarak destekleyen fakir bir şair-öğrenci olan Bruno Goetz kendisini Berggasse 19'da sundu, bir profesör tarafından gönderilmişti. Gönderen profesör ondan önce Freud'un kon-sültasyon odasına hastaya bir giriş olarak onun şiirlerinden çoğunu gön-derdi. Goetz'in rahatsızlığı yüzündeki nevroz idi. Elli yıl sonra ar-kadaşlarının teşviki ve o sırada Freud'a ilişkin izlenimlerini tanımlamış olduğu notların yardımıyla, Goetz "bu sıradışı adam"la vizit'ini yazdı.

Onun olağanüstü, sevecen, sıcak ve kasvetli gözlerinin* içine baktım. Aynı zamanda sanki bir el hızlı bir biçimde alnıma dokunuyordu ve sanki ağrı silindi. “Oh!” başımdan gitti, “o gerçekten Hintliler gibi, bir sihirbaz hekim. Tüm yöntem gereksinimi yok. Sadece abrakadabra diyebilirdi ve hemen insanın kalbi daha özgür oluyor ve insan daha sağlıklı hissediyor.” Şöyle ki o olması gerektiği gibi bir hekim! Böyle bir insanı hiç görmemiştim. Hemen ona tamamen, koşulsuz olarak güvendim. [Goetz 1982, sf. 285]

Freud Goetz’i konuşmaya teşvik etti: “Senin hakkında çok az bilmeme izin ver.... kendin hakkında birşeyler anlat. Sanki bir baraj yıkılmış gibi hissettim. Bunu bilmeden önce ona tüm yaşamımı anlatmışım.... Ondan bir şeyi gizlemenin ne anlamı olacaktı? Herhalde şu anda her şeyi biliyordu....” Görüşmenin sonunda Freud Goetz’e onun nevrozları için bir reçete ve diyeti konusunda bazı öğütler verdi ve sonra bir miktar sıkılmış göründü. “Kızma ancak ben büyük bir hekimim ve sen genç bir öğrencisin. Lütfen benden bu zarfı kabul et ve bugün bana bir kerelik babanı oynama izni ver. Şiirlerinle ve gençliğinin öyküsü ile bana verdiğin zevk için küçük bir ücret. Allahaismarladık, ancak yine gel ve benimle konuş....” Eve dönünce Goetz zarfı açtı ve iki yüz kronen (eski bir Alman ve Avusturya-Macaristan parası) buldu. “Öyle huzursuz bir durumdaydım ki yüksek sesle ağladım” (Goetz 1982, sf. 285-288). Eissler (1971) iki yüz kronen’in Freud’un o zamanki tüm günlük kazancı kadar olduğu tahmininde bulundu.

Alma konusundaki kendi hoşnutsuzluğunu başkalarına yükleyen Freud bu güçlüğü dışında olası olduğunda, onun (kendisi), yani vericinin gerçekten alıcı olduğunu gösterecek bir yol buldu. Böylece, Goetz’e sunduğu “küçük ücret” genç öğrencinin şiirleri ve gençliğinin öyküsü ile ona vermiş olduğu zevk karşılığında azdı. Fliess’la arkadaşlık ettikleri günlerde, Bayan Fliess’a, ki o Berlin’e yapmış oldukları bir gezide kısa bir süre için ona ve kardeşi Alexander’a hosteslik yapmıştı, bir Venedik aynasını hediye gönderdi. Hediyeden önce kocasının adresine bir mektup geldi: “Yarın Venedik camından yapılmış olan küçük bir şey bizim sevgili hostesimize gönderilecek, onun için özür dilerim ve teşekkür ifadelerini kabul etmeyeceğim. Onunla ilgili bir şey benim eğitilmemiş tat almam ve bu Venedik güzelliğine dayanamayışım ile ona sahip olmaya yöneltti ve sonra aldığım zevki onu gönderdiğim adresle

iki katına çıkarmaya çalıştım” (1985a, sf. 137). Ve Andreas-Salomé’nin, onun Viyana seyahatinin ücretini ödeyemeyeceğinden onun (Freud) daveti konusunda düşündüğüne inanıyordu: “.... Hamburg’dan seyahatin parasını göndermeme izin vereceğinizi umuyorum. Damadım oradaki mark kredilerime bakıyor ve yabancı geçerliliği olan (Amerikan, İngiliz, İsviçre) kazançlarım ile görece olarak varlığım (servetim) büyümekte. Ancak bu yeni servetin dışında kendi kendime zevk almak istiyorum (Freud ve Andreas-Salomé 1972, sf. 109). Böylece, o oldu, Andreas. Salomé seyahat için paraya sahipti” ve onun sabırsızca şıkırdadığını tamamen işitebilirim. Bugün sadece buluşmamıza kadar çok, çok teşekkürler ve selamlar...” (1972, sf. 110). Andreas-Salomé açıkça teşekkür ederim demeye önem vermedi. Edebiyatta Goethe ödülünü aldığı anda, Freud oğlu Ernst’e ona (Salomé) 1000 mark göndermesini söyledi, ki bu para ona (Freud) emanet edilmişti. “Bu şekilde” diye açıkladı, “onlar ödülü bana verdiklerinde yapılmış olan haksızlığı çok az da olsa azaltabilirim (1972, sf. 190). Freud’un muhakemesinin mantığı bir miktar anlaşılmaz görünüyor. Ve insan Freud’un Andreas-Salomé’nin düşüncesine reaksiyonunun ne olduğundan endişe duyar, böylece kendisine ters düşen biçimde, o (Salomé) başka bir sırada ona yazdığı anda, “Senden bir şey kabul edince hiçbir zaman utanç hissetmedim; sadece minnettarlığın zevkini hissettim” (1972, sf. 119).

Yaşama ve uygarlığa karşı karanlık görüşüne karşın, Freud varoluşun günlük zevkini de derinden hissedebiliyordu. Nişanlısına yaşamda büyük bir servet oluşturmadığını yazan karanlık Freud, kızkardeşi Minna’ya, evliliğinin arefesindeki sevinci içinde şöyle yazdı: “Bodensee dondu ve benim mutlu kalbim onun üzerinde neşeyle çarpıyor” (1985b, sf. 131). Freud yaşamda büyük bir servet oluşturmamış olabilir, ancak yaşamın sunmuş olduğu iyi şeylerle büyük bir servet oluşturdu. Onun uygarlıkla gözünü açması bu iyi şeylerin verdiği hoşnutluğu azaltıyor olarak görünmedi. Viereck’e “Hayır, ben karamsar biri değilim, hayır çocuklarıma, karıma ve çiçeklerime sahipken!” diye söyledi. (Viereck 1957, sf. 11). “Yaşamın basit şeylerinden hoşlanmamı bozmak için felsefi bir yansıtmaya izin vermem” (Viereck 1957, sf. 3). Geçicilik üzerine olan yazısında Freud hoşlanılabilir olan şeyden hoşlanılmasını kutlar, onun geçiciliği onu daha değerli yapar. “Hoşlanma olasılığındaki sınırlılık hoşlanmanın değerini artırır. Güzelliğin geçiciliği düşüncesinin ondan hoşlanmamıza zarar vermesi gereği... anlaşılmazdır” (1916, 14:

305). Freud bu fikrini Binswanger'e tekrar açıkladı, Binswanger malın bir tümörün keşfedilip alındığı bir operasyondan sonra Freud'u hastalığı ve prognozu konusunda (ki onun olasılıkla yaşayacak üç-beş yılı vardı) bilgilendirdi.¹ "..... Sen bana sadece hepimizi şüphede bırakan ve insanın hemen unutmaya hazır olduğu belirsizliği çok zorlayıcı biçimde hatırlattın. Şimdi onu unutmayacaksın ve yaşam, senin yazdığın gibi, senin için özel ve artmış bir çekiciliğe sahip olacak" (Binswanger, 1957, sf. 39).

Freud'un hoşlanma kapasitesi onun fiziksel hoşlanma kapasitesinden daha fazla idi. Onun büyük zevklerinden biri seyahat etmek, yeni olanı görmek ve yaşamaktı. Hastalığı tarafından engellenince, yaşlılığında seyahat edemedi. 1935'te yetmiş dokuz yaşında iken, Filistin'de yaşayan Arnol Zweig'e, şöyle yazdı: "Senin sonbaharı tanımlaman beni üzdü ve kıskandırdı. Hâlâ çok fazla hoşlanma kapasitesine sahibim, ancak beni zorlayan teslimiyetten dolayı hoşnutsuzum" (Freud ve Zweig 1970, sf.101).

Freud tutkulu bir biçimde ailesini seviyordu; çocukları için "benim gururum ve sevincim (neşem)" derdi. Manzara güzelliğini, dağlara tırmanmayı, saatlerce yürüyebileceği ve aynı zamanda ona mantar avı yapma zemini yaratan çam ormanlarını sevdi. Eğer bir yaz tatili sırasında, bu üçünden birden (aile, ülke, seyahat) hoşlanabilirse o insanların en hoşnutu idi. "Diğer zamanlardaki karamsarlık tatil zamanında tamamen ortadan kalkıyor göründü. Sonra tabii ki Freud daha genç yaş takilerde daha sıkça bulunan yüksek hoşlanım güçleri ve sıradışı bir haz sergiledi" (Jones 1953, sf. 336-337).

Bilimsel kavramlar ve formülasyonların gerçeği konusunda ilerlediği kadar doğal biçimde, yaz tatillerinde onları ülkede bir araya getirdiğinde çocuklarının dünyasına girdi.... Partimizin tam bir üyesi" diye yazar Martin, "bizim başarılarımızı ve hayal kırıklıklarımızı paylaşan biri ve onun sadece bizi memnun etmek için bir tarafı oynamadığını biliyorum. O gerçekten bizden biri, doğal olarak ve gerçekten". (M. Freud 1958 sf. 69-70). Martin, O "ein froeliches Herz" idi der, belki de mükemmel bir biçimde "neşeli bir kalp" olarak tercüme edilmedi (M. Freud

¹ Tümör erken dönemde saptanıp alındığından (gerçekte bir apandisit operasyonu sırasında) Binswanger yıllarca yaşadı.

1958, sf. 27). Uygarlık ve Onun Hoşnutsuzlukları (*Civilization and Its Discantents*)'in yazarı ile kolayca uzlaşmayan bir nitelik.

Joie de vivre, üstün yetenekli bir adamın olduğu kadar bir çocuğun da özelliği, onun sonucunu karakterolojik bir saflıkta bulur. Eissler şöyle yansıtır, “O gerçekten dünyayı saf bir biçimde ele almak için çoğu üstün yeteneğin (dahinin) sahip olduğu yetenekle karşılıklı ilişkili idi..... sanki sanki onlar dünyayı ilk kez algılıyorlarmış gibi” (1971, sf. 242-243). Bu bozulmamış (asıl) algı çok bilgili bir gözlemcinin atlayabileceği ya da gözden kaçırabileceğini algılayacak yaratıcı aklın yeteneğini açıklayacaktır. Onun analizini yaptığı Joan Riviere onun hakkında şöyle yazar, o [Freud],

Kendi algısındaki anlık, doğduran ilişkiyi saptadı, ki bu otomatik olarak önceden varolan ya da gizli düşünceleri otomatik olarak dışladı. İkincil düşünceler ve ertelenmiş yargılama sadece daha sonra geldi. İlk bakışta reddetme ya da gitmesine izin verme dürtüsü istisna olarak onda eksikti. Geneldeki aleyhte çağrışımına karşın onun hakkında soy kelimesini kullanırken böyle yaptım, çünkü sadece bunun onun geçerli olarak bulduğu şeyin hemen kabul edilmesinin gücünü ifade ettiğini hissediyorum. [1956, sf. 355]

Freud'un çocuklarının dünyasını hemen ve eleştirmeden kabul etmesi ve onda bir akraba ruhu olduğunun Jones'un beş yaşındaki kızı tarafından (ki o ebeveynleri ve büyük erkek kardeşi ile Freud'u bir ziyaretlerinde) farkedilmesi sonucu oyuncak bebeğini ona verdi (Jones 1957).

Böylece, kendisinin de kendini yanılsamaları olmayan bir adam, “neşeli bir karamsar” olarak adlandırdığı Freud yaşamdan hoşlanmasıyla kendisi hakkındakileri etkileyebiliyordu, hatta sonuna kadar. Ölmeden bir yıl önce Freud'u Londra'da ziyaret eden Blanton (1971) şöyle yazdı: “Freud hakkındaki ayrıntılı izlenimim akıllılık, neşelilik, uyanıklılık ve hatta gösteriş” (sf. 102). Ve Andreas-Salomé Viyana'ya yaptığı ve tren bileti ücretini Freud'un ödemiş olduğu ziyaretten sonra: “Viyana'da kalışının en temel sonucu her şeye rağmen yaşamın olağanüstü bir şey olduğunu yeniden hissetmiş olmam gerçeği olarak kalır (insanın savaş yaşantılarından sonra bazen yeterince hissetmesinin zor olduğu bir şey)” (Freud ve Andreas-Salomé 1972, sf. 111).

Kaynaklar

- Andreas-Salomé, L. (1964). *The Freud Journal of Lou Andreas-Salomé*. New York: Basic Books.
- Bernays, A. F. (1940). My brother, Sigmund Freud. In *Freud as We Knew Him*, ed. H. M. Ruitenbeek. Detroit: Wayne State University Press, 1973.
- Bernfeld, S., and Bernfeld, S. C. (1944). Freud's early childhood. In *Freud as We Knew Him*, ed. H. M. Ruitenbeek. Detroit: Wayne State University Press, 1973.
- Bettelheim, B. (1983). *Freud and Man's Soul*. New York: Knopf.
- Binswanger, L. (1957). *Freud: Reminiscences of a Friendship*. New York and London: Grune and Stratton.
- Blanton, S. (1971). *Diary of My Analysis with Sigmund Freud*. New York: Hawthorn Books.
- Bolkosky, S. (1982). The alpha and the omega of psychoanalysis: reflection on Anna O. and Freud's Vienna. *The Psychoanalytic Review* 69: 131-150.
- Brandt, L. W. (1966). Process or structure. *Psychoanalytic Review* 53:50-54.
- Eissler, K. R. (1971). *Talent and Genius*. New York: Quadrangle Books.
- (1985). Biographical sketch. In *Sigmund Freud: His Life in Pictures and Words*, ed. E. Freud, L. Freud, and I. Grubrich-Simitis. New York and London: Norton.

- Ellenbogen, H. (1970). *The Discovery of the Unconscious*. New York: Basic Books.
- Engelman, E. (1976). A memoir. In *Berggasse 19*. New York: Basic Books.
- Feder, S. (1991). Music in mind. In *The American Psychoanalyst*. Vol. 24, No. 4. Hillsdale, NJ: Analytic Press.
- Fenichel, O. (1945). *The Psychoanalytic Theory of Neurosis*. New York: Norton.
- Freud, A. (1985). In *Sigmund Freud: His Life in Pictures and Words*, ed. E. Freud, L. Freud and I. Grubrich-Simitis. New York and London: Norton.
- Freud, H. (1956). My uncle Sigmund. In *Freud as We Knew Him*, ed. H. M. Ruitenbeek. Detroit: Wayne State University Press, 1973.
- Freud, M. (1958). *Sigmund Freud: Man and Father*. New York: Vanguard.
- Freud, S. (1896). The aetiology of hysteria. *Standard Edition* 3:189–223.
- (1899). Screen memories. *Standard Edition* 3:301–322.
- (1900). The interpretation of dreams. *Standard Edition* Vols. 4 and 5.
- (1901). Psychopathology of everyday life. *Standard Edition* Vol. 6.
- (1905). Fragment of an analysis of a case of hysteria. *Standard Edition* 7:3–122.
- (1907). Jensen's Gradiva. *Standard Edition* 9:7–95.
- (1909). A case of obsessional neurosis. *Standard Edition* 10:153–318.
- (1910). Five lectures on psychoanalysis. *Standard Edition* 11:9–55.
- (1913). The theme of the three caskets. *Standard Edition* 12:291–301.
- (1914). On the history of the psychoanalytic movement. *Standard Edition* 14:3–66.
- (1916). On transience. *Standard Edition* 14:303–307.
- (1917). A childhood memory of Goethe. *Standard Edition* 17:146–156.
- (1920). Beyond the pleasure principle. *Standard Edition* 18:3–64.
- (1921). Group psychology and the analysis of the ego. *Standard Edition* 18:67–143.
- (1925). An autobiographical study. *Standard Edition* 20:3–74.
- (1926). The question of lay analysis. *Standard Edition* 20:183–258.
- (1930). Civilization and its discontents. *Standard Edition* 21:59–145.
- (1931a). Female sexuality. *Standard Edition* 21:223–243.
- (1931b). Letter to the Burgomaster of Příbor. *Standard Edition* 21:259.

- _____. (1933). New introductory lectures. *Standard Edition* 22:3–182.
- _____. (1940). An outline of psychoanalysis. *Standard Edition* 23:141–207.
- _____. (1954). *The Origins of Psychoanalysis*, ed. M. Bonaparte, A. Freud and E. Kris. New York: Basic Books.
- _____. (1960). *Letters of Sigmund Freud*, ed. E. L. Freud. New York: Basic Books.
- _____. (1985a). *The Complete Letters of Sigmund Freud to Wilhelm Fliess*, trans. and ed. J. M. Masson. Cambridge, MA and London: The Belknap Press of Harvard University Press.
- _____. (1985b). *Sigmund Freud: His Life in Pictures and Words*, eds. E. L. Freud, L. Freud, and I. Grubrich-Simitis. New York and London: Norton.
- _____. (1990). *The Letters of Sigmund Freud to Eduard Silberstein*, ed. W. Boelich, trans. A. Pomerans. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- _____. (1992). *The Diary of Sigmund Freud*, trans. and annotated by M. Molnar. New York: Charles Scribner's Sons.
- Freud, S., and Abraham, K. (1965). *The Letters of Sigmund Freud and Karl Abraham*, eds. H. Abraham and E. L. Freud. New York: Basic Books.
- Freud, S., and Andreas-Salomé, L. (1972). *Sigmund Freud and Lou Andreas-Salomé: Letters*, ed. E. Pfeiffer. London: Hogarth.
- Freud, S., and Breuer, J. (1895). Studies on hysteria. *Standard Edition*, Vol. 2.
- Freud, S., and Jones, E. (1993). *The Complete Correspondence of Sigmund Freud and Ernest Jones*, ed. R. A. Paskauskas. Cambridge, MA and London, England: Harvard University Press.
- Freud, S., and Jung, C. G. (1974). *The Freud Jung Letters*, ed. W. McGuire. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Freud, S., and Pfister, O. (1963). *Psychoanalysis and Faith: The Letters of Sigmund Freud and Oscar Pfister*, eds. H. Meng and E. L. Freud. New York: Basic Books.
- Freud, S., and Zweig, A. (1970). *The Letters of Sigmund Freud and Arnold Zweig*, ed. L. Freud. New York: Harcourt, Brace and World.
- Gay, P. (1976). Introduction to *Berggasse 19*. New York: Norton.
- _____. (1988). *Freud: A Life for Our Time*. New York and London: Norton.
- Gedo, J. E. (1992). Art alone endures. *Journal of the American Psychoanalytic Association* 40(2): 501–517.
- Goetz, B. (1982). Reminiscences of Sigmund Freud. *The Annual of Psychoanalysis*. Vol. X/1982:281–291. New York: International Universities Press.

- Grinstein, A. (1980). *Sigmund Freud's Dreams*. New York: International Universities Press.
- H. D. (Hilda Doolittle). (1956). *Tribute to Freud*. New York: Pantheon Books.
- Heller, J. B. (1956). Freud's father and mother. In *Freud as We Knew Him*, ed. H. M. Ruitenbeek. Detroit: Wayne State University Press, 1973.
- Heller, P. (1992). *Anna Freud's Letters to Eva Rosenfeld*. Madison, CT: International Universities Press.
- Holt, R. R. (1992). Freud's parental identification as a source of some contradictions within psychoanalysis. In *Freud and the History of Psychoanalysis*, eds. T. Gelfand and J. Kerr. Hillsdale, NJ and London: Analytic Press.
- Jones, E. (1953). *The Life and Work of Sigmund Freud*. Vol. 1. New York: Basic Books.
- (1955). *The Life and Work of Sigmund Freud*. Vol. 2. New York: Basic Books.
- (1957). *The Life and Work of Sigmund Freud*. Vol. 3. New York: Basic Books.
- (1959). *Free Associations*. New York: Basic Books.
- Kardiner, A. (1957). The man I knew, the scientist and his influence. In *Freud and the 20th Century*, ed. B. Nelson. Cleveland and New York: World Publishing.
- Kris, E. (1954). Introduction. In *The Origins of Psychoanalysis*. New York: Basic Books.
- Krüll, M. (1986). *Freud and His Father*. New York: Norton, 1979.
- Laforgue, E. (1956). Personal memories of Freud. In *Freud as We Knew Him*, ed. H. M. Ruitenbeek. Detroit: Wayne State University Press, 1973.
- Mahony, P. (1982). *Freud as a Writer*. New York: International Universities Press.
- (1984). Further reflections on Freud and his writing. *Journal of the American Psychoanalytic Association* 32(4): 847–864.
- Molnar, M. (1992). *The Diary of Sigmund Freud*. New York: Charles Scribner's Sons.
- Nunberg, H. (1962). *Minutes of the Vienna Psychoanalytic Association*, Vol. 1, ed. H. Nunberg and E. Federn. New York: International Universities Press.

- Ornston, D. (1985). Freud's conception is different from Strachey's. *Journal of the American Psychoanalytic Association* 33(2): 379-412.
- Pollock, G. H. (1968). The possible significance of childhood object loss in the Josef Breuer-Bertha Pappenheim (Anna O.)-Sigmund Freud relationship. *Journal of the American Psychoanalytic Association* 16:711-739.
- Pontalis, J.-B. (1985). Editor's Preface. In *The Freud Scenario*, ed. J.-P. Sartre. Chicago: The University of Chicago Press.
- Ransohoff, R. (1976). *Captions in Berggasse 19*, New York: Basic Books.
- Reik, T. (1949). *From Thirty Years with Freud*. New York: International Universities Press.
- (1953). *The Haunting Melody*. New York: Farrar, Straus and Young.
- (1971). *Insights: Conversations with Theodor Reik*, ed. E. Freeman. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Riviere, J. (1956). A character trait of Freud's. In *Freud as We Knew Him*, ed. H. M. Ruitenbeek. Detroit: Wayne State University Press, 1973
- (1991). *The Inner World and Joan Riviere: Collected Papers, 1920-1958*. London and New York: Karnac, 1958.
- Roazen, P. (1976). *Freud and His Followers*. New York: Knopf.
- Sachs, H. (1944a). *Minutes of the Vienna Psychoanalytic Society*. Vol. 3, New York: International Universities Press, 1974.
- (1944b). *Freud: Master and Friend*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Schur, M. (1972). *Freud: Living and Dying*. New York: International Universities Press.
- Sterba, R. F. (1982). *Reminiscences of a Viennese Psychoanalyst*. Detroit: Wayne State University Press.
- Stewart, W. A. (1967). *Psychoanalysis: The First Ten Years*. New York: Macmillan.
- Stolorow, R. D., and Atwood, G. E. (1978). A defensive restitutive function of Freud's theory of psychosexual development. *Psychoanalytic Review* 65:217-238.
- Sulloway, F. J. (1979). *Freud, Biologist of the Mind*. New York: Basic Books.
- Viereck, G. S. (1957). An interview with Freud. In *Psychoanalysis and the Future*. New York: NPAP.
- Wolf, E. S. (1971). *Saxa loquuntur*: artistic aspects of Freud's "The Aetiology of Hysteria." In *Psychoanalytic Study of the Child*. 26:535-554. New Haven, CT: Yale University Press.

Wolf-Man, The (1971). *The Wolf-Man*, ed. H. Gardiner. New York: Basic Books.

Wortis, J. (1954). *Fragment of an Analysis with Freud*. New York: Simon and Schuster.

Yayımlanmış Sosyal Kitaplarımız

Psikoloji Dizisi

- Freud ve Annesi
- Psikozum, Bisikletim ve Ben
- Yalan! Yalan!! Yalan!!! Yalancılığın Psikolojisi
- Güç: Güç Sahibi Olma İsteği ve Güce Sahip Olmaktan Korkma
- Herkes Biraz Kaçıktır: Nörotiklerin Elkitabı

Denetim ve Değişim Dizisi

- Evlenmek İstiyorum: Eşimi Nasıl Seçmeliyim
- Ne Hissettiğiniz Kendinize Bağlı (Duygularınızı Seçim Gücü)
- Bağışlayın ve Unutun: Haketmediğiniz Yaraları İyileştirmenin Yolları
- Nerede Yeter Demek Gerekir? Hiçbir Zaman Doyum Bulamıyorsanız Ne Yapmalısınız?
- Utangaçlığınızı Yenin
- Her An Öfkeli misiniz? Öfkenizi Denetim Altında Tutabilmek İçin Bir Kılavuz
- Kendiniz Olun: Daha Etkin Bir Yaşam Sürmek İçin Anlamlı Bir Kılavuz
- Atılganlık Hakkınızı Kullanın: Gündelik Sorunlarla Başetme Becerilerinizi Geliştirmek İçin Bir Kılavuz
- Göze Alın: Yaşamlarını Değiştirmeyi Göze Alabilenler İçin Bir Kitap
- Denetiminiz Kendi Elinizde mi?: Yaşamlarını Kendi Denetimleri Altında Tutmak İsteyenler İçin Bir Elkitabı
- Sevgili Patron: Her Yöneticinin Duymak, Bütün Çalışanların Söylemek İstedikleri

Sevgi ve İlişkiler Dizisi

- Zor Bir Erkeği de Sevmek Mümkün
- Sevdığınız Zor Erkek Nasıl Başa Çıkarsınız
- Kadınlardan Nefret Eden Erkekler ve Bu Erkekleri Seven Kadınlar
- Kadınların Hayatlarını Mahvetmek İçin Yaptıkları On Aptalca Hata
- Atılgan Kadın
- Peter Pan Sendromu: Hiç Büyümeyen Erkekler
- Suçlamayı Bırak, Sevmeye Bak!
- İki Kişinin Gücü: Güçlü ve Sevgi Dolu Bir Evliliğin Sırları

- Altmış Dakikalığına Evliliğiniz
- İlişkiniz Sonlandığında... Ayrılmış ya da Boşanmış Kişilerin Yaşamlarını Yeniden Yapılandırmaları İçin Bir Kılavuz
- Mutluyum, Çünkü Bekarım: Özgürlüğün Tadını Çıkarın
- Nasıl "Mükemmel"e Yakın Bir Kaynana Olunur?

İNSEL YAŞAM DİZİSİ

- Cinsellik Hakkında Konuşamadıklarımız
- Sevmek ve Sevişmek Becerileri

ÇOCUK EĞİTİMİ DİZİSİ

- Bağırıp Çağırmadan ya da Dövmeden Çocuk Terbiyesi (Sık Karşılaşılan Okul Öncesi Davranış Sorunlarına Pratik Çözümler)
- Altı-On İki Yaşları Arasındaki Çocuğunuzu Aklınızı Oynatmadan Nasıl Terbiye Edersiniz?
- Ergenlik Çağındaki Çocuğunuzu Anlamanın Yolları
- Çocuğunuzla İşbirliği Yapabilme: Çocuğunuzla Bağırıp Çağırmadan, Azarlamadan, Yalvarmadan Nasıl İşbirliği İçinde Olabilirsiniz?
- Çocuğunuzla Uzlaşın: Çocuklarınızın Karşı Gelme, Başkaldırma ve Saldırganlık Tutumlarının Üstesinden Gelmek İçin Bir Yöntem
- Kendine Güvenen Çocuk Yetiştirme: Çocukların Benlik Saygılarını Geliştirme ve Utangaçlıklarını Yenme Yolları
- Tek Çocuk Sendromu
- Boşanma ve Çocuğunuz: Çocuğunuzun Boşanmanızla Başetmesine Nasıl Yardımcı Olursunuz?
- Her Anababanın Bilmesi Gereken On Şey: Yeni Anababalar ve Çocuk Bakımını Üstlenen Herkes İçin Bir Kılavuz
- Altmış Dakikalığına Baba

HYB Yayınları, Hekimler Yayın Birliği'nin psikiyatristler, çocuk psikiyatristleri, psikologlar, pediatristler ve Öğretim Üyesi hekimler, çocuk eğitimi uzmanları ve sosyologlardan oluşan bilimsel yayın kurulu tarafından seçilmekte ve gözden geçirilmektedir.

HYB Yayıncılık

Bilkent Plaza A3 Blok 21-24

Bilkent, 06533 Ankara

Tel: (312) 266 55 66

Faks: (312) 255 55 77